PVBLII

OVIDII NASONIS OPERVM

TOMVS III.

quo continentur

Faſtorum Libri VI.
Triſtium Libri V.
De Ponto Libri IV.
Diræ in Ibin.
Halieuticon Fragmentum. &c.

AMSTERODAMI,
Apud IOANNEM BLAEV,
CIƆ IƆC XLIII.

Digitized by Google

IVLIVS CÆSAR
SCALIGER
DE FASTIS.
Libro Poët. VI.

FASTORVM *ſtylus facilis, candidus: eruditio priſca, & multa. Ac tametſi materia non ſemper admittat cultum, ingenium autem viri non ſæpe; multis tamen in locis ſeipſo limatior atque terſior eſt.* Reliqua de autore judicia, Tomo I. habes.

XIII. KALEND. APRILIS, II *Quinquatrium, proximus ab eo quo Minerva nata eſt,* P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS *Natalis, ortuſque ejus, Calendario Romano, ſive Faſtis, à Daniele Heinſio additus. prout ipſa dies infra in Calendario exprimitur, ac ſuo loco ponitur.*

Ante duos, fulvi vectorem velleris, ortus,
Sol adiit, medio nata Minerva fuit.
Altera lux oritur feſtis de quinque Minervæ,
Et Divæ auſpicium bella colentis habet.
Quæ licet, uberius Pelignis favit aquoſis,
Romanas tamen eſt inter habenda dies.
Illa dies terris Naſonem contulit: illa
Sydus inocciduum perpetuumque dedit.
Protinus excepit naſcentem Æneïa mater,
Et pueri cunas ducere juſſus Amor.
Nec lucis memor ipſa ſuæ Tritonia virgo
Adfuit, & Phœbus Pierideſque Deæ.
E quibus una ſoror jam motam ſuſtulit urnam:
Altera ſic monitis illius orſa loqui,
Vive puer, dixit: ſeptemque aſſurgite montes,
Infelix Helicon, gloria prima, jaces.
Ingenio vincat Tiberinus, vincit ut armis.
Non alium Grajis fata dedere parem.
Tranſtulit Æneas huc Veſtæ numen, & ignes:
Tranſtulit ille ignes huc, Cytherea, tuos.
Alme puer, puerique parens, aſſurgite nato,
Addat & ad feſtos hunc quoque Roma diem.
Ille verecundis dictabit verba puellis,
Quæ ſcribat domino quæque relicta ſuo:
Aut gemet in foribus non exauditus amator:
Aut dominæ promptam ſollicitabit opem.
Et modo præcipiet, tenerum modo tollet amorem,
Et medici partes conciliator aget.
Nunc ſpecies formaſque alias inducet. & Annum
Lapſaque ſub terras ortaque ſigna canet.
Et nuſquam deerit facundæ copia linguæ,
Grataque ſimplicitas, mobilitaſque viri,
Nec dulcis quanquam in minimis ſapientia rebus,
Quæ vim non rigide præcipientis habet;

Digitized by Google

Digna Deo natis cœlicoliſque coli.
Clara, genus Solymi, Solymo, cognominis: à quo
Sulmonem patriam ſcis habuiſſe ſuum.
Vlteriora ſequor. ſtudiis non illa Minervæ
Dedita, nec ſylvis arboribuſque fuit.
Non illi juvenes, non illi ſtamina curæ:
Non radio docte, non bene pingit acu.
Carmen amat tantum, noſtraſque amplectitur artes:
Carmen amat tantum, noſtraque ſacra colit.
Negligit & formam. facies ſine cultibus ullis,
Et magis hoc ipſo, cultibus orba, placet.
Hoc quoq; jam (quis enim propria non tangitur arte?)
Materies noſtri magna furoris erat.
Sæpe canit, vultuque ipſum commendat Homerum,
Quique ſuas Aſcræ gramine pavit oves.
Sæpe lyræ dulcem digitis accommodat artem,
Alcæique animos, Steſichorique modos.
Nondum hæc Auſoniæ celebrabant numina Nymphe:
Vix Muſas Latii tum coluere viri.
Cura viro lituus, clypeuſque, & caſſis, & haſta:
Pars propriam, poſitus rure, colebat humum.
Matre ſub immiti ducebant penſa puellæ:
Aut plus aut ſolitum quæque trahebat opus.
Incalui fateor: nec ſpes affulſit amanti.
Hæc quoq; quo minor eſt; hoc magis urget amor.
Deſerui cœlum, Pelignaque ſaucius arva
Ingredior; forma diſſimulante Deum.
Et modo cantantē ſequor, & modo plectra moventē.
Nunc plectrum moveo, nunc prior ipſe cano.
Et placui, ſenſi: niſi ſi placuiſſe putavi.
Scis quam de facili cornua ſumat amans.
Nil tamen obtinui, vixque oſcula frigida carpſi,
Hæc quoque luctando, nec niſi victa, dedit.
Atque aliquid volui. ſed enim probitaſque, pudorq;
Ingenuus tenuit, ſimplicitaſque Deæ.
Feſta dies aderat, Phrygiis qua vectus ab oris
Conſtituit Solymus mœnia prima ſuis.
Conveniunt matres ex ordine: virque paterque
Quilibet, & quævis feſta celebrat anus.
Nec pudor hic poſitis in vino ludere menſis:
Nec pudor inſtabiles nocte referre pedes.
Nympha petit latebras, prætentaque fontibus antra,
Forte illi in manibus docta Corinna fuit:
Aut aliquid Sapphus. nec enim ſuis ardor amanti
Singula noſcendi tempora longa dabat.
Collis humo ſurgit, quem cingunt undique rivi:
Sylva tegit collem, frigore grata ſuo.
Hortus ineſt ſylvæ lætiſſimus. altera pendet,
Altera pars plana eſt, utraque juncta ſibi.

Non niſi cœleſtes impetus ille capit.
Deſine jam faciles mirari in carmine motus,
Et dulce eloquium, plenaque verba Deo,
Ingeniumque viri, quo nil fœcundius uſquam eſt.
Pars cœli, & noſtri ſanguinis, ille fuit.
Sola Venus nocuit, nec amici Cæſaris ira.
Debuerat vati mitior eſſe ſuo.
Debuit & nobis. (niſi ſi diverſa movemus:
Et puto jam cœpi non bona verba loqui.)
Scilicet hoc merui; cum de cæleſtibus unus
Imperio lauros auſpiciumque dedi.
Scilicet hoc merui, cum tela emiſſa per auras
Actia, victrices conſtituere rates.
Cum quibus edomitum Rectori ceſſimus orbem,
Et rerum moles Cæſariana fuit.
Quod potui feci, nihil ut mortale teneret.
Et propriam lucem conſpicuamque dedi.
Altera lux Divam genuit, lux altera vatem.
Artifici meruit proximus eſſe Deæ.
Illa dedit puppim, Scythicas qua finderet undas,
Auxilium miſeræ præſtitit illa viæ.
Hæc tibi, quam pictis fas eſt adjungere Faſtis,
Hæc tibi, quæ ſacros inter habenda, dies.
Dixerat, obſtupui, cœlumque albeſcere ſenſi.
Luxque ſimul nata eſt, & celebrata mihi.

ANGELI POLITIANI ELEGIA DE EXILIO ET MORTE OVIDII.

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris:
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui luſit amores,
Barbara: quam gelidis alluit Iſter aquis.
Nec te Roma pudet, quæ tanto immitis alumno,
Pectora habes ipſis barbariora Getis?
Ecquis, Io Muſæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat?
Ecquis frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem?
Aut qui tentaret ſalientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properata daret?
Conderet aut oculos media jam morte natantes;
Aut legeret ſummam qui pius ore animam?
Nullus erat. nullus veteres, tu dura, ſodoles
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes!
Nullus erat. procul ah conjux, parvique nepotes:

Nec

Nec fuerat profugum nata ſequuta patrem.
Scilicet immanes Beſſi, flavique Coralli,
Aut vos pelliti ſaxea corda Getæ,
Scilicet horribili dederit ſolamina vultu
Sarmata, ab epoto ſæpe vehendus equo:
Sarmata, cui rigidam demiſſo in lumine frontem
Mota pruinoſo tempora crine ſonant.
Sed tamen & Beſſi exſtinctum, & flevere Coralli,
Sarmataque: & durus contudit ora Getes.
Extinctum & montes flebant, & ſylva, feræque,
Et fleſſe in mediis dicitur Iſter aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
Nereidum lacrymis intepuiſſe ferunt.
Accurrere leves Paphia cum matre volucres,
Arſuroque faces ſuppoſuere rogo.
Quem ſimul abſumſit rapidæ violentia flammæ,
Relliquias tecto compoſuere cado.
Impoſitumque brevi ſignarunt carmine ſaxum:
Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat.
Ipſa locum late ſancto Cytherea liquore
Irrorat nivea terque quaterque manu.
Vos quoque Pierides vati libaſtis ademto
Carmina, ſed noſtro non referenda ſono.

DE EODEM CARMEN IVLII CÆSARIS SCALIGERI.

Loquitur ipſe Ovidius ad Auguſtum.

A Me utinam inciperes ferus eſſe, cruente: nec atras
Per cædes faceres ad mea fata gradum.
Si mea te movit tetricum laſciva juventus,
Te juvenem damnas perditus: exſul abi.
Impia flagitiis ſqualent penetralia diris:
Damnati ſuperant nomina fœda rei.
Non te divinum ingenium, non candida tangunt
Pectora, non Clario lingua fecunda deo.
Lactea mollivit veteres mea vena poëtas;
Et rerum docuit pondera certa novos.
Cum te laudarem, tunc ſum mentitus: ob unum hoc
Exilii fuerat debita pœna mihi.

P. OVIDII NASONIS
FASTORVM LIBER I.

TEmpora cum cauſis Latium digeſta per annũ,
Lapſaque ſub terras, ortaque ſigna canam.
Excipe pacato, Cæſar Germanice, vultu
Hoc opus: & timidæ dirige navis iter:
Officioque, levem non averſatus honorem;
Huic tibi devoto, numine dexter ades.
Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis,
Et quo ſit merito quæque notata dies.
Invenies illic & feſta domeſtica vobis.
Sæpe tibi pater eſt, ſæpe legendus avus.
Quæque ferunt illi pictos ſignantia faſtos,
Tu quoque cum Druſo præmia fratre feres.
Cæſaris arma canant alii: nos Cæſaris aras,
Et quoſcumque ſacris addidit ille dies.
Annue conanti per laudes ire tuorum,
Deque meo pavidos excute corde metus.
Da mihi te placidum: dederis in carmina vires.
Ingenium vultu ſtatque caditque tuo.
Pagina judicium docti ſubitura movetur
Principis, ut Clario miſſa legenda deo.
Quæ ſit enim culti facundia ſenſimus oris,
Civica pro trepidis cum tulit arma reis.
Scimus & ad noſtras cum ſe tulit impetus artes,
Ingenii currant flumina quanta tui.
Si licet, & fas eſt, vates rege vatis habenas:
Auſpice te felix totus ut annus eat.
TEmpora digereret cum conditor urbis, in anno
Conſtituit menſes quinque bis eſſe ſuo.
Scilicet arma magis, quam ſidera, Romule noras:
Curaque finitimos vincere major erat.
Eſt tamen & ratio, Cæſar, quæ moverit illum,
Erroremque ſuum quo tueatur, habet.
Quod ſatis eſt, utero matris dum prodeat infans;
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.
Per totidem menſes à funere conjugis uxor
Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.
Hæc igitur vidit trabeati cura Quirini,
Cum rudibus populis annua jura daret.
Martis erat primus menſis; Venerisque ſecundus.
Hæc generis princeps; ipſius ille pater.
Tertius à ſenibus, juvenum de nomine quartus:
Quæ ſequitur, numero turba notata fuit.
At Numa nec Ianum, nec avitas præterit umbras:
Menſibus antiquis præpoſuitque duos.

 Ne

Lucidior viſa eſt, quam fuit ante, domus.
Tum ſacer ancipiti mirandus imagine Ianus
Bina repens oculis obtulit ora meis.
Extimui; ſenſique metu riguiſſe capillos,
Et gelidum ſubito frigore pectus erat.
Ille tenens baculum dextra, clavemque ſiniſtra,
Edidit hos nobis ore priore ſonos.
Diſce metu poſito vates operoſe dierum
Quod petis: & voces percipe mente meas.
Me chaos antiqui (nam ſum res priſca) vocabant.
Adſpice quam longi temporis acta canam.
Lucidus hic aër, &, quæ tria corpora reſtant,
Ignis, aqua, & tellus, unus acervus erant.
Vt ſemel hæc rerum ſeceſſit lite ſuarum,
Inque novas abiit maſſa ſoluta domos;
Cœlum flamma petit: propior locus aëra cepit:
Sederunt medio terra fretumque loco.
Tunc ego qui fueram globus, & ſine imagine moles,
In faciem redii membraque digna deo.
Nunc quoq;, confuſæ quoniam nota parva figuræ eſt;
Ante quod eſt in me, poſtque videtur idem.
Accipe quæſitæ quæ cauſſa ſit altera formæ:
Hanc ſimul ut noris, officiumque meum:
Quidquid ubique vides, cœlum, mare, nubila, terras;
Omnia ſunt noſtra clauſa patentque manu.
Me penes eſt unum vaſti cuſtodia mundi:
Et jus vertendi cardinis omne meum eſt.
Cum libuit pacem placidis emittere tectis;
Libera perpetuas ambulat illa vias.
Sanguine letifero totus miſcebitur orbis,
Ni teneant rigidæ condita bella feræ.
Præſideo foribus cœli cum mitibus Horis,
Et redit officio Iupiter itque meo.
Inde vocor Ianus. cui cum Cereale ſacerdos
Imponit libum, farraque mixta ſale;
Nomina ridebis. modo namque Patulcius idem,
Et modo ſacrifico Cluſius ore vocor.
Scilicet alterno voluit rudis illa vetuſtas
Nomine diverſas ſignificare vices.
Vis mea narrata eſt: cauſſam nunc diſce figuræ.
Iam tamen hanc aliqua tu quoque parte vides.
Omnis habet geminas hinc atque hinc janua frontes:
E quibus hæc populum ſpectat; at illa Larem.
Vtque ſedens primi veſter prope limina tecti
Ianitor, egreſſus introituſque videt;
Sic ego proſpicio cœleſtis janitor aulæ
Eoas partes, Heſperiaſque ſimul.
Ora vides Hecates in treis vertentia partes.
Servet ut in ternas compita ſecta vias.

Et mihi, ne flexu cervicis tempora perdam;
Cernere non moto corpore bina licet.
Dixerat: & vultu, ſi plura requirere vellem,
Difficilem mihi ſe non fore pactus erat.
Sumpſi animum, grateſque Deo non territus egi:
Verbaque ſuum ſpectans pauca locutus humum,
Dic age frigoribus quare novus incipit annus,
Qui melius per ver incipiendus erat?
Omnia tunc florent: tunc eſt nova temporis ætas,
Et nova de gravido palmite gemma tumet.
Et modo formatis operitur frondibus arbor,
Prodit & in ſummum ſeminis herba ſolum:
Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent.
Ludit & in pratis, luxuriatque pecus.
Tunc blandi ſoles, ignotaque prodit hirundo,
Et luteum celſa ſub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renovatur aratro.
Hæc anni novitas jure vocanda fuit.
Quæſieram multis: non multis ille moratus,
Contulit in verſus ſic ſua verba duos.
Bruma novi prima eſt veteriſque noviſſima Solis:
Principium capiunt Phœbus & annus idem.
Poſtea mirabar, cur non ſine litibus eſſet
Prima dies. Cauſſam percipe Ianus ait.
Tempora commiſi naſcentia rebus agendis;
Totus ab auſpicio ne foret annus iners.
Quiſque ſuas artes ob idem delibat agendo:
Nec plus quam ſolitum teſtificatur opus.
Mox ego, Cur, quamvis aliorum numina placem,
Iane, tibi primum thura merumque fero?
Vt poſſis aditum per me, qui limina ſervo,
Ad quoſcunque voles, inquit, habere deos.
At cur læta tuis dicuntur verba Kalendis,
Et damus alternas accipimuſque preces?
Tum deus incumbens baculo, quem dextra tenebat;
Omina principiis, inquit, ineſſe ſolent.
Ad primam vocem timidas advertitis aures,
Et primum viſam conſulit augur avem.
Templa patent aureſque deum: nec lingua caducas
Concipit ulla preces, dictaque pondus habent.
Deſierat Ianus: nec longa ſilentia feci,
Sed tetigi verbis ultima verba meis:
Quid vult palma ſibi, rugoſaque carica, dixi,
Et data ſub niveo condita mella cado?
Omen, ait, cauſſa eſt, ut res ſapor ille ſequatur,
Et peragat cœptum dulcis ut annus iter.
Dulcia cur dentur video. ſtipis adjice cauſſam,
Pars mihi de feſto ne labet ulla tuo.
Riſit, &, O quam te fallunt tua ſæcula, dixit,

Qui ſtipe mel ſumpta dulcius eſſe putas.
Vix ego Saturno quenquam regnante videbam,
Cujus non animo dulcia lucra forent.
Tempore crevit amor, qui nunc eſt ſummus, habendi.
Vix ultra, quo jam progrediatur, habet.
Pluris opes nunc ſunt, quam priſci temporis annis;
Dum populus pauper, dum nova Roma fuit:
Dum caſa Martigenam capiebat parva Quirinum,
Et dabat exiguum fluminis ulva torum.
Iupiter anguſta vix totus ſtabat in æde,
Inque Iovis dextra fictile fulmen erat.
Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis:
Paſcebatque ſuas ipſe ſenator oves.
Nec pudor, in ſtipula placidam cepiſſe quietem;
Et fœnum capiti ſuppoſuiſſe, fuit.
Iura dabat populis poſito modo prætor aratro,
Et levis argenti lamina crimen erat.
At poſtquam Fortuna loci caput extulit hujus,
Et tetigit ſummo vertice Roma deos;
Creverunt & opes, & opum furioſa cupido:
Et, cum poſſideant plurima, plura petunt.
Quærere ut abſumant, abſumpta requirere certant:
Atque ipſæ vitiis ſunt alimenta vices.
Sic, quibus intumuit ſuffuſa venter ab unda,
Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.
In pretio pretium nunc eſt, dat cenſus honores,
Cenſus amicitias: pauper ubique jacet.
Tu tamen auſpicium ſi ſit ſtipis utile quæris,
Curque juvent noſtras æra vetuſta manus.
Æra dabant olim: melius nunc omen in auro eſt,
Victaque conceſſit priſca moneta novæ.
Nos quoque templa juvant, quamvis antiqua probe-
Aurea. majeſtas convenit ipſa deo. [mus,
Laudamus veteres, ſed noſtris utimur annis.
Mos tamen eſt æque dignus uterque coli.
Finierat monitus: placidis ita rurſus, ut ante,
Clavigerum verbis alloquor ipſe deum:
Multa quidem didici. ſed cur navalis in ære
Altera ſignata eſt, altera forma biceps?
Noſcere me duplici poſſes in imagine, dixit;
Ni vetus ipſa dies extenuaſſet opus.
Cauſſa ratis ſupereſt: Thuſcum rate venit in amnem
Ante pererrato falcifer orbe deus.
Hac ego Saturnum memini tellure receptum.
Cœlitibus regnis à Iove pulſus erat.
Inde diu genti manſit Saturnia nomen:
Dicta quoque eſt Latium terra, latente deo.
At bona poſteritas puppim formavit in ære;
Hoſpitis adventum teſtificata dei,

Digitized by Google

Sacravere patres hac duo templa die.
Accipit Phœbo Nymphaque Coronide natum
  Inſula, dividua quam premit amnis aqua.
Iupiter in parte eſt. cepit locus unus utrunque.
  Iunctaque ſunt magno templa nepotis avo.
QVs vetat & ſtellas, ut quæq; oriturq; caditque,
  Dicere? propoſiti pars fuit illa mei.
Felices animæ, quibus hæc cognoſcere primis,
  Inque domos ſuperas ſcandere, cura fuit.
Credibile eſt, illos pariter vitiiſque jociſque
  Altius humanis exſeruiſſe caput.
Non Venus, & vinum ſublimia pectora fregit,
  Officiumque fori, militiæve labor.
Nec levis ambitio perfuſaque gloria fuco,
  Magnarumque fames ſollicitavit opum.
Admovere oculis diſtantia ſidera noſtris,
  Ætheraque ingenio ſuppoſuere ſuo.
Sic petitur cœlum: non, ut ferat Oſſan Olympus,
  Summaque Peliacus ſidera tangat apex.
Nos quoque ſub ducibus cœlum metabimur illis,
  Ponemuſque ſuos ad vaga ſigna dies.
ERgo ubi nox aderit venturis tertia Nonis,
  Sparſaque cœleſti rore madebit humus;
Octipedis fruſtra quærentur brachia Cancri:
  Præceps occiduas ille ſubibit aquas.
INſtiterint imbres miſſi tibi nubibus atris;
  Nonæ ſigna dabunt exoriente Lyra.
QVattuor adde dies ductis ex ordine Nonis;
  Ianus Agonali luce piandus erit.
Nominis eſſe poteſt ſuccinctus cauſſa miniſter,
  Hoſtia cœlitibus quo feriente cadit.
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguine cultros,
  Semper agatne rogat; nec, niſi juſſus, agit.
Pars putat hoc feſtum priſcis Agnalia dictum;
  Vna ſit ut proprio littera dempta loco.
Pars, quia non veniant pecudes, ſed agantur, ab actu
  Nomen Agonalem credit habere diem.
An, quia præviſos in aqua timet hoſtia cultros,
  A pecoris lux eſt ipſa notata metu?
Fas etiam, fieri ſolitis ætate priorum
  Nomina de ludis Græca tuliſſe diem.
Et prius antiquus dicebat Agonia ſermo,
  Veraque judicio eſt ultima cauſſa meo.
Vtque ea non certa eſt; ita rex placare ſacrorum
  Numina lanigeræ conjuge debet ovis.
Victima, quæ dextra cecidit victrice, vocatur.
  Hoſtibus à domitis hoſtia nomen habet.
Ante, deos homini quod conciliare valeret;
  Far erat, & puri lucida mica ſalis.

Digitized by Google

Nondum pertulerat lacrymatas cortice myrrhas
  Acta per æquoreas hoſpita navis aquas.
Thura nec Euphrates, nec miſerat India coſtum,
  Nec fuerant rubri cognita fila croci.
Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis,
  Et non exiguo laurus aduſta ſono.
Si quis erat, factis prati de flore coronis,
  Qui poſſet violas addere; dives erat.
Hic, qui nunc aperit percuſſi viſcera tauri.
  In ſacris nullum culter habebat opus.
Prima Ceres avidæ gaviſa eſt ſanguine porcæ,
  Vlta ſuas merita cæde nocentis opes.
Nam ſata vere novo teneris lactentia ſuccis
  Eruta ſetigeræ comperit ore ſuis.
Sus dederat pœnas. exemplo territus hujus
  Palmite debueras abſtinuiſſe caper.
Quem ſpectans aliquis dentes in vite prementem,
  Talia non tacito verba dolore dedit:
Rode caper vitem: tamen hinc, cum ſtabis ad aram,
  In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.
Verba fides ſequitur: noxæ tibi deditus hoſtis
  Spargitur affuſo cornua, Bacche, mero.
Culpa ſui nocuit: nocuit quoque culpa capellæ.
  Quid bos? quid placidæ commeruiſtis oves?
Flebat Ariſtæus, quod apes cum ſtirpe necatas
  Viderat incœptos deſtituiſſe favos.
Cærula quem genitrix ægræ ſolata dolentem,
  Addidit hæc dictis ultima verba ſuis:
Siſte puer lacrymas: Proteus tua damna levabit,
  Quoque modo repares quæ periere dabit.
Decipiat ne te verſis tamen ille figuris;
  Impediant geminas vincula firma manus.
Pervenit ad vatem juvenis: reſolutaque ſomno
  Alligat æquorei brachia capta ſenis.
Ille ſuam faciem transformat & alterat arte:
  Mox domitus vinclis in ſua membra redit.
Oraque cærulea tollens rorantia barba,
  Qua, dixit repares arte requiris apes?
Obrue mactati corpus tellure juvenci:
  Quod petis à nobis, obrutus ille dabit.
Iuſſa facit paſtor. fervent examina putri
  De bove: mille animas una necata dedit.
Pavit ovis pratum: verbenas improba carpſit;
  Quas pia Dis ruris ferre ſolebat anus.
Quid tuti ſupereſt? animam cum ponat in aris
  Lanigerumque pecus, ruricolæque boves?
Placat equo Perſis radiis Hyperiona cinctum,
  Ne detur celeri victima tarda deo.
Quæ ſemel eſt triplici pro virgine cæſa Dianæ.

Nunc

Nunc quoque, pro nulla virgine, cerva cadit.
Exta canum vidi Triviæ libare Sabæos,
  Et quicumque tuas accolit Hæme nives.
Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſellus.
  Cauſſa pudenda quidem eſt, ſed tamen apta, deo,
Feſta corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
  Tertia quæ ſolito tempore bruma refert.
Di quoque cultores in idem venere Lycæi,
  Et quicumque loci non alienus erat:
Panes, & in Venerem Satyrorum prona juventus,
  Quæque colunt amnes ſolaque rura deæ.
Venerat & ſenior pando Silenus aſello,
  Qui rubroque avidas inguine terret aves.
Dulcia qui dignum nemus in convivia nacti,
  Gramine veſtitis accubuere toris.
Vina dabat Liber: tulerat ſibi quiſque coronam,
  Miſcendas large rivus agebat aquas.
Najades, effuſis aliæ ſine pectinis uſu,
  Pars aderant poſitis arte manuque comis.
Illa ſuper ſuras tunicam collecta miniſtrat:
  Altera diſſuto pectus aperta ſinu.
Exſerit hæc humerum: veſtes trahit illa per herbas.
  Impediunt teneros vincula nulla pedes.
Hinc aliæ Satyris incendia mitia præbent:
  Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.
Te quoque, inexſtinctæ Silene libidinis, urunt.
  Nequitia eſt, quæ te non ſinit eſſe ſenem.
At ruber hortorum deus & tutela Priapus,
  Omnibus ex illis Lotide captus erat.
Hanc cupit, hanc optat, ſola ſuſpirat in illa:
  Signaque dat nutu: ſollicitatque notis.
Faſtus ineſt pulchris, ſequiturque ſuperbia formam.
  Irriſum vultu deſpicit illa ſuo.
Nox erat: & vino ſomnum faciente, jacebant
  Corpora diverſis victa ſopore locis.
Lotis in herboſa ſub acernis ultima ramis,
  Sicut erat luſu feſſa, quievit humo.
Surgit amans: animamque tenens, veſtigia furtim
  Suſpenſo digitis fert taciturna gradu.
Ut tetigit niveæ ſecreta cubilia Nymphæ;
  Ipſe, ſui flatus ne ſonet aura, cavet.
Et jam finitima corpus librabat in herba:
  Illa tamen multi plena ſoporis erat.
Gaudet, & à pedibus tracto velamine, vota
  Ad ſua felici cœperat ire via.
Ecce rudens rauco Sileni vector aſellus
  Intempeſtivos edidit ore ſonos.
Territa conſurgit Nymphe: manibuſque Priapum
  Rejicit: & fugiens concitat omne nemus.

At deus obſcœna nimium quoque parte paratus,
Omnibus ad lunæ lumina riſus erat.
Morte dedit pœnas autor clamoris: & hæc eſt
Helleſpontiaco victima grata deo.
Intactæ fueratis aves ſolatia ruris,
Aſſuetum ſylvis, innocuumque genus;
Quæ facitis nidos; & plumis ova fovetis,
Et facili dulces editis ore ſonos.
Sed nihil iſta juvant: quia linguæ crimen habetis,
Dique putant mentes vos aperire ſuas.
Nec tamen hoc falſum. nam dis, ut proxima queq; eſt,
Nunc penna veras, nunc datis ore notas.
Tuta diu volucrum proles, tum denique cæſa eſt,
Iuveruntque deos indicis exta ſui.
Ergo ſæpe ſuo conjux abducta marito
Vritur in calidis alba columba focis.
Nec defenſa juvant Capitolia, quo minus anſer
Det jecur in lances, Inachi lauta, tuas.
Nocte deæ noctis criſtatus cæditur ales.
Quod tepidum vigili provocet ore diem.
Interea Delphin clarum ſuper æthera ſidus
Tollitur: & patriis exſerit ora vadis.
POſtera lux hyemem medio diſcrimine ſignat.
Æquaque præteritæ, quæ ſuperabit, erit.
PRoxima proſpiciet Tithono Aurora relicto
Arcadiæ ſacrum pontificale deæ.
Te quoque lux eadem, Turni ſoror, æde recepit,
Hic ubi virginea campus obitur aqua.
Vnde petam cauſſas horum, moremque ſacrorum?
Diriget in medio quis mea vela freto?
Ipſa mone, quæ nomen habes à carmine ductum,
Propoſitoque fave, ne tuus erret honor.
Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno Tellus Arcade nomen habet.
Hinc fuit Euander: qui, quamquam clarus utroque,
Nobilior ſacræ ſanguine matris erat.
Quæ, ſimul æthereos animo conceperat ignes;
Ore dabat pleno carmina vera dei.
Dixerat hæc nato motus inſtare, ſibique,
Multaque præterea tempore nacta fidem.
Nam juvenis, nimium vera cum matre, fugatus
Deſerit Arcadiam, Parrhaſiumque larem.
Cui genitrix flenti, Fortuna viriliter, inquit,
Siſte precor lacrymas, iſta ferenda tibi eſt.
Sic erat in fatis, nec te tua culpa fugavit;
Sed Deus. offenſo pulſus es urbe Deo.
Nec meriti pœnam pateris, ſed Numinis iram.
Eſt aliquid magnis crimen abeſſe malis.
Conſcia mens ut cuique ſua eſt, ita concipit intra

Pectora

Pectora pro facto ſpemque metumque ſuo.
Nec tamen, ut primus, mære male talia paſſus.
Obruit ingentes iſta procella viros.
Paſſus idem eſt, Tyriis qui quondam pulſus ab oris
Cadmus, in Aonia conſtitit exſul humo.
Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſeus Iaſon,
Et quos præterea longa referre mora eſt.
Omne ſolum forti patria eſt, ut piſcibus æquor,
Vt volucri, vacuo quidquid in orbe patet.
Nec fera tempeſtas toto tamen errat in anno:
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.
Vocibus Euander, & firmus mente parentis,
Nave ſecat fluctus, Heſperiamque tenet.
Iamque ratem doctæ monitu Carmentis in amnem
Egerat & Tuſcis obvius ibat aquis.
Fluminis illa latus, cui ſunt vada juncta Tarenti,
Adſpicit, & ſolas per loca ſola caſas.
Vtque erat, immiſſis puppim ſtetit ante capillis,
Continuitque manum torva regentis iter.
Et procul in dextram tendens ſua brachia ripam,
Pinea non ſano ter pede texta ferit.
Neve daret ſaltum properans inſiſtere ripæ,
Vix eſt Euandri vixque retenta manu.
Dique petitorum, dixit, ſalvete locorum,
Tuque novos cœlo terra datura deos:
Fluminaque, & fontes, quibus utitur hoſpita tellus,
Et nemorum Nymphæ, Naïadumque chori;
Eſte bonis avibus viſi natoque mihique:
Ripaque felici tacta ſit iſta pede.
Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?
Iuraque ab hac terra cætera terra petet?
Montibus his olim totus promittitur orbis.
Quis tantum fati credat habere locum?
Et jam Dardaniæ tangent hæc littora pinus.
Hic quoque cauſſa novi fœmina Martis erit.
Chare nepos, Palla, funeſta quid induis arma?
Indue. non humili vindice cæſus eris.
Victa tamen vinces, everſaque Troja reſurges.
Obruet hoſtiles iſta ruina domos.
Vrite victrices Neptunia Pergama flammæ:
Nunc minor hic, toto eſt altior orbe cinis.
Iam pius Æneas ſacra, & ſacra altera, patrem
Afferet. Iliacos accipe Veſta deos.
Tempus erit, quum vos, orbemque tuebitur idem,
Et fient ipſo ſacra colente deo,
Et penes Auguſtos patriæ tutela manebit.
Hanc fas imperii fræna tenere domum.
Inde nepos, natuſque dei, licet ipſe recuſet,
Pondera cœleſti mente paterna feret.

Digitized by Google

Vtque ego perpetuis olim ſacrabor in aris;
Sic Auguſta novum Iulia Numen erit.
Talibus ut dictis noſtros deſcendit in annos;
Subſtitit in medios præſcia lingua ſonos.
Puppibus egreſſus Latia ſtetit exſul in herba.
Felix, exſilium cui locus ille fuit.
Nec mora longa fuit. ſtabant nova tecta: nec alter
Montibus Auſoniis Arcade major erat.
Ecce boves illuc Erytheïdas applicat heros,
Emenſus longi claviger orbis iter.
Dumq; huic hoſpitium domus eſt Tegeæa, vagantur
Incuſtoditæ lata per arva boves.
Mane erat: excuſſus ſomno Tirynthius hoſpes,
De numero tauros ſentit abeſſe duos.
Nulla videt quærens taciti veſtigia furti:
Traxerat averſos Cacus in antra ferox;
Cacus Aventinæ timor atque infamia ſylvæ,
Non leve finitimis hoſpitibuſque malum.
Dira viro facies; vires pro corpore; corpus
Grande. pater monſtri Mulciber hujus erat.
Proque domo, longis ſpelunca receſſibus ingens
Abdita, vix ipſis invenienda feris.
Ora ſuper poſtes affixaque brachia pendent.
Squallidaque humanis oſſibus albet humus.
Servata male parte boum Iove natus abibat:
Mugitum rauco furta dedere ſono.
Accipio; revocamur, ait: vocemque ſecutus
Impia per ſylvas victor ad antra venit.
Ille aditum fracti præſtruxerat objice montis:
Vix juga moviſſent quinque bis illud onus.
Nititur hic humeris, (cœlum quoque ſederat illis)
Et vaſtum motu collabefactat onus.
Quod ſimul everſum eſt; fragor æthera terruit ipſum,
Ictaque ſubſedit pondere mollis humus.
Prima movet Cacus collata prælia dextra,
Remque ferox ſaxis ſtipitibuſque gerit.
Quis ubi nil agitur; patrias male fortis ad artes
Confugit, & flammas ore ſonante vomit.
Quas quoties proflat, ſpirare Typhoëa credas,
Et rapidum Æthnæo fulgur ab igne jaci.
Occupat Alcides: adductaque clava trinodis
Ter quater adverſi ſedit in ore viri.
Ille cadit, mixtoſque vomit cum ſanguine fumos,
Et lato moriens pectore plangit humum.
Immolat ex illis taurum tibi Iupiter unum
Victor, & Evandrum ruricolaſque vocat.
Conſtituitque ſibi, quæ maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de bove nomen habet.
Nec tacet Evandri mater, prope tempus adeſſe;

Hercu-

Digitized by Google

Herculeque quo tellus ſit ſatis uſa ſuo.
At felix vates, ut dis gratiſſima vixit,
Poſſidet hunc Iani ſic dea menſe diem.
IDibus in magni caſtus Iovis æde ſacerdos
Semimaris flammis viſcera libat ovis:
Redditaque eſt omnis populo provincia noſtro,
Et tuus Auguſto nomine dictus avus.
Perlege diſpoſitas cineroſa per atria ceras,
Contigerant nulli nomina tanta viro.
Africa victorem de ſe vocat: alter Iſauras
Aut Cretum domitas teſtificatur opes:
Hunc Numidæ faciunt, illum Meſſana ſuperbum:
Ille Numantina traxit ab urbe notam:
Et mortem, & nomen Druſo Germania fecit.
Me miſerum, virtus quam brevis illa fuit!
Si petat à victis, tot ſumet nomina Cæſar,
Quot numero gentes maximus orbis habet.
Ex uno quidam celebres, aut torquis adempti,
Aut Corvi titulos auxiliaris habent.
Magne, tuum nomen rerum eſt menſura tuarum:
Sed qui te vicit, nomine major erat.
Nec gradus eſt Fabios ſupra cognominis ullus.
Illa domus meritis maxima dicta ſuis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes.
Hic ſocium ſummo cum Iove nomen habet.
Sancta vocant auguſta patres: auguſta vocantur
Templa, ſacerdotum rite dicata manu.
Hujus & augurium dependet origine verbi,
Et quodcunque ſua Iupiter auget ope.
Augeat imperium noſtri ducis, augeat annos:
Protegat & noſtras querna corona fores.
Auſpicibuſque deis tanti cognominis hæres
Omine ſuſcipiat, quo pater, urbis onus.
REſpiciet Titan actas ubi tertius idus;
Fient Parrhaſiæ ſacra relata deæ.
Nam prius Auſonias matres carpenta vehebant:
(Hæc quoque ab Evandri dicta parente reor.)
Mox honor eripitur, matronaque deſtinat omnis
Ingratos nulla prole novare viros.
Neve daret partus: ictu temeraria cæco
Viſceribus creſcens excutiebat onus.
Corripuiſſe patres auſas immitia nuptas,
Ius tamen ereptum reſtituiſſe, ferunt.
Binaque nunc pariter Tegeææ ſacra parenti
Pro pueris fieri virginibuſque jubent.
Scortea non illi fas eſt inferre ſacello,
Ne violent puros exanimata focos.
Si quis amas veteres ritus, aſſiſte precanti:
Nomina percipies non tibi nota prius.

Per-

Digitized by Google

Porrima placatur, Poſtvertaque, ſive ſorores,
Sive fugæ comites, Mænali diva, tuæ.
Altera, quod porro fuerat, ceciniſſe putatur:
Altera venturum poſtmodo quidquid erat.
CAndida te niveo poſuit lux proxima templo,
Qua fert ſublimes alta Moneta gradus.
Nunc bene proſpicies Latiam, Concordia, turbam:
Nunc te ſacratæ conſtituere manus.
Furius antiquam populi ſuperator Etruſci
Voverat: & voti ſolverat ille fidem.
Cauſſa, quod à patribus ſumptis ſeceſſerat armis
Vulgus: & ipſa ſuas Roma timebat opes.
Cauſſa recens melior. ſparſos Germania crines
Porrigit auſpiciis, dux venerande, tuis.
Inde triumphatæ libaſti munera gentis.
Templaque feciſti, quam colis ipſe, deæ.
Hæc tua conſtituit genitrix, & rebus & ara
Sola toro magni digna reperta Iovis.
HÆc ubi tranſierint; Capricorno Phœbe relicto,
Per juvenis curres ſigna regentis aquas.
SEptimus hinc oriens cum ſe dimiſerit undis;
Fulgebit toto jam Lyra nulla polo.
SIdere ab hoc, ignis, venienti nocte, Leonis
Qui micat in medio pectore, merſus erit.
TEr quater evolvi ſignantes tempora faſtos;
Nec ſementina eſt ulla reperta dies:
Cum mihi (ſenſit enim) lux hæc indicitur, inquit,
Muſa quid à faſtis non ſtata ſacra petis?
Vtque dies incerta ſacris, ſic tempore certo
Seminibus jactis eſt ubi fœtus ager;
State coronati plenum ad præſepe juvenci,
Cum tepido veſtrum vere redibit opus.
Ruſticus emeritum palo ſuſpendat aratrum:
Omne reformidat frigore vulnus humus.
Villice da requiem terræ, ſemente peracta:
Da requiem, terram qui coluere, viris.
Pagus agat feſtum: pagum luſtrate coloni,
Et date paganis annua liba focis.
Placentur frugum matres Telluſque Cereſque
Farre ſuo, gravidæ viſceribuſque ſuis.
Officium commune Ceres & Terra tuentur.
Hæc præbet cauſam frugibus; illa locum.
Conſortes operum, per quas correcta vetuſtas,
Quernaque glans victa eſt utiliore cibo;
Fructibus immenſis avidos ſatiate colonos,
Vt capiant cultus præmia digna ſui.
Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus:
Nec nova per gelidas uſta ſit herba nives.
Cum ſerimus; cœlum ventis aperite ſerenis:

Cum

Cum latet; ætherea ſpargite ſemen aqua.
Neve graves cultis, Cerealia dona, cavete,
Agmine læſuro depopulentur aves.
Vos quoque ſubjectis formicæ parcite granis:
Poſt meſſem prædæ copia major erit.
Interea creſcat ſcabræ rubiginis expers,
Nec vitio cœli palleat ulla ſeges.
Et neque deficiat macie; neque pinguior æquo
Divitiis pereat luxurioſa ſuis.
Et careant loliis oculos vitiantibus agri,
Nec ſterilis culto ſurgat avena ſolo.
Triticeos fœtus, paſſuraque farrabis ignem,
Hordeaque ingenti fœnore reddat ager.
Hæc ego pro vobis, hæc vos optate coloni:
Efficiatque ratas utraque diva preces.
Bella diu tenuere viros. erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſique in pila ligones,
Factaque de raſtri pondere caſſis erat:
Gratia dis, domuique tuæ: religata catenis
Iam pridem veſtro ſub pede bella jacent.
Sub juga bos veniat: ſub terras ſemen aratas.
Pax Cererem nutrit: pacis alumna Ceres.
AT quæ venturas præcedit ſexta Kalendas,
Hac ſunt Ledæis templa dicata deis.
Fratribus illa dies, fratres de gente deorum
Circa Iuturnæ compoſuere lacus.
IPſum nos carmen deduxit Pacis ad aram.
Hæc erit à menſis fine ſecunda dies.
Frondibus Actiacis comptos redimita capillos
Pax ades: & toto mitis in orbe mane.
Dum deſint hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi.
Tu ducibus bello gloria major eris.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma:
Canteturque fera nil niſi pompa, tuba.
Horreat Æneadas & primus & ultimus orbis:
Si qua parum Romam terra timebit, amet.
Thura, ſacerdotes, pacalibus addite flammis,
Albaque perfuſa victima fronte cadat.
Vtque domus, quæ præſtat eam, cum pace perennet.
Ad pia propenſos vota rogate deos.
Sed jam prima mei pars eſt exacta laboris.
Cumque ſuo finem menſe libellus habet.

FASTORVM LIB. II.

IAnus habet finem, cum carmine creſcat & annus.
Alter ut it menſis, ſic liber alter eat.
Nunc primum velis, elegi, majoribus itis:

Exi-

Digitized by Google

Exiguum memini nuper eratis opus.
Ipſe ego vos habui faciles in amore miniſtros,
Cum luſit numeris prima juventa ſuis.
Idem ſacra cano, ſignataque tempora faſtis.
Et quis ad hæc illinc crederet eſſe viam?
Hæc mea militia eſt: ferimus, quæ poſſumus, arma,
Dextraque non omni munere noſtra vacat.
Si mihi non valido torquentur pila lacerto,
Nec bellatoris terga premuntur equi,
Nec galea tegimur, nec acuto cingimur enſe;
(His habilis telis quilibet eſſe poteſt.)
At tua proſequimur ſtudioſo pectore Cæſar
Nomina; per titulos ingredimurque tuos.
Ergo ades, & placido paulum mea munera vultu
Reſpice; pacando ſiquid ab hoſte vacas.

FEbrua Romani dixere piamina patres:
Nunc quoque dant verbo plurima ſigna fidem.
Pontifices à Rege petunt & flamine lanas,
Quis veterum lingua Februa nomen erat.
Quæque capit lictor domibus purgamina certis,
Torbida cum mica farra; vocantur idem.
Nomen idem ramo; qui cæſus ab arbore pura,
Caſta ſacerdotum tempora fronde tegit.
Ipſe ego Flaminiam poſcentem februa vidi:
Februa poſcenti pinea virga data eſt.
Deniq; quodcumq; eſt, quo corpora noſtra piantur,
Hoc apud intonſos nomen habebat avos.
Menſis ab his dictus: ſecta quia pelle Luperci
Omne ſolum luſtrant: idque piamen habent.
Aut quia placatis ſunt tempora pura ſepulcris,
Tunc cum ferales prætetiere dies.
Omne nefas omnemque mali purgamine cauſſam
Credebant noſtri tollere poſſe ſenes.
Græcia principium moris dedit. illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putat.
Actoriden Peleus, ipſum quoque Pelea Phoci
Cæde per Hæmonias ſolvit Acaſtus aquas.
Vectam frænatis per inane draconibus Ægeus,
Credulus, immerita Phaſida fovit ope.
Amphiaraides Naupacteo Acheloo
Solve nefas dixit. ſolvit & ille nefas.
Ah nimium faciles, qui triſtia crimina cædis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua!
Sed tamen (antiqui ne neſcius ordinis erres)
Primus, ut eſt, Iani menſis, & ante fuit.
Qui ſequitur Ianum, veteris fuit ultimus anni,
Tu quoque ſacrorum, Termine, finis eras.
Primus erat Iani menſis, quia janua prima eſt.
Qui ſacer eſt imis manibus; imus erat.

Poſtmodo creduntur ſpatio diſtantia longo
Tempora bis quini continuaſſe viri.

PRincipio menſis Phrygiæ contermina matri
Soſpita delubris dicitur aucta novis.
Nunc ubi ſint quæris, illis ſacrata kalendis
Templa Deæ? longa procubuere die.
Cætera ne ſimili caderent labefacta ruina,
Cavit ſacrati provida cura Ducis:
Sub quo delubris ſentitur nulla ſenectus,
Nec ſatis eſt homines; obligat ille deos.
Templorum poſitor, templorum ſancte repertor,
Sit ſuperis, opto, mutua cura tui.
Dent tibi cœleſtes, quos tu cœleſtibus, annos,
Proque tua maneant in ſtatione domo.
Tunc quoque vicini lucus celebratur Averni;
Qua petit æquoreas advena Tibris aquas.
Ad penetrale Numæ, Capitolinumque tonantem,
Inque Iovis ſummi cæditur arce bidens.
Sæpe graves pluvias adopertus nubibus æther
Concitat, aut poſita ſub nive terra latet.

PRoximus Heſperias Titan abiturus in undas,
Gemmea purpureis cum juga demet equis;
Illa nocte aliquis, tollens ad ſidera vultum,
Dicet, Vbi eſt hodie, quæ Lyra fulſit heri?
Dumq; Lyram quærit; medii quoq; terga Leonis,
In liquidas ſubito merſa notabit aquas.

QVem modo cælatum ſtellis Delphina videbas,
Is fugiet viſus nocte ſequente tuos.
Seu fuit occultis felix in amoribus index:
Lesbida cum domino ſeu tulit ille lyram.
Quod mare non novit, quæ neſcit Ariona tellus?
Carmine currentes ille tenebat aquas.
Sæpe, ſequens agnam, lupus eſt à voce retentus,
Sæpe avidum fugiens reſtitit agna lupum:
Sæpe canes, leporeſque, una jacuere ſub umbra,
Et ſtetit in ſaxo proxima cerva leæ.
Et ſine lite, loquax, cum Palladis alite, cornix
Sedit: & accipitri juncta columba fuit.
Cynthia ſæpe tuis fertur, vocalis Arion,
Tanquam fraternis, obſtupuiſſe modis.
Nomen Arionium Siculas impleverat urbes,
Captaque erat lyricis Auſonis ora ſonis.
Inde domum repetens puppim conſcendit Arion,
Atque ita quæſitas arte ferebat opes.
Forſitan, infelix, ventos undaſque timebas.
At tibi nave tua tutius æquor erat.
Namque gubernator diſtricto conſtitit enſe,
Cæteraque armata conſcia turba manu.
Quid tibi cum gladio? dubiam rege navita puppim.

Non hæc ſunt digitis arma tenenda tuis.
Ille metu pavidus Mortem non deprecor, inquit:
Sed liceat ſumpta pauca referre lyra.
Dant veniam, ridentq; moram. capit ille coronam;
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.
Induerat Tyrio diſtinctam murice pallam:
Reddidit icta ſuos pollice chorda ſonos.
Flebilibus numeris veluti, canentia dura
Trajectus penna tempora, cantat olor.
Protinus in medias ornatus deſilit undas.
Spargitur impulſa cærula puppis aqua.
Inde (fide majus) tergo delphina recurvo
Se, memorant, oneri ſuppoſuiſſe novo.
Ille ſedet, citharamque tenet, pretiumque vehendi
Cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.
Di pia facta vident. aſtris delphina recepit
Iupiter, & ſtellas juſſit habere novem. [chilles,
NUnc mihi mille ſonos, quoque eſt memoratus A-
Vellem, Mæonide, pectus ineſſe tuum.
Dum canimus ſacras alterno pectine Nonas;
Maximus his factis accumulatur honos.
Deficit ingenium, majoraq; viribus urgent.
Hæc mihi præcipuo eſt ore canenda dies.
Quid volui demens elegis imponere tantum
Ponderis? heroi res erat iſta pedis.
Sancte pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit. hoc dedimus nos tibi nomen eques.
Res tamen ante dedit. ſero quoque vera tuliſti
Nomina: jam pridem tu pater orbis eras.
Hoc tu per terras, quod in æthere Iupiter alto,
Nomen habes. hominum tu pater, ille deûm.
Romule concedes. facit hic tu magna tuendo
Mœnia: tu dederas tranſilienda Remo.
Te Tatius, parvique Cures, Cæninaque ſenſit.
Hoc duce Romanum eſt ſolis utrumque latus.
Tu breve neſcio quid victæ telluris habebas:
Quodcunque eſt alto ſub Iove, Cæſar habet.
Tu rapis, hic caſtas duce ſe jubet eſſe maritas.
Tu recipis luco; reppulit ille nefas.
Vis tibi grata fuit: florent ſub Cæſare leges.
Tu Domini nomen; Principis ille tenet.
Te Remus incuſat: veniam dedit hoſtibus ille.
Cœleſtem fecit te pater; ille patrem.
IAm puer Idæus media tenus eminet alvo,
Et liquidas mixto nectare fundit aquas.
En etiam, ſi quis Borean horrere ſolebat;
Gaudeat. à Zephyris mitior aura venit.
QUintus ab æquoreis nitidum jubar extulit undis
Lucifer, & primi tempora veris erunt,

Ne fallare tamen: reſtant tibi frigora, reſtant;
Magnaque diſcedens ſigna relinquet hyems.

Tertia nox veniet: cuſtodem protinus Vrſæ
Adſpicies geminos exſeruiſſe pedes.
Inter Hamadryadas jaculatricemque Dianam
Caliſto ſacri pars fuit una chori.
Illa deæ tangens arcus, Quos tangimus, arcus,
Eſte meæ teſtes virginitatis, ait.
Cynthia laudavit, Promiſſaque fœdera ſerva,
Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.
Fœdera ſervaſſet, ſi non formoſa fuiſſet.
Cavit mortales: de Iove crimen habet.
Mille feras Phœbe ſylvis venata redibat;
Aut plus, aut medium ſole tenente diem.
Vt tetigit lucum (denſa niger ilice lucus,
In medio gelidæ fons erat altus aquæ)
Hic ait, in ſylva, virgo Tegeæa, lavemur.
Erubuit falſo virginis illa ſono.
Dixerat & Nymphis; Nymphæ velamina ponunt,
Hanc pudet, & tardæ dat mala ſigna moræ.
Exuerat tunicas: uteri manifeſta tumore,
Proditur indicio ponderis ipſa ſui.
Cui dea, Virgineos perjura Lycaoni cœtus
Deſere, nec caſtas pollue, dixit, aquas.
Luna novum decies implerat cornibus orbem:
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.
Læſa furit Iuno, formam mutatque puellæ.
Quid facis? invito eſt pectore paſſa Iovem.
Vtque feræ vidit turpes in pellice vultus;
Hujus in amplexus Iupiter, inquit, eat.
Vrſa per incultos errabat ſquallida montes,
Quæ fuerat ſummo nuper amata Iovi.
Iam tria luſtra puer furto conceptus agebat;
Cum mater nato eſt obvia facta ſuo.
Illa quidem, tanquam cognoſceret, adſtitit amens;
Et gemuit: gemitus verba parentis erant.
Hanc puer ignarus jaculo fixiſſet acuto,
Ni foret in ſuperas raptus uterque domos.
Signa propinqua micant. Prior eſt, quam dicimus Ar-
Arctophylax formam terga ſequentis habet. [ctos:
Sævit adhuc, canamque adiit Saturnia Tethyn,
Mænaliam tactis ne lavet Arcton aquis.

Idibus agreſtis fumant altaria Fauni,
Hic, ubi diſcretas inſula rumpit aquas.
Hæc fuit illa dies, in qua Vejentibus armis
Ter centum Fabii, ter cecidere duo.
Vna domus vires & onus ſuſceperat urbis:
Sumunt gentiles arma profeſſa manus.
Egreditur caſtris miles generoſus ab iiſdem;

E quîs dux fieri quilibet aptus erat.
Carmentis portæ dextra eſt via proxima Iano:
Ire per hanc noli, quiſquis es: omen habet.
Illa fama refert Fabios exiſſe trecentos,
Porta vacat culpa: ſed tamen omen habet.
Vt celeri paſſu Cremeram tetigere rapacem;
(Turbidus hibernis ille fluebat aquis.)
Caſtra loco ponunt: diſtrictis enſibus ipſi
Tyrrhenum valido Marte per agmen eunt.
Non aliter, quam cum Libyca de gente leones
Invadunt ſparſos lata per arva greges.
Diffugiunt hoſtes, inhoneſtaque vulnera tergo
Accipiunt: Thuſco ſanguine terra rubet.
Sic iterum, ſic ſæpe cadunt. ubi vincere aperte
Non datur, inſidias armaque tecta parant.
Campus erat: campi claudebant ultima colles,
Sylvaque montanas occulere apta feras.
In medio paucos armentaque rara relinquunt:
Cætera virgultis abdita turba latet.
Ecce, velut torrens undis pluvialibus auctus.
Aut nive, quæ Zephyro victa tepente fluit,
Per ſata, perque vias fertur, nec, ut ante ſolebat,
Riparum clauſas margine finit aquas:
Sic Fabii vallem latis diſcurſibus implent,
Quodque vident ſternunt: nec metus alter ineſt.
Quo ruitis generoſa domus? malè creditur hoſti.
Simplex nobilitas perfida tela cave.
Fraude perit virtus. in apertos undique campos
Proſiliunt hoſtes, & latus omne tenent.
Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
Quidve, quod in miſero tempore reſtet, adeſt?
Sicut aper longe ſylvis, latratibus actus
Fulmineo celeres diſſipat ore canes;
Mox tamen ipſe perit: ſic non moriuntur inulti,
Vulneraque alterna dantque feruntque manu.
Vna dies Fabios ad bellum miſerat omnes:
Ad bellum miſſos perdidit una dies.
Vt tamen Herculeæ ſupereſſent ſemina gentis;
Credibile eſt ipſos conſuluiſſe deos.
Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis,
Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet ut poſſes olim, tu Maxime, naſci;
Cui res cunctando reſtituenda foret.

CONtinuata loco tria ſidera, Corvus, & Anguis,
Et medius Crater inter utrumque latet.
Idibus illa latent: oriuntur nocte ſequenti:
Quæ tibi cur tria ſint tam ſociata canam.
Forte Iovi Phœbus feſtum ſolemne parabat:
(Non faciet longas fabula noſtra moras)

 I mea,

I mea, dixit, avis, ne quid pia ſacra moretur.
Et tenuem vivis fontibus affer aquam.
Corvus inauratum pedibus cratera recurvis
Tollit, & aëreum pervolat altus iter.
Stabat adhuc duris ficus denſiſſima pomis.
Tentat eam roſtro, non erat apta legi.
Immemor imperii, ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Iamq; ſatur, nigris longum rapit unguibus hydrum;
Ad dominumque redit, fictaque verba refert:
Hic mihi cauſſa moræ vivarum obſeſſor aquarum:
Hic tenuit fontes, officiumque meum.
Addis, ait, culpæ mendacia, Phœbus? & audes
Fatidicum verbis fallere velle deum?
At tibi, dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
Dixit: & antiqui monumenta perennia facti
Anguis, avis, crater, ſidera juncta micant.
Tertia poſt Idus nudos aurora Lupercos
Adſpicit: & Fauni ſacra bicornis erunt.
Dicite Pierides ſacrorum quæ ſit origo:
Attigerint Latias unde petita domos.
Pana deum pecoris veteres coluiſſe feruntur
Arcades, Arcadiis plurimus ille jugis.
Teſtis erit Pholoë, teſtes Stymphalides undæ,
Quique citis Ladon in mare currit aquis;
Cinctaque pinetis nemoris juga Nonagrini,
Altaque Trœzene, Parrhaſiæque nives.
Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum:
Munus ob incolumes ille ferebat oves.
Tranſtulit Evander ſylveſtria numina ſecum:
Hic, ubi nunc urbs eſt, tunc locus urbis erat.
Inde deum colimus, devectaque ſacra Pelaſgis.
Flamen ad hæc priſco more dialis erat.
Cur igitur currant; & cur, ſi currere mos eſt,
Nuda ferant poſita corpora veſte, rogas?
Ipſe Deus velox diſcurrere gaudet in altis
Montibus. & ſubitas concitat ipſe fugas.
Ipſe deus nudus nudos jubet ire miniſtros:
Nec ſatis ad curſus commoda veſtis erat.
Ante Iovem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades: & Luna gens prior illa fuit.
Vita feris ſimilis nullos agitata per uſus,
Artis adhuc expers, & rude vulgus erat.
Pro domibus frondes norant, pro frugibus herbas
Nectar erat palmis hauſta duabus aqua.
Nullus anhelabat ſub adunco vomere taurus,
Nulla ſub imperio terra colentis erat:
Nullus adhuc erat uſus equi, ſe quiſque ferebat.

Ibat ovis lana corpus amicta ſua.
Sub Iove durabant, & corpora nuda gerebant,
Docta graves imbres & tolerare Notos.
Nunc quoque detecti referunt monumenta vetuſti
Moris, & antiquas teſtificantur opes.
Sed, cur præcipue fugiat velamina Faunus,
Traditur antiqui fabula plena joci.
Forte comes dominæ juvenis Tirynthius ibat:
Vidit ab excelſo Faunus utrumque jugo.
Vidit, & incaluit, Montanaq; numina dixit,
Nil mihi vobiſcum eſt: hæc meus ardor erit.
Ibat odoratis humeros perfuſa capillis
Mæonis, aurato conſpicienda ſinu.
Aurea pellebant tepidos umbracula ſoles,
Quæ tamen Herculeæ ſuſtinuere manus.
Iam Bacchi nemus, & Tmoli vineta tenebat
Heſperus, & fuſco roſcidus ibat equo.
Antra ſubit roſis laqueata & pumice vivo.
Garrulus in primo limine rivus erat.
Dumque parant epulas potandaque vina miniſtri;
Cultibus Alciden induit illa ſuis.
Dat tenues tunicas Gætulo murice tinctas,
Dat teretem zonam, qua modo cincta fuit.
Ventre minor zona eſt: tunicarum vincla relaxat,
Vt poſſet magnas exſeruiſſe manus.
Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
Scindebant magni vincula parva pedes.
Ipſa capit clavamque gravem, ſpoliumque leonis,
Conditaque in pharetra tela minora ſua.
Sic epulis functi, ſic dant ſua corpora ſomno,
Et poſitis juxta ſecubuere toris.
Cauſſa, repertori vitis quia ſacra parabant,
Quæ facerent purè, cum foret orta dies. [det?]
Noctis erat medium (quid non amor improbus au-
Roſcida per tenebras Faunus ad antra venit.
Vtque videt comites ſomno vinoque ſolutos;
Spem capit in dominis eſſe ſoporis idem,
Intrat: & huc illuc temerarius errat adulter,
Et præfert cautas, ſubſequiturque, manus,
Venerat ad ſtrati captata cubilia lecti,
Et felix prima ſorte futurus erat.
Vt tetigit fulvi ſetis hirſuta leonis
Vellera; pertimuit, ſuſtinuitque manus,
Attonituſque metu rediit: ceu ſæpe viator
Turbatum viſo rettulit angue pedem.
Inde tori, qui junctus erat, velamina tangit
Mollia, mendaci decipiturque nota.
Adſcendit: ſpondaque ſibi propiore recumbit:
(Et tumidum cornu durius inguen erat.)

Interea tunicas ora ſubducit ab ima:
  (Horrebant denſis aſpera crura pilis.)
Cætera tentantem cubito Tirynthius heros
  Reppulit. è ſummo decidit ille toro.
Fit ſonus. inclamat comites, & lumina poſcit
  Mæonis. illatis ignibus acta patent.
Ille gemit lecto graviter dejectus ab alto:
  Membraque de dura vix ſua tollit humo.
Ridet & Alcides, & qui videre jacentem:
  Ridet amatorem Lyda puella ſuum.
Veſte deus luſus, fallentes lumina veſtes
  Non amat, & nudos ad ſua ſacra vocat.
Adde peregrinis cauſſas, mea Muſa, Latinas,
  Inque ſuo noſter pulvere currat equus.
Cornipedi Fauno cæſa de more capella
  Venit ad exiguas turba vocata dapes.
Dumque ſacerdotes verubus tranſſuta ſalignis
  Exta parant, medias ſole tenente vias;
Romulus, & frater, paſtoraliſque juventus,
  Solibus, & campo corpora nuda dabant;
Cæſtibus, & jaculis, & miſſo pondere ſaxi
  Brachia per luſus experienda dabant.
Paſtor ab excelſo, Per devia rura juvencos,
  Romule prædones, & Reme, dixit, agunt.
Longum erat armari. diverſis exit uterque
  Partibus. occurſu præda recepta Remi eſt.
Vt rediit, verubus ſtridentia detrahit exta:
  Atque ait, Hæc certe non niſi victor edet.
Dicta facit, Fabiique ſimul. venit irritus illuc
  Romulus, & menſas, oſſaque nuda videt.
Riſit, & indoluit, Fabios potuiſſe Remumque
  Vincere: Quintilios non potuiſſe ſuos.
Fama manet facti. poſito velamine currunt.
  Et memorem famam, qui bene geſſit, habet.
Forſitan & quæras cur ſit locus ille Lupercal,
  Quæve diem tali nomine cauſſa notet.
Sylvia Veſtalis cœleſtia femina partu
  Ediderat, patruo regna tenente ſuo:
Is jubet auferri parvos & in amne necari.
  Quid facis? ex iſtis Romulus alter erit.
Iuſſa recuſantes peragunt lacrymoſa miniſtri.
  Flent tamen & geminos in loca juſſa ferunt.
Albula, quem Tyberin merſus Tyberinus in undis
  Reddidit; hybernis forte tumebat aquis.
Hic, ubi nunc fora ſunt, lintres errare videres,
  Quaque jacent valles, Maxime Circe, tuæ.
Huc, ubi venerunt (neque enim procedere poſſunt
  Longius) ex illis unus & alter ait:
Ah quam ſunt ſimiles! ah quam formoſus uterque

Plus tamen ex iſtis iſte vigoris habet.
Si genus arguitur vultu; niſi fallit imago,
Neſcio quem è vobis ſuſpicor eſſe deum.
At ſi quis veſtræ deus eſſet originis autor;
In tam præcipiti tempore ferret opem.
Ferret opem certè, ſi non ope mater egeret:
Quæ facta eſt uno mater & orba die.
Nata ſimul, moritura ſimul, ſimul ite ſub undas
Corpora. deſierat: depoſuitque ſinu.
Vagierant ambo pariter: ſenſiſſe putares.
Hi redeunt udis in ſua tecta genis.
Suſtinet impoſitos ſumma cavus alveus unda,
Heu quantum fati parva tabella tulit;
Alveus in limo ſylvis appulſus opacis.
Paulatim fluvio deficiente ſedet.
Arbor erat: remanent veſtigia: quæque vocatur
Romula nunc ficus, Rumina ficus erat.
Venit ad expoſitos (mirum) lupa fœta gemellos.
Quis credat pueris non nocuiſſe feram? [nutrit,
Non nocuiſſe parum eſt: prodeſt quoque. quos lupa
Perdere cognatæ ſuſtinuere manus.
Conſtitit, & cauda teneris blanditur alumnis,
Et fingit lingua corpora bina ſua.
Marte ſatos ſcires: timor abſuit. ubera ducunt,
Nec ſibi promiſſa lactis aluntur ope.
Illa loco nomen fecit: locus ille Lupercis.
Magna dati nutrix præmia lactis habet.
Quid vetat Arcadia dictos à monte Lupercos
Faunus in Arcadia templa Lycæus habet.
Nupta quid exſpectas? non tu pollentibus herbis,
Nec prece, nec magico carmine mater eris.
Excipe fœcundæ patienter verbera dextræ:
Iam ſocer optatum nomen habebit avi.
Nam fuit illa dies, dura cum ſorte maritæ
Reddebant uteri pignora rara ſui.
Quid mihi, clamabat, prodeſt rapuiſſe Sabinas,
Romulus (hoc illo ſceptra tenente fuit:)
Si mea non vires, ſed bellum injuria fecit;
Vtilius fuerat non habuiſſe nurus.
Monte ſub Eſquilio multis inciduus annis
Iunonis magnæ nomine lucus erat.
Huc ubi venerunt; pariter nuptæque virique
Suppliciter poſito procubuere genu.
Cum ſubito motæ tremuere cacumina ſylvæ,
Et Dea per lucos mira locuta ſuos.
Italidas matres, inquit, ſacer hircus inito.
Obſtupuit dubio territa turba ſono.
Augur erat (nomen longis intercidit annis)
Nuper ab Etruſca venerat exſul humo.

Digitized by Google

Ille caprum mactat. juſſæ ſua terga puellæ
Pellibus exſectis percutienda dabant.
Luna reſumebat decimo nova cornua menſe,
Virque pater ſubito, nuptaque mater erat.
Gratia Lucinæ: dedit hæc tibi nomina lucus:
Aut quia principium tu Dea lucis habes.
Parce precor gravidis, facilis Lucina, puellis:
Maturumque utero molliter aufer onus.

ORta dies fuerat. tu deſine credere ventis:
Perdidit illius temporis aura fidem.
Flamina non conſtant: & ſex reſerata diebus
Carceris Æolii janua lata patet.

IAm levis obliqua ſubſedit Aquarius urna.
Proximus æthereos excipe, Piſcis, equos.
Te memorant fratremque tuum (nam juncta micatis
Signa) duos tergo ſuſtinuiſſe deos.
Terribilem quondam fugiens Typhona Dione
Tunc, cum pro cœlo Iupiter arma tulit;
Venit ad Euphraten comitata Cupidine parvo,
Inque Palæſtinæ margine ſedit aquæ.
Populus, & cannæ riparum ſumma tenebant,
Spemque dabant ſalices, hos quoque poſſe tegi.
Dum latet; inſonuit vento nemus. illa timore
Pallet: & hoſtiles credit adeſſe manus.
Vtque ſinu tenuit natum, Succurrite Nymphæ,
Et Dîs auxilium ferte duobus, ait.
Nec mora; proſiluit: piſces ſubiere gemelli.
Pro quo nunc, cernis, ſidera numen habent.
Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis,
Ne violent timidi piſcibus ora, Syri.

PRoxima lux vacua eſt. At tertia dicta Quirino.
Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit.
Sive quod haſta quiris priſcis eſt dicta Sabinis:
(Bellicus à telo venit in aſtra deus.)
Sive ſuo regi nomen poſuere Quirites:
Seu quia Romanis junxerat ille Cures.
Nam pater armipotens poſtquam nova mœnia vidit,
Multaque Romulea bella peracta manu;
Iupiter, inquit, habet Romana potentia vires:
Sanguinis officio non eget illa mei.
Redde patri natum: quamvis intercidit alter,
Pro ſe, proque Remo, qui mihi reſtat, erit.
Vnus erit, quem tu tolles in cærula cœli,
Tu mihi dixiſti: ſint rata dicta Iovis.
Iupiter annuerat. nutu tremefactus uterque
Eſt polus: & cœli pondera movit Atlas.
Eſt locus: antiqui Capreæ dixere paludem:
Fortè tuis illic, Romule, jura dabas.
Sol fugit & removent ſubeuntia nubila cœlum

Et gravis effuſis decidit imber aquis.
Hinc tonat, hinc miſſis abrumpitur ignibus æther.
Fit fuga: Rex patriis aſtra petebat equis.
Luctus erat, falſæque patres in crimine cædis,
Hæſiſſetque animis forſitan illa fides.
Sed procul è Longa veniebat Iulius Alba:
Lunaque fulgebat: nec facis uſus erat.
Cum ſubito motu ſepes tremuere ſiniſtræ.
Rettulit ille gradus: horruerantque comæ.
Pulcher, & humano major, trabeaque decorus
Romulus, in media viſus adeſſe via:
Et dixiſſe ſimul, Prohibe lugere Quirites,
Ne violent lacrymis numina noſtra ſuis.
Thura ferant, placetque novum pia turba Quirinum,
Et patrias artes militiamque colant.
Iuſſit: & in tenues oculis evanuit auras.
Convocat hic populos: juſſaque verba refert.
Templa Deo fiunt, collis quoque dictus ab illo eſt,
Et referunt certi ſacra paterna dies.
Lux quoque cur eadem Stultorum feſta vocetur,
Accipe: parva quidem cauſſa, ſed apta ſubeſt.
Non habuit doctos tellus antiqua colonos:
Laſſabant agiles aſpera bella viros.
Plus erat in gladio quam curvo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager.
Farra tamen veteres jaciebant, farra metebant,
Primitias Cereri farra reſecta dabant.
Vſibus admoniti flammis torrenda dederunt,
Multaque peccato damna tulere ſuo.
Nam modo verrebant nigras pro farre favillas,
Nunc ipſas ignes corripuere caſas.
Facta dea eſt Fornax: læti Fornace coloni
Orant, ut fruges temperet illa ſuas.
Curio legitimis tunc Fornacalia verbis
Maximus indicit: nec ſtata ſacra facit.
Inque foro multa circumpendente tabella
Signatur certa curia quæque nota.
Stultaque pars populi quæ ſit ſua curia neſcit:
Sed facit extrema ſacra relicta die.

EST honor & tumulis animas placare paternas,
Parvaque in exſtructas munera ferre pyras.
Parva petunt manes, pietas pro divite grata eſt
Munere. non avidos Styx habet ima deos.
Tegula porrectis ſatis eſt velata coronis
Et ſparſæ fruges, parvaque mica ſalis:
Inque mero mollita Ceres, violæque ſolutæ.
Hæc habeat media teſta relicta via.
Nec majora veto: ſed & his placabilis umbra eſt.
Adde preces, poſitis & ſua verba focis.

Hunc

Digitized by Google

Hunc morem Æneas pietatis idoneus autor
Attulit in terras, juſte Latine, tuas.
Ille patris Genio ſolemnia dona ferebat:
Hinc populi ritus edidicere novos.
At quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis
Bella; parentales deſeruere dies.
Non impune fuit. nam dicitur omine ab iſto
Roma ſuburbanis incaluiſſe rogis.
Vix equidem credo: buſtis exiſſe feruntur,
Et tacitæ queſti tempore noctis avi.
Perque vias urbis, latoſque ululaſſe per agros
Deformes animas vulgus inane, ferunt.
Poſt ea præteriti tumulis redduntur honores,
Prodigiiſque venit funeribuſque modus.
Dum tamen hæc fient, viduæ ceſſate puellæ:
Exſpectet puros pinea tæda dies.
Nec tibi, quæ cupidæ matura videbere matri;
Comat virgineas haſta recurva comas.
Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris
Aufer. habent alias mœſta ſepulcra faces.
Dî quoque templorum foribus cælentur opertis:
Thure vacent aræ: ſtentque ſine igne foci.
Nunc animæ tenues, & corpora functa ſepulcris
Errant: nunc poſito paſcitur umbra cibo. [ſunt
Nec tamen hoc ultra, quam quum de menſe ſuper.
Luciferi, quot habent carmina noſtra pedes.
Hanc, quia juſta ferunt, dixere Feralia lucem.
Vltima placandis Manibus illa dies.
Ecce anus in mediis reſidens annoſa puellis,
Sacra facit Tacitæ. nec tamen ipſa tacet.
Et digitis tria thura tribus ſub limine ponit,
Qua brevis occultum mus ſibi fecit iter.
Tunc cantata tenet cum fuſco licia plumbo,
Et ſeptem nigras verſat in ore fabas.
Quodque pice adſtrinxit, quod acu trajecit ahena,
Obſutum menta torret in igne caput:
Vina quoq; inſtillat. vini quodcunq; relictum eſt,
Aut ipſa, aut comites, plus tamen ipſa bibit.
Hoſtiles linguas, inimicaque vinximus ora,
Dicit diſcedens; ebriaque exit anus.
Protinus à nobis, quæ ſit dea Muta, requires.
Diſce, per antiquos quæ mihi nota ſenes:
Iupiter immodico Iuturnæ victus amore
Multa tulit, tanto non patienda deo.
Illa modo in ſylvis inter coryleta jacebat:
Nunc in cognatas deſiliebat aquas.
Convocat hic Nymphas Latium quæcunque tenebant,
Et jacit in medio talia verba choro:
Invidet ipſa ſibi, vitatque quod expedit illi,

Digitized by Google

Veſtra ſoror; ſummo concubuiſſe deo.
Conſulite ambobus: nam quæ mea magna voluptas,
Vtilitas veſtræ magna ſororis erat.
Vos illi in prima fugienti obſiſtite ripa,
Ne ſua fluminea corpora mergat aqua.
Dixerat: annuerant Nymphæ Tyberinides omnes,
Quæque colunt thalamos, Ilia diva, tuos.
Forte fuit Nais, Lar nomine: prima ſed illi
Dicta bis, antiquum ſyllaba nomen erat,
Ex vitio poſitum. ſæpe illi dixerat Almo,
Nata tene linguam: nec tamen illa tenet.
Quæ, ſimul ac tetigit Iuturnæ ſtagna ſororis;
Effuge, ait, ripas, dicta refer que Iovis.
Illa etiam Iunonem adiit: miſerataque nuptas,
Naida Iuturnam vir tuus, inquit, amat.
Iupiter intumuit: quaque eſt non uſa modeſte,
Eripit huic linguam: Mercuriumque vocat.
Duc hanc ad Manes: locus ille ſilentibus aptus.
Nympha, ſed infernæ Nympha paludis, erit.
Iuſſa Iovis fiunt. accepit lucus euntes.
Dicitur illa duci tunc placuiſſe ſuo.
Vim parat hic. vultu pro verbis illa precatur,
Et fruſtra muto nititur ore loqui.
Fitq; gravis, geminoſq; parit, qui compita ſervant,
Et vigilant noſtra ſemper in æde, Lares.

PRoxima cognati dixere Chariſtia cari,
Et venit ad ſocios turba propinqua deos.
Scilicet à tumulis, & qui periere propinquis,
Protinus ad vivos ora referre juvat:
Poſtque tot amiſſos, quidquid de ſanguine reſtat,
Adſpicere, & generis dinumerare gradus.
Innocui veniant: procul hinc procul impius eſto
Frater, & in partus mater acerba ſuos:
Cui pater eſt vivax, qui matris digerit annos,
Quæ premit inviſam ſocrus iniqua nurum.
Tantalidæ fratres abſint, & Iaſonis uxor,
Et quæ ruricolis ſemina toſta dedit,
Et ſoror, & Progne, Tereuſque duabus iniquus:
Et quicunque ſuas per ſcelus auget opes.
Dîs generis date thura boni: concordia fertur
Illa præcipuè mitis adeſſe die.
Et libate dapes, ut grati pignus amoris
Nutriat intinctos miſſa patella cibos.
Iamque ubi ſuadebit placidos nox humida ſomnos,
Larga precaturi ſumite vina manu.
Et, bene vos, bene tu patriæ pater optime Cæſar,
Dicite ſuffuſo per ſacra verba mero.

NOx ubi tranſierit, ſolito celebretur honore,
Separat indicio qui deus arva ſuo.

Termine, ſive lapis, ſive es defoſſus in agro
Stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes.
Te duo diverſa domini de parte coronant,
Binaque ſerta tibi, binaque dona ferunt.
Ara fit: huc ignem curto fert ruſtica teſtu
Sumptum de tepidis ipſa colona focis.
Ligna ſenex minuit: conciſaque conſtruit altè,
Et ſolida ramos figere pugnat humo.
Tum ſicco primas irritat cortice flammas.
Stat puer, & manibus lata caniſtra tenet.
Inde, ubi ter fruges medios immiſit in ignes;
Porrigit inciſos filia parva favos.
Vina tenent alii: libantur ſingula flammis.
Spectant, & linguis candida turba favent.
Spargitur & cæſo communis Terminus agno:
Nec queritur, lactans cum ſibi porca datur.
Conveniunt, celebrantque dapes vicina ſimplex.
Et cantant laudes, Termine ſancte, tuas.
Tu populos urbeſque, & regna ingentia, finis:
Omnis erit ſine te litigioſus ager.
Nulla tibi ambitio eſt, nullo corrumperis auro;
Legitima ſervas credita rura fide.
Si tu ſignaſſes olim Thyreatida terram;
Corpora non letho miſſa trecenta forent:
Nec foret Othryades congeſtis tectus in armis.
O quantum patriæ ſanguinis ille dedit!
Quid nova cum fierent Capitolia? nempe deorum
Cuncta Iovi ceſſit turba locumque dedit.
Terminus (ut memorant veteres) inventus in æde
Reſtitit: & magno cum Iove templa tenet.
Nunc quoque, ſe ſupra ne quid niſi ſidera cernat,
Exiguum templi tecta foramen habent.
Termine poſt illud levitas tibi libera non eſt.
Qua poſitus fueris in ſtatione, mane:
Nec tu vicino quicquam concede roganti,
Ne videare hominem præpoſuiſſe Iovi.
Et ſeu vomeribus, ſeu tu pulſabere raſtris;
Clamato, Tuus eſt hic ager, ille tuus.
Eſt via, quæ populum Laurentes ducit in agros;
Quondam Dardanio regna petita duci.
Illa lanigeri pecoris tibi, Termine, fibris
Sacra videt fieri ſextus ab urbe lapis.
Gentibus eſt aliis tellus data limite certo;
Romanæ ſpatium eſt urbis & orbis idem.

NVnc mihi dicenda eſt regis fuga. traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina menſe dies,
Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat
Regna: vir injuſtus, fortis ad arma tamen.
Ceperat hic alias, alias everterat urbes,

Digitized by Google

Et Gabios turpi fecerat arte ſuos.
Namq; trium minimus, proles manifeſta Superbi,
In medios hoſtes nocte ſilente venit.
Nudarant gladios, Occidite, dixit, inermem:
Hoc cupiunt fratres, Tarquiniuſque pater,
Qui mea crudeli laceravit verbera terga,
(Dicere ut hoc poſſet, verbera paſſus erat.)
Luna fuit, ſpectant juvenem, gladioſq; recondunt:
Tergaq; deducta veſte notata vident.
Flent quoque, & ut ſecum tueatur bella precantur:
Callidus ignaris annuit ille viris.
Iamque potens, miſſo genitorem appellat amico,
Perdendi Gabios quod ſibi monſtret iter.
Hortus odoratis ſuberat cultiſſimus herbis,
Sectus humum rivo lene ſonantis aquæ.
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit, & virga lilia ſumma metit.
Nuntius ut rediit, decuſſaque lilia dixit;
Filius, Agnoſco juſſa parentis, ait.
Nec mora: principibus cæſis ex urbe Gabina,
Traduntur ducibus mœnia nuda ſuis.
Ecce (nefas viſu) mediis altaribus anguis
Exit, & extinctis ignibus exta rapit.
Conſulitur Phœbus. ſors eſt ita reddita: Matri
Qui dederit primus oſcula; victor erit.
Oſcula quiſque ſuæ matri properata dederunt,
Non intellecto credula turba deo.
Brutus erat ſtulti ſapiens imitator, ut eſſet
Tutus ab inſidiis, dire Superbe, tuis.
Ille jacens pronus matri dedit oſcula Terræ;
Creditus offenſo procubuiſſe pede.
Cingitur interea Romanis Ardea ſignis,
Et patitur longas obſidione moras.
Dum vacat, & metuunt hoſtes committere pugnam;
Luditur in caſtris: otia miles agit.
Tarquinius juvenis ſocios dapibuſque meroque
Accipit. ex illis rege creatus ait:
Dum nos ſollicitos pigro tenet Ardea bello,
Nec ſinit ad patrios arma referre deos;
Ecquid in officio torus eſt ſocialis? & ecquid
Conjugibus noſtris mutua cura ſumus?
Quiſque ſuam laudat: ſtudiis certamina creſcunt,
Et fervet multo linguaque corque mero.
Surgit cui dederat clarum Collatia nomen;
Non opus eſt verbis, credite rebus, ait.
Nox ſupereſt: tollamur equis, urbemque petamus.
Dicta placent: frænis impediuntur equi.
Pertulerant dominos, regalia protinus illi
Tecta petunt; cuſtos in fore nullus erat.
nurum regis fuſis per colla coronis. In-

Inveniunt poſito pervigilare mero.
Inde cito paſſu petitur Lucretia: cujus
Ante torum calathi, lanaque mollis erat.
Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant:
Inter quas tenui ſic ait illa ſono:
Mittenda eſt domino (nunc nunc properate puellæ)
Quamprimum noſtra facta lacerna manu.
Quid tamen auditis? (nam plura audire poteſtis:)
Quantum de bello dicitur eſſe ſuper?
Poſtmodo victa cades; melioribus Ardea reſtas;
Improba; quæ noſtros cogis abeſſe viros.
Sint tantum reduces. ſed enim temerarius ille
Eſt meus, & ſtricto qualibet enſe ruit.
Mens abit, & morior, quoties pugnantis imago
Me ſubit: & gelidum pectora frigus habet.
Deſinit in lachrymis: inceptaque fila remiſit,
In gremio vultum depoſuitque ſuo.
Hoc ipſum decuit: lacrymæ decuere pudicam;
Et facies animo dignaque parque fuit.
Pone metum, veni, conjux ait. illa revixit,
Deque viri collo dulce pependit onus.
Interea juvenis furiales regius ignes
Concipit, & cæco raptus amore furit.
Forma placet, niveuſque color, flavique capilli,
Quique aderat nulla factus ab arte decor.
Verba placent, & vox, & quod corrumpere non eſt;
Quoque minor ſpes eſt, hoc magis ille cupit.
Iam dederat cantus lucis prænuntius ales.
Cum referunt juvenes in ſua caſtra pedem.
Carpitur attonitos abſentis imagine ſenſus
Ille: recordanti plura magiſque placent.
Sic, ſedit: ſic culta fuit: ſic ſtamina nevit:
Injectæ collo ſic jacuere comæ:
Hos habuit vultus: hæc illi verba fuerunt:
Hic color, hæc facies, hic decor oris erat.
Vt ſolet à magno fluctus langueſcere flatu;
Sed tamen à vento, qui fuit, unda tumet:
Sic, quamvis aberat placitæ præſentia formæ,
Quem dederat præſens forma; manebat amor.
Ardet; & injuſti ſtimulis agitatus amoris,
Comparat indigno vimque metumque toro.
Exitus in dubio eſt. Audebimus ultima, dixit.
Viderit: audentes Forſque Deuſque juvat.
Cepimus audendo Gabios quoque. talia fatus
Enſe latus cinxit: tergaque preſſit equi.
Accipit ærata juvenem Collatia porta;
Condere jam vultus ſole parante ſuos.
Hoſtis ut hoſpes init penetralia Collatini,
Comiter excipitur: ſanguine junctus erat.

Digitized by Google

Quantum animis erroris ineſt! parat inſcia rerum
Infelix epulas hoſtibus illa ſuis.
Functus erat dapibus: poſcunt ſua tempora ſomnum.
Nox erat: & tota lumina nulla domo.
Surgit, & aurata vagina liberat enſem,
Et venit in thalamos, nupta pudica, tuos.
Utque torum preſſit, Ferrum Lucretia mecum eſt;
Natus, ait, Regis, Tarquiniuſque vocor.
Illa nihil: neque enim vocem vireſque loquendi,
Aut aliquid toto pectore mentis habet.
Sed tremit, ut quondam ſtabulis deprenſa relictis,
Parva ſub infeſto cum jacet agna lupo.
Quid faciat? pugnet? vincetur fœmina pugnans.
Clamet? at in dextra qui vetet enſis erat.
Effugiat? poſitis urgentur pectora palmis;
Tunc primum externa pectora tacta manu.
Inſtat amans hoſtis, precibus, pretioque, minisque.
Nec prece, nec pretio, nec movet ille minis.
Nil agis, Eripiam, dixit, pro crimine vitam:
Falſus adulterii teſtis adulter ero.
Interimam famulum; cum quo deprenſa fereris.
Succubuit famæ victa puella metu.
Quid victor gaudes? hæc te victoria perdet.
Heu quanto regnis nox ſtetit una tuis!
Iamque erat orta dies. paſſis ſedet illa capillis,
Vt ſolet ad nati mater itura rogum.
Grandævumque patrem fido cum conjuge caſtris
Evocat: & poſita venit uterque mora.
Utque vident habitum; quæ luctus cauſa requirunt:
Cui paret exſequias, quoque ſit icta malo.
Illa diu reticet, pudibundaque cælat amictu
Ora. fluunt lacrymæ more perennis aquæ.
Hinc pater, hinc conjux lacrymas ſolantur, & orant,
Indicet: & cæco flentque paventque metu.
Ter conata loqui; ter deſtitit: auſaque quarto;
Non oculos ideo ſuſtulit illa ſuos;
Hoc quoque Tarquinio debebimus; Eloquar, inquit,
Eloquar infelix dedecus ipſa meum.
Quæque poteſt narrat. reſtabant ultima; flevit,
Et matronales erubuere genæ.
Dant veniam genitor facto conjuxque coactæ.
Quam, dixit, veniam vos datis, ipſa nego.
Nec mora, cælato fixit ſua pectora ferro,
Et cadit in patrios ſanguinolenta pedes.
Tunc quoq; jam moriens, ne non procumbat honeſtè,
Reſpicit, hæc etiam cura cadentis erat.
Ecce ſuper corpus communia damna gementes
Obliti decoris virque paterque jacent.
Brutus adeſt, tandemque animo ſua nomina fallit.

Fixa

Fixaque ſemianimi corpore tela rapit.
Stillantemque tenens generoſo ſanguine cultrum,
Edidit impavidos ore minante ſonos:
Per tibi ego hunc juro caſtum fortemque cruorem,
Perque tuos manes; qui mihi numen erunt:
Tarquinium profuga pœnas cum ſtirpe daturum.
Iam ſatis eſt virtus diſſimulata diu.
Illa jacens ad verba oculos ſine lumine movit,
Viſaque concuſſa dicta probare coma.
Fertur in exſequias animi matrona virilis,
Et ſecum lacrymas, invidiamque trahit.
Vulnus inane patet. Brutus clamore Quirites
Concitat, & regis facta nefanda refert.
Tarquinius cum prole fugit: capit annua conſul
Iura. dies regnis illa ſuprema fuit.

FAllimur? an veris prænuntia venit hirundo,
Et metuit, ne qua verſa recurrat hyems;
Sæpe tamen, Progne, nimium properaſſe quereris;
Virque tuo Tereus frigore lætus erit.

IAmque duæ reſtant noctes de menſe ſecundo,
Marſque citos junctis curribus urget equos:
Ex vero poſitum permanſit Equiria nomen:
Quæ deus in campo perſpicit ipſe ſuo.
Iure venis Gradive: locum tua tempora poſcunt,
Signatuſque tuo nomine menſis adeſt.
Venimus in portum, libro cum menſe peracto.
Naviget hinc alia jam mihi linter aqua.

FASTORVM
LIBER III.

BEllice depoſitis clypeo paulisper & haſta
Mars ades, & nitidas caſſide ſolve comas.
Forſitan ipſe roges, quid ſit cum Marte poëtæ:
A te, qui canitur nomina menſis habet.
Ipſe vides manibus peragi fera bella Minervæ.
Non minus ingenuis artibus illa vacat.
Palladis exemplo ponendæ tempora ſume
Cuſpidis. invenies & quid inermis agas.
Tunc quoque inermis eras, cum te Romana ſacerdos
Cepit; ut huic urbi ſemina magna dares.
Sylvia Veſtalis (quid enim vetat inde moveri?)
Sacra lavaturas mane petebat aquas.
Ventum erat ad mollem declivo tramite ripam:
Ponitur è ſumma fictilis urna coma.
Feſſa reſedit humo, ventoſque accepit aperto
Pectore, turbatas reſtituitque comas.
Dum ſedet; umbroſæ ſalices, volucreſque canoræ
Fecerunt ſomnos, & leve murmur aquæ.
Blanda quies furtim victis obrepſit ocellis,

Digitized by Google

Et cadit à mento languida facta manus.
Mars videt hanc, viſamque cupit, potiturque cupita:
Et ſua divina furta fefellit ope.
Somnus abit; jacet ipſa gravis. jam ſcilicet intra
Viſcera Romanæ conditor urbis erat.
Languida conſurgit: neſcit cur languida ſurgat,
Et peragit tales arbore nixa ſonos:
Vtile ſit fauſtumque, precor, quod imagine ſomni
Vidimus: an ſomno clarius illud erat?
Ignibus Iliacis aderam, cum lapſa capillis
Decidit ante ſacros lanea vitta focos.
Inde duæ pariter (viſu mirabile) palmæ
Surgunt. ex illis altera major erat:
Et gravibus ramis totum protexerat orbem;
Contigeratque ſua ſidera ſumma coma.
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas.
Terreor admonitu: corque timore micat.
Martia Picus avis gemino pro ſtipite pugnant
Et lupa. tuta per hos utraque palma fuit.
Dixerat: & plenam non firmis viribus urnam
Suſtulit. implerat, dum ſua viſa refert.
Interea creſcente Remo, creſcente Quirino,
Cœleſti tumidus pondere venter erat.
Quo minus emeritis exiret curſibus annus,
Reſtabant nitido jam duo ſigna Deo.
Sylvia fit mater: Veſtæ ſimulachra feruntur
Virgineas oculis oppoſuiſſe manus.
Ara deæ certe tremuit, pariente miniſtra,
Et ſubiit cineres territa flamma ſuos.
Hoc ubi cognovit contemptor Amulius æqui:
(Nam raptas fratri victor habebat opes)
Amne jubet mergi geminos. ſcelus unda refugit.
In ſicca pueri deſtituuntur humo.
Lacte quis infantes neſcit creviſſe ferino,
Et picum expoſitis ſæpe tuliſſe cibos?
Non ego te, tantæ nutrix Laurentia gentis,
Nec taceam veſtras Fauſtule pauper opes.
Veſter honos veniet cùm Laurentalia dicam:
Acceptus geniis illa December habet.
Martia ter ſenos proles adoleverat annos,
Et ſuberat flavæ jam nova barba comæ.
Omnibus agricolis, armentorumque magiſtris
Iliadæ fratres jura petita dabant.
Sæpe domum veniunt prædonum ſanguine læti,
Et redigunt actos in ſua jura boves.
Vt genus audierant: animos pater editus auget,
Et pudet in parvis nomen habere caſis,
Romuleoque cadit trajectus Amulius enſe,
Regnaque longævo reſtituuntur avo.

Mœnia

Digitized by Google

Mœnia conduntur: quæ, quamvis parva fuerunt;
  Non tamen expediit tranſiluiſſe Remo.
Iam, modo quæ fuerant ſylvæ, pecorumque receſſus,
  Vrbs erat. æternæ cùm pater urbis ait:
Arbiter armorum, de cujus ſanguine natus
  Credor (& ut credar pignora multa dabo)
A te principium Romano dicimus anno:
  Primus de patrio nomine menſis erit.
Vox rata fit: patrioque vocat de nomine menſem.
  Dicitur hæc pietas grata fuiſſe Deo.
Et tamen ante omnes Martem coluere priores.
  Hoc dederat ſtudiis bellica turba ſuis.
Pallada Cecropidæ, Minoïa Creta Dianam,
  Vulcanum tellus Hypſipylea colit:
Iunonem Sparte. Pelopejadeſque Mycenæ:
  Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat; quia præſidet armis:
  Arma feræ genti remque decuſque dabant.
Quod ſi forte vacas; peregrinos inſpice faſtos:
  Menſis in his etiam nomine Martis erit.
Tertius Albanis, quintus fuit ille Faliſcis:
  Sextus apud populos, Hernica terra, tuos,
Inter Aricinos, Albanaque tempora conſtat,
  Factaque Telegoni mœnia celſa manu.
Quintum Laurentes; bis quintum Æquicolus acer,
  A tribus hunc primum turba forenſis habet.
Et tibi cum proavis, miles Peligne, Sabinis
  Convenit. huic genti quartus utrique Deus.
Romulus hos omnes ut vinceret ordine ſaltem,
  Sanguinis auctori tempora prima dedit.
Nec totidem veteres, quot nunc, habuere Kalendas.
  Ille minor geminis menſibus annus erat.
Nondum tradiderat victas victoribus artes
  Græcia, facundum, ſed male forte genus.
Qui bene pugnabat, Romanam noverat artem:
  Mittere qui poterat pila; diſertus erat.
Quis tunc aut Hyadas, aut Plejadas Atlanteas
  Senſerat? aut geminos eſſe ſub axe polos?
Eſſe duas Arctos? quarum Cynoſura petatur
  Sidoniis: Helicen Graja carina notet?
Signaque quæ longo frater percenſeat anno,
  Ire per hæc uno Menſe ſororis equos?
Libera currebant, non obſervata per annum
  Sidera. conſtabat ſed tamen eſſe deos.
Non illi cœlo labentia ſigna tenebant;
  Sed ſua: quæ magnum perdere crimen erat.
Illa quidem fœno; ſed erat reverentia fœno,
  Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos.

Digitized by Google

SI licet occultos monitus audire deorum
Vatibus; ut certe fama licere putat;
Cum ſis officiis, Gradive, virilibus aptus;
Dic mihi matronæ cur tua feſta colant.
Sic ego. ſic poſita dixit mihi caſſi de Mavors:
(Sed tamen in dextra miſſilis haſta fuit)
Nunc primum ſtudiis pacis, Deus utilis armis,
Advocor: & greſſus in nova caſtra fero.
Nec piget incepti. juvat hac quoque parte morari:
Hoc ſolam ne ſe poſſe Minerva putet.
Diſce Latinorum vates operoſe dierum
Quod petis: & memori pectore dicta nota.
Parva fuit, ſi prima velis elementa referre,
Roma: ſed in parva ſpes tamen hujus erat.
Mœnia jam ſtabant populis anguſta futuris
Credita, ſed turbæ tunc nimis ampla ſuæ.
Quæ fuerit noſtri ſi quæris regia nati;
Adſpice de canna ſtraminibuſque domum.
In ſtipula placidi capiebat munera ſomni.
Et tamen ex illo venit in aſtra toro.
Iamque loco majus nomen Romanus habebat:
Nec conjux illi, nec ſocer ullus erat.
Spernebat generos inopes vicinia dives:
Et male credebar ſanguinis autor ego.
In ſtabulis habitaſſe, & oves paviſſe, nocebat,
Iugeraque inculti pauca tenere ſoli.
Cum pare quæque ſuo coëunt volucreſque feræque,
Atque aliquam, de qua procreet, anguis habet.
Externis dantur connubia gentibus. at, quæ
Romano vellet nubere, nulla fuit.
Indolui: patriamque dedi tibi, Romule, mentem:
Tolle preces, dixi: quod petis, arma dabunt.
Feſta para Conſo: Conſus tibi cætera dicet;
Illo feſta die dum ſua ſacra canes.
Intumuere Cures, & quos dolor attigit idem.
Tunc primum generis intulit arma ſocer.
Iamque fere raptæ matrum quoq; nomen habebant,
Tractaque erant longo bella propinqua mora.
Conveniunt nuptæ dictam Iunonis in ædem:
Quas inter mea ſic eſt nurus auſa loqui:
O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus,
Non ultra lente poſſumus eſſe piæ.
Stant acies: ſed utra dî ſint pro parte rogandi;
Eligite. hinc conjux, hinc pater arma tenet.
Quærendum eſt, viduæ fieri malitis, an orbæ.
Conſilium vobis forte piumque dabo.
Conſilium dederat. parent: crineſque reſolvunt,
Mœſtaque funerea corpora veſte tegunt.
Iam ſteterant acies ferro mortique paratæ:

Hic latet Hippolytus loris direptus equorum:
  Unde nemus nullis illud aditur equis.
Licia dependent longas velantia ſepes,
  Et poſita eſt meritæ multa tabella deæ.
Sæpe potens voti frontem redimita coronis
  Fœmina lucentes portat ab urbe faces.
Regna tenent manibus fortes pedibuſque fugaces,
  Et perit exemplo poſtmodo quiſque ſuo.
Defluit incerto lapidoſus murmure rivus:
  Sæpe, ſed exiguis hauſtibus inde bibi.
Egeria eſt, quæ præbet aquas, dea grata Camœnis.
  Illa Numæ conjux conſiliumque fuit.
Principio nimium promptos ad bella Quirites
  Molliri placuit jure, deûmque metu.
Inde datæ leges, ne fortior omnia poſſet:
  Cœptaque ſunt pure tradita ſacra coli.
Exuitur feritas, armiſque potentius æquum eſt,
  Et cum cive pudet conſeruiſſe manus.
Atque aliquis modo trux viſa jam vertitur ara,
  Vinaque dat tepidis farraque ſalſa focis.
Ecce deûm genitor rutilas per nubila flammas
  Spargit, & effuſis æthera ſiccat aquis.
Non alias miſſi cecidere frequentius ignes.
  Rex pavet: & vulgi pectora terror habet.
Cui dea, Ne nimium terrere; piabile fulmen
  Eſt ait: & ſævi flectitur ira Iovis.
Sed poterunt ritum Picus Faunuſque piandi
  Tradere: Romani numen uterque ſoli.
Nec ſine vi tradent. adhibe tu vincula captis.
  Atque ita, qua poſſint, edidit, arte capi.
Lucus Aventino ſuberat niger ilicis umbra,
  Quo poſſis viſo dicere, numen ineſt.
In medio gramen, muſcoque adoperta virenti
  Manabat ſaxo vena perennis aquæ.
Inde fere ſoli, Faunus Picuſque bibebant.
  Huc venit, & Fonti rex Numa mactat ovem,
Plenaque odorati diſponit pocula Bacchi,
  Cumque ſuis antro conditus ipſe latet.
Ad ſolitos veniunt ſylveſtria numina fontes,
  Et relevant multo pectora ſicca mero.
Vina quies ſequitur. gelido Numa prodit ab antro,
  Vinclaque ſopitas addit in arcta manus.
Somnus ut abſceſſit; pugnando vincula tentant
  Rumpere: pugnantes fortius illa tenent.
Tunc Numa, Di nemorum factis ignoſcite noſtris.
  Si ſcelus ingenio ſcitis abeſſe meo:
Quoque modo poſſit fulmen, monſtrate, piari.
  Sic Numa: Sic quatiens cornua Faunus ait.
Magna petis; nec quæ monitu tibi diſcere noſtro

Fas ſit. habent fines numina noſtra ſuos.
Dî ſumus agreſtes, & qui dominemur in altis
Montibus. arbitrium eſt in ſua tecta Iovi.
Hunc tu non poteris per te deducere cœlo:
At poteris noſtra forſitan uſus ope.
Dixerat hæc Faunus: par eſt ſententia Pici.
Deme tamen nobis vincula. Picus ait.
Iupiter huc veniet valida perductus ab arte:
Nubila promiſſi Styx mihi teſtis erit.
Emiſſi laqueis quid agant, quæ carmina dicant;
Quaque trahant ſuperis ſedibus arte Iovem;
Scire nefas homini eſt. nobis conceſſa canentur,
Quæque pio dici vatis ab ore licet.
Eliciunt cœlo te Iupiter. Vnde minores
Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.
Conſtat Aventinæ tremuiſſe cacumina ſylvæ,
Terraque ſubſedit pondere preſſa Iovis.
Corda micant Regis, totoque è corpore ſanguis
Fugit, & hirſutæ diriguere comæ.
Vt rediit animus, Da certa piamina, dixit,
Fulminis, altorum rexque paterque deûm:
Si tua contigimus manibus donaria puris:
Hoc quoque, quod petitur, ſi pia lingua rogat.
Annuit oranti: ſed verum ambage remota
Abdidit, & dubio terruit ore virum.
Cæde caput dixit. cui rex, Parebimus, inquit:
Cædenda eſt hortis eruta cepa meis.
Addidit hic, Hominis ſumes: ait ille, capillos.
Poſtulat hic animam: cui Numa, Piſcis, ait.
Riſit: & his, inquit, Facito mea tela procures
O vir colloquio non abigende deûm.
Sed tibi, protulerit cum totum craſtinus orbem
Cynthius; imperii pignora certa dabo.
Dixit, & ingenti tonitru ſuper æthera motum
Fertur, adorantem deſtituitque Numam.
Ille redit lætus, memoratque Quiritibus acta.
Tarda venit dictis difficiliſque fides.
At certe credetis, ait, ſi verba ſequetur
Exitus: en, audi craſtina, quiſquis ades.
Protulerit terris cum totum Cynthius orbem,
Iupiter imperii pignora certa dabit.
Diſcedunt dubii, promiſſaque tarda videntur,
Dependetque fides à veniente die.
Mollis erat tellus rorata mane pruina;
Ante ſui populus limina regis adeſt.
Prodit, & in ſolio medius conſedit acerno.
Innumeri circa ſtantque ſilentque viri.
Ortus erat ſummo tantummodo margine Phœbus;
Sollicitæ mentes ſpeque metuque pavent.

Conſtitit,

Digitized by Google

Conſtitit, atque caput niveo velatus amictu
 Iam bene dîs notas ſuſtulit ille manus.
Atque ita, Tempus adeſt promiſſi muneris, inquit:
 Pollicitam dictis Iupiter adde fidem.
Dum loquitur, totum jam ſol emoverat orbem,
 Et gravis æthereo venit ab axe fragor.
Ter tonuit ſine nube deus, tria fulgura miſit:
 Credite dicenti; mira, ſed acta loquor.
A media cœlum regione dehiſcere cœpit:
 Summiſere oculos cum duce turba ſuo.
Ecce levi ſcutum verſatum leniter aura
 Decidit. à populo clamor ad aſtra venit.
Tollit humo munus cæſa prius ille juvenca,
 Quæ dederat nulli colla premenda jugo.
Atque ancile vocat; quod ab omni parte reciſum eſt
 Quemque notes oculis, angulus omnis abeſt.
Tunc, memor imperii ſortem conſiſtere in illo,
 Conſilium multæ calliditatis init.
Plura jubet fieri ſimili cælata figura;
 Error ut ante oculos inſidiantis eat,
Mamurius, morum, fabræne exactior artis,
 Difficile eſt ulli dicere, clauſit opus.
Cui Numa munificus, Facti pete præmia, dixit:
 Si mea nota fides, irrita nulla petes.
Iam dederat Saliis (à ſaltu nomina ducta)
 Armaque, & ad certos verba canenda modos.
Tunc ſic Mamurius, Merces mihi gloria detur,
 Nominaque extremo carmine noſtra ſonent.
Inde ſacerdotes operi promiſſa vetuſto
 Præmia perſolvunt, Mamuriumque vocant.
Nubere ſi qua voles, quamvis properabitis ambo;
 Differ: habent parvæ commoda magna moræ.
Arma movent pugnam, pugna eſt aliena maritis,
 Condita cum fuerint; aptius omen erit.
His etiam conjux apicati ſancta dialis
 Lucibus impexas debet habere comas.
TErtia nox demiſſa ſuos ubi moverit ortus;
 Conditus è geminis piſcibus alter erit.
Nam duo ſunt: auſtris hic eſt; aquilonibus ille
 Proximus. à vento nomen uterque tenet.
CVm croceis rorare genis Tithonia conjux
 Cœperit, & quintæ tempora lucis aget;
Sive eſt Arctophylax, ſive eſt piger ille Bootes;
 Mergetur, viſus effugietque tuos.
At non effugiet Vindemitor. hoc quoque cauſſam
 Vnde trahat ſidus parva docere mora eſt.
Ampelon intonſum Satyro nymphaque creatum
 Fertur in Iſmariis Bacchus amaſſe jugis.
Tradidit huic vitem pendentem frondibus ulmi,

Digitized by Google

Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.
Dum legit in ramo pictis temerarius uvas;
Decidit. amiſſum Liber in aſtra tulit.

SExtus ubi è terra clivoſum ſcandet Olympum
Phœbus, & alatis æthera carpet equis;
Quiſquis ades, caſtæque colis penetralia Veſtæ;
Gratare: Iliacis thuraque pone focis.
Cæſaris innumeris, quos maluit ille mereri,
Acceſſit titulis pontificalis honor.
Ignibus æternis æterni numina præſunt
Cæſaris. imperii pignora juncta vides,
Dî veteris Trojæ, digniſſima præda ferenti,
Qua gravis Æneas tutus ab hoſte fuit.
Ortus ab Ænea tangit cognata ſacerdos
Numina. cognatum, Veſta, tuere caput.
Quos ſancta fovet ille manu, bene vivitis ignes.
Vivite inextincti, flammaque duxque precor.

VNa nota eſt Martis Nonis: ſacrata quòd illis
Templa putant lucos Vejovis ante duos.
Romulus ut ſaxo lucum circumdedit alto;
Quilibet huc, dixit, confuge: tutus eris.
O quam de tenui Romanus origine crevit!
Turba vetus quam non invidioſa fuit!
Ne tamen ignaro novitas tibi nominis obſtet;
Diſce quis iſte deus, curve vocetur ita.
Iupiter eſt juvenis: juveniles adſpice vultus.
Adſpice deinde; manu fulmina nulla tenet.
Fulmina poſt auſos cœlum affectare Gigantes
Sumpta Iovi: primo tempore inermis erat.
Ignibus Oſſa novis, & Pelion altius Oſſa
Arſit, & in ſolida fixus Olympus humo.
Stat quoque capra ſimul: Nymphæ paviſſe feruntur
Cretides. infanti lac dedit illa Iovi.
Nunc vocor ad nomen. Vegrandia farro coloni,
Quæ malè creverunt, veſcaque parva vocant.
Vis ea ſi verbi eſt, cur non ego Vejovis ædem
Ædem non magni ſuſpicer eſſe Iovis?
Iamque ubi cœruleum variabunt ſidera cœlum;
Suſpice: Gorgonei colla videbis equi.
Creditur hic cæſæ gravida cervice Meduſæ
Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis.
Huic ſupra nubes & ſubter ſidera lapſo,
Cœlum pro terra, pro pede penna fuit.
Iamque indignanti nova fræna receperat ore,
Cum levis Aonias ungula fodit aquas.
Nunc fruitur cœlo, quod pennis ante petebat:
Et nitidus ſtellis quinque decemque micat.

PRotinus adſpicies venienti nocte Coronam
Gnoſſida. Theſeo crimine facta dea eſt.

Iam

Digitized by Google

Iam bene perjuro mutarat conjuge Bacchum,
  Quæ dedit ingrato fila regenda viro.
Sorte tori gaudens, Quid flebam ruſtica, dixit;
  Vtiliter nobis perfidus ille fuit.
Interea Liber depexis crinibus Indos
  Vincit, & Eoo dives ab orbe redit.
Inter captivas facie præſtante puellas
  Grata nimis Baccho filia regis erat.
Flebat amans conjux, ſpatiataque litore curvo
  Edidit incultis talia verba comis:
En iterum fluctus ſimiles audite querelas:
  En iterum lacrymas accipe, arena, meas.
Dicebam (memini) perjure, & perfide Theſeu.
  Ille abiit. eadem crimina Bacchus habet.
Nunc quoque nulla viro, clamabo, fœmina credat;
  Nomine mutato cauſſa relata mea eſt.
O utinam mea ſors, qua primum cœperat, iſſet,
  Iamque ego præſenti tempore nulla forem!
Quid me in deſertis morituram, Liber, arenis
  Servabas? potui dedoluiſſe ſemel.
Bacche levis, leviorque tuis, quæ tempora cingunt,
  Frondibus, in lacrymas cognite Bacche meas;
Auſus es ante oculos adducta pellice noſtros
  Tam bene compoſitum ſollicitare torum?
Heu ubi pacta fides? ubi, quæ jurare ſolebas?
  (Me miſeram, quoties hæc ego verba loquor!)
Theſea culpabas, fallacemque ipſe vocabas:
  Iudicio peccas turpius ipſe tuo.
Neſciat hoc quiſquam, tacitiſque doloribus urar:
  Ne toties falli digna fuiſſe puter.
Præcipue cupiam cælari Theſea: ne te
  Conſortem culpæ gaudeat eſſe ſuæ.
At, puto, præpoſita eſt fuſcæ mihi candida pellex.
  Eveniat noſtris hoſtibus ille color.
Quid tamen hoc refert? vitio tibi gratior ipſo eſt.
  Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.
Bacche fidem præſta, nec præfer amoribus ullam
  Conjugis, aſſuevi ſemper amare virum.
Ceperunt matrem formoſi cornua tauri;
  Me tua: ſed lædit ille pudendus amor.
Ne noceat quod amo: nec enim tibi Bacche nocebat,
  Quod flammas nobis faſſus es ipſe tuas.
Nec quod nos uris, mirum facis. ortus in igne
  Diceris, & patria raptus ab igne manu.
Illa ego ſum, cui tu ſolitus promittere cœlum.
  Hei mihi, pro cœlo qualia dona fero!
Dixerat: audierat jamdudum verba querentis
  Liber, ut à tergo forte ſecutus erat.
Occupat amplexu, lacrymaſque per oſcula ſiccat,

Digitized by Google

Et, Pariter cœli ſumma petamus, ait.
Tu mihi juncta toro, mihi juncta vocabula ſumes;
Nam tibi mutatæ Libera nomen erit.
Sintque tuæ tecum faciam monumenta coronæ;
Vulcanus Veneri quam dedit: illa tibi.
Dicta facit: gemmaſq; novem transformat in ignes,
Aurea per ſtellas nunc micat illa novem.
SEx ubi ſuſtulerit totidemque emiſerit orbes,
Purpureum rapido qui vehit axe diem;
Altera gramineo ſpectabis Equiria campo,
Quem Tyberis curvis in latus urget aquis.
Qui tamen ejecta ſi forte tenebitur unda,
Cœlius accipiet pulverulentus equos.
IDibus eſt Annæ feſtum geniale Perennæ,
Haud procul à ripis, advena Tybri, tuis.
Plebs venit, ac virides paſſim disjecta per herbas
Potat, & accumbit cum pare quiſque ſua.
Sub Iove pars durat: pauci tentoria ponunt:
Sunt, quibus è ramis frondea facta caſa eſt:
Pars ſibi pro rigidis calamos ſtatuere columnis:
Deſuper extenſas impoſuere togas,
Sole tamen vinoque calent: annoſque precantur,
Quot ſumunt cyathos, ad numerumque bibunt,
Invenies illic, qui Neſtoris ebibat annos:
Quæ ſit per calices facta Sibylla ſuos.
Illic & cantant, quidquid didicere theatris,
Et jactant faciles ad ſua verba manus:
Et ducunt poſito duras cratere choreas,
Cultaque diffuſis ſaltat amica comis.
Cum redeunt, titubant, & ſunt ſpectacula vulgi:
Et fortunatos obvia turba vocat.
Occurrit nuper (viſa eſt mihi digna relatu)
Pompa: ſenem potum pota trahebat anus.
Quæ tamen hæc dea ſit quoniam rumoribus errat;
Fabula propoſito nulla tegenda meo.
Arſerat Æneæ Dido miſerabilis igne:
Arſerat extructis in ſua fata rogis.
Compoſituſq; ignis, tumulique in marmore carmen
Hoc breve, quod moriens ipſa reliquit, erat:
Præbuit Æneas & cauſſam mortis & enſem:
Ipſa ſua Dido concidit uſa manu.
Protinus invadunt Numidæ ſine vindice regnum,
Et potitur capta Maurus Iarba domo:
Seque memor ſpretum, Thalamis tamen, inquit, Eliſæ,
En ego, quem toties reppulit illa, fruor.
Diffugiunt Tyrii quo quemque agit error, ut olim
Amiſſo dubiæ rege vagantur apes.
Tertia nudatas acceperat area meſſes,
Inque cavos ierant tertia muſta lacus;

Pelli-

Pellitur Anna domo: lacrymanſque ſororia linquit
  Mœnia, germanæ juſta dat ante ſuæ.
Mixta bibunt molles lacrymis unguenta favillæ;
  Vertice libatas accipiuntque comas.
Terque vale dixit: cineres ter ad ora relatos
  Preſſit, & eſt illis viſa ſubeſſe ſoror.
Nacta ratem comiteſque fugæ, pede labitur æquo;
  Mœnia reſpiciens, dulce ſororis opus.
Fertilis eſt Melite ſterili vicina Coſyræ
  Inſula; quam Libyci verberat unda freti:
Hanc petit hoſpitio regis confiſa vetuſto.
  Hoſpes opum dives rex ibi Battus erat.
Qui poſtquam didicit caſus utriuſque ſororis;
  Hæc, inquit, tellus quantulacunque tua eſt.
Et tamen hoſpitii ſervaſſet ad ultima munus,
  Sed timuit magnas Pygmalionis opes.
Signa recenſebat bis Sol ſua. tertius ibat
  Annus: & exſilio terra paranda nova eſt.
Frater adeſt, belloque petit. Rex arma peroſus,
  Nos ſumus imbelles, tu fuge ſoſpes, ait.
Iuſſa fugit, ventoque ratem committit, & undis.
  Aſperior quovis æquore frater erat.
Eſt prope piſcoſos lapidoſi Crathidis amnes
  Parvus ager: Cameren incola turba vocat.
Illuc curſus erat. nec longius abfuit inde,
  Quam quantum novies mittere funda poteſt.
Vela cadunt primo, & dubia librantur ab aura.
  Findite remigio, navita dixit, aquas.
Dumque parant torto ſubducere carbaſa lino,
  Percutitur rapido puppis adunca Noto:
Inque patens æquor fruſtra pugnante magiſtro
  Fertur, & ex oculis viſa refugit humus.
Aſſiliunt fluctus, imoque à gurgite pontus
  Vertitur, & canas alveus haurit aquas.
Vincitur ars vento: nec jam moderator habenis
  Vtitur: at votis is quoque poſcit opem.
Iactatur tumidas exſul Phœniſſa per undas,
  Humidaque oppoſita lumina veſte tegit.
Tunc primum Dido felix eſt dicta ſorori,
  Et quæcunque aliquam corpore preſſit humum.
Ducitur ad Laurens ingenti flamine littus
  Puppis: & expoſitis omnibus, hauſta perit.
Iam pius Æneas regno nataque Latini
  Auctus erat: populos miſcueratque duos.
Littore dotali ſolo comitatus Achate,
  Secretum nudo dum pede carpit iter;
Adſpicit errantem: nec credere ſuſtinet Annam
  Eſſe (quid in Latios illa veniret agros?)
Dum ſecum Æneas; Anna eſt, exclamat Achates.

Digitized by Google

Iura ſuum, legeſque
Exemploque ſuo mo
Temporis ætatem ve
Proſpiciens, prolem
Ferre ſimul nomenque
Nec, niſi cum ſenior
Æthereas ſedes cog
Hanc animam interea
Fac jubar, ut ſemper
Divus ab excelſa p

Vix ea fa
Conſtitit
Cæſaris e
Paſſa rece
Dumque t
Emiſitque
Flammifer
Stella mica
Eſſe ſui maj
Hic ſua præ
Libera fama
Invitum præ
Sic magnus c
Ægea ſic Th
Denique ut e
Sic & Saturn
Temperat æth
Terra ſub Aug
Dî, precor, Æ
Caſſerunt, Diiq
Urbis, & invict
Veſtaque Cæſar
Et cum Cæſarea
Quique tenes al
Quoſque alios v
Tarda ſit illa dies
Qua caput Augu
Accedat cœlo: fa

P E R

Iamque opus exe
Nec poterit ferru
Cum volet illa die
Ius habet; incerti
Parte tamen melio
Aſtra ferar: nome
Quaque patet dom
Ore legar populi, p
Si quid habent ver

F

bus hæc Luna eſt, quia menſibus impleat
annum:
hemin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
qui te Nymphen Atlantida dicant;
Iovi primos, Anna, dediſſe cibos:
que, quam referam, noſtras pervenit ad aures
; nec à veri diſſidet illa fide.
etus, & nullis etiam nunc tuta tribunis,
: & in ſacri vertice montis erat.
que, quem ſecum tulerant, defecerat illis
, & humanis uſibus apta Ceres.
burbanis quædam fuit Anna Bovillis
er, ſed multæ ſedulitatis, anus.
i mitra canos incincta capillos,
bat tremula ruſtica liba manu.
ita per populum fumantia mane ſolebat
ere. hæc populo copia grata fuit.
omi facta, ſignum poſuere perenne:
d ſibi defectis illa ferebat opem.
mihi, cur cantent, ſupereſt, obſcœna puellæ,
æ. nam coëunt, certaque probra canunt.
erat dea facta. venit Gradivus ad Annam:
um ſeducta talia verba facit:
meo coleris: junxi mea tempora tecum:
det ab officio ſpes mihi magna tuo.
er armiferæ correptus amore Minervæ
r: & hoc longo tempore vulnus alo.
Di ſtudio ſimiles coëamus in unum.
nveniunt partes hæ tibi, comis anus.
at. illa deum promiſſo ludit inani,
ſtultam dubia ſpem trahit uſque mora.
s inſtanti; Mandata peregimus, inquit:
icta eſt precibus: vix dedit illa manus.
it amans, thalamoſque parat. deducitur illuc
nna tegens vultus, ut nova nupta, ſuos.
le ſumpturus ſubito Mars adſpicit Annam:
Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum,
is amatorem caræ, nova diva, Minervæ.
Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
e joci veteres obſcœnaque verba canuntur:
t juvat hanc magno verba dediſſe deo.
eriturus eram gladios in principe fixos;
Cum ſic à caſtis Veſta locuta focis:
dubita meminiſſe: meus fuit ille ſacerdos:
Sacrilegæ telis me petiere manus.
a virum rapui ſimulacraque nuda reliqui.
Quæ cecidit ferro, Cæſaris umbra fuit.
quidem cœlo poſitus Iovis atria vidit:
Et tenet in magno templa dicata foro.

A

Ad nomen vultus ſuſtulit illa ſuos.
Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miſeræ fata ſororis erant.
Senſit, & alloquitur trepidam Cythereius heros:
Flet tamen admonitu mortis, Eliſa, tuæ,
Anna, per hanc juro, quam quondam audire ſolebas,
Tellurem fato proſperiore dari;
Perque deos comites, hac nuper ſede locatos;
Sæpe meas illos increpuiſſe moras.
Nec timui de morte tamen: metus abfuit iſte.
Hei mihi, credibili fortior illa fuit!
Ne refer. adſpexi non illo corpore digna
Vulnera, Tartareas auſus adire domos.
At tu, ſeu ratio te noſtris appulit oris,
Sive deus; regni commoda carpe mei.
Multa tibi memores, nil non debemus Eliſæ,
Nomine grata tuo, grata ſororis eris.
Talia dicenti (neque enim ſpes altera reſtat)
Credidit: errores expoſuitque ſuos.
Vtque domum intravit Tyrios induta paratus;
Incipit Æneas: cætera turba ſilet.
Hanc tibi cur tradam, pia cauſſa, Lavinia conjux,
Eſt mihi. conſumpſi naufragus hujus opes.
Orta Tyro eſt: regnum Libyca poſſedit in ora:
Quam precor ut caræ more ſororis ames.
Omnia promittit, falſumque Lavinia vultus
Mente premit tacita, diſſimulatque metus.
Donaque cùm videat præter ſua lumina mitti
Multa palam, mitti clam quoque multa putat.
Non habet exactum quid agat. furialiter odit,
Et parat inſidias, & cupit ulta mori.
Nox erat. ante torum viſa eſt adſtare ſororis
Squallenti Dido ſanguinolenta coma.
Effuge, ne dubita; mœſtum, ſoror, effuge tectum.
Sub verbum querulas impulit aura fores.
Exſilit: & velox humili ſuper arva feneſtra
Se jacit. audacem fecerat ipſe timor.
Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
Currit, ut auditis territa dama lupis.
Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Sidonis interea magno clamore per agros
Quæritur, apparent ſigna notæque pedum.
Ventum erat ad ripas. inerant veſtigia ripis,
Suſtinuit tacitas conſcius amnis aquas.
Ipſa loqui viſa eſt, Placidi ſum Nympha Numici:
Amne perenne latens, Anna Perenna vocor.
Protinus erratis læti veſcuntur in agris,
Et celebrant largo ſeque diemque mero.

Sunt

Sunt quibus hæc Luna eſt, quia menſibus impleat
annum:
Pars Themin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
Invenies, qui te Nymphen Atlantida dicant;
Teque Iovi primos, Anna, dediſſe cibos:
Hæc quoque, quam referam, noſtras pervenit ad aures
Fama: nec à veri diſſidet illa fide.
Plebs vetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis,
Fugit: & in ſacri vertice montis erat.
Iam quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illis
Victus, & humanis uſibus apta Ceres.
Orta ſuburbanis quædam fuit Anna Bovillis
Pauper, ſed multæ ſedulitatis, anus.
Illa, levi mitra canos incincta capillos,
Fingebat tremula ruſtica liba manu.
Atque ita per populum fumantia mane ſolebat
Dividere. hæc populo copia grata fuit.
Pace domi facta, ſignum poſuere perenne:
Quod ſibi defectis illa ferebat opem.
Nunc mihi, cur cantent, ſupereſt, obſcœna puellæ,
Dicere. nam coëunt, certaque probra canunt.
Nuper erat dea facta. venit Gradivus ad Annam:
Et cum ſeducta talia verba facit:
Menſe meo coleris: junxi mea tempora tecum:
Pendet ab officio ſpes mihi magna tuo.
Armifer armiferæ correptus amore Minervæ
Vror: & hoc longo tempore vulnus alo.
Effice, Dî ſtudio ſimiles coëamus in unum.
Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.
Dixerat. illa deum promiſſo ludit inani,
Et ſtultam dubia ſpem trahit uſque mora.
Sæpius inſtanti; Mandata peregimus, inquit:
Evicta eſt precibus: vix dedit illa manus.
Credit amans, thalamoſque parat. deducitur illuc
Anna tegens vultus, ut nova nupta, ſuos.
Oſcule ſumpturus ſubito Mars adſpicit Annam:
Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum.
Ludis amatorem caræ, nova diva, Minervæ.
Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
Inde joci veteres obſcœnaque verba canuntur:
Et juvat hanc magno verba dediſſe deo.
Præteriturus eram gladios in principe fixos;
Cùm ſic à caſtis Veſta locuta focis:
Ne dubita meminiſſe: meus fuit ille ſacerdos:
Sacrilegæ telis me petiere manus.
Ipſa virum rapui ſimulacraque nuda reliqui.
Quæ cecidit ferro, Cæſaris umbra fuit.
Ille quidem cœlo poſitus Iovis atria vidit:
Et tenet in magno templa dicata foro.

At

Digitized by Google

Ad nomen vultus ſuſtulit illa ſuos.
Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miſeræ fata ſororis erant.
Senſit, & alloquitur trepidam Cythereius heros:
Flet tamen admonitu mortis, Eliſa, tuæ,
Anna, per hanc juro, quam quondam audire ſolebas,
Tellurem fato proſperiore dari;
Perque deos comites, hac nuper ſede locatos;
Sæpe meas illos increpuiſſe moras.
Nec timui de morte tamen: metus abſuit iſte.
Hei mihi, credibili fortior illa fuit!
Ne refer. adſpexi non illo corpore digna
Vulnera, Tartareas auſus adire domos.
At tu, ſeu ratio te noſtris appulit oris,
Sive deus; regni commoda carpe mei.
Multa tibi memores, nil non debemus Eliſæ,
Nomine grata tuo, grata ſororis eris.
Talia dicenti (neque enim ſpes altera reſtat)
Credidit: errores expoſuitque ſuos.
Vtque domum intravit Tyrios induta paratus;
Incipit Æneas: cætera turba ſilet.
Hanc tibi cur tradam, pia cauſſa, Lavinia conjux,
Eſt mihi. conſumpſi naufragus hujus opes.
Orta Tyro eſt: regnum Libyca poſſedit in ora:
Quam precor ut caræ more ſororis ames.
Omnia promittit, falſumque Lavinia vultus
Mente premit tacita, diſſimulatque metus.
Donaque cùm videat præter ſua lumina mitti
Multa palam, mitti clam quoque multa putat.
Non habet exactum quid agat. furialiter odit,
Et parat inſidias, & cupit ulta mori.
Nox erat. ante torum viſa eſt adſtare ſororis
Squallenti Dido ſanguinolenta coma.
Effuge, ne dubita; mœſtum, ſoror, effuge tectum.
Sub verbum querulas impulit aura fores.
Exſilit: & velox humili ſuper arva feneſtra
Se jacit. audacem fecerat ipſe timor.
Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
Currit, ut auditis territa dama lupis.
Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Sidonis interea magno clamore per agros
Quæritur, apparent ſigna notæque pedum.
Ventum erat ad ripas. inerant veſtigia ripis,
Suſtinuit tacitas conſcius amnis aquas.
Ipſa loqui viſa eſt, Placidi ſum Nympha Numici:
Amne perenne latens, Anna Perenna vocor.
Protinus erratis læti veſcuntur in agris,
Et celebrant largo ſeque diemque mero.

Sunt

Sunt quibus hæc Luna eſt, quia menſibus impleat annum:
  Pars Themin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
Invenies, qui te Nympheu Atlantida dicant;
  Teque Iovi primos, Anna, dediſſe cibos:
Hæc quoque, quam referam, noſtras pervenit ad aures
  Fama: nec à veri diſſidet illa fide.
Plebs vetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis,
  Fugit: & in ſacri vertice montis erat.
Iam quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illis
  Victus, & humanis uſibus apta Ceres.
Orta ſuburbanis quædam fuit Anna Bovillis
  Pauper, ſed multæ ſedulitatis, anus.
Illa, levi mitra canos incincta capillos,
  Fingebat tremula ruſtica liba manu.
Atque ita per populum fumantia mane ſolebat
  Dividere. hæc populo copia grata fuit.
Pace domi facta, ſignum poſuere perenne:
  Quod ſibi defectis illa ferebat opem.
Nunc mihi, cur cantent, ſupereſt, obſcœna puellæ,
  Dicere. nam coëunt, certaque probra canunt.
Nuper erat dea facta. venit Gradivus ad Annam:
  Et cum ſeducta talia verba facit:
Menſe meo coleris: junxi mea tempora tecum:
  Pendet ab officio ſpes mihi magna tuo.
Armifer armiferæ correptus amore Minervæ
  Vror: & hoc longò tempore vulnus alo.
Effice, Dî ſtudio ſimiles coëamus in unum.
  Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.
Dixerat. illa deum promiſſo ludit inani,
  Et ſtultam dubia ſpem trahit uſque mora.
Sæpius inſtanti; Mandata peregimus, inquit:
  Evicta eſt precibus: vix dedit illa manus.
Credit amans, thalamoſque parat. deducitur illuc
  Anna tegens vultus, ut nova nupta, ſuos.
Oſcula ſumpturus ſubito Mars adſpicit Annam:
  Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum,
Ludis amatorem caræ, nova diva, Minervæ.
  Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
Inde joci veteres obſcœnaque verba canuntur:
  Et juvat hanc magno verba dediſſe deo.
Præteriturus eram gladios in principe fixos;
  Cùm ſic à caſtis Veſta locuta focis:
Ne dubita meminiſſe: meus fuit ille ſacerdos:
  Sacrilegæ telis me petiere manus.
Ipſa virum rapui ſimulacraque nuda reliqui.
  Quæ cecidit ferro, Cæſaris umbra fuit.
Ille quidem cœlo poſitus Iovis atria vidit:
  Et tenet in magno templa dicata foro.

At

Ad nomen vultus ſuſtulit illa ſuos.
Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miſeræ fata ſororis erant.
Senſit, & alloquitur trepidam Cythereius heros:
Flet tamen admonitu mortis, Eliſa, tuæ.
Anna, per hanc juro, quam quondam audire ſolebas,
Tellurem fato proſperiore dari;
Perque deos comites, hac nuper ſede locatos;
Sæpe meas illos increpuiſſe moras.
Nec timui de morte tamen: metus abfuit iſte.
Hei mihi, credibili fortior illa fuit!
Ne refer. adſpexi non illo corpore digna
Vulnera, Tartareas auſus adire domos.
At tu, ſeu ratio te noſtris appulit oris,
Sive deus; regni commoda carpe mei.
Multa tibi memores, nil non debemus Eliſæ,
Nomine grata tuo, grata ſororis eris.
Talia dicenti (neque enim ſpes altera reſtat)
Credidit: errores expoſuitque ſuos.
Vtque domum intravit Tyrios induta paratus;
Incipit Æneas: cætera turba ſilet.
Hanc tibi cur tradam, pia cauſſa, Lavinia conjux,
Eſt mihi. conſumpſi naufragus hujus opes.
Orta Tyro eſt: regnum Libyca poſſedit in ora:
Quam precor ut caræ more ſororis ames.
Omnia promittit, falſumque Lavinia vultus
Mente premit tacita, diſſimulatque metus.
Donaque cùm videat præter ſua lumina mitti
Multa palam, mitti clam quoque multa putat.
Non habet exactum quid agat. furialiter odit,
Et parat inſidias, & cupit ulta mori.
Nox erat. ante torum viſa eſt adſtare ſororis
Squallenti Dido ſanguinolenta coma.
Effuge, ne dubita; mœſtum, ſoror, effuge tectum.
Sub verbum querulas impulit aura fores.
Exſilit: & velox humili ſuper arva feneſtra
Se jacit. audacem fecerat ipſe timor.
Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
Currit, ut auditis territa dama lupis.
Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Sidonis interea magno clamore per agros
Quæritur, apparent ſigna notæque pedum.
Ventum erat ad ripas. inerant veſtigia ripis,
Suſtinuit tacitas conſcius amnis aquas.
Ipſa loqui viſa eſt, Placidi ſum Nympha Numici:
Amne perenne latens, Anna Perenna vocor.
Protinus erratis læti veſcuntur in agris,
Et celebrant largo ſeque diemque mero.

Sunt quibus hæc Luna eſt, quia menſibus impleat annum:
  Pars Themin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
Invenies, qui te Nymphen Atlantida dicant;
  Teque Iovi primos, Anna, dediſſe cibos:
Hæc quoque, quam referam, noſtras pervenit ad aures
  Fama: nec à veri diſſidet illa fide.
Plebs vetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis,
  Fugit: & in ſacri vertice montis erat.
Iam quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illis
  Victus, & humanis uſibus apta Ceres.
Orta ſuburbanis quædam fuit Anna Bovillis
  Pauper, ſed multæ ſedulitatis, anus.
Illa, levi mitra canos incincta capillos,
  Fingebat tremulâ ruſtica liba manu.
Atque ita per populum fumantia mane ſolebat
  Dividere. hæc populo copia grata fuit.
Pace domi facta, ſignum poſuere perenne:
  Quod ſibi defectis illa ferebat opem.
Nunc mihi, cur cantent, ſupereſt, obſcœna puellæ,
  Dicere. nam coëunt, certaque probra canunt.
Nuper erat dea facta. venit Gradivus ad Annam:
  Et cum ſeducta talia verba facit:
Menſe meo coleris: junxi mea tempora tecum:
  Pendet ab officio ſpes mihi magna tuo.
Armifer armiferæ correptus amore Minervæ
  Vror: & hoc longo tempore vulnus alo.
Effice, Dî ſtudio ſimiles coëamus in unum.
  Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.
Dixerat. illa deum promiſſo ludit inani,
  Et ſtultam dubia ſpem trahit uſque mora.
Sæpius inſtanti; Mandata peregimus, inquit:
  Evicta eſt precibus: vix dedit illa manus.
Credit amans, thalamoſque parat. deducitur illuc
  Anna tegens vultus, ut nova nupta, ſuos.
Oſcula ſumpturus ſubito Mars adſpicit Annam:
  Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum.
Ludis amatorem caræ, nova diva, Minervæ.
  Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
Inde joci veteres obſcœnaque verba canuntur:
  Et juvat hanc magno verba dediſſe deo.
Præteriturus eram gladios in principe fixos;
  Cùm ſic à caſtis Veſta locuta focis:
Ne dubita meminiſſe: meus fuit ille ſacerdos:
  Sacrilegæ telis me petiere manus.
Ipſa virum rapui ſimulacraque nuda reliqui.
  Quæ cecidit ferro, Cæſaris umbra fuit.
Ille quidem cœlo poſitus Iovis atria vidit:
  Et tenet in magno templa dicata foro.

At

Digitized by Google

Ad nomen vultus ſuſtulit illa ſuos.
Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miſeræ fata ſororis erant.
Senſit, & alloquitur trepidam Cythereius heros:
Flet tamen admonitu mortis, Eliſa, tuæ.
Anna, per hanc juro, quam quondam audire ſolebas,
Tellurem fato proſperiore dari;
Perque deos comites, hac nuper ſede locatos;
Sæpe meas illos increpuiſſe moras.
Nec timui de morte tamen: metus abfuit iſte.
Hei mihi, credibili fortior illa fuit!
Ne refer. adſpexi non illo corpore digna
Vulnera, Tartareas auſus adire domos.
At tu, ſeu ratio te noſtris appulit oris,
Sive deus; regni commoda carpe mei.
Multa tibi memores, nil non debemus Eliſæ,
Nomine grata tuo, grata ſororis eris.
Talia dicenti (neque enim ſpes altera reſtat)
Credidit: errores expoſuitque ſuos.
Vtque domum intravit Tyrios induta paratus;
Incipit Æneas: cætera turba ſilet.
Hanc tibi cur tradam, pia cauſſa, Lavinia conjux,
Eſt mihi. conſumpſi naufragus hujus opes.
Orta Tyro eſt: regnum Libyca poſſedit in ora:
Quam precor ut caræ more ſororis ames.
Omnia promittit, falſumque Lavinia vultus
Mente premit tacita, diſſimulatque metus.
Donaque cùm videat præter ſua lumina mitti
Multa palam, mitti clam quoque multa putat.
Non habet exactum quid agat. furialiter odit,
Et parat inſidias, & cupit ulta mori.
Nox erat. ante torum viſa eſt adſtare ſororis
Squallenti Dido ſanguinolenta coma.
Effuge, ne dubita; mœſtum, ſoror, effuge tectum.
Sub verbum querulas impulit aura fores.
Exſilit: & velox humili ſuper arva feneſtra
Se jacit. audacem fecerat ipſe timor.
Cumque metu rapitur, tunica velata recincta
Currit, ut auditis territa dama lupis.
Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numicius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Sidonis interea magno clamore per agros
Quæritur, apparent ſigna notæque pedum.
Ventum erat ad ripas. inerant veſtigia ripis.
Suſtinuit tacitas conſcius amnis aquas.
Ipſa loqui viſa eſt, Placidi ſum Nympha Numici:
Amne perenne latens, Anna Perenna vocor.
Protinus erratis læti veſcuntur in agris,
Et celebrant largo ſeque diemque mero.

Sunt

Sunt quibus hæc Luna eſt, quia menſibus impleat annum:
  Pars Themin, Inachiam pars putat eſſe bovem.
Invenies, qui te Nymphen Atlantida dicant;
  Teque Iovi primos, Anna, dediſſe cibos:
Hæc quoque, quam referam, noſtras pervenit ad aures
  Fama: nec à veri diſſidet illa fide.
Plebs vetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis,
  Fugit: & in ſacri vertice montis erat.
Iam quoque, quem ſecum tulerant, defecerat illis
  Victus, & humanis uſibus apta Ceres.
Orta ſuburbanis quædam fuit Anna Bovillis
  Pauper, ſed multæ ſedulitatis, anus.
Illa, levi mitra canos incincta capillos,
  Fingebat tremula ruſtica liba manu.
Atque ita per populum fumantia mane ſolebat
  Dividere. hæc populo copia grata fuit.
Pace domi facta, ſignum poſuere perenne:
  Quod ſibi defectis illa ferebat opem.
Nunc mihi, cur cantent, ſupereſt, obſcœna puellæ,
  Dicere. nam coëunt, certaque probra canunt.
Nuper erat dea facta. venit Gradivus ad Annam:
  Et cum ſeducta talia verba facit:
Menſe meo coleris: junxi mea tempora tecum:
  Pendet ab officio ſpes mihi magna tuo.
Armifer armiferæ correptus amore Minervæ
  Vror: & hoc longo tempore vulnus alo.
Effice, Dî ſtudio ſimiles coëamus in unum.
  Conveniunt partes hæ tibi, comis anus.
Dixerat. illa deum promiſſo ludit inani,
  Et ſtultam dubia ſpem trahit uſque mora.
Sæpius inſtanti; Mandata peregimus, inquit:
  Evicta eſt precibus: vix dedit illa manus.
Credit amans, thalamoſque parat. deducitur illuc
  Anna tegens vultus, ut nova nupta, ſuos.
Oſcula ſumpturus ſubito Mars aſpicit Annam.
  Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum,
Ludis amatorem caræ, nova diva, Minervæ.
  Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
Inde joci veteres obſcœnaque verba canuntur:
  Et juvat hanc magno verba dediſſe deo.
Præteriturus eram gladios in principe fixos;
  Cùm ſic à caſtis Veſta locuta focis:
Ne dubita meminiſſe: meus fuit ille ſacerdos;
  Sacrilegæ telis me petiere manus.
Ipſa virum rapui ſimulacraque nuda reliqui.
  Quæ cecidit ferro, Cæſaris umbra fuit.
Ille quidem cœlo poſitus Iovis atria vidit:
  Et tenet in magno templa dicata foro.

At

Digitized by Google

At quicunque nefas auſi prohibente deorum
Numine, polluerant pontificale caput;
Morte jacent merita. teſtes eſtote Philippi,
Et quorum ſparſis oſſibus albet humus.
Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæſaris; ulciſci juſta per arma patrem.

POſtera cum teneras Aurora refecerit herbas;
Scorpius à prima parte videndus erit.

TErtia poſt Idus lux eſt celeberrima Baccho.
Bacche fave vati, dum tua feſta cano.
Nec referam Semelen; ad quam niſi fulmina ſecum
Iupiter afferret; parvus inermis eras:
Nec puer ut poſſes maturo tempore naſci,
Expletum patrio corpore matris opus.
Sithonas & Scythicos longum eſt narrare triumphos,
Et domitas gentes thurifer Inde tuas.
Tu quoque Thebanæ mala præda tacebere matris,
Inque tuum furiis acte Lycurge genu.
Ecce libet ſubitos piſces, Tyrrhenaque monſtra
Dicere. ſed non eſt carminis hujus opus.
Carminis hujus opus, cauſſas exponere; quare
Vilis anus populos ad ſua liba vocet.
Ante tuos ortus aræ ſine honore fuerunt,
Liber, & in gelidis herba reperta focis.
Te memorant Gange, totoque Oriente ſubacto,
Primitias magno ſepoſuiſſe Iovi.
Cinnama tu primus captivaque thura dediſti.
Deque triumphato viſcera toſta bove.
Nomine ab autoris ducunt Libamina nomen,
Libaque: quod ſanctis pars datur inde focis,
Liba deo fiunt: ſuccis quia dulcibus idem
Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.
Ibat arenoſo Satyris comitatus ab Hebro.
(Non habet ingratos fabula noſtra jocos)
Iamq; erat ad Rhodopen, Pangæaq; flumina ventum;
Æriferæ comitum cum crepuere manus.
Ecce novæ coëunt volucres tinnitibus actæ,
Quoſque movent ſonitus æra, ſequuntur apes.
Colligit errantes, & in arbore claudit inani
Liber: & inventi præmia mellis habet.
Vt Satyri læviſque ſenex tetigere ſaporem;
Quærebant flavos per nemus omne favos.
Audit in exeſa ſtridorem examinis ulmo:
Adſpicit & ceras, diſſimulatque ſenex.
Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli;
Applicat hunc ulmo corticibuſque cavis.
Conſtitit ipſe ſuper ramoſo ſtipite nixus:
Atque avide trunco condita mella petit.
Millia crabronum coëunt, & vertice nudo

Spicula deſignant oraque prima notant.
Ille cadit præceps, & calce feritur aſelli:
Inclamatque ſuos auxiliumque rogat.
Concurrunt Satyri, turgentiaque ora parentis
Rident percuſſo claudicat ille genu.
Ridet & ipſe deus: limumque inducere monſtrat;
Hic paret monitis, & linit ora luto.
Melle pater fruitur: liboque infuſa calenti
Iure repertori ſplendida mella damus.
Fœmina cur præſit, non eſt rationis opertæ.
Fœmineos thyrſo concitat ille choros.
Cur anus hoc faciat quæris? vinoſior ætas
Hæc erat, & gravidæ munera vitis amat.
Cur hedera cincta eſt? hedera eſt gratiſſima Baccho.
Hoc quoque cur ita ſit, dicere nulla mora eſt.
Nyſiadas Nymphas, puerum quærente noverca,
Hanc frondem cunis oppoſuiſſe ferunt.
Reſtat, ut inveniam; quare toga libera detur
Luce geri pueris, candide Bacche, tua:
Sive, quod ipſe puer ſemper, juveniſque videris;
Et media eſt ætas inter utrumque tibi:
Seu quia tu pater es, patres ſua pignora natos
Commendant curæ numinibuſque tuis.
Sive, quod es Liber, veſtis quoque libera per te
Sumitur, & vitæ liberioris iter.
An quia, cum colerent priſci ſtudioſius agros,
Et faceret patrio rure ſenator opus,
Et caperet faſces à curvo conſul aratro,
Nec crimen duras eſſet habere manus;
Ruſticus ad ludos populus veniebat in urbem;
Sed dis, non ſtudiis ille dabatur honos.
Luce ſua ludos uvæ commentor habebat:
Quos cum tædifera nunc habet ille dea.
Ergo ut tironum celebrare frequentia poſſit;
Viſa dies dandæ non aliena togæ.
Mite caput pater huc placataque cornua vertas.
Et des ingenio vela ſecunda meo.
Itur ad Argeos, (qui ſint, ſua pagina dicet)
Hac, ſi commemini, præteritaque die.
Stella Lycaoniam vergit declivis ad Arcton
Milvius. hæc illa nocte videnda venit.
Quid dederit volucri, ſi vis cognoſcere, cœlum:
Saturnus regnis à Iove pulſus erat.
Concitat iratus validos Titanas in arma,
Quæque fuit fatis debita, tentat opem.
Matre ſatus Terra, monſtrum mirabile, taurus
Parte ſui ſerpens poſteriore fuit.
Hunc triplici muro lucis incluſerat atris
Parcarum monitu Styx violenta trium.

Viſcera qui tauri flammis adolenda dediſſet,
Sors erat, æternos vincere poſſe deos.
Immolat hunc Briareus facta ex adamante ſecuri:
Et jam jam flammis exta daturus erat.
Iupiter alitibus rapere imperat. attulit illi
Milvius: & meritis venit in aſtra ſuis.
VNa dies media eſt: & fiunt ſacra Minervæ,
Nominaque à junctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat. nec fas concurrere ferro.
Cauſſa, quod eſt illa nata Minerva die.
Altera, treſque ſuper raſa celebrantur arena:
Enſibus exſertis bellica læta dea eſt.
Pallada nunc pueri teneræque orate puellæ.
Qui bene placarit Pallada; doctus erit.
Pallade placata, lanam mollire puellæ
Diſcant, & plenas exonerare colos.
Illa etiam ſtantes radio percurrere telas
Erudit, & rarum pectine denſat opus.
Hanc cole, qui maculas læſis de veſtibus aufers:
Hanc cole, velleribus quiſquis ahena paras.
Nec quiſquam invita faciet bene vincula plantæ
Pallade; ſit Tychio doctior ille licet.
Et licet antiquo manibus collatus Epeo
Sit prior; irata Pallade, mancus erit.
Vos quoque, Phœbea morbos qui pellitis arte;
Munera de veſtris pauca referte deæ.
Nec vos turba feri ſenſu fraudata magiſtri
Spernite. diſcipulos attrahit illa novos.
Quique moves cœlum, tabulamque coloribus uris.
Quique facis docta mollia ſaxa manu.
Mille dea eſt operum: certe dea carminis illa eſt.
Si mereor, ſtudiis adſit amica meis.
Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquum;
Hic ubi non plana eſt, ſed prope plana via;
Parva licet videas captæ delubra Minervæ,
Quæ dea natali cœpit habere ſuo.
Nominis in dubio cauſa eſt. capitale vocamus
Ingenium ſollers: ingenioſa dea eſt.
An quia de capitis fertur ſine matre paterni
Vertice cum clypeo proſiluiſſe ſuo?
An quia perdomitis ad nos captiva Faliſcis
Venit: & hoc ſigno littera prima docet?
An quod habet legem, capitis quæ pendere pœnas
Ex illo jubeat furta recepta loco?
A quacunque trahis ratione vocabula Pallas;
Pro ducibus noſtris ægida ſemper habe.
Summa dies è quinque tubas luſtrare canoras
Admonet, & forti ſacrificare deæ.
Nunc potes ad Solem ſublato dicere vultu,

Hic

Digitized by Google

Hic here Phryxeæ vellera preſſit ovis.
Seminibus toſtis ſceleratæ fraude novercæ
Suſtulerat nullas, ut ſolet, herba comas.
Mittitur ad Tripodas, certa qui ſorte reportet,
Quam ſterili terræ Delphicus edat opem.
Hic quoque corruptus cum ſemine nuntiat Helles
Et juvenis Phryxi funera ſorte peti.
Vſque recuſantem cives, & tempus, & Ino
Compulerant regem juſſa nefanda pati.
Et ſoror, & Phryxus velati tempora vittis,
Stant ſimul ante aras: junctaque fata gemunt.
Adſpicit hos, ut forte pependerat æthere mater,
Et ferit attonita pectora nuda manu:
Inque draconigenam nimbis comitantibus urbem
Deſilit: & natos eripit inde ſuos:
Vtque fugam capiant aries nitidiſſimus auro
Traditur. ille vehit per freta longa duos.
Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra
Fœmina; cum de ſe nomina fecit aquæ.
Pæne ſimul periit, dum vult ſuccurrere lapſæ
Frater: & extentas porrigit uſque manus.
Flebat, ut amiſſa gemini conſorte pericli,
Cæruleo junctam neſcius eſſe deo.
Littoribus tactis aries fit ſidus. at hujus
Pervenit in Colchas aurea lana domos.

TRes ubi luciferos veniens præmiſerit Eos;
Tempora nocturnis æqua diurna feret.

INde quater paſtor ſaturos ubi clauſerit hædos,
Canuerint herbæ rore recente quater;
Ianus adorandus, cumque hoc Concordia mitis,
Et Romana ſalus, araque Pacis erit.

LVna regit menſes, hujus quoque tempora menſis,
Finit Aventino Luna colenda jugo.

FASTORVM
LIBER IV.

ALma fave, dixi, geminorum mater Amorum.
Ad vatem vultus rettulit illa ſuos.
Quid tibi, ait, mecum? certe majora canebas,
Num vetus in molli pectore vulnus habes.
Scis dea, reſpondi, de vulnere. riſit. & aër,
Protinus ex illa parte ſerenus erat.
Saucius*, aut ſanus, numquam tua ſigna reliqui:
Tu mihi propoſitum, tu mihi ſemper opus.
Quæ decuit primis ſine crimine luſimus annis
Nunc teritur noſtris area major equis.
Tempora cum cauſſis annalibus eruta priſcis,
Lapſaque ſub terras, ortaque ſigna cano.
Venimus ad quartum, quo tu celeberrima, menſem:

Digitized by Google

Et vatem, & menſem ſcis Venus eſſe tuos.
Mota Cytherea leviter mea tempora myrto
Contigit: &, Cœptum perfice, dixit opus.
Senſimus: & cauſſæ ſubito patuere dierum.
Dum licet, & ſpirant flamina, navis eat.
Si qua tamen pars te de faſtis tangere debet,
Cæſar, in Aprili, quod tuearis, habes.
Hic ad te magna deſcendit origine menſis:
Et fit adoptiva nobilitate tuus.
Hoc pater Iliades, cum longum ſcriberet annum,
Vidit: & autores rettulit ipſe ſuos:
Vtque fero Marti primam dedit ordine ſortem,
Quod ſibi naſcendi proxima cauſſa fuit.
Sic Venerem gradibus multis in gente receptam
Alterius voluit menſis habere locum.
Principiumque ſui generis, revolutaque quærens
Sæcula, cognatos venit aduſque deos.
Dardanon Electra quis neſcit Atlantide natum?
Scilicet Electram concubuiſſe Iovi?
Hujus Erichthonius: Tros eſt generatus ab illo:
Aſſaracum creat hic: Aſſaracuſque Capyn.
Proximus Anchiſes: cum quo commune parentis
Non dedignata eſt nomen habere Venus.
Hinc ſatus Æneas (pietas ſpectata per ignes)
Sacra, patremque humeris, altera ſacra, tulit.
Venimus ad felix aliquando nomen Iuli:
Vnde domus Teucros Iulia tangit avos.
Poſthumus hinc, qui, quod ſylvis eſt natus in altis,
Sylvius in Latia gente vocatus erat.
Iſque, Latine, tibi pater eſt: ſubit Alba Latinum:
Proximus eſt titulis Epitus, Alba, tuis.
Ille dedit captæ repetita vocabula Trojæ,
Et tuus eſt idem, Calpete, factus avus. [ret;
Cumque patris regnum poſt hunc Tiberinus habe-
Dicitur in Thuſcæ gurgite merſus aquæ:
Iam tamen Agrippam natum, Remulumq; nepotem
Viderat. in Remulum fulmina miſſa ferunt.
Venit Aventinus poſt hos; locus unde vocatur,
Mons quoque: poſt illum tradita regna Procæ:
Quem ſequitur duri Numitor germanus Amuli.
Ilia cum Lauſo de Numitore ſati.
Enſe cadit patrui Lauſus: placet Ilia Marti:
Teque parit gemino juncte Quirine Remo.
Ille ſuos ſemper Venerem Martemque parentes
Dixit: & emeruit vocis habere fidem.
Neve ſecuturi poſſent neſcire nepotes;
Tempora dis generis continuata dedit.
Sed Veneris menſem Grajo ſermone notatum
Auguror, à ſpumis eſt dea dicta maris.

Nec

Nec tibi ſit mirum Græco rem nomine dici.
  Itala nam tellus Græcia major erat.
Venerat Euander plena cum claſſe ſuorum:
  Venerat Alcides; Grajus uterque genus.
Hoſpes Aventinis armentum pavit in herbis
  Claviger: & tanto eſt Albula pota deo.
Dux quoque Naritius: teſtes Læſtrygones exſtant:
  Et quod adhuc Circes nomina littus habet.
Et jam Telegoni, jam mœnia Tiburis udi
  Stabant: Argolicæ quæ poſuere manus.
Venerat Atridæ fatis agitatus Haleſus;
  A quo ſe dictam terra Faliſca putat.
Adjice Trojanæ ſuaſorem Antenora pacis,
  Et generum Æneiden, Appule Daune, tuum.
Serus ab Iliacis, & poſt Antenora, flammis
  Attulit Æneas in loca noſtra deos.
Hujus erat Solymus Phrygia comes unus ab Ida:
  A quo Sulmonis mœnia nomen habent:
Sulmonis gelidi, patriæ, Germanice, noſtræ.
  Me miſerum, Scythico quam procul illa ſolo eſt!
Ergo age; tam longas ſed ſupprime, Muſa, querelas:
  Non tibi ſunt mœſta ſacra canenda lyra.
Quo non livor adit? ſunt qui tibi menſis honorem
  Eripuiſſe velint, invideantque, Venus.
Nam, quia Ver aperit tunc omnia, denſaque cedit
  Frigoris aſperitas, fœtaque terra patet;
Aprilem memorant ab aperto tempore dictum:
  Quem Venus injecta vindicat alma manu.
Illa quidem totum digniſſima tempe[illegible] annum:
  Illa tenet nullo regna minora deo:
Iuraque dat cœlo, terræ, natalibus undis;
  Perque ſuos initus continet omne genus.
Illa deos omnes (longum eſt numerare) creavit:
  Illa ſatis cauſſas arboribuſque dedit:
Illa rudes animos hominum contraxit in unum:
  Et docuit jungi cum pare quemque ſua.
Quid genus omne creat volucrum, niſi blanda voluptas?
  Nec coëant pecudes, ſi levis abſit amor.
Cum mare trux aries cornu decertat: & idem
  Frontem dilectæ lædere parcit ovis.
Depoſita ſequitur taurus feritate juvencam,
  Quem toti ſaltus, quem nemus omne tremit.
Vis eadem, lato quodcunque ſub æquore vivit,
  Servat, & innumeris piſcibus implet aquas.
Prima feros habitus homini detraxit: ab illa
  Venerunt cultus multaque cura ſolo.
Primus amans carmen vigilatum nocte negata
  Dicitur ad clauſas concinuiſſe fores:
Eloquiumque fuit duram exorare puellam:

Proque ſua cauſa quiſque difertus erat.
Mille per hanc artes notæ: ſtudioque placendi,
Quæ latuere prius multa reperta ferunt.
Hanc quiſquam titulo menſis ſpoliare ſecundi
Audeat? à nobis ſit furor iſte procul, [aucta,
Quid, quod ubique potens; templiſque frequentibus
Vrbe tamen noſtra jus dea majus habet?
Pro Troja, Romane, tua Venus arma ferebat:
Cum gemuit teneram cuſpide læſa manum,
Cœleſteſque duas Trojano judice vicit.
(Ah nolim victas hoc meminiſſe deas!)
Aſſaracique nurus dicta eſt: ut ſcilicet olim
Magnus Iuleos Cæſar haberet avos.
Nec Veneri tempus, quàm ver, erat aptius ullum.
Vere nitent terræ: vere remiſſus ager.
Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt,
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
Et formoſa Venus formoſo tempore digna eſt:
Vtque ſolet, Marti continuata ſuo eſt.
Vere monet curvas materna per æquora puppes
Ire: nec hibernas jam timuiſſe minas.
Rite deam colitis Latiæ matreſque nuruſque,
Et vos, quîs vittæ longaque veſtis abeſt.
Aurea marmoreo redimicula demite collo:
Nunc alii flores, nunc nova danda roſa eſt.
Vos quoque ſub viridi myrto jubet ipſa lavari:
Cauſſaque cur jubeat, diſcite; certa ſubeſt.
Littore ſiccabat ſudantes rore capillos.
Viderunt ſatyri, turba protèrva, deam.
Senſit, & oppoſita texit ſua tempora myrto.
Tuta fuit facto: voſque referre jubet.
Diſcite nunc quare Fortunæ thura virili
Detis eo, gelida qui locus humet aqua.
Accipit ille locus poſito velamine cunctas,
Et vitium nudi corporis omne videt.
Vt tegat hoc, cæleſque viros, Fortuna virilis
Præſtat: & hoc parvo thure rogata facit.
Nec pigeat tritum niveo cum lacte papaver
Sumere, & expreſſis mella liquata favis.
Cum primum cupido Venus eſt deducta marito;
Hoc bibit. ex illo tempore nupta fuit.
Illam ſupplicibus verbis placate: ſub illa
Et forma, & mores, & bona fama manet.
Roma pudicitia proavorum tempore lapſa eſt:
Cumeam, veteres, conſuluiſtis anum.
Templa jubet fieri Veneri: quibus ordine factis,
Inde Venus verſo nomina corde tenet.
Semper ad Æneadas placido pulcherrima vultu
Reſpice: totque tuas diva tuere nurus.

Dum

Digitized by Google

Dum loquor, elatæ metuendus acumine caudæ
Scorpius in virides præcipitatur aquas.

Nox ubi tranſierit, cœlumque rubeſcere primo
Cœperit, & tactæ rore querentur aves,
Semuſtamque facem vigilata nocte viator
Ponet, & ad ſolitum ruſticus ibit opus;
Plejades incipient humeros relevare paternos:
Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent.
Seu quod in amplexus ſex hinc venere deorum:
Nam Steropen Marti concubuiſſe ferunt:
Neptuno Halcyonen, & te formoſa Celæno:
Majan, & Electram, Taygetamque Iovi:
Septima mortali Merope tibi, Siſyphe, nupſit.
Pœnitet: & facti ſola pudore latet.
Sive quod electra Trojæ ſpectare ruinas
Non tulit: ante oculos oppoſuitque manum.

Ter ſine perpetuo cœlum verſetur in axe,
Ter jungat Titan, terque reſolvat equos;
Protinus inflexo Berecynthia tibia cornu
Flabit, & Idææ feſta parentis erunt.
Ibunt ſemimares, & inania tympana tundent,
Æraque tinnitus ære repulſa dabunt.
Ipſa ſedens molli comitum cervice feretur
Vrbis per medias exululata vias.
Scena ſonat, ludique vocant: ſpectate Quirites
Et fora Marte ſuo litigioſa vacent.
Quærere multa libet. ſed me ſonus æris acuti
Terret, & horrendo lotos adunca ſono.
Da dea quam ſciter. doctas Cybeleia neptes
Vidit: & has curæ juſſit adeſſe meæ.
Pandite mandati memores, Heliconis alumnæ,
Gaudeat aſſiduo cur dea magna ſono.
Sic ego, ſic Erato (menſis Cythereius illi
Ceſſit; quod teneri nomen amoris habet)
Reddita Saturno ſors hæc erat, Optime regum
A nato ſceptris excutiere tuis.
Ille ſuam metuens, ut quæque erat edita prolem
Devorat: immerſam viſceribuſque tenet.
Sæpe Rhea queſta eſt toties fœcunda, nec unquam
Mater; & indoluit fertilitate ſua.
Iupiter ortus erat, pro magno teſte vetuſtas
Creditur. acceptam parce movere fidem.
Veſte latens ſaxum cœleſti gutture ſedit.
Sic genitor fatis decipiendus erat.
Ardua jam dudum reſonat tinnitibus Ide;
Tutus ut infanti vagiat ore puer.
Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes:
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit patrem: priſcique imitamina facti

Æra deæ comites raucaque terga movent.
Cymbala pro galeis, pro ſcutis tympana pulſant;
Tibia dat Phrygios, ut dedit ante, modos.
Deſierat. cœpi: Cur huic genus acre leonum
Præbent inſolitas ad juga curva jubas?
Deſieram. cœpit: Feritas mollita per illam
Creditur. id curru teſtificata ſuo eſt.
At cur turrifera caput eſt onerata corona?
An primis turres urbibus illa dedit?
Annuit. Vnde venit, dixi, ſua membra ſecandi
Impetus? ut tacui, Pieris orſa loqui.
Phryx puer in ſylvis facie ſpectabilis altis
Turrigeram caſto junxit amore deam.
Hunc ſibi ſervari voluit, ſua templa tueri:
Et dixit, Semper fac puer eſſe velis.
Ille fidem juſſis dedit, &, Si mentiar, inquit,
Vltima, qua fallam, ſit Venus illa mihi.
Fallit: & in Nympha Sagaritide deſinit eſſe,
Quod fuit. hinc pœnas exigit ira deæ.
Naida vulneribus ſuccidit in arbore factis.
Illa perit. fatum Naidos arbor erat.
Hic furit: &, credens thalami procumbere tectum,
Effugit, & curſu Dindyma ſumma petit.
Et modo, Tolle faces; Remove, modo, verbera, clamat:
Sæpe Palæſtinas jurat adeſſe deas.
Ille etiam ſaxo corpus laniavit acuto,
Longaque in immundo pulvere tracta coma eſt.
Voxque fuit, Merui: meritas do ſanguine pœnas.
Ah pereant partes, quæ nocuere mihi!
Ah pereant! dicebat adhuc. onus inguinis aufert,
Nullaque ſunt ſubito ſigna relicta viri.
Venit in exemplum furor hic, molleſque miniſtri
Cædunt jactatis vilia membra comis:
Talibus Aoniæ facunda voce Camœnæ
Reddita quæſiti cauſſa furoris erat.
Hoc quoque dux operis moneas precor; unde petita
Venerit. an noſtra ſemper in urbe fuit?
Dindymon, & Cybelen, & amœnam fontibus Idam
Semper, & Iliacas Mater amavit opes.
Cum Trojam Æneas Italos portaret in agros;
Eſt dea ſacriferas pone ſecuta rates.
Sed nondum fatis Latio ſua numina poſci
Senſerat: aſſuetis ſubſtiteratque locis.
Poſt, ut Roma potens opibus jam ſæcula quinque
Vidit, & edomito ſuſtulit orbe caput;
Carminis Euboici fatalia verba ſacerdos
Inſpicit, inſpectum tale fuiſſe ferunt.

Digitized by Google

Mater abeſt: matrem jubeo Romane requiras.
  Cum veniet caſta eſt accipienda manu.
Obſcuræ ſortis patres ambagibus errant:
  Quæve parens abſit, quove petenda loco.
Conſulitur Pæan, Divûmque accerſite matrem,
  Inquit: in Idæo eſt invenienda jugo.
Mittuntur proceres. Phrygiæ tunc ſceptra tenebat
  Attalus: Auſoniis rem negat ille viris.
Mira canam. longa tremuit cum murmure tellus,
  Et ſic eſt adytis diva locuta ſuis:
Ipſa peti volui: nec ſit mora: mitte volentem.
  Dignus Romà locus, quo Deus omnis eat.
Ille ſoni terrore pavens, Proficiſcere, dixit:
  Noſtra eris. in Phrygios Roma refertur avos.
Protinus innumeræ cædunt pineta ſecures
  Illa, quibus fugiens Phryx pius uſus erat.
Mille manus coëunt. & picta coloribus uſtis
  Cœleſtum matrem concava puppis habet.
Illa ſui per aquas fertur tutiſſima nati,
  Longaque Phryxeæ ſtagna ſororis adit:
Rhœteumque capax, Sigeaque littora tranſit,
  Et Tenedum, & veteres Eetionis opes.
Cyclades excipiunt, Lesbo poſt terga relicta,
  Quaque Cariſteis frangitur unda vadis.
Tranſit & Icarium, lapſas ubi perdidit alas
  Icarus, & vaſtæ nomina fecit aquæ.
Tunc læva Creten, dextra Pelopeidas undas
  Deſerit: & Veneri ſacra Cythera petit.
Hinc mare Trinacrium, candens ubi tingere ferrum
  Brontes, & Steropes, Æmonideſque ſolent:
Æquoraque Afra legit, Sardoaque regna ſiniſtris
  Reſpicit à remis, Auſoniamque tenet.
Oſtia contigerat: qua ſe Tiberinus in altum
  Dividit, & campo liberiore natat.
Omnis eques, miſtaque gravis cum plebe ſenatus,
  Obvius ad Tuſci fluminis ora venit.
Procedunt pariter matres, natique, virique,
  Quæque colunt ſanctos virginitate focos.
Sedula fune viri contento brachia laſſant.
  Vix ſubit adverſas hoſpita navis aquas.
Sicca diu fuerat tellus: ſitis uſſerat herbas:
  Sedit limoſo preſſa carina vado:
Quiſquis adeſt operi, plus quam pro parte laborat,
  Adjuvat & fortes voce ſonante manus.
Illa velut medio ſtabilis ſedet inſula ponto.
  Attoniti monſtro ſtantque paventque viri.
Claudia Quinta genus Clauſo referebat ab alto:
  Nec facies impar nobilitate fuit.
Caſta quidem; ſed non eſt credita. rumor iniquus

Digitized by Google

Læſerat, & falſi criminis acta rea eſt.
Cultus, & ornatos varie prodiſſe capillos,
Obfuit: ad rigidos promptaque lingua ſonos,
Conſcia mens recti famæ mendacia ridet:
Sed nos in vitium credula turba ſumus.
Hæc ubi caſtarum proceſſit ab agmine matrum,
Et manibus puram fluminis hauſit aquam;
Ter caput irrorat, ter tollit ad æthera palmas.
Quicunque adſpiciunt, mente carere putant.
Summiſſoque genu, vultus in imagine divæ
Figit, & hos edit crine jacente ſonos:
Supplicis alma tuæ genitrix fœcunda deorum
Accipe ſub certa conditione preces.
Caſta negor. ſi tu damnas; meruiſſe fatebor,
Morte luam pœnas judice victa dea.
Sed ſi crimen abeſt; tu noſtræ pignora vitæ
Re dabis, & caſtas caſta ſequere manus.
Dixit: & exiguo funem conamine traxit:
(Mira, ſed in ſcena teſtificata loquor)
Mota dea eſt, ſequiturq; ducem, laudatque ſequendo.
Index lætitiæ fertur ad aſtra ſonus.
Fluminis ad flexum veniunt: Tiberina priores
Atria dixerunt, unde ſiniſter abit.
Nox aderat: querno religant in ſtipite funem,
Dantque levi ſomno corpora functa cibo.
Lux aderat. querno ſolvunt a ſtipite funem:
Ante tamen poſito thura dedere foco.
Ante coronarunt puppem: ſine labe juvencam
Mactarunt, operum conjugiique rudem.
Eſt locus, in Tyberim qua lubricus influit Almo,
Et nomen magno perdit in amne minor.
Illic purpurea canus cum veſte ſacerdos
Almonis, dominam ſacraque lavit aquis.
Exululant comites. furioſaque tibia flatur,
Et feriunt molles taurea terga manus.
Claudia præcedit læto celeberrima vultu;
Credita vix tandem teſte pudica dea.
Ipſa ſedens plauſtro porta eſt invecta Capena:
Sparguntur junctæ flore recente boves.
Naſica accepit: templi non perſtitit autor.
Auguſtus nunc eſt; ante Metellus erat.
Subſtitit hic Erato. mora fit. ſic cætera quæro:
Dic, inquam, parva cur ſtipe quærat opes?
Contulit æs populus, de quo delubra Metellus
Fecit, ait. dandæ mos ſtipis inde manet.
Cur vicibus factis ineunt convivia, quæro,
Tunc magis, indictas concelebrantque dapes.
Quod bene mutarit ſedem Berecynthia, dixit;
Captant mutatis ſedibus omen idem.

Inſti-

Inſtiteram, quare primi Megaleſia ludi
   Vrbe forent noſtra: cum dea (ſenſit enim)
Illa deos, inquit, peperit. ceſſere parenti,
   Principiumque dati mater honoris habet.
Cur igitur Gallos, qui ſe excidere, vocamus?
   Cum tantum à Phrygia Gallica diſtet humus?
Inter ait, viridem Cybelen altaſque Celenas,
   Amnis it inſana, nomine Gallus, aqua.
Qui bibit inde, furit. procul hinc diſcedite, quis eſt
   Cura bonæ mentis. qui bibit inde, furit.
Non pudet herboſum, dixi, poſuiſſe moretum
   In dominæ menſis? an ſua cauſſa ſubeſt?
Lacte mero veteres uſi narrantur, & herbis;
   Sponte ſua ſi quas terra ferebat, ait.
Candidus elixæ miſcetur caſeus herbæ;
   Cognoſcat priſcos ut dea priſca cibos.

POſtera cum cœlo motis Pallantias aſtris
   Fulſerit; & niveos Luna levarit equos:
Qui dicet, Quondam ſacrata eſt colle Quirini
   Hac fortuna die Publica; verus erit.

TErtia lux (memini) ludis erit: hac mihi quidam
   Spectanti ſenior, contiguuſque loco,
Hæc, ait, illa dies, Libycis qua Cæſar in oris
   Perfida magnanimi contudit arma Iubæ.
Dux mihi Cæſar erat, ſub quo meruiſſe tribunus
   Glorior, officio præfuit ille meo.
Hanc ego militia ſedem, tu pace paraſti,
   Inter bis quinos uſus honore viros.
Plura locuturi ſubito ſubducimur imbre.
   Pendula cœleſtes Libra movebat aquas.
Ante tamen, quam ſumma dies ſpectacula ſiſtat;
   Enſifer Orion æquore merſus erit.

PRoxima victricem cum Romam inſpexerit Eos,
   Et dederit Phœbo ſtella fugata locum;
Circus erit pompa celebrer numeroque deorum;
   Primaque ventoſis palma petetur equis.
Hinc Cereris ludi: non eſt opus indice cauſſæ.
   Sponte deæ munus, promeritumque patet.
Panis erant primis virides mortalibus herbæ.
   Quas tellus nullo ſollicitante dabat.
Et modo carpebant vivax è ceſpite gramen;
   Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.
Poſtmodo glans nata eſt. bene erat, jam glande reperta:
   Duraq; magnificas quercus habebat opes.
Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato
   Mutavit glandes utiliore cibo.
Illa jugo tauros collum præbere coëgit:
   Tunc primum ſoles eruta vidit humus.
Æs erat in pretio; chalybis jam maſſa placebat.

Heu

Digitized by Google

Heu heu perpetuo debuit illa tegi!
Pace Ceres læta eſt. & vos orate coloni
Perpetuam pacem, pacificumque ducem.
Farra deæ, micæque licet ſalientis honorem
Detis, & in veteres thurea grana focos.
Et ſi thura aberunt; unctas accendite tædas.
Parva bonæ Cereri, ſint modo caſta, placent.
A bove ſuccincti cultros removete miniſtri:
Bos aret: ignavam ſacrificate ſuem.
Apta jugo cervix non eſt ferienda ſecuri.
Vivat, & in dura ſæpe laboret humo.
Exigit ipſe locus, raptus ut virginis edam.
Plura recognoſces: pauca docendus eris.
Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in æquor
Trinacris; à poſitu nomen adepta loci.
Grata domus Cereri, multas ea poſſidet urbes,
In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo.
Frigida cœleſtum matres Arethuſa vocarat.
Venerat ad ſacras & dea flava dapes.
Filia, conſuetis ut erat comitata puellis,
Errabat nudo per ſua prata pede.
Valle ſub umbroſa locus eſt adſpergine multa
Vvidus ex alto deſilientis aquæ.
Tot fuerant illic, quot habet natura, colores,
Pictaque diſſimili flore nitebat humus.
Quam ſimul adſpexit; Comites accedite, dixit,
Et mecum plenos flore referte ſinus.
Præda puellares animos oblectat inanis,
Et non ſentitur ſedulitate labor.
Hæc implet lento calathos è vimine nexos:
Hæc gremium; laxos degravat illa ſinus.
Illa legit calthas: huic ſunt violaria curæ:
Illa papavereas ſubſecat ungue comas.
Has Hyacinthe tenes, illas Amarante moraris:
Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amant.
Plurima lecta roſa eſt; ſunt & ſine nomine flores;
Ipſa crocos tenues, liliaque alba legit.
Carpendi ſtudio paulatim longius itur,
Et dominam caſu nulla ſecuta comes.
Hanc videt, & viſam patruus velociter aufert:
Regnaque cæruleis in ſua portat equis.
Illa quidem clamabat, Io cariſſima mater
Auferor, ipſa ſuos abſciderat que ſinus.
Panditur interea Diti via: namque diurnum
Lumen inaſſueti vix patiuntur equi.
At chorus æqualis cumulatæ flore miniſtræ,
Perſephone, clamant, ad tua dona veni.
Et clamata ſilet. montes ululatibus implent,
Et feriunt mœſta pectora nuda manu.

Attonita

Attonita eſt plangore Ceres (modo venerat Ennam)
  Nec mora, Me miſeram, filia, clamat, ubi es?
Mentis inops rapitur. ut quas audire ſolemus
  Threicias fuſis Mænadas ire comis.
Vt vitulo mugit ſua mater ab ubere rapto,
  Et quærit fœtus per nemus omne ſuos,
Sic dea, nec retinet gemitus, & concita curſu
  Fertur, & è campis incipit Enna tuis.
Inde puellaris nacta eſt veſtigia plantæ,
  Et preſſam noto pondere vidit humum.
Forſitan illa dies erroris ſumma fuiſſet,
  Si non turbaſſent ſigna reperta ſues.
Iamque Leontinos Aniſenaque flumina curſu
  Præterit, & ripas herbifer Aci tuas:
Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi,
  Et te vorticibus non adeunde Gela.
Liquerat Ortygiam, Megareaque, Pantagienque,
  Quaque Simethæas accipit æquor aquas.
Antraque Cyclopum poſitis exuſta caminis,
  Quique locus curvæ nomina falcis habet:
Himeraque, & Didymen, Agrigentaque, Tauromenonque,
  Sacrarumque Melam paſcua læta boum.
Hinc Camerinan adit, Thapſonque & Heloria tempe,
  Quaque jacet Zephyro ſemper apertus Eryx.
Iamque Peloriaden, Lilybeaque, jamque Pachynon
  Luſtrarat; terræ cornua prima ſuæ.
Quacunque ingreditur, miſeris loca cuncta querelis
  Implet; ut amiſſum cum gemit ales Ityn.
Perque vices, modo Perſephone, modo Filia clamat.
  Clamat, & alternis nomen utrumque ciet.
Sed neque Perſephone Cererem, nec filia matrem
  Audit: & alternis nomen utrumque perit.
Vnaque, paſtorem vidiſſet an arva colentem,
  Vox erat, Hac greſſus ecqua puella tulit?
Iam color unus ineſt rebus, tenebriſque teguntur
  Omnia. jam vigiles conticuere canes.
Alta jacet vaſti ſuper ora Typhoëos Ætna,
  Cujus anhelatis ignibus ardet humus:
Illic accendit geminas pro lampade pinus:
  Hinc Cereris ſacris nunc quoque tæda datur.
Eſt ſpecus exeſi ſtructura pumicis aſper;
  Non homini facilis, non adeunda feræ:
Quo ſimulac venit; frænatos curribus angues
  Iunxit, & æquoreas ſicca pererrat aquas.
Effugit ad Syrteis. & te Zanclæa Charybdis.
  Et vos Niſæi naufraga monſtra canes,
Hadriacumque patens late, bimaremque Corinthum:

Sic

Sic venit ad portus, Attica terra, tuos.
Hic primum gelido ſedit mœſtiſſima ſaxo.
Illud Cecropidæ nunc quoque triſte vocant.
Sub Iove duravit multis immota diebus,
Et lunæ patiens, & pluvialis aquæ.
Fors ſua cuique loco eſt. qui nunc Cerealis Eleuſis
Dicitur, hic Celei rura fuere ſenis.
Ille domum glandes excuſſaque mora rubetis
Portat, & arſuris arida ligna focis.
Filia parva duas redigebat monte capellas,
Et tener in cunis filius æger erat.
Mater, ait virgo, (mota eſt dea nomine matris)
Quid facis in ſolis incomitata locis?
Perſtitit & ſenior, quamvis onus urget: & orat
Tecta ſuæ ſubeat quantulacunque caſæ.
Ille negat (ſimularat anum, mitraque capillos
Preſſerat) inſtanti talia dicta refert:
Soſpes eas, ſemperque parens: mihi filia rapta eſt.
Heu melior quanto ſors tua ſorte mea eſt!
Dixit: &, ut lacryma (neq; enim lacrymare deorũ eſt)
Decidit in tepidos lucida gutta ſinus;
Flent pariter, molles animis virgoque ſenexque.
E quibus hæc juſti verba fuere ſenis:
Sic tibi, quam raptam quæris, ſit filia ſoſpes;
Surge: nec exiguæ deſpice tecta caſæ.
Cui dea ſic inquit, Sciſti, qua cogere poſſes.
Seque levat ſaxo, ſubſequiturque ſenem.
Dux comiti narrat, quam ſit ſibi filius æger,
Nec capiat ſomnos, invigiletque malis.
Illa ſoporiferum, parvos initura Penates,
Colligit agreſti lene papaver humo.
Dum legit; oblito fertur guſtaſſe palato,
Longamque imprudens exſoluiſſe famem.
Quæ quia principio poſuit jejunia noctis;
Tempus habent menſæ ſidera viſa ſibi.
Limen ut intravit, luctus videt omnia plena.
Iam ſpes in puero nulla ſalutis erat.
Matre ſalutata (mater Menalina vocatur)
Iungere dignata eſt os puerile ſuo.
Pallor abit, ſubitaſque vident in corpore vires.
Tantus cœleſti venit ab ore vigor.
Tota domus læta eſt. hoc eſt, materque paterque,
Nataque: tres illi tota fuere domus.
Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,
Pomaque, & in ceris aurea mella ſuis.
Abſtinet alma Ceres, ſomnique papavera cauſſas
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
Noctis erat medium, placidique ſilentia ſomni;
Triptolemum gremio ſuſtulit illa ſuo:

Ter-

Terque manu permulſit eum: tria carmina dixit;
  Carmina mortali non referenda ſono:
Inque foco corpus pueri vivente favilla
  Obruit, humanum purget ut ignis onus.
Excutitur ſomno ſtulte pia mater: & amens,
  Quid facis? exclamat: membraque ab igne rapit.
Cui dea, Dum non es, dixit, ſcelerata, fuiſti:
  Irrita materno ſunt mea dona metu.
Iſte quidem mortalis erit: ſed primus arabit,
  Et ſeret, & culta præmia tollet humo.
Dixit: & egrediens nubem trahit, inque dracones
  Tranſit, & alifero tollitur axe Ceres.
Sunion expoſitum, Piræaque tuta receſſu
  Linquit, & in dextrum quæ jacet ora latus.
Hinc init Ægæum; quo Cycladas adſpicit omnes,
  Ioniumque capax, Icariumque legit:
Perque urbes Aſiæ longum petit Helleſpontum:
  Diverſumque locis alta pererrat iter.
Nam modo thurilegos Arabas, modo deſpicit Indos:
  Hinc Libs, hinc Meroë, ſiccaque terra ſubeſt.
Nunc adit Heſperios, Rhenum, Rhodanumq;, Padum-
  Teque future parens Tibri potentis aquæ. (que,
Quo feror? immenſum eſt erratas dicere terras:
  Præteritus Cereri nullus in orbe locus.
Errat & in cœlo: liquidique immania ponti
  Alloquitur gelido proxima ſigna polo.
Parrhaſides ſtellæ (namque omnia noſſe poteſtis,
  Æquoreas nunquam cum ſubeatis aquas)
Perſephonen natam miſeræ monſtrate parenti.
  Dixerat. huic Helice talia verba refert:
Crimine nox vacua eſt. Solem de virgine rapta
  Conſule; qui late facta diurna videt.
Sol aditus, Quam quæris, ait, ne vana labores,
  Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.
Queſta diu ſecum, ſic eſt affata Tonantem:
  (Maximaque in vultu ſigna dolentis erant)
Si memor es de quo mihi ſit Proſerpina nata;
  Dimidium curæ debet habere tuæ.
Orbe pererrato, ſola eſt injuria facti
  Cognita commiſſi: præmia raptor habet.
At neque Perſephone digna eſt prædone marito,
  Nec gener hoc nobis more parandus erat.
Quid gravius victore Gyge captiva tuliſſem;
  Quam nunc te cœli ſceptra tenente tuli?
Verum impune ferat: nos hæc patiemur inultæ,
  Reddat, & emendet facta priora novis.
Iupiter hanc lenit, factumque excuſat amore,
  Nec gener eſt nobis ille pudendus, ait.
Non ego nobilior, poſita eſt mihi regia cœlo.

Poſſidet

Digitized by Google

Poſſidet alter aquas: alter inane Chaos.
Sed ſi forte tibi non eſt mutabile pectus;
Statque ſemel juncti rumpere vincla tori;
Hoc quoque tentemus, ſiquidem jejuna remanſit;
Sin minus; Inferni conjugis uxor erit.
Tartara juſſus adit ſumptis Caducifer alis:
Speque redit citius, viſaque certa refert.
Rapta tribus, dixit, ſolvit jejunia granis.
Punica quæ in lento cortice poma tegunt.
Non ſecus indoluit, quam ſi modo rapta fuiſſet,
Mœſta parens, longa vixque refecta mora eſt.
Atque, ita nec nobis cœlum eſt habitabile, dixit:
Tartarea recipi me quoque valle jube.
Et factura fuit: pactus niſi Iupiter eſſet,
Bis tribus ut cœlo menſibus illa foret.
Tunc demum vultumque Ceres animumque recepit,
Impoſuitque ſuæ ſpicea ſeræ comæ:
Largaque provenit ceſſatis meſſis in arvis.
Et vix congeſtas arca cepit opes.
Alba decent Cererem. Veſtis Cerealibus albas
Sumite. nunc pulli velleris uſus abeſt.

OCcupat Aprileis Idus cognomine Victor
Iupiter: hac illi ſunt data templa die.
Hac quoque, ni fallor, populo digniſſima noſtro
Atria Libertas cœpit habere ſua.

LVce ſecutura tutos pete, navita, portus:
Ventus ab occaſu grandine mixtus erit.
Sit licet, & fuerit; tamen hac Mutinenſia Cæſar
Grandine militia contudit arma ſua.

TErtia poſt Veneris cum lux ſurrexerit Idus;
Pontifices forda ſacra litate bove.
Forda ferens bos eſt fœcundaque dicta ferendo:
Hinc etiam fœtus nomen habere putant.
Nunc gravidum pecus eſt: gravidæ quoque ſemine terræ.
Telluri plenæ victima plena datur.
Pars cadit arce Iovis: ter denas curia vaccas
Accipit; & largo ſparſa cruore madet.
Aſt ubi viſceribus vitulos rapuere miniſtri,
Sectaque fumoſis exta dedere focis;
Igne cremat vitulos, quæ natu maxima virgo eſt:
Luce Palis populos purget ut ille cinis,
Rege Numa, fructu non reſpondente labori,
Irrita decepti vota colentis erant.
Nam modo ſiccus erat gelidis aquilonibus annus,
Nunc ager aſſidua luxuriabat aqua,
Sæpe Ceres primis dominum fallebat in herbis,
Et levis obſeſſo ſtabat avena ſolo;

Et

Digitized by Google

Et pecus ante diem partus edebat acerbos:
Agnaque naſcendo ſæpe necabat ovem.
Silva vetus nullaque diu violata ſecuri
Stabat; Mænalio ſacra relicta deo.
Ille dabat tacitis animo reſponſa quieto
Noctibus. hîc geminas rex Numa mactat oves.
Prima cadit Fauno: leni cadit altera Somno.
Sternitur in duro vellus utrumque ſolo.
Bis caput intonſum fontana ſpargitur unda.
Bis ſua faginea tempora fronde tegit.
Vſus abeſt Veneris: nec fas animalia menſis
Ponere: nec digitis anulus ullus ineſt.
Veſper ubi eſt; tectum ſupra nova vellera corpus
Ponit, adorato per ſua verba deo.
Interea placidam redimita papavere frontem
Nox venit, & ſecum ſomnia nigra trahit.
Faunus adeſt: oviumque premens pede vellera duro,
Edidit à dextro talia verba toro:
Morte boum tibi, rex, tellus placanda duarum:
Dat ſacris animas una necata duas.
Excutitur terrore quies: Numa viſa reſolvit:
Et ſecum ambages cæcaque viſa refert.
Expedit errantem nemori gratiſſima conjux,
Et dixit, Gravidæ poſceris exta bovis.
Exta bovis gravidæ dantur. fœcundior annus
Provenit, & fructum terra pecuſque ferunt.
Hanc quondam Cytherea diem properantius ire
Iuſſit, & admiſſos præcipitavit equos;
Vt titulum imperii quam primum luce ſequenti
Auguſto juveni proſpera bella darent.
SEd jam præteritas ubi quartus Lucifer Idus
Reſpicit; hac Hyades Dorida nocte tenent.
TErtia poſt Hyadas cum lux erit orta remotas:
Carcere partitos circus habebit equos.
Cur igitur miſſæ junctis ardentia tædis
Terga ferant vulpes; cauſſa docenda mihi eſt.
Frigida Carſeolis nec olivis apta ferendis
Terra, ſed ad ſegetes ingenioſus ager.
Hac ego Pelignos natalia rura petebam,
Parva, ſed aſſiduis humida ſemper aquis.
Hoſpitis antiqui ſolitas intravimus ædes:
Dempſerat emeritis jam juga Phœbus equis.
Is mihi multa quidem, ſed & hæc narrare ſolebat;
Vnde meum præſens inſtrueretur opus:
Hoc, ait, in campo (campumque oſtendit) habebat
Rus breve cum duro parca colona viro.
Ille ſuam peragebat humum: ſive uſus aratri;
Seu curvæ falcis, ſive bidentis erat.
Hæc modo verrebat ſtantem tibicine villam:

Nunc matris plumis ova fovenda dabat.
Aut virides malvas, aut fungos colligit albos,
Aut humilem grato calfacit igne focum.
Et tamen aſſiduis exercet brachia telis,
Adverſuſque minas frigoris arma parat.
Filius hujus erat primo laſcivus in ævo,
Addideratque annos ad duo luſtra duos.
Is capit extremi vulpem convalle ſalicti:
Abſtulerat multas illa cohortis aves.
Captivam ſtipula fœnoque involvit, & ignes
Admovet. urentes effugit illa manus.
Qua fugit, incendit veſtitos meſſibus agros:
Damnoſis vires ignibus aura dabat.
Factum abiit: monumenta manent, nam dicere certam
Nunc quoque lex vulpem Carſeolana vetat.
Vtque luat pœnas genus hoc, Cerealibus ardet:
Quoque modo ſegetes perdidit, ipſa perit.

PRoxima cum veniet terras viſura patentes
Memnonis in roſeis lutea mater equis:
De duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
Sol abit: egreſſo victima major adeſt.
Vacca ſit an taurus, non eſt cognoſcere promptum:
Pars prior apparet: poſteriora latent.
Seu tamen eſt taurus, ſive hoc eſt fœmina ſignum;
Iunone invita munus amoris habet.

NOx abiit, oriturque aurora. Palilia poſcor.
Non poſcor fruſtra; ſi favet alma Pales.
Alma Pales faveas paſtoria ſacra canenti;
Proſequor officio ſi tua facta meo.
Certe ego de vitulo cinerem ſtipulamque fabalem
Sæpe tuli plena, februa toſta, manu.
Certe ego tranſilii poſitas ter in ordine flammas,
Vdaque rorales laurea miſit aquas.
Mota dea eſt; operique favet: navalibus exit
Puppis. habent ventos jam mea vela ſuos.
I, pete virginea populus ſuffimen ab ara:
Veſta dabit. Veſtæ munere purus eris.
Sanguis equi ſuffimen erit, vitulique favilla,
Tertia res duræ culmen inane fabæ.
Paſtor oves ſaturas ad prima crepuſcula luſtret.
Vnda prius ſpargat, virgaque verrat humum.
Frondibus & fixis decorentur ovilia ramis,
Et tegat ornatas longa corona fores.
Cærulei fiant puro de ſulfure fumi,
Tactaque fumanti ſulfure balet ovis.
Vre mares oleas, tedamque, herbaſque Sabinas,
Et crepet in mediis laurus aduſta focis.

Libaque

Libaque de milio milii fiſcella ſequatur:
  Ruſtica præcipue eſt hoc dea læta cibo.
Adde dapes in utrunque ſuas: dapibuſque refectus
  Sylvicolam tepido lacte precare Palen.
Conſule, dic, pariter pecori, pecoriſque magiſtris:
  Effugiat ſtabulis noxa repulſa meis.
Sive ſacro pavi, ſedive ſub arbore ſacra,
  Pabulaque è buſtis inſcia carpſit ovis,
Si nemus intravi vetitum, noſtriſve fugatæ
  Sunt oculis Nymphæ, ſemicaperque deus,
Si mea falx ramo lucum ſpoliavit opaco,
  Vnde data eſt ægræ fiſcina frondis ovi:
Da veniam culpæ: nec, dum degrandinat, obſit
  Agreſti fano ſuppoſuiſſe pecus.
Ne noceat turbaſſe lacus. ignoſcite Nymphæ;
  Mota quod obſcuras ungula fecit aquas.
Tu dea pro nobis fontes fontanaque placa
  Numina, tu ſparſos per nemus omne deos.
Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ,
  Nec Faunum, medio cum premit arva die.
Pelle procul morbos. valeant homineſque greges-
  Et valeant vigiles, provida turba, canes. (que,
Neve minus multas redigam, quam mane fuerunt,
  Neve gemam referens vellera rapta lupo.
Abſit iniqua fames herbæ, frondeſque ſuperſint,
  Quæque lavent artus, quæque bibantur, aquæ.
Vbera plena premam. referat mihi caſeus æra,
  Dentque viam liquido vimina rara ſero.
Sitque ſalax aries, conceptaque ſemina conjux
  Reddat, & in ſtabulis multa ſit agna meis.
Lanaque proveniat nullas læſura puellas,
  Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.
Quæ precor eveniant: & nos faciamus ad annum
  Paſtorum dominæ grandia liba Pali.
His dea placanda eſt: hæc tu converſus ad ortus
  Dic quater: & vivo perlue rore manus.
Dum licet, appoſita veluti cratere camella
  Lac niveum potes, purpureamque ſapam.
Moxque per ardentes ſtipulæ crepitantis acervos
  Trajicias celeri ſtrenua membra pede.
Expoſitus mos eſt. moris mihi reſtat origo.
  Turba facit dubium: cœptaque noſtra tenet.
Omnia purgat edax ignis, vitiumque metalli
  Excoquit. idcirco cum duce purgat oves.
An, quia cunctarum contraria ſemina rerum
  Sunt duo diſcordes ignis & unda dei;
Iunxerunt elementa patres: aptumque putarunt
  Ignibus & ſparſa tangere corpus aqua.
An, quod in his vitæ cauſa eſt, hæc perdidit

His nova fit conjux: hæc duo magna putant.
(Vix equidem credo) ſunt qui Phaëthonta referri
  Credant, & nimias Deucalionis aquas.
Pars quoque, cum ſaxis paſtores ſaxa ferebant;
  Scintillam ſubito proſiluiſſe ferunt.
Prima quidem periit: ſtipulis excepta ſecunda eſt:
  Hoc argumentum flamma Palilis habet.
An magis hunc morem pietas Æneïa fecit,
  Innocuum victo cui dedit ignis iter?
Hoc tamen eſt vero propius: cum condita Roma eſt,
  Transferri juſſos in nova tecta lares:
Mutanteſque domum tectis agreſtibus ignem,
  Et ceſſaturæ ſuppoſuiſſe caſæ:
Per flammas ſaliiſſe pecus, ſaliiſſe colonos:
  Quod fit natali nunc quoque, Roma, tuo.
Ipſe locum vati caſus facit. urbis origo
  Venit. ades factis magne Quirine tuis.
Iam luerat pœnas frater Numitoris, & omne
  Paſtorum gemino ſub duce vulgus erat.
Contrahere agreſtes, & mœnia ponere utrique
  Convenit. ambigitur nomina ponat uter.
Nil opus eſt dixit, certamine, Romulus, ullo.
  Magna fides avium eſt: experiamur aves.
Res placet. alter init nemoroſi ſaxa Palati:
  Alter Aventinum mane cacumen init.
Sex Remus, hic volucres bis ſex videt ordine: pacto
  Statur: & arbitrium Romulus urbis habet.
Apta dies legitur, qua mœnia ſignet aratro.
  Sacra Palis ſuberant: inde movetur opus.
Foſſa fit ad ſolidum: fruges jaciuntur in ima.
  Et de vicino terra petita ſolo.
Foſſa repletur humo, plenæque imponitur ara,
  Et novus accenſo fungitur igne focus.
Inde premens ſtivam deſignat mœnia ſulco:
  Alba jugum niveo cum bove vacca tulit.
Vox fuit hæc regis, Condenti Iupiter urbem,
  Et genitor Mavors, Veſtaque mater ades:
Quoſque pium eſt adhibere deos, advertite cuncti:
  Auſpicibus vobis hoc mihi ſurgat opus.
Longa ſit huic ætas, dominæque potentia terræ;
  Sitque ſub hac oriens occiduuſque dies.
Ille precabatur: tonitru dedit omina lævo
  Iupiter: & lævo fulmina miſſa polo.
Augurio læti jaciunt fundamina cives,
  Et novus exiguo tempore murus erat.
Hoc Celer urget opus, quem Romulus ipſe vocarat;
  Sintque Celer cure dixerat iſta tuæ.
Neve quis aut muros, aut factam vomere foſſam
  Tranſeat; audentem talia dede neci.

Quod

Quod Remus ignorans, humiles contemnere muros
Cœpit: &, His populus, dicere, tutus erit?
Nec mora, tranſiliit. retro Celer occupat auſum.
Ille premit duram ſanguinolentus humum.
Hæc ubi rex didicit; lacrymas introrſus obortas
Devorat, & clauſum pectore vulnus habet.
Flere palam non vult, exemplaque fortia ſervat,
Sicque meos muros tranſeat hoſtis, ait.
Dat tamen exſequias: nec jam ſuſpendere fletum
Suſtinet; & pietas diſſimulata patet:
Oſculaque applicuit poſito ſuprema feretro:
Atque ait, Invito frater adempte vale.
Arſuroſque artus unxit: fecere quod ille
Fauſtulus, & mœſtas Acca ſoluta comas.
Tunc juvenes nondum facti flevere Quirites:
Vltima plorato ſubdita flamma rogo eſt.
Vrbs oritur (quis tunc hoc illi credere poſſet?)
Victorem terris impoſitura pedem.
Cuncta regas; & ſis ſub magno Cæſare ſemper:
Sæpe etiam plures nominis hujus habe.
Et quoties ſteteris domito ſublimis in orbe;
Omnia ſint humeris inferiora tuis.

Dicta Pales nobis. idem Vinalia dicam.
Vna tamen media eſt inter utramque dies.
Numina vulgares Veneris celebrate puellæ.
Multa profeſſarum quæſtibus apta Venus.
Poſcite thure dato formam, populique favorem:
Poſcite blanditias, dignaque verba loco.
Cumque ſua dominæ date grata ſiſymbria myrto.
Textaque compoſita juncea vincla roſa.
Templa frequentari Collinæ proxima portæ
Nunc decet: à Siculo nomina colle tenet.
Vtque Syracuſas Arethuſidas abſtulit armis
Claudius, & bello te quoque cepit, Eryx;
Carmine vivacis Venus eſt tranſlata Sibyllæ,
Inque ſuæ ſtirpis maluit urbe coli.
Cur igitur feſtum Veneris Vinalia dicant;
Quæritis, & quare ſit Iovis iſta dies.
Turnus, an Æneas Latiæ gener eſſet Amatæ
Bellum erat: Hetruſcas Turnus adorat opes.
Clarus erat, ſumptiſque ferox Mezentius armis,
Et vel equo magnus, vel pede major erat.
Quem Rutuli Turnuſque ſuis adſciſcere tentant
Partibus. hæc contra dux ita Tuſcus ait:
Stat mihi non parvo virtus mea. vulnera teſtor,
Armaque, quæ ſparſi ſanguine ſæpe meo.
Qui petis auxilium, non grandia divide mecum
Præmia, de lacubus proxima muſta tuis.
Nulla mora eſt operæ; veſtrum dare; vincere noſtrum.

Quam velit Æneas iſta negata mihi!
Annuerant Rutuli. Mezentius induit arma.
Induit Æneas: alloquiturque Iovem:
Hoſtica Tyrrheno vota eſt vindemia regi.
Iupiter è Latio palmite muſta feres.
Vota valent meliora; cadit Mezentius ingens,
Atque indignanti pectore plangit humum.
Venerat Autumnus calcatis ſordibus uvis:
Redduntur merito debita vina Iovi.
Dicta dies hinc eſt Vinalia. Iupiter illa
Vendicat: & feſtis gaudet ineſſe ſuis.
SEx ubi, quæ reſtent, luces Aprilis habebit;
In medio curſu tempora veris erunt.
Et fruſtra pecudem quæres Athamantidos Helles:
Signaque dant imbres: exoriturque Canis.
Hæc mihi Numento Romam cum luce redirem,
Obſtitit in media candida turba via.
Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ovis.
Protinus acceſſi: ritus ne neſcius eſſem,
Edidit hæc flamen verba, Quirine, tuus:
Aſpera Rubigo parcas Cerealibus herbis,
Et tremat in ſumma lene cacumen humo.
Tu ſata ſideribus cœli nutrita ſecundis
Creſcere, dum fiant falcibus apta, ſinas.
Vis tua non levis eſt qua tu frumenta notaſti;
Mœſtus in amiſſis illa colonus habet.
Nec venti tantum Cereri nocuere, nec imbres;
Nec ſic marmoreo pallet aduſta gelu;
Quantum, ſi culmos Titan incalfacit udos,
Tunc locus eſt iræ diva timenda tuæ.
Parce precor, ſcabraſque manus à meſſibus aufer;
Neve noce cultis: poſſe nocere ſat eſt.
Nec teneras ſegetes, ſed durum amplectere ferrum:
Quodque poteſt alios perdere; perde prior.
Vtilius gladios & tela nocentia carpes:
Nil opus eſt illis: otia mundus agat.
Sarcula nunc, duruſque bidens, & vomer aduncus
Ruris opes niteant. inquinet arma ſitus.
Conatuſque aliquis vagina ducere ferrum;
Adſtrictum longa ſentiat eſſe mora.
At tu ne viola Cererem: ſemperque colonus
Abſenti poſſit ſolvere vota tibi.
Dixerat: à dextra villis mantile ſolutis
Cumque meri patera thuris acerra fuit.
Thura focis vinumque dedit, fibraſque bibentis:
Turpiaque obſcœnæ vidimus exta canis.
Tum mihi, Cur detur ſacris nova victima quæris:
(Quæſieram) Cauſſam percipe flamen ait:

Eſt Canis (Icarium dicunt) quo ſidere moto
  Toſta ſitit tellus, præcipiturque ſeges.
Pro cane ſidereo canis hic imponitur aræ:
  Et quare fiat, nil niſi nomen habet.
CVm Phrygis Aſſaraci Tithonia fratre relicto
  Suſtulit immenſo ter jubar orbe ſuum;
Mille venit variis florum dea nexa coronis:
  Scena joci morem liberioris habet.
Exit & in Majas feſtum florale Kalendas.
  Tunc repetam: nunc me grandius urget opus.
Aufert Veſta diem: cognati Veſta recepta eſt
  Limine. ſic juſti conſtituere patres.
Phœbus habet partem: Veſtæ pars altera ceſſit;
  Quod ſupereſt illis, tertius ipſe tenet.
State Palatinæ laurus, prætextaque quercu
  Stet domus, æternos treis habet una deos.

FASTORVM
LIBER V.

QVæritis unde putem Majo data nomina menſi.
  Non ſatis eſt liquido cognita cauſa mihi.
Vt ſtat, & incertus qua ſit ſibi neſcit eundum;
  Cum videt ex omni parte viator iter;
Sic, quia poſſe datur diverſas reddere cauſſas;
  Quo ferar ignoro: copiaque ipſa nocet.
Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
  Grata Meduſæi ſigna tenetis equi.
Diſſenſere deæ. quarum Polyhymnia cœpit
  Prima, ſilent aliæ: dictaque mente notant.
Poſt chaos, ut primum data ſunt tria corpora mundo,
  Inque novas ſpecies omne receſſit opus;
Pondere terra ſuo ſubſedit, & æquora traxit:
  At cœlum levitas in loca ſumma tulit.
Sol quoque cum ſtellis nulla gravitate retentus,
  Et vos lunares exſiluiſtis equi.
Sed neque terra diu cœlo, neque cætera Phœbo
  Sidera cedebant: par erat omnis honor.
Sæpe aliquis ſolio, quod tu Saturne tenebas;
  Auſus de media plebe ſedere deus.
Et latus Oceano quiſquam deus advena junxit:
  Tethys & extremo ſæpe recepta loco eſt.
Donec Honor, placidoque decens Reverentia vultu
  Corpora legitimis impoſuere toris.
Hinc ſata Majeſtas; quæ mundum temperat omnem:
  Quaque die partu eſt edita; magna fuit.
Nec mora; conſedit medio ſublimis olympo,

Digitized by Google

Aurea purpureo conſpicienda ſinu.
Conſedere ſimul Pudor & Metus, omne videres
Numen ad hanc vultus compoſuiſſe ſuos.
Protinus intravit mentes ſuſpectus honorum.
Fit pretium dignis: nec ſibi quiſque placet.
Hic ſtatus in cœlo multos permanſit in annos:
Dum ſenior fatis excidit arce deus.
Terra feros partus immania monſtra Gigantes
Edidit: auſuros in Iovis ire domum.
Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues:
Atque ait, In magnos arma movete deos.
Exſtruere hi montes ad ſidera ſumma parabant,
Et magnum bello ſollicitare Iovem.
Fulmina de cœli jaculatus Iupiter arce
Vertit in autores pondera vaſta ſuos.
His bene Majeſtas armis defenſa deorum
Reſtat: & ex illo tempore culta manet.
Aſſidet inde Iovi: Iovis eſt fidiſſima cuſtos:
Et præſtat ſine vi ſceptra tenenda Iovi.
Venit & in terras: coluerunt Romulus illam
Et Numa: mox alii, tempore quiſque ſuo.
Illa patres in honore ſuo matreſque tuetur:
Illa comes pueris virginibuſque venit.
Illa datos faſces commendat, eburque curule;
Illa coronatis alta triumphat equis.
Finierat voces Polyhymnia. dicta probarunt
Clioque, & curvæ ſcita Thaleja lyræ.
Excipit Vranie: fecere ſilentia cunctæ:
Et vox audiri nulla, niſi illa, poteſt.
Magna fuit quondam capitis reverentia cani,
Inque ſuo pretio ruga ſenilis erat.
Martis opus juvenes animoſaque bella gerebant:
Et pro dis aderant in ſtatione ſuis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.
Nec niſi poſt annos patuit tunc curia feros:
Nomen & ætatis mite ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior: finitaque certis
Legibus eſt ætas; unde petatur honos.
Et medius juvenum, non indignantibus ipſis,
Ibat: & interior, ſi comes unus erat.
Verba quis auderet coram ſene digna rubore
Dicere? cenſuram longa ſenecta dabat.
Romulus hoc vidit: ſelectaque corpora patres
Dixit. ad hos urbis ſumma relata novæ eſt.
Hinc ſua majores tribuiſſe vocabula Majo
Tangor, & ætati conſuluiſſe ſuæ.
Et Numitor dixiſſe poteſt, Da Romule menſem
Hunc ſenibus, nec avum ſuſtinuiſſe nepos.

Nec

Digitized by Google

Nec leve propoſiti pignus ſucceſſit honoris:
Iunius à juvenum nomine dictus adeſt.
Tunc ſic neglectos hedera redimita capillos,
Prima ſui cœpit Calliopeja chori:
Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn,
Qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis.
Hinc ſata Pleione cum cœlifero Atlante
Iungitur, ut fama eſt: Pleiadaſque parit.
Quarum Maja ſuas forma ſuperaſſe ſorores
Traditur, & ſummo concubuiſſe Iovi.
Hæc enixa jugo cupreſſiferæ Cyllenes
Æthereum volucri qui pede carpit iter.
Arcades hunc, Ladonque rapax, & Mœnalus ingens
Rite colunt, Luna credita terra prior.
Exſul ab Arcadia Latios Euander in agros
Venerat: impoſitos attuleratque deos.
Hic, ubi nunc Roma eſt, orbis caput; arbor, & herbæ,
Et paucæ pecudes, & caſa rara fuit.
Quo poſtquam ventum eſt; Conſiſtite præſcia mater,
Nam locus imperii rus erit iſtud, ait.
Et matri, & vati paret Nonacrius heros.
Inque peregrina conſtitit hoſpes humo.
Sacraque multa quidem, ſed Fauni prima bicornis
Has docuit gentes, alipidiſque dei.
Semicaper coleris cinctutis Faune Lupercis,
Cum luſtrant celebres vellera ſecta vias.
At tu materno donaſti nomine menſem
Inventor curvæ, furibus apte, fidis.
Nec pietas hæc prima tua eſt: ſeptena putaris
Pleiadum numero fila dediſſe lyræ.
Hæc quoque deſierat: laudata eſt voce ſororum.
Quid faciam? turbæ pars habet omnis idem.
Gratia Pieridum nobis æqualiter adſit,
Nullaque laudetur pluſve minuſve mihi.

AB Iove ſurgat opus: prima mihi nocte videnda
Stella eſt in cunas officioſa Iovis.
Naſcitur Oleniæ ſidus pluviale Capellæ:
Illa dati cœlum præmia lactis habet.
Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida
Dicitur in ſylvis occuluiſſe Iovem.
Huic fuit hædorum mater formoſa duorum
Inter Dictæos conſpicienda greges;
Cornibus aëreis, atque in ſua terga recurvis:
Vbere, quod nutrix poſſet habere Iovis.
Lac dabat illa deo. ſed fregit in arbore cornu,
Truncaque dimidia parte decoris erat.
Suſtulit hoc Nymphe: cinxitque decentibus herbis,
Et plenum pomis ad Iovis ora tulit.
Ille ubi res cœli tenuit, ſolioque paterno

Sedit, & invicto nil Iove majus erat;
Sidera nutricem, nutricis fertile cornu
Fecit, quæ dominæ nunc quoque nomen habent.
Præſtitibus Majæ Laribus videre Kalendæ,
Aram conſtitui, parvaque ſigna deûm.
Voverat illa quidem Curius: ſed longa vetuſtas
Deſtruit, & ſaxo longa ſenecta nocet.
Cauſſa tamen poſiti fuerat cognominis illis,
Quod præſtant oculis omnia tuta ſuis.
Stant quoque pro nobis, & præſunt mœnibus urbis,
Et ſunt præſentes, auxiliumque ferunt.
Et canis ante pedes ſaxo fabricatus eodem
Stabat. Quæ ſtandi cum Lare cauſſa fuit?
Servat uterq; domum: domino quoque fidus uterque.
Compita grata deo: compita grata cani:
Exagitant & Lar, & turba Diania fures:
Pervigilantque Lares; pervigilantque canes.
Bina gemellorum quærebam ſigna deorum
Viribus annoſæ facta caduca moræ:
Mille Lares geniumque ducis, qui tradidit illos,
Vrbs habet, & vici numina trina colunt.
Quo feror? Auguſtus menſis mihi carminis hujus
Ius habet: interea diva canenda Bona eſt.
Eſt moles nativa loco (res nomina fecit)
Appellant ſaxum: pars bona mentis ea eſt.
Huic Remus inſtiterat fruſtra, quo tempore fratri
Prima Palatinæ regna dediſtis aves.
Templa patres illic oculos exoſa viriles
Leniter acclivi conſtituere jugo.
Dedicat hæc veteris Clauſorum nominis hæres
Virgineo nullum corpore paſſa virum.
Livia reſtituit: ne non imitata maritum
Eſſet, & ex omni parte ſecuta virum.

POſtera cum roſeam pulſis Hyperionis aſtris
In matutinis lampada tollet equis;
Frigidus Argeſtes ſummas mulcebit ariſtas.
Candidaque à Calabris vela dabuntur aquis.
At ſimul inducent obſcura crepuſcula noctem;
Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
Ora micant Tauri ſeptem radiantia flammis,
Navita quas Hyadas Grajus ab imbre vocat.
Pars Bacchum nutriſſe putat: pars credidit eſſe
Tethyos has neptes, Oceanique ſenis.
Nondum ſtabat Atlas humeros oneratus olympo;
Cum ſatis eſt forma conſpiciendus Hyas.
Hunc ſtirps Oceani maturis nixibus Æthra
Edidit, & Nymphas: ſed prior ortus Hyas.
Dum nova lanugo eſt, pavidos formidine cervos
Terret, & eſt illi præda benigna lepus.

At

At poſtquam virtus annis adolevit; in apros
 Audet & hirſutas cominus ire leas.
Dumque petit latebras fœtæ catuloſque leænæ;
 Ipſe fuit Libycæ præda cruenta leæ.
Mater Hyan, & Hyan mœſtæ flevere ſorores,
 Cervicemque polo ſuppoſiturus Atlas.
Victus uterque parens tamen eſt pietate ſororum.
 Illa dedit cœlum: nomina fecit Hyas.
Mater ades florum, ludis celebranda jocoſis:
 Diſtuleram partes menſe priore tuas.
Incipis Aprili: tranſis in tempora Maji.
 Alter te fugiens, cum venit alter, habet.
Cum tua ſint, cedantque tibi confinia menſum;
 Convenit in laudes ille vel ille tuas.
Circus in hunc exit, clamataque palma theatris:
 Hoc quoque cum circi munere carmen eat.
Ipſa doce quæ ſcis. hominum ſententia fallax.
 Optima tu proprii nominis autor eris.
Sic ego, ſic noſtris reſpondet diva rogatis:
 Dum loquitur, vernas afflat ab ore roſas.
Chloris eram, quæ Flora vocor. corrupta Latino
 Nominis eſt noſtri littera Græca ſono.
Chloris eram Nymphe campi felicis, ubi audis
 Rem fortunatis ante fuiſſe viris.
Quæ fuerit mihi forma, grave eſt narrare modeſtæ:
 Sed generum matri repperit illa deum.
Ver erat: errabam. Zephyrus conſpexit: abibam.
 Inſequitur: fugio. fortior ille fuit.
Et dederat fratri Boreas jus omne rapinæ,
 Auſus Erichthea præmia ferre domo.
Vim tamen emendat dando mihi nomina nuptæ:
 Inque meo non eſt ulla querela toro.
Vere fruor ſemper: ſemper nitidiſſimus annus.
 Arbor habet frondes. pabula ſemper humus.
Eſt mihi fœcundus dotalibus hortus in agris.
 Aura fovet: liquidæ fonte rigatur aquæ.
Hunc meus implevit generoſo flore maritus:
 Atque ait, Arbitrium tu dea floris habe.
Sæpe ego digeſtos volui numerare colores;
 Nec potui. numero copia major erat.
Roſcida cum primum foliis excuſſa pruina eſt,
 Et variæ radiis intepuere comæ;
Conveniunt pictis incinctæ veſtibus Horæ,
 Inque leves calathos munera noſtra legunt.
Protinus accedunt Charites, nectuntque coronas,
 Sertaque cœleſtes implicitura comas.
Prima per immenſas ſparſi nova ſemina gentes.
 Unius tellus ante coloris erat.
Prima Therapnæo feci de ſanguine florem:

Digitized by Google

Et manet in folio ſcripta querela ſuo.
Tu quoque nomen habes cultos Narciſſe per hortos:
Infelix, quod non alter, & alter eras!
Quid Crocon, aut Acin referam, Cinyraq; creatum,
De quorum per me ſanguine ſurgit honor?
Mars quoque, ſi neſcis, per noſtras editus artes.
Iupiter hoc ut adhuc neſciat, uſque precor.
Sancta Iovem Iuno, nata ſine matre Minerva,
Officio doluit non eguiſſe ſuo.
Ibat ut Oceano quereretur facta mariti:
Reſtitit ad noſtras feſſa labore fores.
Quam ſimul adſpexi; Quid te Saturnia, dixi,
Attulit? exponit quem petat illa locum.
Addidit & cauſſam. verbis ſolabar amicis:
Non, inquit, verbis cura levanda mea eſt.
Si pater eſt factus neglecto conjugis uſu
Iupiter, & ſolus nomen utrumque tenet;
Cur ego deſperem fieri ſine conjuge mater,
Et parere intacto, dummodo caſta, viro?
Omnia tentabo latis medicamina terris,
Et freta, Tartareos excutiamque ſinus.
Vox erat in curſu: vultum dubitantis habebam.
Neſcio quid Nymphe poſſe videris, ait.
Ter volui promittere opem, ter lingua retenta eſt:
Ira Iovis magni cauſſa timoris erat.
Fer precor auxilium dixit: cælabitur auctor,
Et Stygiæ numen teſtificabor aquæ.
Quod petis Oleniis, inquam, mihi miſſus ab arvis
Flos dabit, eſt hortis unicus ille meis.
Qui dabat hoc, dixit, ſterilem quoque tange juven-
Mater erit. tetigi: nec mora, mater erat. [cam:
Protinus hærentem decerpſi pollice florem.
Tangitur: & tacto concipit illa ſinu.
Iamque gravis Thracen, & læva Propontidos intrat;
Fitque potens voti: Marsque creatus erat.
Qui memor accepti per me natalis, Habeto
Tu quoque Romulea, dixit, in urbe locum.
Forſitan in teneris tantum mea regna coronis
Eſſe putes. tangit numen & arva meum.
Si bene floruerint ſegetes; erit area dives.
Si bene floruerit vinea; Bacchus erit.
Si bene floruerint oleæ; nitidiſſimus annus:
Poma quoque eventum temporis hujus habent.
Flore ſemel læſo pereunt viciæque fabæque:
Et pereunt lentes, advena Nile, tuæ:
Vina quaque in magnis operoſe condita cellis
Florent: & nebulæ dolia ſumma tegunt.
Mella meum munus: volucres ego mella daturas
Ad violam, & cythiſos, & thyma cana voco.

Nos

Digitized by Google

Nos quoq; idem facimus: tunc cum juvenilibus annis
Luxuriant animi, corporaque ipſa vigent.
Talia dicentem tacitus mirabar. at illa
Ius tibi dicendi eſt, ſi qua requiris, ait.
Dic dea, reſpondi, ludorum quæ ſit origo.
Vix bene deſieram; rettulit illa mihi.
Cætera luxuriæ nondum inſtrumenta vigebant:
Aut pecus, aut latam dives habebat humum.
Hinc etiam locuples, hinc ipſa pecunia dicta eſt.
Sed jam de vetito quiſque parabat opes.
Venerat in morem populi depaſcere ſaltus:
Idque diu licuit, pœnaque nulla fuit.
Vindice ſervabat nullo ſua publica vulgus,
Iamque in privato paſcere inertis erat.
Plebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios: animus defuit ante viris.
Rem populus recipit: multam ſubiere nocentes:
Vindicibus laudi publica cura fuit.
Multa data eſt ex parte mihi: magnoque favore
Victores ludos inſtituere novos.
Parte locant clivi, qui tunc erat ardua rupes:
Vtile nunc iter eſt: Publiciumque vocant.
Annua credideram ſpectacula facta; negavit:
Addidit & dictis altera verba ſuis.
Nos quoque tangit honor; feſtis gaudemus, & aris:
Turbaque cœleſtes ambitioſa ſumus.
Sæpe deos aliquis peccando fecit iniquos:
Et pro delictis hoſtia blanda fuit.
Sæpe Iovem vidi, cum jam ſua mittere vellet
Fulmina; thure dato ſuſtinuiſſe manum.
At ſi negligimur; magnis injuria pœnis
Solvitur: & juſtum præterit ira modum.
Reſpice Theſtiaden: flammis abſentibus arſit.
Cauſſa eſt*: quod Phœbes ara ſine igne fuit.
Reſpice Tantaliden: eadem dea tela tenebat.
Virgo eſt: & ſpretos bis tamen ulta focos.
Hippolyte infelix velles coluiſſe Dionen,
Cum conſternatis diripereris equis.
Longa referre mora eſt collecta oblivia damnis.
Me quoque Romani præteriere patres.
Quid facerem, per quod fierem manifeſta doloris?
Exigerent noſtræ qualia damna notæ?
Excidit officium triſti mihi: nulla tuebar
Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.
Lilia deciderant: violas arere videres,
Filaque punicei languida facta croci.
Sæpe mihi Zephyrus, Dotes corrumpere noli
Ipſa tuas, dixit: dos mihi vilis erat.
Florebant oleæ: venti nocuere protervi.

Flore-

Florebant ſegetes: grandine læſa ſeges.
In ſpe vitis erat; cælum nigreſcit ab auſtris,
Et ſubita frondes decutiuntur aqua.
Nec volui fieri, nec ſum crudelis in ira:
Cura repellendi ſed mihi nulla fuit.
Convenere patres: &, ſi bene floreat annus,
Numinibus noſtris annua feſta vovent.
Annuimus votis, conſul cum conſule ludos
Poſthumio Lænas perſoluere mihi.
Quærere conabar, quare laſcivia major
His foret in ludis, liberiorque jocus:
Sed mihi ſuccurrit: numen non eſſe ſeverum,
Aptaque deliciis munera ferre deam.
Tempora ſutilibus cinguntur tota coronis,
Et latet injecta ſplendida menſa roſa.
Ebrius incinctis philyra conviva capillis
Saltat, & imprudens utitur arte meri.
Ebrius ad durum formoſæ limen amicæ
Cantat. habent unctæ mollia ſerta comæ.
Nulla coronata peraguntur ſeria fronte,
Nec liquidæ vinctis flore bibuntur aquæ.
Donec eras mixtus nullis Acheloë racemis;
Gratia ſumendæ non erat ulla roſæ.
Bacchus amat flores: Baccho placuiſſe coronam
Ex Ariadnæo ſidere noſſe potes.
Scena levis decet hanc: non eſt, mihi credite, non eſt
Illa cothurnatas inter habenda deas.
Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
Non ex difficili cognita cauſſa fuit.
Non eſt de tetricis, non eſt de magna profeſſis;
Vult ſua plebejo ſacra patere choro.
Et monet ætatis ſpecie, dum floreat, uti:
Contemnunt ſpinam, cum cecidere roſæ.
Cur tamen, ut dantur veſtes Cerealibus albæ;
Sic eſt hæc cultu verſicolore decens?
An quia maturis albeſcit meſſis ariſtis,
Et color & ſpecies floribus omnis ineſt?
Annuit: & motis flores cecidere capillis;
Decidere in menſas ut roſa miſſa ſolet.
Lumina reſtabant: quorum me cauſſa latebat,
Cum ſic errores abſtulit illa meos.
Vel quia purpureis collucent floribus agri;
Lumina ſunt noſtros viſa decere dies:
Vel quia nec flos eſt hebeti nec flamma colore,
Atque oculos in ſe ſplendor uterque trahit;
Vel quia deliciis nocturna licentia noſtris
Convenit. a vero tertia cauſſa venit.
Eſt breve præterea, de quo mihi quærere reſtat,
Si liceat, dixi: dixit & illa, Licet.

Cur

Cur tibi pro Libycis clauduntur rete leænis
Imbelles capreæ, ſollicituſque lepus?
Non ſibi, reſpondit, ſylvas ceſſiſſe; ſed hortos,
Arvaque pugnaci non adeunda feræ.
Omnia finierat: tenues ſeceſſit in auras.
Manſit odor. poſſes ſcire fuiſſe deam.
Floreat ut toto carmen Naſonis in ævo;
Sparge precor donis pectora noſtra tuis.
NOcte minus quarta promet ſua ſidera Chiron
Semivir, & flavi corpore miſtus equi.
Pelion Hæmoniæ mons eſt obverſus in auſtros:
Summa virent pinu: cætera quercus habet.
Phillyrides tenuit: ſaxo ſtant antra vetuſto,
Quæ juſtum memorant incoluiſſe ſenem.
Ille manus olim miſſuras Hectora letho
Creditur in lyricis detinuiſſe modis.
Venerat Aloides exhauſta parte laborum,
Iuſſaque reſtabant ultima pæne viro.
Stare ſimul caſu Trojæ duo fata videres:
Hinc puer Æacides, hinc Iove natus erat.
Excipit hoſpitio juvenem Philyreïus heros:
Et cauſſam adventus hic rogat; ille docet.
Reſpicit interea clavam ſpoliumque leonis:
Virque ait his armis, armaque digna viro.
Nec ſe, quin horrens auderent tangere ſetis
Vellus, Achilleæ continuere manus.
Dumque ſenex tractat ſqualſentia tela venenis;
Excidit, & lævo fixa ſagitta pede eſt.
Ingemuit Chiron, traxitque è vulnere ferrum:
Et gemit Alcides, Hæmoniuſque puer.
Ipſe tamen lectas Pagaſæis collibus herbas
Temperat, & vana vulnera mulcet ope.
Virus edax ſuperabat opem: penituſque recepta
Oſſibus, & toto corpore peſtis erat.
Sanguine Centauri Lernææ ſanguis echidnæ
Miſtus, ad auxilium tempora nulla dabat.
Stabat ut ante patrem lacrymis perfuſus Achilles,
Sic flendus Peleus, ſi moreretur, erat.
Sæpe manus ægras manibus fingebat amicis:
Morum, quos fecit, præmia doctor habet.
Oſcula ſæpe dedit: dixit quoque ſæpe jacenti;
Vive precor: nec me care relinque pater.
Nona dies aderat, cum tu juſtiſſime Chiron
Bis ſeptem ſtellis corpora cinctus eras.
HVnc lyra curva ſequi cuperet; ſed idonea nondum
Eſt via: nox aptum tertia tempus erit.
SCorpius in cœlo, cum cras luceſcere Nonas
Dicimus; à media parte videndus erit.
HInc ubi protulerit formoſa ter Heſperus ora,
Ter dederint Phœbo ſidera victa locum; Ri-

Ritus erit veteris nocturna Lemuria ſacri:
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat brevior: nec adhuc pia Februa norant,
Nec tu dux menſum Iane biformis eras.
Iam tamen exſtincto cineri ſua dona ferebant;
Compoſitique nepos buſta piabat avi.
Menſis erat Majus majorum nomine dictus:
Qui partem priſci nunc quoque moris habet.
Nox ubi jam media eſt, ſomnoſque ſilentia præbent,
Et canis, & variæ conticuiſtis aves;
Ille memor veteris ritus, timiduſque deorum
Surgit. habent gemini vincula nulla pedes:
Signaque dat digitis medio cum pollice junctis;
Occurrat tacito ne levis umbra ſibi.
Cumque manus pure fontana perluit unda;
Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
Averſuſque jacit: ſed dum jacit, Hæc ego mitto:
His, inquit, redimo meque meoſque fabis.
Hæc novies dicit, nec reſpicit. umbra putatur
Colligere, & nullo terga vidente ſequi:
Rurſus aquam tangit, Temeſeaque concrepat æra;
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis.
Cum dixit novies, Manes exite paterni;
Reſpicit, & pure ſacra peracta putat.
Dicta ſit unde dies, quæ nominis exſtet origo,
Me fugit. ex aliquo eſt invenienda deo.
Plejade nate mone virga venerande potenti:
Sæpe tibi eſt Stygii regia viſa Iovis.
Venit adoratus Caducifer. Accipe cauſſam
Nominis. ex ipſo eſt cognita cauſſa deo.
Romulus ut tumulo fraternas condidit umbras,
Et male veloci juſta ſoluta Remo;
Fauſtulus infelix & paſſis Acca capillis
Spargebant lacrymis oſſa peruſta ſuis.
Inde domum redeunt, ſub prima crepuſcula mœſti,
Vtque erat in duro procubuere toro.
Vmbra cruenta Remi viſa eſt aſſiſtere lecto,
Atque hæc exiguo murmure verba loqui:
En ego dimidium veſtri parſque altera voti,
Cernite ſim qualis: qui modo talis eram.
Qui modo ſi volucres habuiſſem regna jubentes;
In populo potui maximus eſſe meo:
Nunc ſum elapſa rogi flammis & inanis imago.
Hæc eſt ex illo forma relicta Remo.
Heu ubi Mars pater eſt? ſi vos modo vera locuti,
Vberaque expoſitis ille ferina dedit.
Quem lupa ſervavit, manus hunc temeraria civis
Perdidit. ô quanto mitior illa fuit!
Sæve Celer crudelem animam per vulnera reddas:

Vtque

Digitized by Google

Vtque ego, ſub terras ſanguinolentus eas.
Noluit hoc frater. pietas æqualis in illo eſt.
Quod potuit, lacrymas manibus ille dedit.
Hunc vos per lacrymas, per veſtra alimenta rogate,
Vt celebrem noſtro ſignet honore diem.
Mandantem amplecti cupiunt, & brachia tendunt.
Lubrica prenſantes effugit umbra manus.
Vt ſecum fugiens ſomnos abduxit imago;
Ad regem voces fratris uterque ferunt.
Romulus obſequitur, lucemque Remuria dixit
Illam, qua poſitis juſta feruntur avis.
Aſpera mutata eſt in lenem tempore longo
Littera, quæ toto nomine prima fuit.
Mox etiam Lemures animas dixere ſilentum:
Hic ſenſus verbi: vis ea vocis erat.
Pana tamen veteres illis clauſere diebus,
Vt nunc ferali tempore operta vides,
Nec viduæ tædis eadem, nec virginis apta
Tempora. quæ nupſit, non diuturna fuit.
Hac quoque de cauſſa, ſi te proverbia tangunt,
Menſe malum Majo nubere vulgus ait.
Sed tamen hæc tria ſunt ſub eodem tempore feſta.
Inter ſe nulla continuata die.

QVorum ſi mediis Bœoton Oriona quæres;
Falſus eris. ſigni cauſſa canenda mihi eſt.
Iupiter, & lato qui regnat in æquore frater,
Carpebant ſocias Mercuriuſque vias.
Tempus erat, quo verſa jugo referuntur aratra,
Et pronus ſaturæ lac bibit agnus ovis.
Forte ſenex Hyreus anguſti cultor agelli
Hos videt, exiguam ſtabat ut ante caſam.
Atque ita, Longa via eſt, nec tempora longa ſuper-
Dixit: & hoſpitibus janua noſtra patet. (ſunt,
Addidit & vultum verbis: iterumque rogavit.
Parent promiſſis: diſſimulantque deos.
Tecta ſenis ſubeunt nigro deformia fumo:
Ignis in heſterno ſtipite parvus erat.
Ipſe genu nixus flammas excuſſit ab aura,
Et promit quaſſas comminuitque faces.
Stant calices. minor inde fabas, olus alter habebat:
Et ſpumat teſtu preſſus uterque ſuo.
Dumq; mora eſt, tremula dat vina rubentia dextra.
Accipit æquoreus pocula prima deus.
Quæ ſimul exhauſit; Da nunc bibat ordine, dixit
Iupiter. audito palluit ille Iove.
Vt rediit animus; cultorem pauperis agri
Immolat, & magno torret in igne bovem:
Quæque puer quondam primis diffuderat annis,
Promit fumoſo condita vina cado.

Nec mora: flumineam lino celantibus ulvam
Sic quoque non altis incubuere toris.
Nunc dape, nunc poſito menſæ nituere Lyæo.
Terra rubens crater, pocula fagus erant.
Verba fuere Iovis, ſi quid fert impetus opta:
Omne feres. placidi verba fuere ſenis:
Cūra fuit conjux prima mihi cara juventa
Cognita: nunc ubi ſit quæritis? urna tegit.
Huic ego juratus; vobis in verba vocatis,
Conjugio dixi ſola fruere meo.
Et dixi, & ſervo. ſed enim diverſa voluntas
Eſt mihi: nec conjux, ſed pater eſſe volo.
Annuerant omnes: omnes ad terga juvenci
Conſtiterant, pudor eſt ulteriora loqui.
Tunc ſuperinjecta texere madentia terra.
Iamque decem menſes: & puer ortus erat.
Hunc Hyreus, quia ſic genitus, vocat Vriona.
Perdidit antiquum littera prima ſonum.
Creverat immenſum. comitem ſibi Delia ſumpſit.
Ille deæ cuſtos, ille ſatelles erat.
Verba movent iras non circumſpecta deorum:
Quam nequeam, dixit, vincere, nulla fera eſt.
Scorpion immiſit Tellus: fuit impetus illi
Curva gemelliparæ ſpicula ferre deæ.
Obſtitit Orion. Latona nitentibus aſtris
Addidit: &, Meriti præmia, dixit, habe.
Sed quid & Orion, & cetera ſidera mundo
Cedere feſtinant, noxque coarctat iter?
Quid ſolito citius liquido jubar æquore tollit
Candida Lucifero præveniente dies?
Fallor? an arma ſonant? non fallimur: arma ſonabant.
Mars venit, & veniens bellica ſigna dedit:
Vltor ad ipſe ſuos cœlo deſcendit honores,
Templaque in auguſto conſpicienda foro.
Et deus eſt ingens, & opus. debebat in urbe
Non aliter nati Mars habitare ſui.
Digna giganteis hæc ſunt delubra trophæis:
Hinc fera Gradivum bella movere decet:
Seu quis ab Eoo nos impius orbe laceſſet:
Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.
Perſpicit armipotens operis faſtigia ſummi:
Et probat invictos illa tenere deos.
Perſpicit in foribus diverſæ tela figuræ,
Armaque terrarum milite victa ſuo.
Hinc videt Ænean oneratum pondere caro,
Et tot Iuleæ nobilitatis avos:
Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem:
Claraque diſpoſitis acta ſubeſſe viris.
Spectat & Auguſto prætextum nomine templum,

Et

Et viſum lecto Cæſare majus opus.
Voverat hoc juvenis tunc, cum pia ſuſtulit arma.
A tantis princeps incipiendus erat.
Ille manus tendens inſtanti milite juſto;
In conjuratos talia dicta dedit:
Si mihi bellandi pater eſt, Veſtæque ſacerdos
Autor; & ulciſci nomen utrumque paro;
Mars ades: & ſatia ſcelerato ſanguine ferrum:
Stetque favor cauſſa pro meliore tuus.
Templa feres, & me victore vocaberis Vltor.
Voverat: & fuſo lætus ab hoſte redit.
Nec ſatis eſt meruiſſe ſemel cognomina Martis:
Perſequitur Parthi ſigna retenta manu.
Gens fuit & campis, & equis, & tuta ſagittis,
Et circumfuſis invia fluminibus;
Addiderant animos Craſſorum funera genti.
Cum periit miles, ſignaque, duxque ſimul.
Signa decus belli Parthus Romana tenebat,
Romanæque aquilæ ſignifer hoſtis erat.
Iſque pudor manſiſſet adhuc, niſi fortibus armis
Cæſaris Auſoniæ protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus ævi
Suſtulit. agnorunt ſigna recepta ſuos.
Quid tibi nunc ſolitæ mitti poſt terga ſagittæ,
Quid loca, quid rapidi profuit uſus equi?
Parthe, refers aquilas: victos quoque porrigis arcus,
Pignora jam noſtri nulla pudoris habes.
Rite deo templumque datum, nomenque Biſultor:
Emeritus voti debita ſolvit honor.
Sollemnes ludos Circi celebrate Quirites:
Non viſa eſt fortem ſcena decere deum.

PLejadas adſpicies omnes, totumque ſororum
Agmen; ubi ante Idus nox erit una ſuper.
Tunc mihi non dubiis autoribus incipit æſtas,
Et tepidi finem tempora veris habent.

Pedibus ora prior ſtellantia tollere taurum
Indicat: huic ſigno fabula nota ſubeſt.
Præbuit, ut taurus, Tyriæ ſua terga puellæ
Iupiter, & falſa cornua fronte tulit.
Illa jubam dextra, læva retinebat amictus;
Et timor ipſe novi cauſſa decoris erat.
Aura ſinus implet: flavos movet aura capillos.
Sidoni ſic fueras adſpicienda Iovi.
Sæpe puellares ſubduxit ab æquore plantas,
Et metuit tactus aſſilientis aquæ:
Sæpe deus prudens tergum demiſit in undas;
Hæreat ut collo fortius illa ſuo.
Littoribus tactis ſtabat ſine cornibus ullis
Iupiter: inque deum de bove verſus erat.

Taurus init cœlum: te Sidoni Iupiter implet:
  Parſque tuum terræ tertia nomen habet.
Hoc alii ſignum Phariam dixere juvencam;
  Quæ bos ex homine eſt, ex bove facta dea.
Tunc quoque priſcorum virgo ſimulacra virorum
  Mittere roboreo ſcirpea ponte ſolet.
Corpora poſt decies ſenos qui credidit annos
  Miſſa neci; ſceleris crimine damnat avos.
Fama vetus, tunc cùm Saturnia terra vocata eſt;
  Talia fatidici dicta fuiſſe ſenis:
Falcifero libata ſeni duo corpora gentes
  Mittite, quæ Tuſcis excipiantur aquis.
Donec in hæc venit Tirynthius arva; quotannis
  Triſtia Leucadio ſacra peracta Deo.
Illum ſtramineos in aquam miſiſſe Quirites.
  Herculis exemplo corpora falſa jaci
Pars putat, ut ferrent juvenes ſuffragia ſoli,
  Pontibus infirmos præcipitaſſe ſenes.
Tybri doce verum: tua ripa vetuſtior urbe eſt:
  Principium ritus tu bene noſſe potes.
Tybris arundiferum medio caput extulit alveo,
  Raucaque dimovit talibus ora ſonis:
Hæc loca deſertas vidi ſine mœnibus herbas:
  Paſcebat ſparſas utraque ripa boves.
Et, quem nunc gentes Tyberim noruntq; timentque;
  Tunc etiam pecori deſpiciendus eram.
Arcadis Euandri nomen tibi ſæpe refertur:
  Ille meas remis advena torſit aquas.
Venit & Alcides turba comitatus Achiva:
  Albula, ſi memini, tunc mihi nomen erat.
Excipit hoſpitio juvenem Pallantius heros:
  Et tandem Caco debita pœna fuit.
Victor abit, ſecumque boves Erytheïda prædam
  Abſtrahit. at comites longius ire negant:
Magnaque pars horum deſertis manſit in agris:
  Montibus his ponunt ſpemque Laremque ſuum.
Sæpe tamen patriæ dulci tanguntur amore:
  Atque aliquis moriens hoc breve mandat opus:
Mittite me in Tyberim, Tyberinis vectus ut undis
  Littus ad Inachium pulvis inanis eam.
Diſplicet hæredi mandati cura ſepulchri:
  Mortuus Auſonia conditur hoſpes humo.
Scirpea pro domino Tyberi jactatur imago,
  Vt repetat Grajas per freta longa domos.
Hactenus: & vivo ſubiit rorantia ſaxo
  Antra: leves curſum ſuſtinuiſtis aquæ.

CLare nepos Atlantis ades: quem montibus olim
  Edidit Arcadiis Pleïas una Iovi:
Pacis & armorum ſuperis imiſque deorum

Arbi-

Arbiter, alato qui pede carpis iter,
Læte lyræ pulſu, nitida quoque læte palæſtra,
Quo didicit culte lingua docente loqui.
Templa tibi poſuere patres ſpectantia circum
Idibus. ex illo eſt hæc tibi feſta dies.
Te, quicunque ſuas profitentur vendere merces,
Thure dato, tribuas ut ſibi lucra, rogant.
Eſt aqua Mercurii portæ vicina Capenæ:
Si juvat expertis credere; numen habet.
Huc venit incinctus tunica mercator; & urna
Purus ſuffuſa, quam ferat, haurit aquam.
Vda fit hinc laurus: lauro ſparguntur ab uda
Omnia, quæ dominos ſunt habitura novos.
Spargit & ipſe ſuos lauro rorante capillos:
Incipit & ſolita dicere voce preces:
Ablue præteriti perjuria temporis, inquit:
Ablue præterita perfida verba fide.
Sive ego te feci teſtem, falſove citavi
Non audituri numina vana Iovis.
Sive Deum prudens alium divamve fefelli;
Abſtulerint celeres improba verba Noti.
Et pereant veniente die perjuria nobis:
Nec curent ſuperi ſi qua locutus ero.
Da modo lucra mihi, da facto gaudia lucro,
Et face ut emptori verba dediſſe juvet.
Talia Mercurius poſcentes ridet ab alto;
Se memor Ortygias ſurripuiſſe boves.
AT mihi pande precor multo meliora petenti
In Geminos ex quo tempore Phœbus eat.
Cum totidem de menſe dies ſupereſſe videbis;
Quot ſunt Herculei facta laboris, ait.
Dic ego reſpondi cauſſam mihi ſideris hujus.
Cauſſam facundo reddidit ore Deus:
Abſtulerant raptas, Phœben, Phœbeſque ſororem,
Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.
Bella parant, repetuntque ſuas & frater & Idas;
Leucippo fieri pactus uterque gener.
His amor, ut repetant; illis, ut reddere nolint,
Suadet: & ex cauſſa pugnat uterque pari.
Effugere Oebalidæ curſu potuere ſequentes:
Sed viſum eſt celeri vincere turpe fuga.
Liber ab arboribus locus eſt, apta area pugnæ.
Conſtiterant illo nomina fida loco.
Pectora transjectus Lynceo Caſtor ab enſe,
Non exſpectato vulnere preſſit humum.
Vltor adeſt Pollux: & Lyncea perforat haſta,
Qua cervix humeros continuata tegit.
Ibat in hunc Idas, vixque eſt Iovis igne repulſus:
Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.

Iamque tibi Pollux cœlum ſublime patebat,
Cum, Mea dixiſti percipe verba pater:
Quod mihi das uni cœlum, partire duobus:
Dimidium toto munere majus erit.
Dixit, & alterna fratrem ſtatione recepit;
Vtile ſollicitæ ſidus utrumque rati.
Ad Ianum redeat, qui quærit Agonia quid ſint:
Quæ tamen in faſtis hoc quoque tempus habent.
Nocte ſequente diem canis Erigoneius exit.
Eſt alio ſigni reddita cauſſa loco.

PRoxima Vulcani lux eſt: quam Luſtria dicunt.
Luſtrantur puræ, quas facit ille, tubæ.

QVattuor inde notis locus eſt; quibus ordine lectis
Vel mos ſacrorum vel fuga regis ineſt.

NEc te prætereo populi Fortuna potentis
Publica, cui templum luce ſequente datum eſt.
Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite;
Grata Iovi fulvæ roſtra videbis avis.

AVferet ex oculis veniens aurora Booten:
Continuaque die ſidus Hyantis erit.

FASTORVM
LIBER VI.

HIc quoq; menſis habet dubias in nomine cauſſas
Quæ placeant, poſitis omnibus, ipſe leges.
Facta canam: ſed erunt qui me finxiſſe loquentur:
Nullaque mortali numina viſa putent.
Eſt deus in nobis: agitante caleſcimus illo.
Impetus hic ſacræ ſemina mentis habet.
Fas mihi præcipue vultus vidiſſe deorum:
Vel quia ſum vates; vel quia ſacra cano.
Eſt nemus arboribus denſum; ſecretus ab omni
Voce locus; ſi non obſtreperetur aquis.
Hic ego quærebam cœpti quæ menſis origo
Eſſet, & in cura nominis hujus eram.
Ecce deas vidi: non quas præceptor arandi
Viderat; Aſcræas cum ſequeretur oves.
Nec quas Priamides in aquoſæ vallibus Idæ
Contulit. ex illis ſed tamen una fuit.
Ex illis fuit una, ſui germana mariti.
Hæc erat (agnovi) quæ ſtat in arce Iovis.
Horrueram, tacitoque animum pallore fatebar.
Tunc dea quos fecit, ſuſtulit ipſa, metus:
Namque ait, o vates Romani conditor anni,
Auſe per exiguos magna referre modos,
Ius tibi feciſti numen cœleſte videndi,
Cum placuit numeris condere feſta tuis.
Ne tamen ignores, vulgique errore traharis,
Iunius à noſtro nomine nomen habet.

Digitized by Google

Eſt aliquid nupſiſſe Iovi, Iovis eſſe ſororem.
 Fratre magis dubito glorier, anne viro.
Si genus adſpicitur; Saturnum prima parentem
 Feci. Saturni ſors ego prima fui.
A patre dicta meo quondam Saturnia Roma eſt:
 Hæc illi à cœlo proxima terra fuit.
Si torus in pretio eſt; dicor matrona Tonantis:
 Iunctaque Tarpejo ſunt mea templa Iovi.
An potuit Majo pellex dare nomina menſi,
 Hic honor in nobis invidioſus erit?
Cur igitur regina vocor, princepſque dearum?
 Aurea cur dextræ ſceptra dedere meæ?
An facient menſem luces, Lucinaque ab illis
 Dicar, & à nullo nomina menſe traham?
Tum me pœniteat poſuiſſe fideliter iras
 In genus Electræ, Dardaniamque domum.
Cauſſa duplex iræ. rapto Ganymede dolebam:
 Forma quoque Idæo judice victa mea eſt.
Pœniteat quod non fovi Carthaginis arces;
 Cum mea ſint illo currus & arma loco.
Pœniteat Sparten, Argoſque, meaſque Mycenas,
 Et veterem Latio ſuppoſuiſſe Samon.
Adde ſenem Tatium, Iunoniculoſque Faliſcos,
 Quos ego Romanis ſuccubuiſſe tuli.
Sed neque pœniteat: nec gens mihi carior ulla eſt:
 Hic color: hic teneo cum Iove templa meo.
Ipſe mihi Mavors, Commendo mœnia, dixit,
 Hæc tibi: tu pollens urbe nepotis eris.
Dicta fides ſequitur: centum celebramur in aris,
 Nec levior quovis eſt mihi menſis honor. (rem
Nec tamen hunc nobis tantummodo præſtat hono-
 Roma: ſuburbani dant mihi munus idem.
Inſpice quos habeat nemoralis Aricia faſtos,
 Et populus Laurens, Laviniumque meum:
Eſt illic menſis Iunonius (adſpice Tibur
 Et Præneſtinæ mœnia ſacra deæ.)
Iunonale leges tempus: nec Romulus illas
 Condidit: at noſtri Roma nepotis erat.
Finierat Iuno. reſpeximus. Herculis uxor
 Stabat: & in vultu ſigna dolentis erant.
Non ego, ſi toto mater me cedere cœlo
 Iuſſerit, invita matre morabor, ait.
Nunc quoque non luctor de nomine temporis hujus:
 Blandior; & partes pæne rogantis ago.
Remque mei juris malim tenuiſſe precando;
 Et faveas cauſſæ forſitan ipſe meæ.
Aurea poſſedit ſocio Capitolia templo
 Mater, & ut debet, cum Iove ſumma tenet.
At decus omne mihi contingit origine menſis.

Vnicus eſt, de quo ſollicitamur, honor.
Quid grave, ſi titulum menſis Romane dediſti
Herculis uxori, poſteritaſque memor?
Hæc quoque terra aliquid debet mihi nomine magni
Conjugis. huc captas appulit ille boves.
Hic male defenſus flammis & dote paterna
Cacus Aventinam ſanguine tinxit humum.
Ad propiora vocor: populum digeſſit ab annis
Romulus, in partes diſtribuitque duas:
Hæc dare conſilium, pugnare paratior illa eſt:
Hæc ætas bellum ſuadeat; illa gerat.
Sic ſtatuit, menſeſque nota ſecrevit eadem.
Iunius eſt Iuvenum, qui fuit ante ſenum.
Dixit, & in litem ſtudio certaminis iſſent,
Atque ira pietas diſſimulata foret;
Venit Apollinea longas Concordia lauro
Nexa comas, placidi numen opuſque ducis.
Hæc ubi narravit Tatium, fortemque Quirinum,
Binaque cum populis regna coiſſe ſuis,
Et Lare communi ſoceros generoſque receptos;
His nomen junctis Iunius, inquit, habet.
Dicta triplex cauſſa eſt. at vos ignoſcite divæ.
Res eſt arbitrio non dirimenda meo.
Ite pares à me. perierunt judice formæ
Pergama: plus lædunt, quam juvat una, duæ.

PRima dies tibi Carna datur. dea cardinis hæc eſt:
Numine clauſa aperit, claudit aperta ſuo.
Vnde datas habeat vires, obſcurior ævo
Fama: ſed è noſtro carmine certus eris.
Adjacet antiquus Tiberino lucus Helerni:
Pontifices illuc nunc quoque ſacra ferunt.
Inde ſata eſt Nymphe (Grauen dixere priores)
Nequicquam multis ſæpe petita procis.
Rura ſequi, jaculiſque feras agitare ſolebat,
Nodoſaſque cava tendere valle plagas.
Non habuit pharetram: Phœbi tamen eſſe ſororem
Credebant. nec erat Phœbe pudenda tibi.
Huic aliquis juvenum dixiſſet amantia verba;
Reddebat tales protinus illa ſonos:
Hæc loca lucis habent nimis, & cum luce pudoris:
Si ſecreta magis ducis in antra, ſequar.
Credulus anteiit: frutices hæc nacta reſiſtit:
Et latet, & nullo eſt invenienda modo.
Viderat hanc Ianus: viſæque cupidine captus
Ad duram verbis mollibus uſus erat.
Nympha jubet quæri de more remotius antrum:
Vtque comes ſequitur, deſtituitque ducem.
Stulta (videt Ianus quæ poſt ſua terga gerantur)
Nil agis; & latebras reſpicit ille tuas.

Nil

Nil agis en, dixit: nam te ſub rupe latentem
Occupat amplexu: teque potitus, ait:
Ius pro concubitu noſtro tibi Cardinis eſto.
Hoc pretium poſitæ virginitatis habe.
Sic fatus, ſpinam, qua triſtes pellere poſſet
A foribus noxas (hæc erat alba) dedit.
Sunt avidæ volucres. non quæ Phineïa menſis
Guttura fraudabant: ſed genus inde trahunt,
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ:
Canities pennis, unguibus hamus ineſt.
Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris.
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen: ſed nominis hujus
Cauſſa; quod horrenda ſtridere nocte ſolent.
Sive igitur naſcuntur aves; ſeu carmine fiunt,
Næniaque in volucres falſa figurat anus;
In thalamos venere Procæ. Proca natus in illis
Præda recens avium quinque diebus erat:
Pectoraque exſorbent avidis infantia linguis.
At puer infelix vagit, opemque petit.
Territa voce ſui nutrix accurrit alumni,
Et rigido ſectas invenit ungue genas.
Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
Eſſe ſolet ſeris, quas nova læſit hyems.
Pervenit ad Granen, & rem docet. illa, Timorem
Pone, tuus ſoſpes, dixit, alumnus erit.
Venerat ad cunas. flebant materque paterque.
Siſtite vos lacrymas, ipſa medebor, ait.
Protinus arbutea poſtes ter in ordine tangit
Fronde: ter arbutea limina fronde notat.
Spargit aquis aditus, & aquæ medicamen habebant:
Extaque de porca cruda bimeſtre tenet.
Atque ita, Noctis aves extis puerilibus, inquit,
Parcite: pro parvo victima parva cadit.
Cor pro corde precor, pro fibris ſumite fibras.
Hanc animam vobis pro meliore damus.
Sic ubi libavit, proſecta ſub æthera ponit:
Quique adſint ſacris reſpicere illa vetat.
Virgaque Ianalis de ſpina ſumitur alba:
Qua lumen thalamis parva feneſtra dabat.
Poſt illud neque aves cunas violaſſe feruntur:
Et rediit puero, qui fuit ante, color.
Pinguia cur illis guſtentur larda Kalendis,
Miſtaque cum calido ſit faba farre; rogas?
Priſca dea eſt: aliturque cibis, quibus ante ſolebat:
Nec petit adſcitas luxurioſa dapes.
Piſcis adhuc illi populo ſine fraude natabat:

Iura ſuum, legeſ

Exemploque ſuo

Temporis ætatem

Proſpiciens, prole

Ferre ſimul nomen

Nec, niſi cum ſeni

Æthereas ſedes c

Hanc animam inte

Fac jubar, ut ſem

Divus ab excelſa

Vix ea fatus er

Conſtitit alma V

Cæſaris eripuit m

Paſſa recentem an

Dumque tulit; lu

Emiſitque ſimul.

Flammiferumque

Stella micat, nat

Eſſe ſui majora. &

Hic ſua præferri

Libera fama tame

Invitum præfert

Sic magnis cedit

Ægea ſic Theſeus

Denique ut exem

Sic & Saturnus n

Temperat æthere

Terra ſub Auguſte

Dii, precor, Æne

Ceſſerunt, Diique

Vrbis, & invicti

Veſtaque Cæſareo

Et cum Cæſarea tu

Quique senes altu

Quoſque alios va

Tarda ſit illa dies,

Qua caput Auguſt

Accedat cœlo: fa

P E R

IAmque opus ex

Nec poterit ferru

Cum volet illa dies

Ius habet; incerti

...te tamen melio

...ferar: nome

...patet don

...populi. p

...ver

F

i poſt ſacras monſtratur Iunius Idus
& nuptis , utilis eſſe viris.
pars hujus thalamis aliena reperta eſt,
nihi. ſic conjux ſancta Dialis ait:
Iliaca placidus purgamina Veſta
rit flavis in mare Tybris aquis ;
l detonſo crinem depectere buxo,
ngues ferro ſubſecuiſſe licet :
giſſe virum ; quamvis Iovis ille ſacerdos,
vis perpetua ſit mihi lege datus.
ue ne propera : melius tua filia nubet ;
cum pura veſte nitebit humus.
poſt Nonas removere Lycaona Phœbe
rtur : & à tergo non habet urſa metum.
me memini ludos in gramine campi
cere : & dici lubrice Tybri tuos.
illis , qui lina madentia ducunt,
e tegunt parvis æra recurva cibis.
quoq; numen habet. Menti delubra videmus
ota metu belli, perfide Pœne , tui.
ellabas. & letho conſulis omnes
ti Mauras pertimuere manus.
tus expulerat ; cum Menti vota Senatus
it : & melior protinus illa venit.
nſtantes mediis ſex lucibus Idus
s , qua ſunt vota ſoluta Deæ.
ave : tibi nunc operata reſolvimus ora:
tua ſi nobis ſacra venire licet.
otus eram, cœleſtia numina ſenſi,
ue purpurea luce refulſit humus.
lem vidi (valeant mendacia vatum)
: nec fueras adſpicienda viro.
eſcieram , quorumque errore tenebar ,
a ſunt nullo præcipiente mihi.
ter memorant habuiſſe Palilia Romam ,
ammæ cuſtos æde recepta dea eſt.
s placidi , quo non metuentius ullum
is ingenium terra Sabina tulit.
ære nitent ; ſtipula tunc tecta virebant :
es lento vimine textus erat.
exiguus , qui ſuſtinet atria Veſtæ ;
rat intonſi regia magna Numæ.
men templi , quæ nunc manet , ante fuiſſe
: & formæ cauſſa probanda ſubeſt.
m eſt, & terra : ſubeſt vigiliguis utrique.
ant ſedem terra focuſq; ſuam.
ſimilis nullo fulcimine nixa:
bjecto tam grave pendet onus.
ilitas libratum ſuſtinet orbem.

Qui-

Oſtreaque in conchis tuta fuere ſuis:
Nec Latium norat, quam præbet Ionia dives;
Nec quæ Pygmæo ſanguine gaudet avis:
Et præter pennas nihil in pavone placebat:
Nec tellus captas miſerat ante feras.
Sus erat in pretio: cæſa ſue feſta colebant:
Terra fabas tantum, duraque farra dabat.
Quæ duo miſta ſimul ſextis quicunque Kalendis
Ederit; huic lædi viſcera poſſe negant.
Arce quoque in ſumma Iunoni templa Monetæ
Ex voto memorant facta Camille tuo.
Ante domus Manli fuerat: qui Gallica quondam
A Capitolino reppulit arma Iove.
Quam bene, di magni, pugna cecidiſſet in illa
Defenſor ſolii Iupiter alte tui.
Vixit, ut occideret damnatus crimine regni.
Hunc illi titulum longa ſenecta dabat.
Lux eadem Marti feſta eſt: quem proſpicit extra
Appoſitum dextræ porta Capena viæ.
Te quoque, Tempeſtas, meritam delubra fatemur;
Cum pene eſt Corſis obruta claſſis aquis.
Hæc hominum monumenta patent. ſi quærimus aſtra;
Tunc oritur magni præpes adunca Iovis.
POſtera lux Hyadas taurinæ cornua frontis
Evocat: & multa terra madeſcit aqua.
MAne ubi bis fuerit, Phœbuſq; iteraverit ortus;
Factaque erit poſito rore bis uda ſeges;
Hac ſacrata die Tuſco Bellona duello
Dicitur: & Latio proſpera ſemper adeſt.
Appius eſt autor: Pyrrho qui pace negata
Multum animo vidit; lumine captus erat.
Proſpicit à tergo ſummum brevis area circum,
Eſt ubi non parvæ parva columna notæ.
Hinc ſolet haſta manu belli prænuntia mitti
In regem & gentes, cum placet arma capi.
ALtera pars circi cuſtode ſub Hercule tuta eſt:
Quod deus Euboico carmine munus habet.
Muneris eſt tempus, qui Nonas Lucifer ante eſt.
Si titulos quæris: Sylla probavit opus.
QVærebam Nonas Sancto, Fidione referrem,
An tibi, Semo pater: tunc mihi Sanctus ait:
Cuicunque ex iſtis dederis; ego munus habebo.
Nomina terna fero: ſic voluere Cures.
Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini:
Inque Quirinali conſtituere jugo.
ESt mihi ſitque precor noſtris diuturnior annis
Filia: qua felix ſoſpite ſemper ero.
Hanc ego cum vellem genero dare; tempora tædis
Apta requirebam, quæque cavenda forent.

Tunc

Tunc mihi poſt ſacras monſtratur Iunius Idus
 Vtilis & nuptis, utilis eſſe viris.
Primaque pars hujus thalamis aliena reperta eſt,
 Nam mihi ſic conjux ſancta Dialis ait:
Donec ab Iliaca placidus purgamina Veſta
 Detulerit flavis in mare Tybris aquis;
Non mihi detonſo crinem depectere buxo,
 Non ungues ferro ſubſecuiſſe licet:
Non tetigiſſe virum; quamvis Iovis ille ſacerdos,
 Quamvis perpetua ſit mihi lege datus.
Tu quoque ne propera: melius tua filia nubet;
 Ignea cum pura veſte nitebit humus.

TErtia poſt Nonas removere Lycaona Phœbe
 Fertur: & à tergo non habet urſa metum.
Tunc ego me memini ludos in gramine campi
 Adſpicere: & dici lubrice Tybri tuos.
Feſta dies illis, qui lina madentia ducunt,
 Quique tegunt parvis æra recurva cibis.

MEns quoq; numen habet. Menti delubra videmus
 Vota metu belli, perfide Pœne, tui.
Pœne rebellabas. & letho conſulis omnes
 Attoniti Mauras pertimuere manus.
Spem metus expulerat; cum Menti vota Senatus
 Suſcipit: & melior protinus illa venit.
Adſpicit inſtantes mediis ſex lucibus Idus
 Illa dies, qua ſunt vota ſoluta Deæ.

VEſta fave: tibi nunc operata reſolvimus ora:
 Ad tua ſi nobis ſacra venire licet.
In prece totus eram, cœleſtia numina ſenſi,
 Lætaque purpurea luce refulſit humus.
Non equidem vidi (valeant mendacia vatum)
 Te dea: nec fueras adſpicienda viro.
Sed quæ neſcieram, quorumque errore tenebar,
 Cognita ſunt nullo præcipiente mihi.
Dena quater memorant habuiſſe Palilia Romam,
 Cum flammæ cuſtos æde recepta dea eſt.
Regis opus placidi, quo non metuentius ullum
 Numinis ingenium terra Sabina tulit.
Quæ nunc ære nitent; ſtipula tunc tecta virebant:
 Et paries lento vimine textus erat.
Hic locus exiguus, qui ſuſtinet atria Veſtæ;
 Tunc erat intonſi regia magna Numæ.
Forma tamen templi, quæ nunc manet, ante fuiſſe
 Dicitur: & formæ cauſſa probanda ſubeſt.
Veſta eadem eſt, & terra: ſubeſt vigilignis utrique.
 Significant ſedem terra focuſq; ſuam.
Terra pilæ ſimilis nullo fulcimine nixa:
 Aëre ſubjecto tam grave pendet onus.
Ipſa volubilitas libratum ſuſtinet orbem.

Quique premat partes angulus omnis abeſt.
Cumque ſit in media rerum regione locata,
Et tangat nullum pluſve minuſve latus;
Ni convexa foret, parti vicinior eſſet:
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte Syracuſia ſuſpenſus in aëre clauſo
Stat globus immenſi parva figura poli:
Et quantum à ſummis, tantum ſeceſſit ab imis
Terra: quod ut fiat, forma rotunda facit.
Par facies templi: nullus procurrit in illo
Angulus, à pluvio vendicat imbre tholus.
Cur ſit virginibus, quæris, dea culta miniſtris?
Inveniam cauſſas hac quoque parte ſuas.
Ex Ope Iunonem memorant Cereremque creatas
Semine Saturni. tertia Veſta fuit.
Vtraque nupſerunt: ambæ peperiſſe feruntur:
De tribus impatiens reſtitit una viri.
Quid mirum, virgo ſi virgine læta miniſtra
Admittit caſtas in ſua ſacra manus?
Nec tu aliud Veſtam quam vivam intellige flammam,
Nataque de flamma corpora nulla vides.
Iure igitur virgo eſt, quæ ſemina nulla remittit,
Nec capit, & comites virginitatis amat.
Eſſe diu ſtultus Veſtæ ſimulacra putavi:
Mox didici curvo nulla ſubeſſe tholo.
Ignis inexſtinctus templo celatur in illo.
Effigiem nullam Veſta, nec ignis habent.
Stat vi terra ſua: vi ſtando Veſta vocatur.
Cauſſaque par Graji nominis eſſe poteſt.
At focus à flammis, & quod fovet omnia dictus:
Qui tamen in primis ædibus ante fuit.
Hinc quoque veſtibulum dici reor: inde precando
Dicimus, ô Veſta, quæ loca prima tenes.
Ante focos olim ſcamnis conſidere longis
Mos erat: & menſæ credere adeſſe deos.
Nunc quoque, cum fiunt antiquæ ſacra Vacunæ,
Ante Vacunales ſtantque ſedentque focos.
Venit in hos annos aliquid de more vetuſto:
Fert miſſos Veſtæ pura patella cibos.
Ecce coronatis panis dependet aſellis,
Et velant ſcabras florida ſerta molas.
Sola prius furnis torrebant farra coloni,
Et fornacali ſunt ſua ſacra deæ.
Suppoſitum cineri panem focus ipſe parabat,
Strataque erat tepido tegula quaſſa ſolo.
Inde focum ſerva: piſtor, dominamque focorum,
Et quæ pumiceas verſat aſella molas.
Prætcream? referamne tuum rubicunde Priape
Dedecus? eſt multi fabula plena joci.

Turri.

Turrigera frontem Cybele redimita corona,
Convocat æternos ad ſua feſta deos.
Convocat & Satyros, & ruſtica numina Nymphas.
Silenus, quamvis nemo vocarat, adeſt.
Nec licet, & longum eſt, epulas narrare deorum;
In multo nox eſt pervigilata mero.
Dî temere errabant. inopacæ vallibus Idæ
Pars jacet, & molli gramine membra levat.
Hi ludunt, hos ſomnus habet: pars brachia nectit,
Et viridem celeri ter pede pulſat humum.
Veſta jacet, placidamque capit ſecura quietem,
Sicut erat poſitum ceſpite fulta caput.
At ruber hortorum cuſtos, Nymphaſque, deaſque
Captat, & errantes fertque refertque pedes.
Adſpicit & Veſtam. dubium eſt Nymphamne puta-
An ſcierit Veſtam: ſciſſe ſed ipſe negat. [rit;
Spem capit obſcœnam, furtimque accedere tentat,
Et fert ſuſpenſos corde micante gradus.
Forte, ſenex quo vectus erat Silenus, aſellum
Liquerat ad ripas lene ſonantis aquæ.
Ibat ut inciperet longi Deus Helleſponti;
Intempeſtivo cum rudit ille ſono.
Territa voce gravi ſurgit dea. convolat omnis
Turba. per infeſtas effugit ille manus.
Lampſacus hoc animal ſolita eſt mactare Priapo:
Hinc aſini flammis indicis exta damus:
Quem tu diva memor de pane monilibus ornas.
Ceſſat opus: vacuæ conticuere molæ.
Nomine, quam pretio celebratior, arce Tonantis,
Dicam Piſtoris quid velit ara Iovis.
Cincta premebantur trucibus Capitolia Gallis:
Fecerat obſidio jam diuturna famem.
Iupiter ad ſolium ſuperis regale vocatis,
Incipe, ait Marti: protinus ille refert:
Scilicet ignotum eſt, quæ ſit fortuna meorum,
Et dolor hic animi voce querentis eget?
Si tamen ut referam breviter mala juncta pudori
Exigis: Alpino Roma ſub hoſte jacet.
Hæc eſt cui fuerat promiſſa potentia rerum:
Iupiter hanc terris impoſiturus eras.
Iamque ſuburbanos, Etruſcaque contudit arma:
Spes erat in curſu: nunc Lare pulſa ſuo eſt.
Vidimus ornatas ærata per atria picta
Veſte triumphales occubuiſſe ſenes.
Vidimus Iliacæ transferri pignora Veſtæ
Sede. putant aliquos ſcilicet eſſe deos.
At ſi reſpicerent, qua vos habitatis in arce,
Totque domos veſtras obſidione premi;
Nil opis in cura ſcirent ſupereſſe deorum,

Digitized by Google

Et data ſollicita thura perire manu.
Atque utinam pugnæ pateat locus! arma capeſſent,
Et ſi non poterunt exſuperare, cadent.
Nunc inopes victus ignavaque fata timentes
Monte ſuo clauſos barbara turba premit.
Tunc Venus, & lituo pulcher trabeaq; Quirinus,
Veſtaque pro Latio multa locuta ſuo eſt.
Publica, reſpondit, cura eſt pro mœnibus iſtis,
Iupiter, & pœnas Gallia victa dabit.
Tu modo, quæ deſunt fruges, ſupereſſe putentur,
Effice: nec ſedes deſere Veſta tuas.
Quodcunq; eſt ſolidæ Cereris cava machina frangat,
Mollitamque manu duret in igne focus.
Iuſſerat, & fratris virgo Saturnia juſſis
Annuit: & mediæ tempora noctis erant.
Iam ducibus ſomnum dederat labor. increpat illos
Iupiter, & ſacro, quid velit, ore docet:
Surgite, & in medios de ſummis arcibus hoſtes
Mittite quam minime tradere vultis opem.
Somnus abit, quæruntque novis ambagibus acti,
Tradere quam nolint, & jubeantur opem.
Eſſe Ceres viſa eſt: jaciunt Cerealia dona.
Iacta ſuper galeas, ſcutaque longa ſonant.
Poſſe fame vinci ſpes excidit. hoſte repulſo
Candida Piſtori ponitur ara Iovi.
Forte revertebar feſtis Veſtalibus illa,
Qua nova Romano nunc via juncta foro eſt:
Huc pede matronam nudo deſcendere vidi:
Obſtupui tacitus ſuſtinuique gradum.
Senſit anus vicina loco: juſſumque ſedere
Alloquitur quatiens voce tremente caput.
Hic ubi nunc fora ſunt, udæ tenuere paludes:
Amne redundatis foſſa madebat aquis.
Curtius ille lacus, ſiccas qui ſuſtinet aras,
Nunc ſolida eſt tellus, ſed lacus ante fuit.
Qua Velabra ſolent in circum ducere pompas;
Nil præter ſalices craſſaque canna fuit.
Sæpe ſuburbanas rediens conviva per undas
Cantat, & ad nautas ebria verba jacit.
Nondum conveniens diverſis iſte figuris
Nomen ab averſo ceperat amne deus.
Hic quoque lucus erat juncis & arundine denſus,
Et pede velato non adeunda palus.
Stagna receſſerunt, & aquas ſua ripa coërcet;
Siccaque nunc tellus. mos tamen ille manet.
Reddiderat cauſſam: Valeas anus optima, dixi:
Quod ſupereſt ævi molle ſit omne tui.
Cætera jam pridem didici puerilibus annis;
Non tamen idcirco prætereunda mihi.

Mœnia

Mœnia Dardanides nuper nova fecerat Ilus:
Ilus adhuc Aſiæ dives habebat opes.
Creditur armiferæ ſignum cœleſte Minervæ
Vrbis in Iliacæ deſiluiſſe juga.
Cura videre fuit. vidi templumque locumque.
Hoc ſupereſt illic: Pallada Roma tenet.
Conſulitur Smintheus: lucoque obſcurus opaco
Hos non mentito reddidit ore ſonos:
Ætheream ſervate deam: ſervabitis urbem:
Imperium ſecum transferet illa loci.
Servat, & incluſam ſumma tenet Ilus in arce:
Curaque ad hæredem Laomedonta venit,
Sub Priamo ſervata parum. ſic ipſa volebas;
Ex quo judicio forma revicta tua eſt.
Seu genus Adraſti, ſeu furtis aptus Vlyſſes,
Seu pius Æneas, eripuiſſe ferunt.
Autor in incerto eſt. res eſt Romana: tuetur
Veſta, quod aſſiduo lumine cuncta videt.
Heu quantum timuere patres, quo tempore Veſta
Arſit, & eſt tectis obruta pæne ſuis!
Flagrabant ſancti ſceleratis ignibus ignes,
Miſtaque erat flaminæ flamma profana piæ.
Attonitæ flebant demiſſo crine miniſtræ:
Abſtulerat vires corporis ipſe timor.
Provolat in medium, & magna, Succurrite, voce;
Non eſt auxilium flere. Metellus ait.
Pignora virgineis fatalia tollite palmis:
Non ea ſunt voto, ſed rapienda manu.
Me miſerum dubitatis ait? (dubitare videbat,
Et pavidas poſito procubuiſſe genu.)
Haurit aquas: tollenſque manus, ignoſcite, dixit,
Sacra. vir intrabo non adeunda viro.
Si ſcelus eſt; in me commiſſi pœna redundet:
Sit capitis damno Roma ſoluta mei.
Dixit, & irrupit: factum dea rapta probavit;
Pontificiſque ſui munere tuta fuit.
Nunc bene lucetis ſacro ſub Cæſare flammæ:
Ignis in Iliacis nunc erit, eſtque focis.
Nullaque dicetur vittas temerare ſacerdos
Hoc duce: nec viva defodietur humo.
Sic inceſta perit: quia quam violavit, in illa
Conditur: & Tellus Veſtaque numen idem eſt.
Tum ſibi Callaico Brutus cognomen ab hoſte
Fecit, & Hiſpanam ſanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miſcentur triſtia lætis,
Nec populum toto pectore feſta juvant.
Craſſus ad Euphraten aquilas, natumque, ſuoſque
Perdidit: & leto eſt ultimus ipſe datus.
Parthe quid exſultas? dixit dea. ſigna remittes:
Quique

Quique necem Craſſi vindicet, ultor erit.
AT ſimul auritis violæ dementur aſellis,
Et Cereris fruges aſpera ſaxa terent;
Navita puppe ſedens Delphina videbimus, inquit,
Humida cum pulſo nox erit orta die.
IAm Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et vigil Eois Lucifer exit aquis.
Ite bonæ matres (veſtrum Matralia feſtum)
Flavaque Thebanæ reddite liba deæ.
Pontibus & magno juncta eſt celeberrima circo
Area: quæ poſito de bove nomen habet:
Hac ibi luce ferunt Matutæ ſacra parenti
Sceptriferas Servi templa dediſſe manus.
Quæ dea ſit: quare famulas à limine templi
Arceat (arcet enim libaque toſta petit:)
Bacche racemiferos hedera redimite capillos,
Si domus illa tua eſt, dirige vatis opus.
Arſerat obſequio Semele Iovis. accipit Ino
Te puer: & ſumma ſedula nutrit ope.
4 Intumuit Iuno, rapta quod pellice natum
Educet. at ſanguis ille ſororis erat.
Hinc agitur furiis Athamas, ſed imagine falſa:
Tuque cadis patria parve Learche manu.
Mœſta Learcheas mater tumulaverat umbras,
Et dederat miſeris omnia juſta rogis.
Hæc quoque, funeſtos ut erat laniata capillos,
Proſilit: & cunis te Melicerta rapit.
Eſt ſpatio contracta brevi, freta bina repellit,
Vnaque pulſatur terra duabus aquis.
Huc venit inſanis natum complexa lacertis,
Et ſecum è celſo mittit in alta jugo.
Excipit illæſos Panope centumque ſorores,
Et placido lapſu per ſua regna ferunt.
Nondum Leucothee, nondum puer ille Palæmon,
Vorticibus denſis Thybridis ora tenent.
Lucus erat: dubium Semele, Stimelene vocetur:
Mænadas Auſonias incoluiſſe ferunt.
Quærit ab his Ino, quæ gens foret: Arcadas eſſe
Audit. & Euandrum ſceptra tenere loci.
Diſſimulata deam Latias Saturnia Bacchas
Inſtimulat fictis inſidioſa ſonis:
O nimium faciles, ô toto pectore captæ,
Non venit hæc veſtris hoſpes amica choris.
Fraude petit: ſacrique parat cognoſcere ritum,
Quo poſſit pœnas pendere, pignus habet.
Vix bene deſierat. complent ululatibus auras
Thyades effuſis per ſua colla comis:
Injiciuntque manus, puerumque avellere pugnant.
Quos ignorat adhuc, invocat illa deos:

Dique,

Dique, virique loci, miſeræ ſuccurrite matri.
Clamor Aventini ſaxa propinqua ferit.
Appulerat ripæ vaccas Oetæus Iberas:
Audit: & ad vocem concitus urget iter.
Herculis adventu, quæ vim modo ferre parabant,
Turpia fœmineæ terga dedere fugæ.
Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
An numen quod me, te quoque vexat, ait?
Illa docet partim: partim præſentia nati
Continet: & furiis in ſcelus iſſe pudet.
Rumor, ut eſt velox, agitatis pervolat alis,
Eſtque frequens Ino nomen in ore tuum.
Hoſpita Carmentis fidos intraſſe penates
Diceris, & longam depoſuiſſe famem.
Liba ſua properata manu Tegeæa ſacerdos
Traditur, & ſubito cocta dediſſe foco.
Nunc quoque liba juvant feſtis Matralibus; illa
Ruſtica ſedulitas gratior arte fuit.
Nunc, ait, O vates venientia fata reſigna,
Qua licet: hoſpitiis hoc precor adde meis.
Parva mora eſt: cœlum vates ac numina ſumit,
Fitque ſui toto pectore plena dei.
Vix illam ſubito poſſes cognoſcere; tanto
Sanctior, & tanto, quam modo, major erat.
Læta canam: gaude defuncta laboribus Ino,
Dixit, & huic populo proſpera ſemper ades.
Numen eris pelagi. natum quoque pontus habebit:
In noſtris aliud ſumite nomen aquis.
Leucothee Grajis, Matuta vocabere noſtris:
In portus nato jus erit omne tuo.
Quem nos Portumnum, ſua lingua Palæmona dicet:
Ite precor noſtris æquus uterque locis.
Annuerat: promiſſa fides: poſuere labores.
Nomina mutarunt: hic Deus, illa Dea eſt.
Cur vetet ancillas accedere quæritis? odit:
Principiumque odii, ſi ſinat illa, canam.
Una miniſtrarum ſolita eſt, Cadmea, tuarum
Sæpe ſub amplexus conjugis ire tui.
Improbus hanc Athamas furtim dilexit: ab illa
Comperit agricolis ſemina toſta dari.
Ipſa quidem feciſſe negat, ſed fama recepit:
Hoc eſt cur odio ſit tibi ſerva manus.
Non tamen hanc pro ſtirpe ſua pia mater adoret:
Ipſa parum felix viſa fuiſſe parens.
Alterius prolem melius mandabitis illi.
Utilior Baccho quam fuit ipſa ſuis.
Hanc tibi, Quo properas, memorant dixiſſe, Rutili?
Luce mea Marſo conſul ab hoſte cades.
Exitus acceſſit verbis; flumenque Theloni

Purpureum miſtis ſanguine fluxit aquis.
Proximus annus erat: Pallantide cæſus eadem
Didius hoſtiles ingeminavit opes.
Lux eadem, Fortuna, tua eſt, autorque locuſque.
Sed ſuperinjectis quis latet iſte togis?
Servius eſt (hoc conſtat enim) ſed cauſſa latendi
Diſcrepat: & dubium me quoque mentis habet.
Dum dea furtivos timide profitetur amores,
Cœleſtemque homini concubuiſſe pudet;
(Arſit enim magno correpta cupidine regis.
Cœcaque in hoc uno non fuit illa viro:)
Nocte domum parva ſolita eſt intrare feneſtra:
Vnde Feneſtellæ nomina porta tenet.
Nunc pudet, & vultus velamine celat amatos,
Oraque ſunt multa regia tecta toga.
An magis eſt verum, poſt Tulli funera plebem
Confuſam placidi morte fuiſſe ducis?
Nec modus ullus erat: creſcebat imagine luctus,
Donec eum poſitis occuluere togis.
Tertia cauſſa mihi ſpatio majore canenda eſt:
Nos tamen adductos intus agemus equos.
Tullia conjugio ſceleris mercede parato,
His ſolita eſt dictis exſtimulare virum:
Quid juvat eſſe pares, te noſtræ cæde ſororis
Meque tui fratris, ſi pia vita placet?
Vivere debuerant & vir meus & tua conjux,
Si nullum auſuri majus eramus opus.
Et caput & regnum factum eſt dotale parentis.
Si vir es, indictas exige dotis opus.
Regia res ſcelus eſt. ſocero cape regna necato,
Et noſtras patrio ſanguine tinge manus.
Talibus inſtinctus ſolio privatus in alto
Sederat. attonitum vulgus ad arma ruit.
Hinc cruor, & cædes. infirmaque vincitur ætas.
Sceptra gener ſocero rapta Superbus habet.
Ipſe ſub Eſquiliis, ubi erat ſua regia, cæſus
Concidit in dura ſanguinolentus humo.
Filia carpento patrios initura penates,
Ibat per medias alta feroxque vias.
Corpus ut adſpexit, lacrymis auriga profuſis,
Reſtitit. hunc tali corripit illa ſono:
Vadis? an exſpectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, invitas ipſa per ora rotas.
(Certa fides facti) dictus Sceleratus ab illa
Vicus, & æterna res ea preſſa nota.
Poſt tamen hæc auſa eſt templum monumenta parentis
Tangere: mira quidem, ſed tamen acta loquor:
Signum erat in ſolio reſidens ſub imagine Tulli:
Dicitur hoc oculis oppoſuiſſe manum.

Et

Digitized by Google

Et vox audita eſt, Vultus abſcondite noſtros,
Ne natæ videant ora nefanda meæ.
Veſte data tegitur: verat hanc fortuna moveri:
Et ſic è templo eſt ipſa locuta ſuo:
Ore revelato qua primum luce patebit
Servius, hæc poſiti prima pudoris erit.
Parcite matronæ veritas attingere veſtes:
Sollemnes ſatis eſt voce movere preces.
Sitque caput ſemper Romano tectus amictu
Qui rex in noſtra ſeptimus urbe fuit.
Arſerat hoc templum: ſigno tamen ille pepercit
Ignis: opem nato Mulciber ipſe tulit.
Namque pater Tulli Vulcanus, Ocriſia mater
Præſignis facie Corniculana, fuit.
Hanc ſecum Tanaquil ſacris de more peractis
Iuſſit in ornatum fundere vina focum.
Hic inter cineris obſcoeni forma virilis
Aut fuit, aut viſa eſt: ſed magis illa fuit.
Iuſſa foco captiva ſedet. conceptus ab illa
Servius à coelo ſemina gentis habet.
Signa dedit genitor tunc cum caput igne coruſco
Contigit, inque comis flammeus arſit apex.
Te quoque magnifica Concordia dedicat æde
Livia, quam caro præſtitit illa viro.
Diſce tamen veniens ætas: ubi Livia nunc eſt
Porticus immenſæ tecta fuere domus.
Vrbis opus domus una fuit: ſpatiumque tenebat,
Quo brevius muris oppida multa tenent.
Hæc æquata ſolo eſt nullo ſub crimine regni,
Sed quia luxuria viſa nocere ſua eſt.
Suſtinuit tantas operum ſubvertere moles
Totque ſuas hæres perdere Cæſar opes.
Sic agitur cenſura, & ſic exempla parantur;
Cum judex, alios quod monet, ipſe facit.
Nulla nota eſt veniente die, quam dicere poſſis.
Idibus invicto ſunt data templa Iovi.
Et jam Quinquatrus jubeor narrare minores.
Nunc ades ô coeptis flava Minerva meis.
Cur vagus incedit tota tibicen in urbe?
Quid ſibi perſonæ, quid toga longa, volunt
Sic ego: ſic poſita Tritonia cuſpide dixit.
Poſſem utinam doctæ verba referre deæ!
Temporibus veterum tibicinis uſus avorum
Magnus, & in magno ſemper honore fuit.
Cantabat fanis, cantabat tibia ludis:
Cantabat moeſtis tibia funeribus.
Dulcis erat mercede labor: tempuſque ſecutum eſt,
Quod ſubito gratæ frangeret artis opes.
Adde quod Ædilis, pompa qui funeris irent,

Artifices ſolos juſſerat eſſe decem.
Exſilio mutant urbem, Tiburque recedunt:
(Exſilium quodam tempore Tibur erat)
Quæritur in ſcena cava tibia: quæritur aris:
Ducit ſupremos nænia nulla toros.
Servierat quidam quantolibet ordine dignus
Tibure: ſed longo tempore liber erat.
Rure ſuo parat ille dapes, turbamque canoram
Convocat. ad feſtas convenit illa dapes.
Nox erat, & vinis oculique animique natabant;
Cum præcompoſito nuntius ore venit.
Atque ita, Quid ceſſas convivas ſolvere? dixit.
Autor vindictæ nam venit ille ſuæ.
Nec mora, convivæ valido titubantia vino
Membra movent: dubii ſtantque labantque pedes.
At dominus, Diſcedite, ait, plauſtroque morantes
Suſtulit. in plauſtro ſcirpea lata fuit.
Alliciunt ſomnos tempus, motuſque merumque,
Potaque ſe Tibur turba redire putat.
Iamque per Eſquilias Romanam intraverat urbem,
Et mane in medio plauſtra fuere foro.
Callidus ut poſſet ſpecie numeroque Senatum
Fallere, perſonis imperat ora tegi.
Admiſcetque alios; & ut hunc tibicina cœtum
Augeat, in longis veſtibus eſſe jubet.
Sic reduces bene poſſe tegi: ne forte notentur
Contra collegæ juſſa redire ſui.
Res placuit: cultuque novo licet Idibus uti,
Et canere ad veteres verba jocoſa modos.
Hæc ubi perdocuit, Supereſt mihi diſcere, dixi,
Cur ſit Quinquatrus illa vocata dies.
Martius, inquit, habet tali mea nomine feſta:
Eſtque ſub inventis hæc quoque turba meis.
Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret effeci tibia longa ſonos.
Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis
Vidi, & virgineas intumuiſſe genas.
Ars mihi non tanti eſt, valeas mea tibia, dixi.
Excipit abjectam ceſpite ripa ſuo.
Inventam Satyrus primum miratur: & uſum
Neſcit, & afflatam ſentit habere ſonum.
Et modo dimittit digitos, modo concipit auras:
Iamque inter Nymphas arte ſuperbus erat.
Provocat & Phœbum: Phœbo ſuperante pependit:
Cæſa receſſerunt à cute membra ſua.
Sum tamen inventrix autorque ego carminis hujus:
Hoc eſt cur noſtros ars colit iſta dies.

TErtia nox veniet, qua tu Dodona Thyene
Stabis Agenoreæ fronte videnda bovis.

Hæc

Hæc eſt illa dies, qua tu purgamina Veſtæ
Tybri per Etruſcas in mare mittis aquas.
SIqua fides ventis, zephyro date carbaſa nautæ:
Cras veniet veſtris ille ſecundus aquis.
AT pater Heliadum, radios ubi tinxerit undis,
Et cinget geminos ſtella ſerena polos;
Tollet humo validos proles Hyrea lacertos:
Continua Delphin nocte videndus erit.
Scilicet hic olim Volſcos Æquoſque fugatos
Viderat in campis Algida terra tuis.
Vnde ſuburbano clarus Tiburte triumpho,
Vectus es in niveis Poſthume victor equis.
IAm ſex, & totidem luces de menſe ſuperſunt:
Huic unum numero tu tamen adde diem.
Sol abit è Geminis, & Cancri ſigna rubeſcunt:
Cœpit Aventina Pallas in arce coli.
IAm tua Laomedon oritur nurus: ortaque noctem
Pellit, & è pratis cana pruina fugit.
Reddita, quiſquis is eſt, Summano templa feruntur,
Tunc, cum Romanis Pyrrhe timendus eras.
HVnc quoque cum patriis Galatea receperit undis,
Plenaque ſecuræ terra quietis erit;
Surgit humo juvenis telis afflatus avitis,
Et gemino nexas porrigit angue manus.
Notus amor Phædræ, nota eſt injuria Theſei:
Devovit natum credulus ille ſuum.
Sollicità terrentur equi: fruſtraque retenti
Per ſcopulos dominum duraque ſaxa trahunt:
Exciderat curru, loriſque morantibus artus
Hippolytus lacero corpore raptus erat:
Reddideratque animam, multum indignante Diana:
Nulla Coronides cauſa doloris, ait.
Namque pio juveni vitam ſine vulnere reddam,
Et cedent arti triſtia fata meæ.
Gramina continuo loculis depromit eburnis:
Profuerant Glauci manibus illa prius:
Tunc, cum obſervatas augur deſcendit in herbas,
Vſus & auxilio eſt anguis ab angue dato.
Pectora ter tetigit, ter verba ſalubria dixit:
Depoſitum terra ſuſtulit ille caput.
Lucus eum, nemoriſque ſui Dictynna receſſu
Celat: Aricino Virbius ille lacu eſt.
At Lacheſis Clothoque dolent ſua fila teneri,
Et fieri regni jura minora ſui.
Iupiter exemplum veritus direxit in illum
Fulmina, qui nimiæ noverat artis opem.
Phœbe querebaris: Deus eſt. placare parenti:
Propter te, fieri quod vetat, ipſe facit.
NOn ego te, quamvis properabis vincere Cæſar.

Si vetat auſpicium, ſigna movere velim.
Sunt tibi Flaminius, Thraſymenaque litora teſtes,
Per volucres æquos multa monere deos.
Tempora ſi veteris quæris temeraria damni;
Quartus ab extrema menſe bis ille dies.
POſtera lux melior ſuperat Maſaniſſa Syphacem,
Et cecidit telis Haſdrubal ipſe ſuis.
TEmpora labuntur, tacitiſque ſeneſcimus annis,
Et fugiunt fræno non remorante dies.
Quam cito venerunt Fortunæ fortis honores:
Poſt ſeptem luces Iunius actus erit.
Ite, deam læti fortem celebrate Quirites:
In Tiberis ripa munera regis habet.
Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba.
Nec pudeat potos inde redire domum.
Ferte coronatæ juvenum convivia lintres,
Multaque per medias vina bibantur aquas.
Plebs colit hanc: quia qui poſuit, de plebe fuiſſe
Fertur, & ex humili ſceptra tuliſſe loco.
Convenit & ſervis: ſerva quia Tullius ortus
Conſtituit dubiæ templa propinqua deæ.
ECce ſuburbana rediens male ſobrius æde,
Ad ſtellas aliquis talia verba jacit:
Zona latet tua nunc, & cras fortaſſe latebit:
Dehinc erit, Orion adſpicienda mihi.
At ſi non eſſet potus; dixiſſet eadem
Venturum tempus ſolſtitiale die.
LVcifero ſubeunte, lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.
Tempus idem Statoris erit: quod Romulus olim
Ante Palatini condidit ora jugi.
TOt reſtant de menſe dies, quot nomina Parcis,
Cum data ſunt trabeæ templa Quirine tuæ.
TEmpus Iuleis cras eſt natale Kalendis:
Pierides cœptis addite ſumma meis.
Dicite Pierides, quis vos addixerit iſti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego: ſic Clio, Clari monumenta Philippi
Adſpicis: unde trahit Martia caſta genus.
Martia ſacrifico deductum nomen ab Anco,
In qua par facies nobilitate fuit.
Par animo quoque forma ſuo reſpondit in illa:
Et genus, & facies, ingeniumque ſimul.
Nec quod laudamus formam, tu turpe putaris.
Laudamus magnas hac quoque parte deas.
Nupta fuit quondam matertera Cæſaris illi.
O decus, ô ſacra fœmina digna domo!
Sic cecinit Clio: doctæ aſſenſere ſorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyra.

FINIS.

Digitized by Google

KALENDARIVM

EX L. G. GIRALDO ET ALIIS COMpilatum : in quo præter ortum & occaſum ſignorum cœleſtium, quæ in ſex Lib. Faſtorum notantur, ludi item, & templorum dedicationes Romanorum & Græcorum, per ſeriem integri anni habentur.

IANVARIVS.

A	1	K. Ianu.	*Iani* & *Iunonis*. *Iovi* & *Aeſculap*. In inſ. Tyb. Ovid. Gamelia Iunoni hoc menſe celebrabantur, unde & menſi nomen.
b	2	4	Dies ater.
c	3	3	Cancer occidit. Tertia menſis cujuſque Minervæ ſacra. Pauſan.
d	4	Pr. Non.	*Votum pro ſalute principis*. C. Tacitus.
e	5	Nonæ.	Lyra oritur, tempeſtatem ſignificat.
f	6	8	Iſidis ἄφιξις, id eſt, acceſſus. Plut. O-
g	7	7	ctavus cujuſq; menſis dies Neptuno ſacer eſt apud Athenienſ. Plut.
A	8	6	*Sacrificium Iani*. Vet. kl.
b	9	5	*Agonalia*. Ovid. Delphinus oritur.
c	10	4	Media hyems.
d	11	3	*Carmentalia*. Internæ ædes dic. in campo Mart.
e	12	Prid. Id.	*Compitalia*. Gell. & Macrob.
f	13	Idus.	*Iovi*. *Octavius Auguſtus dictus*. &
g	14	19 k. F.	provinciæ in formam redactæ. Ovid. & tibicines habitu muliebri urbem luſtrabant. Plut.
A	15	18	*Carmentalia relata*. & *Porrima & Poſtverta*.
b	16	17	*Concordiæ* templum à Camillo poſitum.
c	17	16	Sol in Aquario.
d	18	15	
e	19	14	
f	20	13	
g	21	12	
A	22	11	
b	23	10	Lyra occidit.
c	24	9	Leonis quæ eſt in pectore clara ſtella
d	25	8	occidit. *Sementina feriæ*. Ovid.
e	26	7	Varro. Feſt. Macrob. non ſtatæ quidem, ſed indictæ.
f	27	6	Caſtori & Polluci temp. ad Iuturnæ
g	28	5	ſtagnum.
A	29	4	*Equiria* in campo Mart. Vet. kl.
b	30	3	Paci.

c 31 Prid. k. *Sacr. deis penat.* Vet. Kl. qui Patrii & Vrbani dicuntur.

FEBRVARIVS.

d 1 K. Febr. *Soſpitæ templi dic Lucariæ*, ab Aſyli luco. Ovid. Feſt. Item *Iovi Sacri*. de bidente. Dianæ ſacra fiebant, à cervis elaphobolia nuncupata.
e 2 4 Lyra & medius Leo occidunt.
f 3 3 Delphinus occidit.
g 4 Prid. No.
A 5 Nonis. *Aug. dictus* P. P. Ovid. Aquarius
b 6 8 oritur. Zephyrus flare incipit.
c 7 7
d 8 6
e 9 5 Veris initium.
f 10 4
g 11 3 Arctophylax oritur.
A 12 Prid. Id.
b 13 Idus. *Fauni feſtum & Iovis.* Fabiorum cædes.
c 14 16 k. M. Corvus, Crater, & Anguis oriuntur.
d 15 15 *Lupercalia.* Plut. Ovid. Varr.
e 16 14 Sol in piſcibus. Venti per ſex dies
f 17 13 vehementius flant.
g 18 12 *Quirinaliorum ſtultorum feriæ.* Feſt. Ovid. Varro. Et *Fornacalium* indictio deæ Fornacali, quæ & Fornax dicta fuit, à quo indicta. Plin. Ovid. & *D. Manib. ſacra feralia.*
A 19 11 *Deæ mutæ.*
b 20 10 *Chariſtia.* Val. Max. Ovid. id eſt, ſacra cognatorum. Vet. Kl.
c 21 9 *Terminalia.* Ovid. Bedas vero VII kal.
d 22 8 & *Regifugium.* v kal. Mart. cui convenit locus biſſexti.
e 23 7 *Regifugium.* Ovid. Quidam VI kal.
f 24 6
g 25 5
A 26 4 (Ovid.
b 27 3 *Equiria* in campo Mart. Varr. Feſt. &
c 28 Prid. kl. *Tarquinii ſuperati.* Plut.

MARTIVS.

d 1 K. Mart. *Matronarum dies feſtus.* Feſt. Porp.
e 2 6 Serv. Ovid. *Matronalia.* Iunonis. Lucinæ. Martis. *Ancyliorum feſtum.* nec nubere bonum quouſque condantur. Porph. aliam cauſam

ad-

adfert. Munychia ſacra Deæ Munychiæ, id eſt, Dianæ.

f 3 5 Alter è piſcibus occidit.

g 4 4

A 5 3 Arctophylax occidit. Vindemiator oritur.

b 6 Pr. Non. *Auguſt. Pont. Max. Sacr. Veſtæ.* Ovid.

c 7 Nonæ. Pegaſus oritur. Vejovis templum ad duos lucos Aſyli. Ovid.

d 8 8 Corona oritur.

e 9 7

f 10 6

g 11 5

A 12 4

b 13 3

c 14 Prid. Id. *Equiria altera* apud Tyberim, vel, ſi aquis increverit, in Cœlio monte, Ovid. Feſt.

d 15 Idus. *Annæ Perennæ.* Parricidium, id eſt, cædes C. Cæſ. Plin. & Suet.

e 16 17 k. A. Scorpius medius occidit. Lyſander Athenis potitus, Plut.

f 17 16 *Liberalia*, Varro. quo die virilem togam pueri ingenui ſumebant. Ovid. *Agonia.* Varro. Milvius oritur.

g 18 15 Sol in ariete.

A 19 14 *Quinquatria* Minervæ natalis. & Minerval magiſtris ſolvebatur.

b 20 13 *Quinquatria.* alter Quinquatrium dies: quo natus eſt *P. Ovidius Naſo*, eloquentiæ & poëſeos idea: cujus natalem ortumque Elegia, ad Faſtorum characterem conſcripta, quæ initio hujus voluminis legitur, Kalendario Romano in gratiam poëtæ ingenioſiſſimi, adjecit Daniel Heinſius.

c 21 12 *Quinquatr.* Primus dies ſeculi. quidam VIII. Bedas.

d 22 11 *Quinquatr.*

e 23 10 *Quinquatr. Tubiluſtrium.* Sacrorum

f 24 9 tubæ luſtrantur. Varro.

g 25 8 Æquinoctium vernum. *Hilaria, Ma-*

A 26 7 *tris Deum feſta*, Lamprid. Macrob.

b 27 6 *Matris Deum.* Ammian. Marc. Herod.

c 28 5 *Megaleſia.* Varro.

d 29 4

e 30 3 *Iani, Concordiæ, Salutis, Pacis.*

f 31 Prid. *Lunæ*, id eſt, *Dianæ in Aventino.* Ovid.

Digitized by Google

APRILIS.

g	1	K. Apr.	Scorpius occidit. *Veneris ſacrum* cum florib. & myrto. Plut. Ovid. Item *Fortunæ virili.* Tergelia ſacra Apollini & Dianæ. Menſis hic Græcis auſpicatiſſimus.
A	2	4	Plejades occidunt.
b	3	3	
c	4	Pr. Non.	
d	5	Nonæ.	*Megaleſia matri deum.* K. V. Ovid.
e	6	8	*Fortunæ publicæ primigeniæ* in colle Quir. Ovid. Var. *Dianæ nativitas.*
f	7	7	*Apollinis dies natalis*, qui dies quoque Socrat. & Platon. ſunt. Laërt.
g	8	6	*Ludi ob Victoriam Caſ.* Libra occidit. dies pluvius. Orion occidit.
A	9	5	*Cerealia, ludi Circen.* inſtaurationis dies
b	10	4	Circenſibus additus. Macrob.
c	11	3	
d	12	Prid. Id.	*Magna mater Romam adducta.* Tit. Livi. xxix.
e	13	Idus.	*Iovi Victori & Libertati.* Ovid.
f	14	18 K. M.	
g	15	17	*Fordicidia* vel *Fordicalia*, de forda bove. Varro, Ovid.
A	16	16	*Auguſt. Imp. ſalutatus.* Hyades occi-
b	17	15	dunt.
c	18	14	*Equiria* in circo max. & *Vulpium combuſtio.* Ovid.
d	19	13	Sol in Tauro.
e	20	12	
f	21	11	*Palilia.* Romæ natalis. Varro, Ovid. Feſt. Plut. alii. Falluntur multi. *Agonia altera*, Ovid. quæ & *Ago-*
g	22	10	*nalia* dicuntur.
A	23	9	*Vinalia priora* Iovi & Veneri. Ovid. Plut. Varr. Plin. Feſt.
b	24	8	Ilii deſtructio.
c	25	7	Medium Ver. Aries occidit. tempeſt. ſignif. Canis oritur. *Robigalia.* Plin. Feſt. Ovid. Varro, alii.
d	26	6	*Latinæ feriæ.* in ſacro monte. Tit. Liv.
e	27		Apaturia etiam hoc menſe agebantur, à Venere dicta. Tribus diebus celebrabantur: prima δόρπεια, ſecunda ἀνάῤῥυσις, tertia κυρεῶτις, quarta vero ἐπίβδα. Simplicius in Phyſicis, Suidas, alii. Quidam

Pyanep.

Pyanepſione agi dicunt.
f 28 4 *Floralia*. Plin. kl. v. Ovid.
g 29 3
A 30 Prid. kl. *Veſtæ Palatinæ*. Ovid. Hoc menſe, ut Plut. in Romulo & Probl. *Larentalia*, & diſtinguit à *Laurentalibus*, quæ menſe Decemb. celebrantur.

M A I V S.

b 1 K. Maji. Capella oritur. *Larib. præſtitibus* ara poſita. Ovid. & *Bonæ deæ ſacr.* Macr. Plut. Varr. Lactan. Ovid. alii. & *Florales ludi* triduo V. K. Vmbraculorum feſtum, quæ *σκίρα* dicuntur. Σκιρὰς Pallas.
c 2 6 Argeſtes flare incipit. Hyades oriuntur.
d 3 5 Centaurus oritur.
e 4 4
f 5 3 Lyra oritur.
g 6 Pr. Non. Scorpius medius occidit.
A 7 Nonæ.
b 8 8
c 9 7 *Lemuria*. quæ noctu agebantur & triduo. Ovid. Varr. Porph. Malum nubere. & *Luminaria*.
d 10 6
e 11 5 *Lemuria*. Vet. Kl. Orion occidit.
f 12 4 *Martis ultoris*. Biſultorem ait Ovid. alii. Poſt Lem. Vet. Kl.
g 13 3 Plejades oriuntur. Æſtatis initium. *Lemuria*. Vet. Kl.
A 14 Prid. Id. Taurus oritur.
b 15 Idus. Argeorum ſimulacra ſcirpea de ponte
c 16 17 K. Iun. in Tyberim dejiciebantur. Dionyſ.
d 17 16 Euſeb. Plut. Ovid. Macrob. alii. Et
e 18 15 *Mercatorum dies feſtus*. Feſt. Ovid. Mercurium hoc die natum Martialis ait. Ædes dedic. T. L. & Fer. Iovi. Vet. Kl.
f 19 14 Sol in geminis.
g 20 13
A 21 12 *Agonia* ſeu *Agonalia* Iani. Ovid. Varr.
b 22 11 *Vejovi*. V. Kl. alii ſuperioribus diebus. Canis oritur.
c 23 10 *Vulcani feriæ* V. k. Volcanalis flamen rem di. Majæ faciebat. Macr. *Tubiluſtrium*. Var. Ovid. alii x kal. V. kl. Ovid. alii XIII.
d 24 9 *Regifugium* alterum. V. kl. Ovid. alii aliter.

25

e 25 8 *Templum fortunæ datum*. V. kl. Ovid. Aquila oritur.
f 26 7 Arctophylax occidit.
g 27 6 Hyades oriuntur.
A 28 5
b 29 4
c 30 3
d 31 Prid. k.

IVNIVS.

e 1 K. Iunii. *Iunonis monetæ ædes*. Macrob. Bedas. *Carnæ deæ* in Cœlio monte. *Marti ſacr.* extra port. Capenam. Tempeſtati delubrum. Ovid. Fabariæ kl. Macr. Aquila oritur. Hecatombæ hoc menſe plures. unde & illi nomen. Anni initium apud Athenienſes vel quod Sol Hecatombæus diceretur.
f 2 4 Hyades oriuntur. dies pluvius.
g 3 3 *Bellonæ ſacr.*
A 4 Pr. Non. Herculis ædes in Circo.
b 5 Nonæ. Templum Fidei. *Sponſoris Iovis*. Dionalii. *Sacrum Fidio Semipatri*. Vet. kal. Ovid.
c 6 8 Veſtæ Templum.
d 7 7 *Piſcatorii ludi* in Camp. Mart. Ovid.
e 8 6 Feſt. Mentis templum dic. Ovid. Vet. kal. Arctophylax occidit.
f 9 5 *Veſtæ*, Vet. kal. Ovid. Aſini coronantur. Ara Iovis Piſtoris.
g 10 4 Delphin veſperi oritur. *Matralia. Fortis Fort.* Concordiæ ædes. *Matris*
A 11 3
b 12 Prid. Id. *Matutæ*. V. k. Ovid.
c 13 Idus. *Iovis invicti*. *Minuſculæ Quinquatrus*
d 14 18 k. Iu. *Minervæ*. Varr. Feſt. Cenſorinus.
e 15 17 *Stercus ex æde Veſtæ defertur*. Feſt. Var. Ovid. Hyades oriuntur.
f 16 16 Zephyrus flat. Orion oritur.
g 17 15 Delphinus totus apparet. Æqui &
A 18 14 Volſci à Poſthumo fugati.
b 19 13 Sol in Cancro. *Minervæ in Aventino*, Vet. kl.
c 20 12 Ophiuchus oritur. *Sumani ſacrum* ad
d 21 11 Circum Max. Vet. kl. Ovid.
e 22 10
f 23 9 Flaminius victus à Pœnis. Ovid.
g 24 8 *Fortis Fortunæ*. Vet. k. Ovid. Var.
A 25 7 *Naves coronatæ* per Tiberim convivia

Digitized by Google

via ducebant.
b 26 6 Orionis zona oritur. Solſtitium.
c 27 5 *Iovis Statoris & Laris.* Ovid.
d 28 4 Quirini templum in coll. Quiri. Ovi.
e 29 3 Vet. kl. III kal.
f 30 Prid. k. *Herculis & Muſarum.* Ovid. Populi-
fugia in Iunio dies. Varro.

I V L I V S.

g 1 K. Iulii. Hoc die apud Rom. fiebant migratio-
A 2 6 nes ex ædibus in alienas ædes. ut:
b 3 5 hoc tempore in feſto D. Michaëlis:
c 4 4 id quod ex Cicerone, Suetonio, &c
d 5 3 Mart. colligunt docti.
e 6 Pr. Non. Capitol. incenſum tempore Syllæ.
f 7 Nonæ. *Romulus non apparuit.* Lamp. in Com-
g 8 8 modo. Plu. *Caprotina.* Iuno Capro-
A 9 7 tina. *Ancillarum feſtum.* Macr.
b 10 6 Plut. Ovid. Varro.
c 11 5 *Ludi Apollinares.* T. Liv. Vet. k. Varr.
Livius alio loco tertio Non. ait.
d 12 4 *Iul. Cæſ. natalis*, unde menſis, M. An-
e 13 3 ton. Conſule legem ferente. Macr.
f 14 Prid. Id. *Fortuna mulieb. dedic.* Dion. Liv.
g 15 Idus. *Caſtoris & Poll. Equites* Rom. ab æde
Honoris in equis in Capit. Plin.
A 16 17 k. A. Vet. kal. Dion.
b 17 16 *Alienſis dies atra.* Sera. Plin. Tacit.
c 18 15 XVIII kal. Plut. XVI kal. in Ca-
d 19 14 millo.
e 20 13
f 21 12 Mundi natalis. Solinus ex Ægyptio-
g 22 11 rum ſacerd. ſententia.
A 23 10
b 24 9
c 25 8 Hoc menſe rutilæ canes caniculæ ſa-
d 26 7 crificabantur. Vide Feſtum.
e 27 6
f 28 5 *Neptunalia* etiam hoc menſe. Vet. kl.
g 29 4 & Varro.
A 30 3
b 31 Prid. k.

A V G V S T V S.

c 1 Kl. Aug. *Spei* ad forum olitorium. V. kl. Con-
ſecratio templi Martis. Dion. in hi-
ſtor. Boëdromia celebritas, hoc
menſe agebatur, unde & menſis
dictus. Apollo etiam Boëdrom-

vocatus. Plut. Pauſ. Harpocr. alii.
Xerxes victus. Plut.
d 2 4 *Feriæ* quod Cæſ. Hiſp. citeriorem vi-
e 3 3 cit. Vet. kl.
f 4 Pr. Non.
g 5 Nonæ. *Saluti* in colle Quirin. Vet. kl. &
A 6 8 Spei.
b 7 7
c 8 6 *Solis indigetis* in colle Quir. V. k.
d 9 5
e 10 4 *Ara Opis & Cereris in vico Iugario.*
Vet. kl.
f 11 3 *Herculi magno cuſtodi in Circo flam.*
g 12 Prid. Id. Vet. kl.
A 13 Idus. *Dianæ ſacra*. Martial. Currebant in ne-
b 14 19 k. S. mus Aricinum. Item *natalis Au-*
c 15 18 *guſti*. Porph. *Dies feſtus ſervorum* &
d 16 17 *ancillarum*. Plut. Et *Vertumno* in
Loreto majore. V. kl.
e 17 16 *Portunalia ad pontem Aemyl.* Vet. kl.
& Var. Iano ad theat. Marcelli.
V. kl.
f 18 15 *Conſualia*. Plut. in Numa. vel ſeq, die
Sabinarum raptus.
g 19 14 *Auguſti mors*. Dion. hiſt. Suet.
A 20 13 *Vinalia ſecunda*. Plin.
b 21 12 *Vinalia ruſtica*. Varro. Feſtus vero XIV
c 22 11 kal. idem & Vet. kl. Myſteria ma-
gna. Plut. & Liber pater ex urbe
in Eleuſinem transferebatur.
d 23 10 *Volcanalia* in Circo Flam. Vet. kl.
e 34 9
f 25 8 *Opiconſiva* in Capitolio. Vet. kl. Var-
g 26 7 ro.
A 27 6 *Volturnalia*. V. k. Varro. cujus feriæ
menſe Octob. *Vortumnalia*.
b 28 5 Harpocratis feſtum hoc menſe fiebat
ab Ægyptiis. Plut.
c 29 4 *Volcanalia*. Feſtus.
d 30 3 *Mundus Cereris patet.*
e 31 Prid. k. *Nat. C. Cæſ. Germanici*. Vet. kl.

SEPTEMBER.

f 1 K. Sep. *Volcani tutela* Septemb. V. k. Mæma
ctes Iupiter, & inde menſis. Har-
pocr. & alii.
g 2 4 *Auguſti victoria navalis* ex M. Ant
A 3 3 & Cleop. Dion.
b 4 Pr. Non.

c 5 Nonæ.

c	5	Nonæ.	
d	6	8	
e	7	7	
f	8	6	Hieroſolyma à Tito Veſpaſ. capta.
g	9	5	Ioſephus.
A	10	4	
b	11	3	
c	12	Prid. Id.	
d	13	Idus.	*Prætor Max. clavum pangit*. Tit. Liv. &
e	14	18 k. O.	Capitolii dedic. ab Horatio. Plut. T. L. Iovi. Vet. kal.
f	15	17	*Ludi*. V. k. qui *Romani* & *Magni*. Aſc. Pæd.
g	16	16	*Ludi* V. k. Parentatio eorum, qui contra Perſas pugnando occubuerunt. Plut.
A	17	15	*Ludi*. V. kal.
b	18	14	*Ludi*. V. kal.
c	19	13	Thoth, id eſt, Mercurio Ægyptii ſacrificant. Plut.
d	20	12	*Romuli Natalis*. Plut.
e	21	11	
f	22	10	
g	23	9	*Natalis Auguſti*. Dion. hiſt. Suet.
A	24	8	
b	25	7	Veneri. Vet. kal.
c	26	6	
d	27	5	
e	28	4	
f	29	3	
g	30	Prid. kl.	*Epulum Minervæ*. V. K. *Meditrinalia* hoc menſe celebrabantur, & Metrina dea, quo die primum muſtum bibebant. Feſt. Varr.

O C T O B E R.

A	1	Kl. Oct.	*Martis tutela*. Octobr. Vet. kl. Pyanepſia hoc menſe celebrantur.
b	2	6	
c	3	5	
d	4	4	*Mundus Cereris* patet. Feſt.
e	5	3	
f	6	Pr. Non.	
g	7	Nonæ.	
A	8	8	Panopſia Apollini. imo Pyanepſia.
	9	7	Breſione plectitur.
b	0	6	Oſcophoria, id eſt, Ramalia celebrabantur. Plut. Suid. Comment. in Nicand.
c	11	5	
d	12	4	
e	3	3	

g 14 Prid.

g 14 Prid. Id.
A 15 Idus. *Mercatores Mercurio. Virgilii natalis.* Mar-
b 16 17 k. N. tial. October equus Marti immo-
c 17 16 latur. Feſt. Plut.
d 18 15
e 19 14
f 20 13
g 21 12
A 22 11 Chalcea Minervæ ſolennitas, vel ut
b 23 10 Phanodemus ait, Volçani. Hype-
c 24 9 rides. Harpocr.
d 25 8
e 26 7
f 27 6
g 28 5 Myſteria minora hoc menſe ageban-
tur, Plut. Galenus.
A 29 4 Sacrum hoc menſe Libero fiebat. V.
b 30 3 k. Et *Vertumni feria.* Varr.
c 31 Prid. kl.

NOVEMBER.

d 1 K. Nove. Hoc menſe Iovis epulum celebraba-
tur, V. k. Antheſteria hoc menſe
e 2 4 agebantur, quæ & Bacchanalia;
f 3 3 Theoph. Suid. Harp.
g 4 Pr. Non.
A 5 Nonæ.
b 6 8
c 7 7 *Mundum patere.* Feſt.
d 8 6
e 9 5
f 10 4 Limna Baccho; Thucyd.
g 11 3 Maſia clauduntur. Veget. alii, uſque
in vi Id. Mart.
A 12 Prid. Id. Choës. Suid.
b 13 Idus. Pithœgia.
c 14 18 k. D. Chytra. Alii in Lenæone menſe con-
ſtituunt. Comm. in Heſiod. Harpocr.
d 15 17 Ludi plebei per hos dies. Suet.
e 16 16
f 17 15
g 18 14
A 19 13
b 20 12
c 21 11
d 22 10
e 23 9
f 24 8 *Bruma*, quæ & *Brumalia*, feſtum Ro-
g 25 7 manor. Conſtant. in reſcrip.
6

Hic-

Digitized by Google

b	27	5	Hic menſis fuit in tutela Dianæ. V. k.
c	28	4	& inferiæ fiebant Gallis defoſſis &
d	29	3	Græcis in foro Boario. Plut.
e	30	Prid. k.	

DECEMBER.

f	1	K. Decē.	*Fortunæ Muliebris* feſtum, quoniam hoc die bellum ſublatum. Poſtea tranſ-
g	2	4	latum prid. Non. Quintil. Dionyſ.
A	3	3	Halicar. in VIII Poſidonia à cer-
b	4	Pr. Non.	tamine Pallad. & Neptuni.
c	5	Nonæ.	*Faunalia*, Porphyr.
d	6	8	
e	7	7	
f	8	6	
g	9	5	
A	10	4	
b	11	3	Alcyonii dies.
c	12	Prid.	
d	13	Idus.	
e	14	19 k. Ian.	Brumalia feſtum hoc menſe & Am-
f	15	18	broſia. Proclus in Heſiod.
g	16	17	
A	17	16	*Saturnalia* incipiunt, & per tres dies
b	18	15	durant: quibus adduntur Sigillaria, quæ ſeptem dies complent. Macr.
c	19	14	*Opalia* & *Saturnalia*. Macr. Varr.
d	20	13	
e	21	12	*Angeronalia* Angeronæ deæ. Macrob. Herculi & Cereri de mul-ſo. Macrob.
f	22	11	*Feriæ Larib. dicatæ*. Macr. *Compitalia*. *Ludi Laribus* Plin.
g	23	10	*Feriæ Iovis*. *Larentinalia* vel *Laurenti-nalia*. Plut. Varr. Ovid.
A	24	9	*Iuvenalis dies* VIII Saturn. additus,
b	25	8	Suet. unde & *Iuvenales ludi*.
c	26	7	
d	27	6	
e	28	5	
f	29	4	
g	30	3	December *Saturno ſacer*. Macr. *Tutela*
A	31	Prid.	vero *Veſta*, Vet. kl.

P. OVIDII NASONIS
TRISTIVM LIBER I.
ELEGIA I.

PArve,(nec invideo) ſine me liber ibis in urbem,
Hei mihi, quo domino non licet ire tuo.
Vade, ſed incultus, qualem decet exſulis eſſe.
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco.
Non eſt conveniens luctibus ille color:
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Felices ornent hæc inſtrumenta libellos.
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes;
Hirſutus ſparſis ut videare comis.
Neve liturarum pudeat. qui viderat illas,
De lacrymis factas ſentiat eſſe meis.
Vade liber, verbiſque meis loca grata ſaluta.
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo noſtri non immemor illo;
Si quis, qui quid agam forte requiret, erit;
Vivere me dices: ſalvum tamen eſſe negabis,
Id quoque quod vivam, munus habere dei.
Teque ita tu tacitus quærenti plura legendum,
Ne, quæ non opus eſt, forte loquare, dabis.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis.
Cauſſa patrocinio non bona major erit.
Invenies aliquem, qui me ſuſpiret ademptum,
Carmina nec ſiccis perlegat iſta genis:
Et tacitus ſecum, nequis malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Cæſare, pœna levis.
Nos quoq;, quiſquis erit, ne ſit miſer ipſe, precamur,
Placatos miſeris qui volet eſſe deos.
Quæque volet, rata ſint: ablataque principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
Vt peragas mandata liber, culpabere forſan,
Ingeniique minor laude ferere mei.
Iudicis officium eſt, ut res ita tempora rerum
Quærere. quæſito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta ſereno:
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis.
Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.

Car-

Digitized by Google

Carminibus metus omnis abeſt: ego perditus enſem
  Hæſurum jugulo jam puto jamque meo.
Hæc quoque quæ facio, judex mirabitur æquus:
  Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumſpice caſus;
  Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus famæ liber ire memento,
  Nec tibi ſit lecto diſplicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis præbet fortuna ſecundam,
  Vt tibi ſit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore,
  Quærendique mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſi non ſtudiumque, quod obfuit, odi,
  Sit ſatis. ingenio ſic fuga parta meo.
I tamen, & pro me tu, cui licet, adſpice Romam.
  Di facerent, poſſes nunc meus eſſe liber!
Nec te, quod venias magnam peregrinus in urbem;
  Ignotum populo poſſe venire puta.
Vt titulo careas, ipſo noſcere colore:
  Diſſimulare velis; te liquet eſſe meum.
Clam tamen intrato: ne te mea carmina lædant.
  Non ſunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quod ſis meus, eſſe legendum
  Non putet, è gremio rejiciatque ſuo;
Inſpice, dic, titulum. Non ſum præceptor amoris:
  Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forſitan exſpectes, an in alta palatia miſſum
  Scandere te jubeam Cæſareamque domum.
Ignoſcant auguſta mihi loca, dique locorum.
  Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
  Numina. ſed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba,
  Vnguibus accipiter ſaucia facta tuis:
Nec procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi quæ
  Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaëthon, ſi viveret; & quos
  Optarat ſtulte, tangere nollet equos.
Me quoque quæ ſenſi fateor Iovis arma timere:
  Me reor infeſto, cum tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de claſſe Capharea fugit;
  Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba ſemel vaſta percuſſa procella,
  Illum, quo læſa eſt, horret adire locum.
Ergo cave liber; & timida circumſpice mente,
  Vt ſatis à media ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis
  Icarus; Icarias nomine fecit aquas.
Difficile eſt tamen, hic remis utaris an aura,

Dicere. conſilium reſque locuſque dabunt.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas.
Si quis erit, qui te dubitantem & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur; adi.
Luce bona dominoque tuo felicior ipſo
Pervenias illuc: & mala noſtra leves.
Namque ea, vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantum ne noceas, dum vis prodeſſe, videto.
Nam ſpes eſt animi noſtra timore minor.
Quæque quieſcebat, ne mota reſæviat ira,
Et pœnæ tu ſis altera cauſſa, cave.
Cum tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigeriſque tuam ſcrinia parva domum;
Adſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem.
Cætera turba palam titulos oſtendit apertos,
Et ſua detecta nomina fronte gerit.
Tres procul obſcura latitantes parte videbis.
Hi quoque, quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias: vel, ſi ſatis oris habebis,
OEdipodas facito Telegonaſque voces.
Deque tribus moneo, ſi qua eſt tibi cura parentis,
Ne quemquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Nuper ab exſequiis carmina rapta meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.
Namque ea diſſimilis ſubito eſt effecta priori:
Flendaque nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quæris, habebam;
Sed vereor tardæ cauſſa fuiſſe moræ.
Et ſi quæ ſubeunt tecum liber omnia ferres;
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via eſt: propera. nobis habitabitur orbis
Vltimus, à terra terra remota mea.

ELEGIA II.

DI maris & cœli (quid enim niſi vota ſuperſunt?)
Solvere quaſſatæ parcite membra ratis:
Neve precor magni ſubſcribite Cæſaris iræ.
Sæpe premente deo fert deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja ſtabat Apollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno.
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cautum petiit Neptunus Vlyſſem:
Eripuit patruo ſæpe Minerva ſuo.

Et

Et nobis aliquod, quamvis diſtamus ab illis,
Quis vetat irato numen adeſſe deo?
Verba miſer fruſtra non proficientia perdo:
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquæ:
Terribiliſque Notus jactat mea verba: preceſque
Ad quos mittuntur non ſinit ire deos.
Ergo iidem venti, ne cauſſa lædar in una,
Velaque neſcio quo, votaque noſtra ferunt.
Me miſerum, quanti montes volvuntur aquarum!
Iam jam tacturos ſidera ſumma putes.
Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles?
Iam jam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunque adſpicio, nihil eſt niſi pontus & æther,
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax,
Inter utrumque fremunt immani murmure venti.
Neſcit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus ſero veſpere miſſus adeſt:
Nunc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus adverſa prœlia fronte gerit.
Rector in incerto eſt: nec quid fugiatve petatve,
Invenit. ambiguis ars ſtupet ipſa malis.
Scilicet occidimus, nec ſpes eſt ulla ſalutis:
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: fruſtraque precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quam me dolet exſule conjux:
Hoc unum noſtri ſcitque gemitque mali.
Neſcit in immenſo jactari corpora ponto:
Neſcit agi ventis, neſcit adeſſe necem.
O bene, quod non ſum mecum conſcendere paſſus:
Ne mihi mors miſero bis patienda foret.
At nunc, ut peream; quoniam caret illa periclo;
Dimidia certe parte ſuperſtes ero.
Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamma!
Quantus ab æthereo perſonat axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quam grave baliſtæ mœnia pulſat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes.
Poſterior nono eſt, undecimoque prior.
Non lethum timeo: genus eſt miſerabile lethi.
Demite naufragium; mors mihi munus erit.
Eſt aliquid, fatoque ſuo, ferroque cadentem
In ſolida moriens ponere corpus humo:
Et mandare ſuis aliqua, & ſperare ſepulchrum,
Et non æquoreis piſcibus eſſe cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego ſolus
Hic vehor. immeritos cur mea pœna trahit?
Pro ſuperi, virideſque dei, quibus æquora curæ:

Vtraque jam veſtras ſiſtite turba minas:
Quamque dedit vitam mitiſſima Cæſaris ira.
Hanc ſinite infelix in loca juſſa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis;
Culpa mea eſt ipſo judice morte minor.
Mittere me Stygias ſi jam voluiſſet ad undas
Cæſar; in hoc veſtra non eguiſſet ope.
Eſt illi noſtri non invidioſa cruoris
Copia: quodque dedit, cum volet, ipſe feret.
Vos modo, quos certe nullo puto crimine læſi;
Contenti noſtris jam precor eſte malis.
Nec tamen, ut cuncti miſerum ſervare velitis,
Quod periit, ſalvum jam caput eſſe poteſt.
Vt mare ſubſidat, ventiſque ferentibus utar,
Vt mihi parcatis; non minus exſul ero.
Non ego divitias avidus ſine fine parandi,
Latum mutandis mercibus æquor aro:
Nec peto, quas quondam petii ſtudioſus, Athenas:
Oppida non Aſiæ, non mihi viſa prius:
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile jocoſe, tuas.
Quod facile eſt, opto ventos (quis credere poſſet?)
Sarmatis eſt tellus, quam mea vota petunt.
Obligor ut tangam lævi fera littora Ponti,
Quodque ſit à patria jam fuga tarda queror.
Neſcio quo videam poſitos ut in orbe Tomitas,
Exilii facio per mea vota viam.
Seu me diligitis, tantos compeſcite fluctus,
Pronaque ſint noſtræ numina veſtra rati:
Seu magis odiſtis, juſſæ me advertite terræ.
Supplicii pars eſt in regione mori.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti,
Auſonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæſar: quid quem fugat ille tenetis?
Aſpiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui. nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi faſve piumve puto.
Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt;
A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.
Immo ita ſi ſcitis, ſi me meus abſtulit error,
Stultaque mens nobis, non ſcelerata, fuit:
Quod, licet è minimis, domui ſi favimus illi,
Si ſatis Auguſti publica juſſa mihi,
Hoc duce ſi dixi felicia ſæcula, proque
Cæſare tura, piis Cæſaribuſque dedi,
Si fuit hic animus nobis; ita parcite divi.
Sin minus; alta cadens obruat unda caput.
Fallor? an incipiunt gravidæ evaneſcere nubes,
Victaque mutati frangitur ira maris?

Non

Non caſu vos, ſed ſub conditione vocati,
  Fallere quos non eſt, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

CVm ſubit illius triſtiſſima noctis imago,
  Quæ mihi ſupremum tempus in urbe fuit,
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui;
  Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me diſcedere Cæſar
  Finibus extremæ juſſerat Auſoniæ.
Nec ſpatium nec mens fuerat ſatis apta parandi:
  Torpuerant longa pectora noſtra mora.
Non mihi ſervorum, comites non cura legendi:
  Non aptæ profugo veſtis opiſve fuit.
Non aliter ſtupui, quam qui Iovis ignibus ictus,
  Vivit: & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Vt tamen hanc animi nubem dolor ipſe removit,
  Et tandem ſenſus convaluere mei;
Alloquor extremum mœſtos abiturus amicos,
  Qui modo de multis unus & alter erant.
Vxor amans flentem flens acrius ipſa tenebat;
  Imbre per indignas uſque cadente genas.
Nata procul Lybicis aberat diverſa ſub oris:
  Nec poterat fati certior eſſe mei.
Quocunque adſpiceres, luctus gemituſque ſonabant:
  Formaque non taciti funeris intus erat.
Fœmina, virque, meo pueri quoque funere mœrent:
  Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
  Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat.
Iamque quieſcebant voces hominumque canumque:
  Lunaque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego ſuſpiciens, & adhuc Capitolia cernens,
  Quæ noſtro fruſtra juncta fuere Lari;
Numina vicinis habitantia ſedibus, inquam,
  Iamque oculis numquam templa videnda meis,
Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini;
  Eſte ſalutati tempus in omne mihi.
Et quamquam ſero clypeum poſt vulnera ſumo;
  Attamen hanc odiis exonerate fugam.
Cœleſtique viro, quis me deceperit error,
  Dicite: pro culpa ne ſcelus eſſe putet.
Vt quæ ſentitis pœnæ quoque ſentiat autor:
  Placato poſſim non miſer eſſe deo.
Hac prece adoravi ſuperos ego: pluribus uxor
  Singultu medios impediente ſonos.
Illa etiam ante Lares paſſis proſtrata capillis
  Contigit exſtinctos ore tremente focos:
Multaque in adverſos effudit verba Penates,

Pro deplorato non valitura viro.
Iamque moræ ſpatium nox præcipitata negabat,
Verſaque ab axe ſuo Parrhaſis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Vltima ſed juſſæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quo feſtinas ire, vel unde, vide.
Ah quoties certam me ſum mentitus habere
Horam, propoſitæ quæ foret apta viæ.
Ter limen tetigi: ter ſum revocatus: & ipſe
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rurſus ſum multa locutus,
Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: meque ipſe fefelli
Reſpiciens oculis pignora cara meis.
Denique quid propero? Scythia eſt, quo mittimur, in-
Roma relinquenda eſt: utraq; juſta mora eſt. [quã:
Vxor in æternum vivo mihi viva negatur:
Et domus, & fidæ dulcia membra domus.
Quoſque ego dilexi fraterno more ſodales.
O mihi Theſea pectora juncta fide!
Dum licet amplectar: numquam fortaſſe licebit
Amplius. in lucro eſt, quæ datur hora mihi.
Nec mora, ſermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæque meo.
Dum loquor, & flemus; cœlo nitidiſſimus alto
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
Dividor haud aliter, quam ſi mea membra relinquam:
Et pars abrumpi corpore viſa ſuo eſt.
Sic doluit Priamus; tunc cum in contraria verſus
Vltores habuit proditionis equus.
Tunc vero exoritur clamor gemituſque meorum:
Et feriunt mœſtæ pectora nuda manus.
Tunc vero conjux humeris abeuntis inhærens
Miſcuit hæc lacrymis triſtia dicta meis:
Non potes avelli. ſimul hinc, ſimul ibimus ambo:
Te ſequar, & conjux exſulis exſul ero.
Et mihi facta via eſt: & me capit ultima tellus:
Accedam profugæ ſarcina parva rati.
Te jubet à patria diſcedere Cæſaris ira.
Me pietas. pietas hæc mihi Cæſar erit.
Talia tentabat: ſic & tentaverat ante:
Vixque dedit victas utilitate manus.
Egredior (ſive illud erat ſine funere ferri)
Squallidus immiſſis hirta per ora comis.
Illa dolore amens, tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuiſſe domo.
Vtque reſurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelida membra levavit humo;

Se modo, deſertos modo deploraſſe Penates,
  Nomen & erepti ſæpe vocaſſe viri:
Nec gemuiſſe minus, quam ſi natæve meumve
  Vidiſſet ſtructos corpus habere rogos:
Et voluiſſe mori; moriendo ponere ſenſus:
  Reſpectuque tamen non periiſſe mei.
Vivat: & abſentem, quoniam ſic fata tulerunt,
  Vivat, & auxilio ſublevet uſque ſuo.
Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos Vrſæ,
  Æquoreaſque ſuo ſidere turbat aquas:
Nos tamen Ionium non noſtra findimus æquor
  Sponte: ſed audaces cogimur eſſe metu.
Me miſerum, quantis nigreſcunt æquora ventis,
  Erutaque ex imis fervet arena vadis!
Monte nec inferior proræ puppique recurvæ
  Inſilit, & pictos verberat unda deos.
Pinea texta ſonant: pulſi ſtridore rudentes,
  Aggemit & noſtris ipſa carina malis.
Navita confeſſus gelidum pallore timorem,
  Iam ſequitur victus, non regit arte ratem.
Vtque parum validus non proficientia rector
  Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quo voluit, ſed quo rapit impetus undæ,
  Aurigam video vela dediſſe rati.
Quod niſi mutatas emiſerit Æolus auras;
  In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis læva de parte relictis,
  Interdicta mihi cernitur Italia.
Deſinat in vetitas quæſo contendere terras,
  Et mecum magno pareat illa deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeoque repelli;
  Increpuit quantis viribus unda latus.
Parcite cærulei vos ſaltem numina ponti,
  Infeſtumque mihi ſit ſatis eſſe Iovem.
Vos animam ſævæ feſſam ſubducite morti.
  Si modo qui periit non periiſſe poteſt.

ELEGIA IV.

O Mihi poſt ullos numquam numerande ſodales,
  O cui præcipue ſors mea viſa ſua eſt,
Attonitum qui me, memini chariſſime, primus
  Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo,
Qui mihi conſilium vivendi mite dediſti,
  Cum foret in miſero pectore mortis amor;
Scis bene cui dicam poſitis pro nomine ſignis,
  Officium nec te fallit amice tuum.
Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis,
  Perpetuuſque animi debitor hujus ero.
Spiritus & vacuas prius hic tenuandus in auras

Ibit, & intepido deſeret oſſa rogo;
Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro,
Et longa pietas excidat iſta die.
Di tibi ſint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præſtent diſſimilemque meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico;
Ignoraretur forſitan iſta fides.
Theſea Pirithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adiſſet aquas:
Vt foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt Furiæ triſtis Oreſta tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes;
Hyrtacidæ Niſi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet fortuna ſereno:
Indelibatas cuncta ſequuntur opes:
At ſimul intonuit; fugiunt: nec noſcitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
Vix duo treſve mihi de tot ſupereſtis amici.
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quo magis ô pauci rebus ſuccurrite læſis,
Et date naufragio littora tuta meo:
Neve metu falſo nimium trepidate; timentes,
Hac offendatur ne pietate deus.
Sæpe fidem adverſis etiam laudavit in armis;
Inque ſuis amat hanc Cæſar; in hoſte probat.
Cauſſa mea eſt melior, qui non contraria fovi
Arma, ſed hanc merui ſimplicitate fugam.
Invigiles igitur noſtris pro caſibus oro;
Deminui ſi qua numinis ira poteſt.
Scire meos caſus ſi quis deſiderat omnes;
Plus, quam quod fieri res ſinit, ille petit,
Tot mala ſum paſſus, quot in æthere ſidera lucent:
Parvaque quot ſiccus corpora pulvis habet.
Multaque credibili tulimus majora: ratamque,
Quamvis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam quædam mecum moriatur oportet:
Meque velim poſſit diſſimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius eſſet,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis;
Materia vires exſuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala noſtra poëtæ
Scribite: Neritio nam mala plura tuli.
Ille brevi ſpatio multis erravit in annis
Inter Dulichias Iliacaſque domos.

Nos

Nos freta ſideribus totis diſtantia menſos
Sors tulit in Geticos Sarmaticoſque ſinus.
Ille habuit fidamque manum, ſocioſque fideles:
Me profugum comites deſeruere mei.
Ille ſuam lætus patriam victorque petebat.
A patria fugio victus & exſul ego.
Nec mihi Dulichium domus eſt, Ithaceve, Sameve:
(Pœna quibus non eſt grandis abeſſe locis)
Sed quæ de ſeptem totum circumſpicit orbem
Montibus, imperii Roma deumque locus.
Illi corpus erat durum patienſque laborum:
Invalidæ vires ingeniumque mihi.
Ille erat aſſidue ſævis agitatus in armis:
Aſſuetus ſtudiis mollibus ipſe fui.
Me deus oppreſſit nullo mala noſtra levante:
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Cumque minor Iove ſit tumidis qui regnat in undis,
Illum Neptuni, me Iovis ira premit.
Adde, quod illius pars maxima ficta laborum;
Ponitur in noſtris fabula nulla malis.
Denique quæſitos tetigit tamen ille Penates,
Quæque diu petiit, contigit arva tamen:
At mihi perpetuo patria tellure carendum eſt,
Ni fuerit læſi mollior ira dei.

ELEGIA V.

Nec tantum Clario Lyde dilecta poëtæ,
Nec tantum Coo Battis amata ſuo eſt:
Pectoribus quantum tu noſtris uxor inhæres;
Digna minus miſero non meliore viro.
Te mea ſuppoſita veluti trabe fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt.
Tu facis, ut ſpolium non ſim, nec nuder ab illis
Naufragii tabulas qui petiere mei.
Utque rapax ſtimulante fame cupiduſque cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus,
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, ecquod
Sub nulla poſitum cernere poſſit humo;
Sic mea neſcio quis male fidus rebus acerbis
In bona venturus, ſi paterere, fuit.
Hunc tua per fortes virtus ſummovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergo quam miſero tam vero teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modo teſtis habet.
Nec probitate tua prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodameja viro.
Tu ſi Mæonium vatem ſortita fuiſſes;
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ,
Sive tibi hoc debes, nullo pia facta magiſtro,

Cum-

Digitized by Google

Cumque nova mores ſunt tibi luce dati :
Fœmina ſeu princeps omnes tibi culta per annos ,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ :
Aſſimilemque ſui longa aſſuetudine fecit :
Grandia ſi parvis aſſimilare licet.
Hei mihi non magnas quod habent mea carmina vires,
Noſtraque ſunt meritis ora minora tuis!
Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
Exſtinctum longis excidit omne malis:
Prima locum ſanctas heroidas inter haberes :
Prima bonis animi conſpicerere tui.
Quantumcunque tamen præconia noſtra valebunt ;
Carminibus vives tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

SI quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus;
Deme meis hederas Bacchica ſerta comis.
Iſta decent lætos felicia ſigna poëtas.
Temporibus non eſt apta corona meis.
Hæc tibi , diſſimula , ſentis tamen omnia dici.
In digito qui me ferſque referſque tuo :
Effigiemque meam fulvo complexus in auro
Cara relegati , quæ potes , ora vides.
Quæ quoties ſpectas , ſubeat tibi dicere forſan ,
Quam procul à nobis Naſo ſodalis abeſt.
Grata tua eſt pietas : ſed carmina major imago
Sunt mea. quæ mando qualiacunque legas :
Carmina mutatas hominum dicentia formas :
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego diſcedens , ſicut bona multa meorum ,
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu.
Vtque cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias , & melior matre fuiſſe ſoror ;
Sic ego non meritos mecum peritura libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis.
Vel quod eram Muſas , ut crimina noſtra , peroſus :
Vel quod adhuc creſcens , & rude carmen erat.
Quæ quoniam non ſunt penitus ſublata , ſed exſtant ;
(Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor)
Nunc precor ut vivant , & non ignava legentem
Otia delectent , admoneantque mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo ;
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud :
Defuit & ſcriptis ultima lima meis.
Et veniam pro laude peto . laudatus abunde
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.
Hos quoque ſex verſus , in prima fronte libelli
Si præponendos eſſe putabis ; habe :

Orba

Digitized by Google

Orba parente ſuo quicunque volumina tangis;
His ſaltem veſtra detur in urbe locus.
Quoque magis faveas, non hæc ſunt edita ab illo,
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, ſi licuiſſet, erat.

ELEGIA VII.

IN caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina: converſis ſolque recurret equis:
Terra feret ſtellas: cœlum findetur aratro:
Vnda dabit flammas: & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter.
Omnia jam fient, fieri quæ poſſe negabam:
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor; quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.
Tantane te fallax cepere oblivia noſtri,
Afflictumque fuit tantus adire timor,
Vt neque reſpiceres, nec ſolarere jacentem
Dure, neque exſequias proſequerere meas?
Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibuſque jacet.
Quid fuit, ingenti proſtratum mole ſodalem
Viſere, & alloquii parte levare tui?
Inque meos ſi non lacrymas dimittere caſus,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idque, quod ignoti faciunt, valedicere ſaltem,
Et vocem populi publicaque ora ſequi?
Denique lugubres vultus, numquamque videndos
Cernere ſupremo, dum licuitque, die?
Dicendumque ſemel toto non amplius ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii nullo mihi fœdere juncti,
Et lacrymas animi ſigna dedere ſui.
Quid, niſi convictu cauſſiſque valentibus eſſem,
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid, niſi tot luſus & tot mea ſeria noſſes,
Tot noſſem luſus ſeriaque ipſe tua?
Quid, ſi duntaxat Romæ mihi cognitus eſſes,
Adſcitus toties in genus omne joci?
Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctane Lethæis merſa feruntur aquis?
Non ego te genitum placida reor urbe Quirini;
Vrbe, meo quæ jam non adeunda pede eſt:
Sed ſcopulis ponti, quos hæc habet ora, ſiniſtri:
Inque feris Scythiæ Sarmaticiſque jugis.
Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ,

Et rigidum ferri ſemina pectus habet:
Quæque tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera; tigris erat.
Aut mala noſtra minus quam non aliena putares:
Duritiæque mihi non agerere reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis,
Vt careant numeris tempora prima ſuis;
Effice peccati ne ſim memor hujus, & illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

DEtur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opes.
Atque utinam pro te poſſent mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigere deos!
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila; ſolus eris.
Aſpicis, ut veniant ad candida tecta columbæ,
Accipiat nullas ſordida turris aves?
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Vtque comes radios per Solis euntibus umbra eſt,
Cum latet hic preſſus nubibus, illa fugit;
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus:
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
Hæc precor ut poſſint ſemper tibi falſa videri:
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet, habebat
Nota quidem, ſed non ambitioſa domus.
At ſimul impulſa eſt; omnes timuere ruinam,
Cautaque communi terga dedere fugæ.
Sæva neque admiror metuunt ſi fulmina, quorum
Ignibus afflari proxima quæque ſolent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet inviſo Cæſar in hoſte probat.
Nec ſolet iraſci (nec enim moderatior alter)
Cum quis in adverſis, ſi quid amavit, amat.
De comite Argolico poſtquam cognovit Oreſten,
Narratur Pyladen ipſe probaſſe Thoas.
Quæ fuit Actoridæ cum magno ſemper Achille,
Laudari ſolita eſt Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theſeus comes iret amico;
Tartareum dicunt indoluiſſe deum.
Euryali Niſique fide tibi Turne relata,
Credibile eſt lacrymis immaduiſſe genas.
Eſt etiam miſeris pietas, & in hoſte probatur.
Hei mihi quam paucos hæc mea dicta movent!
Hic ſtatus, hæc rerum nunc eſt fortuna mearum,
Debeat ut lacrymis nullus adeſſe modus.

Ar

Digitized by Google

At mea, ſint proprio quamvis mœſtiſſima caſu
Tempora; profectu facta ſerena tuo.
Hoc tibi venturum jam tum cariſſime vidi,
Ferret adhuc iſtam cum minus aura ratem.
Sive aliquod morum, ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium; nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes;
Quælibet eloquio fit bona cauſſa tuo.
His ego commotus, dixi tibi protinus ipſi:
Scena manet dotes grandis amice tuas.
Hoc mihi non ovium fibræ tonitruſve ſiniſtri,
Linguave ſervatæ pennave dixit avis;
Augurium ratio eſt, & conjectura futuri:
Hac divinavi, notitiamque tuli.
Quæ quoniam vera eſt; tota mihi mente tibique
Gratulor, ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis.
Expediit ſtudiis lumen abeſſe meis.
Vtque tibi proſunt artes facunde ſeveræ;
Diſſimiles illis ſic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt. ſcis artibus illis
Autoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis vetus hoc juveni luſum, mihi carmen: & iſtos
Vt non laudandos, ſic tamen eſſe jocos.
Ergo ut defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.
Qua potes excuſa: nec amici deſere cauſſam,
Quo pede cœpiſti ſic bene ſemper eas.

ELEGIA IX.

ESt mihi, ſitque precor, flavæ tutela Minervæ
Navis, & à picta caſſide nomen habet.
Sive opus eſt velis; minimam bene currit ad auram:
Sive opus eſt remo; remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta eſt vincere curſu:
Occupat egreſſas quamlibet ante rates.
Et patitur fluctus, fertque aſſilientia longe
Æquora, nec ſævis victa madeſcit aquis.
Illa Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris
Fida manet trepidæ duxque comeſque fugæ.
Perque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta precor vaſti ſecet oſtia ponti,
Quaſque petit, Getici littoris intret aquas.
Quæ ſimul Æoliæ mare me deduxit in Helles,
Et longum tenui limite fecit iter;
Fleximus in lævum curſus: & ab Hectoris urbe
Venimus ad portus Imbria terra tuos.
Inde levi vento Zerinthia littora nacta

Threi-

Threiciam tetigit feſſa carina Samon.
Saltus ab hac contra brevis eſt Tentyra petenti.
Hac dominum tenus eſt illa ſecuta ſuum.
Nam mihi Biſtonios placuit pede carpere campos:
Helleſpontiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamque petit autoris nomen habentem,
Et te ruricola Lampſace tuta deo.
Quaque per anguſtas male vectæ virginis undas
Seſton Abydena ſeparat urbe fretum.
Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris;
Cyzicon Hæmoniæ nobile gentis opus.
Quaque tenent ponti Byzantia littora fauces:
(Hic locus eſt gemini janua vaſta maris.)
Hæc precor evincat, propulſaque fortibus Auſtris
Tranſeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas;
Thyniacoſque ſinus, & ab his per Apollinis urbem
Alta ſub Anchiali mœnia findat iter:
Inde Meſembriacos portus, & Odeſſon, & arces
Prætereat dictas nomine Bacche tuo:
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos conſtituiſſe larem:
A quibus adveniat Miletida ſoſpes ad urbem,
Offenſi quo me contulit ira dei.
Hæc ſi contigerint, meritæ cadet agna Minervæ.
Non facit ad noſtras hoſtia major opes.
Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit inſula, fratres,
Mite precor duplici numen adeſte viæ.
Altera namque parat Symplegadas ire per altas:
Scindere Biſtonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cum diverſa petamus,
Illa ſuos habeat, nec minus illa ſuos.

ELEGIA X.

Littera quæcumque eſt toto tibi lecta libello,
Eſt mihi ſollicitæ tempore facta viæ.
Aut hæc me, gelido tremerem cum menſe Decembri,
Scribentem mediis Adria vidit aquis:
Aut, poſtquam bimarem curſu ſuperavimus Iſthmon;
Alteraque eſt noſtræ ſumpta carina fugæ.
Quod facerem verſus inter fera murmura ponti;
Cycladas Ægeas obſtupuiſſe puto.
Ipſe ego nunc miror, tantis animique mariſque
Fluctibus ingenium non cecidiſſe meum.
Seu ſtupor huic ſtudio, ſive eſt inſania nomen;
Omnis ab hac cura mens relevata mea eſt.
Sæpe ego nimboſis dubius jactabar ab Hædis:
Sæpe minax Steropes ſidere pontus erat,
Fuſcaratque diem cuſtos Erymanthidos Urſæ,
Aut Hyadas ſeris hauſerat Auſter aquis:

Sæpe

Sæpe maris pars intus erat; tamen ipſe trementi
  Carmina ducebam qualiacunque manu.
Nunc quoque contenti ſtrident Aquilone rudentes,
  Inque modum tumuli concava ſurgit aqua.
Ipſe gubernator tollens ad ſidera palmas
  Expoſcit votis, immemor artis, opem.
Quocunque adſpexi, nihil eſt niſi mortis imago:
  Quam dubia timeo mente, timenſque precor.
Attigero portum, portu terrebor ab ipſo.
  Plus habet infeſta terra timoris aqua.
Nam ſimul inſidiis hominum pelagique laboro,
  Et faciunt geminos enſis & unda metus.
Ille meo vereor ne ſperet ſanguine prædam:
  Hæc titulum noſtræ mortis habere velit.
Barbara pars læva eſt avidæ ſubſtructa rapinæ,
  Quam cruor & cædes bellaque ſemper habent.
Cumque ſit hibernis agitatum fluctibus æquor;
  Pectora ſunt ipſo turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoſcere candide lector,
  Si ſpe ſint, ut ſunt, inferiora tua.
Non hæc in noſtris, ut quondam, ſcribimus hortis,
  Nec conſuete meum lectule corpus habes.
Iactor in indomito brumali luce profundo:
  Ipſaque cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyems, indignaturque, quod auſim
  Scribere, ſe rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem. ſed eodem tempore quæſo
  Ipſe modum ſtatuam carminis; illa ſui.

TRISTIUM LIB. II.

QVid mihi vobiſcum eſt infelix cura libelli,
  Ingenio perii qui miſer ipſe meo?
Cur modo damnatas repeto mea crimina Muſas?
  An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellet
  Omine non fauſto fœmina virque meo.
Carmina fecerunt, ut me moreſque notaret
  Iam pridem inviſa Cæſar ab arte meos.
Deme mihi ſtudium; vitæ quoque crimina demes.
  Acceptum refero verſibus, eſſe nocens.
Hoc pretium vitæ vigilatorumque laborum
  Cepimus. ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem jure ſorores;
  Numina cultori pernitioſa ſuo.
At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo)
  Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
  Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.

Digitized by Google

Forſitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti;
  Sic mihi res eadem vulnus opemque feret.
Muſaque quæ movit, motam quoque leniet iram:
  Exorant magnos carmina ſæpe deos.
Ipſe quoque Auſonias Cæſar matreſque nuruſque
  Carmina turrigeræ dicere juſſit Opi.
Iuſſerat & Phœbo dici; quo tempore ludos
  Fecit, quos ætas adſpicit una ſemel.
His precor exemplis tua nunc, mitiſſime Cæſar,
  Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem juſta eſt: nec me meruiſſe negabo,
  Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
Sed, niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes?
  Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.
Si, quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
  Jupiter; exiguo tempore inermis erit.
Nunc ubi detonuit ſtrepituque exterruit orbem;
  Purum diſcuſſis aëra reddit aquis.
Iure igitur genitorque deûm rectorque vocatur:
  Iure capax mundus nil Iove majus habet.
Tu quoque, cum patriæ rector dicare paterque;
  Vtere more dei nomen habentis idem.
Idque facis: nec te quiſquam moderatius unquam
  Imperii potuit fræna tenere ſui.
Tu veniam parti ſuperatæ ſæpe dediſti,
  Non conceſſurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos & honoribus auctos
  Vidi, qui tulerant in caput arma tuum:
Quæque dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram;
  Parſque ſimul templis utraque dona tulit.
Vtque tuus gaudet miles, quod vicerit hoſtem;
  Sic, cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet.
Cauſſa mea eſt melior: qui, nec contraria dicor
  Arma, nec hoſtiles eſſe ſecutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
  Per te præſentem conſpicuumque deum;
Hunc animum faviſſe tibi, vir maxime: meque,
  Qua ſola potui mente fuiſſe tuum.
Optavi peteres cœleſtia ſidera tarde,
  Parſque fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te: cumque omnibus unus
  Ipſe quoque adjuvi publica vota meis.
Quid referam libros illos quoque, crimina noſtra,
  Mille locis plenos nominis eſſe tui?
Inſpice majus opus, quod adhuc ſine fine reliqui,
  In non credendos corpora verſa modos;
Invenies veſtri præconia nominis illic:
  Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria, nec quo

Vt

Digitized by Google

Vt major fiat, creſcere poſſit, habet.
Fama Iovis ſupereſt: tamen hunc ſua facta referri,
Et ſe materiam carminis eſſe, juvat:
Cumque Gigantei memorantur prœlia belli;
Credibile eſt lætum laudibus eſſe ſuis.
Te celebrant alii quanto decet ore, tuaſque
Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamen, ut fuſo taurorum ſanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore deus.
Ah ferus, & nobis nimium crudeliter hoſtis,
Delicias legit qui tibi cumque meas:
Carmina ne noſtris ſic te venerantia libris
Iudicio poſſint candidiore legi.
Eſſe ſed irato quis te mihi poſſet amicus?
Vix tunc ipſe mihi non inimicus eram.
Cum cœpit quaſſata domus ſubſidere; partes
In proclinatas omne recumbit onus:
Cunctaque fortuna rimam faciente dehiſcunt,
Ipſe ſuo quædam pondere tracta ruunt.
Ergo hominum quæſitum odium mihi carmine: quaq;
Debuit eſt vultus turba ſecuta tuos.
At, memini, vitamque meam, moreſque probabas
Illo quem dederas prætereuntis equo.
Quod ſi non prodeſt, & honeſti gloria nulla
Redditur; at nullum crimen adeptus eram.
Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Vſque decem decies inſpicienda viris.
Res quoque privatas ſtatui ſine crimine judex:
Deque mea faſſa eſt pars quoque victa fide.
Me miſerum! potui, ſi non extrema nocerent,
Iudicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Vltima me perdunt: imoque ſub æquore mergit
Incolumem toties una procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva: ſed omnes
Preſſere hoc fluctus, Oceanuſque caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci,
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt,
Nec veniam læſo numine caſus habet.
Illa noſtra die, qua me malus abſtulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine labe, domus.
Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec ullius nobilitate minor.
Et neque divitiis, nec paupertate notanda eſt,
Vnde ſit in neutrum conſpiciendus eques.
Sit quoque noſtra domus vel cenſu parva, vel ortu;
Ingenio certe non latet illa meo.

Quo videar quamvis nimium juveniliter uſus;
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaque doctorum Naſonem novit, & audet
Non faſtiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Muſis accepta, ſub uno,
Sed non exiguo crimine lapſa, domus.
Atque ea ſic lapſa eſt, ut ſurgere, ſi modo læſi
Ematuruerit Cæſaris ira, queat.
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta eſt,
Vt fuerit noſtro lenior ira metu.
Vita data eſt, citraque necem tua conſtitit ira,
O princeps parce viribus uſe tuis!
Inſuper accedunt, te non adimente, paternæ,
Tanquam vita parum muneris eſſet, opes.
Nec mea decreto damnaſti facta Senatus,
Nec mea ſelecto judice juſſa fuga eſt.
Triſtibus invectus verbis (ita principe dignum)
Vltus es offenſas, ut decet, ipſe tuas.
Adde, quod edictum quamvis immite, minaxque,
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exſul dicor in illo:
Parcaque fortunæ ſunt ibi verba meæ.
Nulla quidem ſanæ gravior mentique potenti
Pœna eſt, quam tanto diſplicuiſſe viro.
Sed ſolet interdum fieri placabile numen:
Nube ſolet pulſa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerat ſævo fulmine tacta Iovis.
Ipſe licet ſperare vetes; ſperabimus: atque
Hoc unum fieri te prohibente poteſt.
Spes mihi magna ſubit, cum te mitiſſime Cæſar;
Spes mihi, reſpicio cum mea facta, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus æquora, non eſt
Æqualis rabies, continuuſque furor,
Sed modo ſubſidunt, intermiſſique ſileſcunt,
Vimque putes illos depoſuiſſe ſuam;
Sic abeunt redeuntque mei variantque timores:
Et ſpem placandi dantque negantque tui.
Per ſuperos igitur, qui dant tibi longa, dabuntque
Tempora; Romanum ſi modo nomen amant,
Per patriam, quæ te tuta & ſecura parente eſt,
Cujus & in populo pars ego nuper eram;
Sic tibi, quem ſemper factis animoque mereris,
Reddatur gratæ debitus urbis amor,
Livia ſic tecum ſociales impleat annos,
Quæ niſi te nullo conjuge digna fuit,
Quæ ſi non eſſet, cælebs te vita deceret,
Nullaque, cui poſſes eſſe maritus, erat;
Soſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes; & olim

Digitized by Google

Imperium regat hoc cum ſeniore ſenex:
Vt faciuntque, tui ſidus juvenile nepotes,
Per tua perque tui facta parentis eant:
Sic aſſueta tuis ſemper victoria caſtris
Nunc quoque ſe præſtet, notaque ſigna petat:
Auſoniumque ducem ſolitis circumvolet alis:
Ponat & in nitida laurea ſerta coma,
Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas,
Auſpicium cui das grande, deoſque tuos,
Dimidioque tui præſens, & reſpicis urbem,
Dimidio procul es, ſævaque bella geris;
Hic tibi ſic redeat ſuperato victor ab hoſte,
Inque coronatis fulgeat altus equis;
Parce precor: fulmenque tuum, fera tela reconde,
Heu nimium miſero cognita tela mihi!
Parce pater patriæ: nec nominis immemor hujus
Olim placandi ſpem mihi tolle tui.
Non precor, ut redeam: quamvis majora petitis
Credibile eſt magnos ſæpe dediſſe deos.
Mitius exſilium ſi das, propiuſque roganti;
Pars erit è pœna magna levata mea.
Vltima perpetior medios ejectus in hoſtes:
Nec quiſquam patria longius exſul abeſt.
Solus ad ingreſſus miſſus ſeptemplicis Iſtri,
Parrhaſiæ gelido virginis axe premor.
Iazyges, & Colchi, Metereaque turba, Getæque,
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cumque alii tibi ſint cauſſa graviore fugati;
Vlterior nulli quam mihi terra data eſt.
Longius hac nihil eſt, niſi tantum frigus & hoſtis,
Et maris adſtricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars eſt Romana ſiniſtri:
Proxima Baſternæ Sauromatæque tenent.
Hæc eſt Auſonio ſub jure noviſſima, vixque
Hæſit in imperii margine terra tui.
Vnde precor ſupplex ut nos in tuta releges:
Ne ſit cum patria pax quoque adempta mihi.
Ne timeam gentes, quas non bene ſummovet Iſter:
Neve tuus poſſim civis ab hoſte capi.
Fas prohibet Latio quemquam de ſanguine natum
Cæſaribus ſalvis barbara vincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error;
Alterius facti culpa ſilenda mihi.
Nam tanti non ſum, renovem ut tua vulnera, Cæſar,
Quem nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.
Altera pars ſupereſt: qua turpi crimine lectus
Arguor obſcœni doctor adulterii.
Fas ergo eſt aliqua cœleſtia pectora falli,
Et ſunt notitia multa minora tua;

Digitized by Google

Vtque deos, cœlumque ſimul ſublime tuenti,
 Non vacat exiguis rebus adeſſe Iovi;
Ex te pendentem ſic dum circumſpicit orbem,
 Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii princeps ſtatione relicta
 Imparibus legeres carmina facta modis.
Non ea te moles Romani nominis urget,
 Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
Luſibus ut poſſis advertere numen ineptis,
 Excutiaſque oculis otia noſtra tuis.
Nunc tibi Pannonia eſt, nunc Illyris ora domanda:
 Rhætica nunc præbent Thraciaque arma metum:
Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
 Parthus eques, timida captaque ſigna manu.
Nunc te prole tua juvenem Germania ſentit,
 Bellaque pro magno Cæſare Cæſar habet.
Denique ut in tanto, quantum non exſtitit unquam,
 Corpore, pars nulla eſt quæ labet imperii;
Vrbs quoque te, & legum laſſat tutela tuarum,
 Et morum, ſimiles quos cupis eſſe tuis.
Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præſtas,
 Bellaque cum multis irrequieta geris.
Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
 Vnquam te noſtros evoluiſſe jocos.
At ſi (quod mallem) vacuus fortaſſe fuiſſes,
 Nullum legiſſes crimen in arte mea.
Illa quidem fateor frontis non eſſe ſeveræ
 Scripta, nec à tanto principe digna legi:
Non tamen idcirco legum contraria juſſis
 Sunt ea: Romanas erudiuntque nurus.
Neve quibus ſcribam poſſis dubitare; libellus
 Quattuor hos verſus è tribus unus habet:
Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris,
 Quæque tegis medios inſtita longa pedes:
Nil, niſi legitimum, conceſſaque furta, canemus,
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas ſummovimus arte,
 Quas ſtola contingi vittaque ſumpta vetat?
At matrona poteſt alienis artibus uti,
 Quodque trahat, quamvis non doceatur, habet.
Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
 Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quodcunque attigerit (ſi qua eſt ſtudioſa ſiniſtri)
 Ad vitium mores inſtruet inde ſuos.
Sumſerit Annales (nihil eſt hirſutius illis)
 Facta ſit unde parens Ilia nempe leget.
Sumpſerit, Æneadum genitrix ubi prima; requiret,
 Æneadum genitrix unde ſit alma Venus.
Perſequar inferius (modo ſi licet ordine ferri)

Poſſe

Poſſe nocere animis carminis omne genus.
Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit.
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius? ſi quis tamen urere tecta
Comparat; audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina ſalutem,
Quæq; juvet monſtrat, quæque ſit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur enſe viator:
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur innocuas ut agat facundia cauſſas:
Protegit hæc ſontes immeritoſque premit.
Sic igitur carmen, recta ſi mente legatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
Et tandem vitium quicunque hinc concipit, errat:
Et nimium ſcriptis arrogat ille meis.
Vt tamen hoc fatear: ludi quoque ſemina præbent
Nequitiæ. tolli tota theatra jube.
Peccandi cauſſam quam multis ſæpe dederunt,
Martia cum durum ſternit arena ſolum?
Tollatur Circus; non tuta licentia Circi eſt:
Hic ſedet ignoto juncta puella viro.
Cum quædam ſpatientur in hac, ut amator eodem
Conveniat; quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis auguſtior? hæc quoque vitet
In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam.
Cum ſteterit Iovis æde; Iovis ſuccurret in æde,
Quam multas matres fecerit ille deus.
Proxima adoranti Iunonis templa ſubibit,
Pellicibus multis indoluiſſe deam.
Pallade conſpecta, natum de crimine virgo
Suſtulerit quare quærit Erichthonium.
Venerit in templum magni tua numina Martis;
Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
Iſidis æde ſedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit Ionio Boſphorioque mari.
In Venerem Anchiſes, in Lunam Latmius heros,
In Cererem Iaſius, qui referatur, erit.
Omnia perverſas poſſunt corrumpere mentes,
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
Et procul à ſcripta ſolis meretricibus arte
Summovet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunque erumpit, qua non ſinit ire ſacerdos;
Protinus hæc vetiti criminis acta rea eſt.
Nec tamen eſt facinus verſus evolvere molles:
Multa licet caſtæ non facienda legant.
Sæpe ſupercilii nudas matrona ſeveri
Et Veneris ſtantes ad genus omne videt.
Corpora Veſtales oculi meretricia cernunt;
Nec domino pœnæ res ea cauſſa fuit.

Compoſito pœnas ſolus amore dedi.
Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Muſa ſenis?
Lesbia quid docuit Sappho, niſi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit, quod ſæpe legenti
Delicias verſu falſus es ipſe tuas.
Fabula jucundi nulla eſt ſine amore Menandri:
Et ſolet hic pueris virginibuſque legi.
Ilias ipſa quid eſt aliud, niſi adultera? de qua
Inter amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius eſt illic flamma Chryſeidos? aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyſſea eſt, niſi fœmina propter amorem,
Dum vir abeſt, multis una petita viris?
Quid niſi Mæonides Venerem Martemque ligatos
Narrat in obſcœno corpora prenſa toro?
Vnde niſi indicio magni ſciremus Homeri,
Hoſpitis igne duas incaluiſſe deas?
Omne genus ſcripti gravitate tragœdia vincit.
Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto eſt, niſi cœcæ flamma novercæ
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui.
Quid? non Tantalides agitante Cupidine currus
Piſæam Phrygiis vexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum ſanguine mater,
Concitus à læſo fecit amore dolor.
Fecit amor ſubitas volucres cum pellice regem,
Quæque ſuum luget nunc quoque mater Ityn,
Si non Aëropen frater ſceleratus amaſſet;
Averſos ſolis non legeremus equos:
Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
Ni patrium crinem deſecuiſſet amor.
Qui legis Electran & egentem mentis Oreſtem,
Ægyſti crimen Tyndaridoſque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
Quem letho fallax hoſpita pæne dedit?
Quid loquar Hermionen? quid te Schœneia virgo,
Teque Mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaen, Danaique nurus, matremque Lyæi?
Hæmonaque, & noctes quæ coiere duas?
Quid generum Peliæ? quid Theſea? quidve Pelaſgum
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhique parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadeſque puer.
Tempore deficiar, tragicos ſi perſequar ignes,
Vixque meus capiet nomina nuda liber.
Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus,
Multaque præteriti verba pudoris habet.

Digitized by Google

Nec nocet autori, mollem qui fecit Achillem,
Infregiſſe ſuis fortia facta modis.
Iunxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum:
Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſua eſt.
Nec qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ.
Nec qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit:
Nec qui concubitus non tacuere ſuos.
Suntque ea doctorum monumentis miſta viorum,
Muneribuſque ducum publica facta patent.
Neve peregrinis tantum defender ab armis;
Et Romanus habet multa jocoſa liber.
Vtque ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore;
Ennius ingenio maximus, arte rudis;
Explicat ut cauſſas rapidi Lucretius ignis,
Cauſſarumque triplex vaticinatur opus;
Sic ſua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo
Fœmina, cui falſum Lesbia nomen erat.
Nec contentus ea, multos vulgabit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui ſimiliſque licentia Calvi,
Detexit variis qui ſua facta modis. (quos
Quid referam Ticidæ, quid Memmi carmen, apud
Rebus adeſt nomen, nominibuſque pudor?
Cinna quoque his comes eſt, Cinnaque procacior
Et leve Cornifici parque Catonis opus. (Anſer,
Et quorum libris modo diſſimulata Perillæ
Nomine, nunc legitur dicta Metelle tuo.
Is quoque Phaſiacas Argon qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere ſuæ.
Nec minus Hortenſi, nec ſunt minus improba Servi
Carmina. quis dubitet nomina tanta ſequi?
Vertit Ariſtidem Siſenna: nec obfuit illi
Hiſtoriæ turpes inſeruiſſe jocos.
Non fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo,
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.
Credere juranti durum putat eſſe Tibullus,
Hoc etiam de ſe quod neget illa viro.
Fallere cuſtodem demum docuiſſe fatetur,
Seque ſua miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ ſignumque probaret,
Per cauſſam meminit ſe tetigiſſe manum.
Vtque refert, digitis ſæpe eſt nutuque locutus,
Et tacitam menſæ duxit in orbe notam:
Et quibus è ſuccis abeat de corpore livor,
Impreſſo fieri qui ſolet ore docet.
Denique ab incauto nimium petit illa marito,
Se quoque uti ſervet: peccet ut illa minus.
Scit cui latretur, cum ſolus obambulet ipſe;

Digitized by Google

Cui toties clauſas excreet ante fores.
Multaque dat furti talis præcepta: docetque
Qua nuptæ poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi. legiturque Tibullus,
Et placet: & jam te principe notus erat.
Invenies eadem blandi præcepta Properti:
Diſtrictus minima nec tamen ille nota eſt.
His ego ſucceſſi: quoniam præſtantia candor
Nomina vivorum diſſimulare jubet.
Non timui, fateor; ne qua tot iere carinæ
Naufraga ſervatis omnibus una foret.
Sunt aliis ſcriptæ, quibus alea luditur, artes.
Hæc eſt ad veſtros non leve crimen avos.
Quid valeant tali; quo poſſis plurima jactu
Figere; damnoſos effugiaſque canes.
Teſſera quos habeat numeros: diſtante vocato
Mittere quo deceat. quo dare miſſa modo:
Diſcolor ut recto graſſetur limite miles,
Cum medius gemino calculus hoſte perit.
Vt mage velle ſequi ſciat, & revocare priorem;
Nec tuto fugiens incomitatus eat.
Parva ſedet ternis inſtructa tabella lapillis,
In qua viciſſe eſt continuaſſe ſuos.
Quique alii luſus (neque enim nunc perſequar om-
Perdere rem caram tempora noſtra ſolent. (nes)
Ecce canit formas alius jactuſque pilarum:
Hic artem nandi præcipit: ille trochi.
Compoſita eſt aliis fuſcandi cura coloris:
Hic epulis leges hoſpitioque dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula, monſtrat:
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri:
Quæ jam non ulli compoſuiſſe nocet.
His ego deceptus non triſtia carmina feci,
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos.
Denique non video tot de ſcribentibus unum,
Quem ſua perdiderit Muſa: repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper juncti crimen amoris habent?
In quibus aſſidue cultus procedit adulter,
Verbaque dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matronaque, virque, puerque
Spectat: & ex magna parte Senatus adeſt.
Nec ſatis inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcunt oculi multa pudenda pati.
Cumque fefellit amans aliqua novitate maritum;
Plauditur: & magno palma favore datur.
Quodque minus prodeſt, pœna eſt lucroſa poëtæ;
Tantaque non parvo crimina prætor emit,

Inſpice

Digitized by Google

Inſpice ludorum ſumptus Auguſte tuorum:
    Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectaſti, ſpectandaque ſæpe dediſti,
    Majeſtas adeo comis ubique tua eſt.
Luminibuſque tuis, totus quibus utitur orbis,
    Scenica vidiſti lætus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos;
    Materiæ minor eſt debita pœna meæ.
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum,
    Quodque licet mimis, ſcena licere dedit?
Et mea ſunt populo ſaltata poëmata ſæpe;
    Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
Scilicet in domibus veſtris ut priſca virorum
    Artifici fulgent corpora picta manu;
Sic quæ concubitus varios Veneriſque figuras
    Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Vtque ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
    Inque oculis facinus barbara mater habet;
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos:
    Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella ſonant alii telis inſtructa cruentis,
    Parſque tui generis, pars tua facta canit.
Invida me ſpatio natura coercuit arcto,
    Ingenio vires exiguaſque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Æneidos autor,
    Contulit in Tyrios arma virumque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
    Quam non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem teneræque Amaryllidis ignes
    Bucolicis juvenis luſerat ante modis.
Nos quoque jam pridem ſcripto peccavimus iſto,
    Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te delicta notantem
    Præterii toties irrequietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
    Scripta parum prudens; nunc nocuere ſeni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli,
    Diſtat & à meriti tempore pœna ſui.
Ne tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum;
    Sæpe dedi noſtræ grandia vela rati.
Sex ego Faſtorum ſcripſi totidemque libellos,
    Cumque ſuo finem menſe volumen habet.
Idque tuo nuper ſcriptum ſub nomine Cæſar,
    Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis ſcriptum regale cothurnis:
    Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
Dictaque ſunt nobis, quamvis manus ultima cœpto
    Defuit; in facies corpora verſa novas.
Atque utinam revoces animum pauliſper ab ira,

Et

Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi:
Pauca, quibus prima ſurgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæſar, opus:
Adſpiceres quantum dederis mihi pectoris ipſe,
Quoque favore animi teque tuoſque canam.
Non ego mordaci diſtrinxi carmine quemquam,
Nec meus ullius crimina verſus habet.
Candidus à ſalibus ſuffuſis felle refugi:
Nulla venenato littera miſta joco eſt.
Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
Quem mea Calliope læſerit, unus ero.
Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluiſſe, malis.
Nec mihi credibile eſt quemquam inſultare jacenti:
Gratia candori ſi qua relata meo eſt.
His precor, atque aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, ô patriæ cura, ſaluſque tuæ.
Non ut in Auſoniam redeam, niſi forſitan olim,
Cum longo pœnæ tempore victus eris:
Tutius exſilium pauloque quietius oro:
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

TRISTIUM LIB. III.

ELEGIA I.

Miſſus in hanc venio timide liber exſulis urbem.
Da placidam feſſo, lector amice, manum,
Neve reformida, ne ſim tibi forte pudori.
Nullus in hac charta verſus amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis diſſimulare jocis.
Id quoque quod viridi quondam male luſit in ævo,
Heu nimium ſero damnat & odit opus.
Inſpice quid portem. nihil hic niſi triſte videbis;
Carmine temporibus conveniente ſuis.
Clauda quod alterno ſubſidunt carmina verſu,
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quod neque ſum cedro flavus, nec pumice levis;
Erubuit domino cultior eſſe meo.
Littera ſuffuſas quod habet maculoſa lituras;
Læſit opus lacrymis ipſe poëta ſuum.
Si qua videbuntur caſu non dicta Latine;
In qua ſcribebat, barbara terra fuit.
Dicite lectores, ſi non grave, qua ſit eundum,
Quaſque petam ſedes hoſpes in urbe liber.
Hæc ubi ſum furtim lingua titubante locutus;
Qui mihi monſtraret vix fuit unus iter.
Di tibi dent noſtro quod non tribuere poëtæ,
Molliter in patria vivere poſſe tua.

Digitized by Google

Et patimur nati quam tulit ipſe fugam.
Forſitan & nobis olim minus aſper, & illi
  Evictus longo tempore Cæſar erit.
Di precor: atque adeo (neque enim mihi turba roganda eſt)
  Cæſar ades voto maxime dive meo.
Interea, quoniam ſtatio mihi publica clauſa eſt;
  Privato liceat delituiſſe loco.
Vos quoque, ſi fas eſt, confuſa pudore repulſæ
  Sumite plebejæ carmina noſtra manus.

ELEGIA II.

Ergo erat in fatis Scythiam quoq; viſere noſtris,
  Quæque Lycaonio terra ſub axe jacet?
Nec vos Pierides, nec ſtirps Latonia veſtro
  Docta ſacerdoti turba tuliſtis opem.
Nec mihi quod luſi vero ſine crimine prodeſt,
  Quodque magis vita Muſa jocoſa mea eſt.
Plurima ſed pelago terraque pericula paſſum
  Vſtus ab aſſiduo frigore pontus habet.
Quique fugax rerum ſecuraque in otia natus,
  Mollis & impatiens ante laboris eram:
Vltima nunc patior. nec me mare portubus orbum
  Perdere, diverſæ nec potuere viæ.
Suffecitque malis animus. nam corpus ab illo
  Accepit vires: vixque ferenda tulit.
Dum tamen & ventis dubius jactabar & undis;
  Fallebat curas ægraque corda labor.
Vt via finita eſt, & opus requievit eundi,
  Et pœnæ tellus eſt mihi tacta meæ;
Nil niſi flere libet. nec noſtro parcior imber
  Lumine quam verna de nive manat aqua.
Roma domuſque ſubit, deſideriumque locorum,
  Quidquid & amiſſa reſtat in urbe mei.
Hei mihi quod toties noſtri pulſata ſepulcri
  Ianua, ſed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi, totieſque minata
  Obruit infelix nulla procella caput?
Di, quos experior nimium conſtanter iniquos,
  Participes iræ quam deus unus habet;
Exſtimulate precor ceſſantia fata, meique
  Interitus clauſas eſſe vetate fores.

ELEGIA III.

Hæc mea ſi caſu miraris epiſtola, quare
  Alterius digitis ſcripta ſit: æger eram.
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
  Incertuſque meæ pæne ſalutis eram.
Quem mihi nunc animum dira regione jacenti
  Inter Sauromatas eſſe Getaſque putas?

Nec

Nec cœlum patior, nec aquis aſſuevimus iſtis,
  Terraque neſcio quo non placet ipſa modo.
Non domus apta ſatis: non hic cibus utilis ægro:
  Nullus Apollinea qui levet arte malum eſt.
Non qui ſoletur, non qui labentia tarde
  Tempora narrando fallat, amicus adeſt.
Laſſus in extremis jaceo populiſque lociſque:
  Et ſubit affectu nunc mihi quidquid abeſt.
Omnia cum ſubeant, vincis tamen omnia conjux:
  Et plus in noſtro pectore parte tenes.
Te loquor abſentem: te vox mea nominat unam:
  Nulla venit ſine te nox mihi: nulla dies.
Quin etiam ſic me dicunt aliena locutum,
  Vt foret amentis nomen in ore tuum.
Si jam deficiam, ſuppreſſaque lingua palato
  Vix inſtillato reſtituenda mero;
Nuntiet huc aliquis dominam veniſſe; reſurgam:
  Speſque tui nobis cauſſa vigoris erit.
Ergo ego ſum vitæ dubius: tu forſitan iſtic
  Iucundum noſtri neſcia tempus agis.
Non agis affirmo: liquet hoc, cariſſima, nobis,
  Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen implevit mea ſors quos debuit annos,
  Et mihi videndi tam cito finis adeſt;
Quantum erat ô magni perituro parcere divi,
  Vt ſaltem patria contumularer humo.
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet,
  Vel præcepiſſet mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
  Exſul ut occiderem, nunc mihi vita data eſt.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris,
  Et fient ipſo triſtia fata loco?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto,
  Depoſitum nec me qui fleat, ullus erit?
Nec dominæ lacrymis in noſtra cadentibus ora
  Accedent animæ tempora parva meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore ſupremo
  Languentes oculos claudet amica manus:
Sed ſine funeribus caput hoc, ſine honore ſepulcri
  Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ubi audieris, tota turbabere mente,
  Et feries pavida pectora fida manu?
Ecquid in has fruſtra tendens tua brachia partes
  Clamabis miſeri nomen inane viri!
Parce tamen lacerare genas: nec ſcinde capillos.
  Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
Cum patriam amiſi, tunc me periiſſe putato:
  Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, ſi forte potes, ſed non potes, optima conjux,

Finitis

Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo.
Ad mala jampridem non rude pectus habes.
Atque utinam pereant animæ cum corpore noſtræ,
Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.
Nam ſi morte carens vacuas volat altus in auras
Spiritus, & Samii ſunt rata dicta ſenis;
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Perque feros Manes hoſpita ſemper erit.
Oſſa tamen facito parva referantur in urna.
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non vetat hoc quiſquam. fratrem Thebana per-
Suppoſuit tumulo rege vetante ſoror. (emptum:
Atque ea cum foliis & amomi pulvere miſce:
Inque ſuburbano condita pone loco.
Quoſque legat verſus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui jaceo tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poëta meo.
At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, quiſquis amaſti,
Dicere, Naſonis molliter oſſa cubent.
Hoc ſatis in tumulo eſt. etenim majora libelli,
Et diuturna magis ſunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen, & autori tempora longa ſuo.
Tu tamen exſtincto feralia munera ferto,
Deque tuis lacrymis humida ſerta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium mœſta favilla pium.
Scribere plura libet: ſed vox mihi feſſa loquendo;
Dictandi vires ſiccaque lingua negat.
Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipſe; Vale.

ELEGIA IV.

O Mihi care quidem ſemper, ſed tempore duro
Cognite, res poſtquam procubuere meæ;
Vſibus edocto ſi quidquam credis amico;
Vive tibi, & longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes præluſtria vita.
Sævum præluſtri fulmen ab arce venit.
Nam quamquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes;
Non proſit potius ſi quis obeſſe poteſt.
Effugit hibernas demiſſa antenna procellas,
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Adſpicis ut ſumma cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa ſimul retia mergat onus?
Hæc ego ſi monitor monitus prius ipſe fuiſſem,
In qua debebam forſitan urbe forem.

Digitized by Google

Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tacta ſurgere poſſit humo:
At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto,
Occurrit regi flebilis umbra ſuo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas,
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nempe quod hic alte, demiſſius ille volabat:
Nam pennas ambo non habuere ſuas.
Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit: & intra
Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Non foret Eumedes orbus, ſi filius ejus
Stultus Achilleos non adamaſſet equos:
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper,
Propoſitique precor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenſo ſpatium decurrere vitæ
Dignus es: & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voveam, miti pietate mereris,
Haſuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile eſt ore fuiſſe meo.
Noſtra tuas vidi lacrymas ſuper ora cadentes,
Tempore quas uno fidaque verba bibi.
Nunc quoque ſemotum ſtudio defendis amicum,
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive ſine invidia, molleſque inglorius annos
Exige: amicitias & tibi junge pares:
Naſoniſque tui, quod adhuc non exulat unum,
Nomen ama. Scythicus cætera pontus habet.
Proxima ſideribus tellus Erymanthidos Vrſæ
Me tenet: adſtricto terra peruſta gelu.
Boſphorus & Tanais ſuperant, Scythicæq; paludes,
Vixque ſatis noti nomina pauca loci.
Vlterius nihil eſt, niſi non habitabile frigus.
Heu quam vicina eſt ultima terra mihi!
At longe patria eſt: longe cariſſima conjux,
Quidquid & hæc nobis poſt duo dulce fuit.
Sic tamen hæc abſunt, ut quæ contingere non eſt
Corpore; ſint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum,
Succeduntque ſuis ſingula facta locis.
Conjugis ante oculos, ſicut præſentis imago eſt.
Illa meos caſus ingravat: illa levat. [amorem:
Ingravat hoc, quod abeſt: levat hoc, quod præſtat
Impoſitumque ſibi firma tuetur onus.
Vos quoque pectoribus noſtris hæretis amici,
Dicere

Digitized by Google

Dicere quos cupio nomine quemque ſuo:
Sed timor officium cautus compeſcit; & ipſos
In noſtro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis, gratique erat inſtar amoris
Verſibus in noſtris nomina veſtra legi.
Quod quoniam eſt anceps; intra mea pectora quemque
Alloquar: & nulli cauſſa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes verſus amicos
Protrahet. occulte ſi quis amavit, amet.
Scite tamen, quamvis longa regione remotus
Abſim; vos animo ſemper adeſſe meo.
Et qua quiſque poteſt, oro, mala noſtra levate:
Fidam projecto neve negate manum.
Proſpera ſic vobis maneat fortuna: nec unquam
Contacti ſimili ſorte rogetis idem.

ELEGIA V.

VSus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægre poſſis diſſimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus eſſes;
Nave mea vento forſan eunte ſuo.
Vt cecidi, cunctique meam fugere ruinam,
Verſaque amicitiæ terga dedere meæ;
Auſus es igne Iovis percuſſum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domus.
Idque recens præſtas, nec longo cognitus uſu,
Quod veterum miſero vix duo treſve mihi.
Vidi ego confuſos vultus; viſoſque notavi:
Oſque madens fletu, pallidiuſque meo:
Et lacrymas cernens in ſingula verba cadentes;
Ore meo lacrymas, auribus illa bibi:
Brachiaque excepi mœſto pendentia collo,
Et ſingultatis oſcula miſſa ſonis.
Sum quoque Care tuis defenſus viribus abſens:
Scis Carum veri nominis eſſe loco.
Multaque præterea manifeſti ſigna favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Di tibi poſſe tuos tribuant defendere ſemper,
Quos in materia proſperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile eſt quærere) quæris agam.
Spe trahor exigua, quam tu mihi demere noli:
Triſtia leniri numina poſſe dei.
Seu temere expecto, ſive hoc contingere fas eſt;
Tu mihi quod cupio fas precor eſſe proba.
Quæque tibi eſt linguæ facundia, confer in illud,
Vt doceas votum poſſe valere meum.
Quo quiſque eſt major, magis eſt placabilis iræ,
Et faciles motus mens generoſa capit.

Mutatoque minor ſit mea pœna loco.
Idque ita, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro,
Principiumque mei criminis error habet.
Nec breve, nec tutum eſt quo ſint mea, dicere, caſu
Lumina funeſti conſcia facta mali.
Menſque reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud: & admonitu fit novus ipſe dolor.
Et quæcunque adeo poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cœca condita nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccaſſe. ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi:
Stultitiamque meum crimen debere vocari,
Nomina ſi factis reddere vera velis.
Quæ ſi non ita ſunt; alium quo longius abſim,
Quære (ſub urbana hic ſit mihi terra) locum.

ELEGIA VII.

VAde ſalutatum ſubito perarata Perillam
Littera; ſermonis fida miniſtra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre ſedentem,
Aut inter libros Pieridaſque ſuas.
Quidquid aget, cum te ſcierit veniſſe, relinquet:
Nec mora, quid venias, quidve requiret, agam.
Vivere me dices: ſed ſic, ut vivere nolim:
Nec mala tam longa noſtra levata mora.
Et tamen ad Muſas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoq; dic ſtudiis communibus ecquid inhæres,
Doctaque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
Et raras dotes ingeniumque dedit.
Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad undas,
Ne male fœcundæ vena periret aquæ:
Primus id aſpexi teneris in virginis undis:
Vtque pater natæ duxque comeſque fui.
Ergo ſi remanent ignes tibi pectoris iidem;
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,
Poſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua ſæpe mihi, tibi noſtra legebam:
Sæpe tui judex, ſæpe magiſter eram.
Aut ego præbebam factis modo verſibus aures,
Aut ubi ceſſaras, cauſſa ruboris eram.
Forſitan exemplo quia me læſere libelli,
Tu quoque ſis pœnæ facta ruina meæ.
Pone Perilla metum. tantummodo fœmina nulla,
Neve vir à ſcriptis diſcat amare tuis.
Ergo deſidiæ remove doctiſſima cauſſas:
Inque bonas artes, & tua ſacra redi.

Iſta decens facies longis vitiabitur annis:
Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit:
Injicietque manum formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.
Cumque aliquis dicet, Fuit hæc formoſa; dolebis:
Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.
Sunt & opes modicæ, cum ſis digniſſima magnis.
Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares:
Nempe dat & quodcunque libet fortuna, rapitque:
Irus & eſt ſubito, qui modo Crœſus erat.
Singula ne referam, nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego cum patria caream, vobiſque domoque,
Raptaque ſint, adimi quæ potuere, mihi;
Ingenio tamen ipſe meo comitorque fruorque:
Cæſar in hoc potuit juris habere nihil.
Qui licet hanc ſævo vitam mihi finiat enſe;
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.
Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
Proſpiciet domitum Martia Roma; legar.
Tu quoque, quam ſtudii maneat felicior uſus;
Effuge venturos qua potes uſque rogos.

ELEGIA VIII.

NVnc ego Triptolemi cuperé conſcendere currus,
Miſit in ignotam qui rude ſemen humum:
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce Corinthe tua:
Nunc ego jactandas optarem ſumere pennas,
Sive tuas Perſeu, Dædale ſive tuas:
Vt tenera noſtris cedente volatibus aura
Aſpicerem patriæ dulce repente ſolum:
Deſertæque domus vultus, memoreſque ſodales,
Caraque præcipue conjugis ora meæ.
Stulte quid hæc fruſtra votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fertque feretque dies?
Si ſemel optandum eſt; Auguſti numen adora:
Et quem ſenſiſti, rite precare deum.
Ille tibi pennaſque poteſt curruſque volucres
Tradere; det reditum; protinus ales eris.
Si precer hæc (neque enim poſſum majora precari)
Ne mea ſint timeo vota modeſta parum.
Forſitan hoc olim, cum jam ſatiaverit iram,
Tunc quoque ſollicita mente rogandus erit.
Quod minus intereà eſt, inſtar mihi muneris ampli,
Ex his me jubeat quolibet ire locis.
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ,
Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,

Sive

Digitized by Google

Sive mei cauſſa eſt in regione mali.
Vt tetigi Pontum, vexant inſomnia: vixque
Oſſa tegit macies: nec juvat ora cibus.
Quique per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quæ nova læſit hyems;
Is mea membra tenet: nec viribus allevor ullis,
Et nunquam queruli cauſſa doloris abeſt.
Nec melius valeo quam corpore, mente, ſed ægra
Vtraque pars æque, binaque damna fero. (eſt
Hæret & ante oculos veluti ſpectabile corpus
Adſtans fortunæ forma videnda meæ.
Cumq; locos, moreſq; hominum, cultuſq; ſonumq;
Cernimus; & quid ſim, quid fuerimque ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut de Cæſaris ira,
Quod non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus,
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoque ſunt igitur Grajæ (quis crederet?) (urbes
Inter inhumanæ nomina barbariæ?
Huc quoque Mileto miſſi venere coloni,
Inque Getis Grajas conſtituere domos.
Sed vetus huic nomen, poſitaque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe, loco.
Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas;
Impia deſertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis.
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto;
Hoſpes ait, noſco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis,
Auſa atque auſura multa nefanda manu.
Et, quamquam ſupereſt ingens audaciæ menti;
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergo ubi proſpexit venientia vela; Tenemur,
Et pater eſt aliqua fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus;
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata eſt præſentia; Vicimus, inquit,
Hic mihi morte ſua cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ita divellit, divulſaque membra per agros
Diſſipat; in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallenteſque manus, ſanguineumque caput.

Digitized by Google

Vt genitor luctuque novo tardetur, & artus
 Dum legit exſtinctos, triſte retardet iter.
Inde Tomos dictus locus hic; quia fertur in illo
 Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

ELEGIA X.

SI quis adhuc iſthic meminit Naſonis adempti,
 Et ſupereſt ſine me nomen in urbe meum;
Suppoſitum ſtellis nunquam tangentibus æquor
 Me ſciat in media vivere barbaria.
Sauromatæ cingunt fera gens, Beſſique Getæque,
 Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet; medio defendimur Iſtro.
 Ille ſuis liquidus bella repellit aquis.
At cum triſtis hyems ſquallentia protulit ora,
 Terraque marmoreo candida facta gelu,
Dum patet & Boreas & nix injecta ſub Arcto;
 Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet: & jactam nec ſol pluviæve reſolvunt,
 Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo, ubi deliquit nondum prior, altera venit:
 Et ſolet in multis bima manere locis.
Tantaque commoti vis eſt aquilonis, ut altas
 Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
Pellibus & ſutis arcent mala frigora braccis,
 Oraque de toto corpore ſola patent.
Sæpe ſonant moti glacie pendente capilli,
 Et nitet inducto candida barba gelu:
Nudaque conſiſtunt formam ſervantia teſtæ
 Vina: nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt.
Quid loquar, ut cuncti concreſcant frigore rivi,
 Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipſe, papyrifero qui non anguſtior amne,
 Miſcetur vaſto multa per ora freto,
Cæruleos ventis latices durantibus Iſter
 Congelat, & tectis in mare ſerpit aquis:
Quaque rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
 Frigore concretas ungula pulſat equi:
Perque novos pontes ſubter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boves.
Vix equidem credar: ſed cum ſint præmia falſi
 Nulla; ratam debet teſtis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie conſiſtere pontum.
 Lubricaque immotas teſta premebat aquas.
Nec vidiſſe ſat eſt. durum calcavimus æquor:
 Vndaque non udo ſub pede ſumma fuit.
Si tibi tale fretum quondam Leandre fuiſſet,
 Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ.
Tum neque ſe pandi poſſunt delphines in auras
Tolle

Tollere: conantes dura coërcet hyems.
Et quamvis Boreas jactatis inſonet alis,
Fluctus in obſeſſo gurgite nullus erit.
Incluſæque gelu ſtabunt, ut marmore, puppes;
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie piſces hærere ligatos:
Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis ſæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas;
Protinus, æquato ſiccis Aquilonibus Iſtro,
Invehitur celeri barbarus hoſtis equo:
Hoſtis equo pollens longeque volante ſagitta
Vicinam late depopulatur humum.
Diffugiunt alii: nulliſque tuentibus agros,
Incuſtoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parvæ, pecus, & ſtridentia plauſtra:
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis poſt tergum capta lacertis,
Reſpiciens fruſtra rura Laremque ſuum.
Pars cadit hamatis miſere confixa ſagittis:
Nam volucri ferro tinctile virus ineſt.
Quæ nequeunt ſecum ferre aut abducere, perdunt:
Et cremat inſontes hoſtica flamma caſas.
Tum quoque, cum pax eſt, trepidant formidine belli:
Nec quiſquam preſſo vomere ſulcat humum
Aut videt aut metuit locus hic, quem non videt, hoſtem,
Ceſſat iners rigido terra relicta ſitu.
Non hic pampinea dulcis latet uva ſub umbra,
Nec cumulant altos fervida muſta lacus.
Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominæ verba legenda ſuæ.
Aſpiceres nudos ſine fronde ſine arbore campos,
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo tam late pateat cum maximus orbis;
Hæc eſt in pœnas terra reperta meas.

E L E G I A XI.

SI quis es, inſultes qui caſibus improbe noſtris,
Meque reum dempto fine cruentus agas;
Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo ſe tua porrigat ira
Reſtat? quidve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, & inhoſpita littora Ponti,
Cumque ſuo Borea Mænalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metus:
Vtque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis,
Cinctaque montanis ut pavet agna lupis;

Digitized by Google

Sic ego belligeris à gentibus undique ſeptus
Terreor; hoſte meum pæne premente latus.
Vtque ſit exiguum pœnæ, quod conjuge cara,
Quod patria careo, pignoribuſque meis;
Vt mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram;
Nuda parum nobis Cæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diſerta meos.
In cauſſa facili cuivis licet eſſe diſerto,
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces & ſtantia mœnia virtus:
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
Non ſum qui fueram. quid inanem proteris umbram?
Quid cinerem ſaxis buſtaque noſtra petis?
Hector erat tunc cum bello certabat, & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoque, quem noras olim, non eſſe memento.
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis inceſſis amaris?
Parce precor manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina. nil ſit in illis
Quod magis errorem quam ſcelus eſſe putes.
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas,
Exſilioque graves, exſiliique loco.
Carnifici mea flenda poteſt fortuna videri:
Te tamen eſt uno judice merſa parum.
Sævior es triſti Buſiride: ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quique bovem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.
Munere in hoc rex eſt uſus, ſed imagine major:
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi, quem perdes, conjiciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus ure.
Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penſes,
Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat. at Phalaris, Pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue dixit opus.
Nec mora, monſtratis crudeliter ignibus uſtus
Exhibuit geminos ore gemente ſonos.
Quid mihi cum Siculis inter Scythiaſque Getaſque?
Ad te, quiſquis is es, noſtra querela redit.
Vtque ſitim noſtro poſſis explere cruore,
Quantaque vis, avido gaudia corde feras;
Tot mala ſum fugiens tellure, tot æquore paſſus,
Te quoque ut auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Vlyſſes,

Nep-

Digitized by Google

Neptuni minor eſt, quam Iovis ira fuit.
Ergo quicunque es, reſcindere crimina noli,
Deque gravi duras vulnere tolle manus:
Vtque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere noſtra ſine.
Humanæque memor ſortis, quæ tollit eoſdem
Et premit, incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis;
Non eſt quod timeas. fortuna miſerrima noſtra eſt.
Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credar;
Ipſe velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

FRigora jam Zephyri minuunt: annoque peracto,
Longior antiquis viſa Mœotis hyems:
Impoſitamque ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Iam violas pueríque legunt hilareſque puellæ,
Ruraque quæ nullo nata ſerente ferunt:
Prataque pubeſcunt variorum flore colorum,
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Vtque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas tectaque parva facit.
Herbaque, quæ latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exſerit è tepida molle cacumen humo:
Quoque loco eſt vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul à Getico littore vitis abeſt.
Quoque loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus:
Nam procul à Geticis finibus arbor abeſt.
Otia nunc iſtic, junctiſque ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula bella fori.
Luſus equo nunc eſt, levibus nunc luditur armis:
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
Defeſſos artus virgine tingit aqua.
Scena viget, ſtudiiſque favor diſtantibus ardet,
Cumque tribus reſonant terna theatra foris.
O quater & quoties non eſt numerare beatum,
Non interdicta cui licet urbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quæque lacu duro non fodiantur aquæ.
Nec mare concreſcit glacie: nec, ut ante, per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
Hoſpitaque in Ponti littore puppis adeſt;
Sedulus occurram nautæ: dictaque ſalute,
Quid veniat quæram, quiſve; quibuſve locis.

Ille quidem mirum, niſi de regione prop
 Non niſi vicinas tutus araret aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita tran
 Littora rarus in hæc portubus orba v
Sive tamen Græca ſcierit, ſive ille Lat
 Voce loqui, certe gratior hujus erit,
Fas quoq; ab ore freti longæque Propo
 Huc aliquem certo vela dediſſe Noto.
Quiſquis is eſt, memori rumorem voce
 Et fieri famæ parſque graduſque pore
Is precor auditos poſſit narrare triumpho
 Cæſaris, & Latio reddita vota Iovi
Teque rebellatrix tandem Germania mag
 Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis
Hæc mihi qui referet, quæ non vidiſſe
 Ille meæ domui protinus hoſpes erit.
Hei mihi, jamne domus Scythico Naſonis in
 Iamque ſuum mihi dat pro Lare pœn
Di facite, ut Cæſar non hoc penetrale do
 Hoſpitium pœnæ ſed velit eſſe meæ.

ELEGIA XIII.

Ecce ſupervacuus (quid enim fuit util
 Ad ſua natalis tempora noſter ad
Dure, quid ad miſeros veniebas exſulis
 Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus adeſſ
 Non ultra patriam me ſequerere meam.
Quoque loco primum tibi ſum male co
 fans,
 Illo tentaſſes ultimus eſſe mihi:
Inque relinquendo, quod idem fecere ſo
 Tu quoque dixiſſes triſtis in urbe Val
Quid tibi cum Ponto? num te quoque C
 Extremam gelidi miſit in orbis humu
Scilicet exſpectas ſolitum tibi moris hon
 Pendeat ex humeris veſtis ut alba mei
Fumida cingatur florentibus ara coronis,
 Micaque ſollemni thuris in igne ſonet
Libaque dem pro te genitale notantia te
 Concipiamque bonas ore favente prec
Non ita ſum poſitus: nec ſunt ea tempo
 Adventu poſſim lætus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu
 Convenit, & ſtructis flamma parata r
Nec dare thura libet nil exorantia divos:
 In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquid nobis hac luce pet
 In loca ne redeas amplius iſta precor

Dum me terrarum pars pæne noviſſima Pontus,
  Euxinus falſo nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

CVltor & antiſtes doctorum ſancte virorum,
  Quid facis ingenio ſemper amice meo?
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
  Nunc quoque, ne videar totus abeſſe, caves?
Suſcipis exceptis ecquid mea carmina ſolis
  Artibus, artifici quæ nocuere ſuo?
Immo ita fac quæſo, vatum ſtudioſe novorum,
  Quaque potes retine nomen in urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
  Qui domini pœnam non meruere ſui.
Sæpe per externas profugus pater exſulat oras;
  Vrbe tamen natis exſulis eſſe licet.
Palladis exemplo, de me ſine matre creata
  Carmina ſunt. ſtirps hæc progenieſque mea.
Hanc tibi commendo: quæ quo magis orba parente [eſt,
  Hoc tibi tutori ſarcina major erit.
Tres mihi ſunt nati contagia noſtra ſecuti:
  Cætera fac curæ ſit tibi turba palam.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ;
  Carmina de domini funere rapta ſui.
Illud opus potuit, ſi non prius ipſe periſſem,
  Certius à ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora:
  In populi quidquam ſi tamen ore meum eſt.
Hoc quoque neſcio quid noſtris appone libellis,
  Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunque leget (ſi quis leget) æſtimet ante
  Compoſitum quo ſit tempore, quoque loco.
Æquus erit ſcriptis; quorum cognoverit eſſe
  Exſilium tempus, barbariemque locum:
Inque tot adverſis carmen mirabitur ullum
  Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
Ingenium fregere meum mala: cujus & ante
  Fons infœcundus parvaque vena fuit.
Sed quæcunque fuit, nullo exercente refugit,
  Et longo periit arida facta ſitu.
Non hic librorum, per quos inviter alarque,
  Copia. pro libris arcus & arma ſonant.
Nullus in hac terra, recitem ſi carmina, cujus
  Intellecturis auribus utar, adeſt.
Nec quo ſecedam locus eſt. cuſtodia muri
  Summovet infeſtos clauſaque porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum; nomenque locumque:
  Nec quiſquam eſt, à quo certior eſſe queam.
Dicere ſæpe aliquid conanti, turpe fateri,

Verba

Verba mihi deſunt: dedidicique loqui.
Threïcio Scythicoque fere circumſonor ore
Et videor Geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi, timeo, ne ſint immiſſa Latinis
Inque meis ſcriptis Pontica verba legas.
Qualemcumque legas, venia dignare libellu
Sortis & excuſa conditione meæ.

TRISTIVM LIB.

ELEGIA I.

SI qua meis fuerint, ut erunt, vitioſa l
Excuſata ſuo tempore lector habe.
Exſuleram: requieſque mihi non fama petita
Mens intenta ſuis ne foret uſque malis.
Hoc eſt cur cantet vinctus quoque compede
Indocili numero cum grave mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ
Adverſo tardam qui trahit amne ratem.
Quique refert pariter lentos ad pectora rem
In numerum pulſa brachia verſat aqua.
Feſſus ut incubuit baculo ſaxoque reſedit
Paſtor; arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter pariter data penſa trahenti
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur & abducta Briſeide triſtis Achilles
Hæmonia curas attenuaſſe lyra.
Cum traheret ſilvas Orpheus & dura canen
Saxa; bis amiſſa conjuge mœſtus erat.
Me quoque Muſa levat Ponti loca juſſa pet
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ:
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, barbariamque ti
Scit quoque, cum perii, quis me deceperit
Et culpam in facto non ſcelus eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nunc æqua, quod obfuit
Cum mecum juncti criminis acta rea eſt.
Non equidem vellem, quoniam nocitura fuer
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipſa fac
Et carmen demens carmine læſus amo.
Sic nova Dulichio lotos guſtata palato,
Illo quo nocuit, grata ſapore fuit.
Sentit amans ſua damna fere; tamen hæret i
Materiam culpæ perſequiturque ſuæ.
Nos quoque delectant, quamvis nocuere, l
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;

Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis caſus immemoremque facit.
Vtque ſuum Bacche non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet Idæis exululata jugis;
Sic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo,
Altior humano ſpiritus ille malo.
Ille nec exſilium, Scythici nec littora ponti,
Ille nec iratos ſentit habere deos.
Vtque ſoporiferæ biberem ſi pocula Lethes,
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt.
Iure deas igitur veneror mala noſtra levantes;
Sollicitæ comites ex Helicone fugæ:
Et partim pelago, partim veſtigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede noſtra ſequi.
Sint precor hæ ſaltem faciles mihi: namque deorum
Cætera cum magno Cæſare turba facit.
Meque tot adverſis cumulat, quot littus arenas,
Quotque fretum piſces, ovaque piſcis habet.
Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma par autumnum, frigoribuſque nives;
Quam mala, quæ patior toto jactatus in orbe,
Dum miſer Euxini littora ſæva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum eſt;
Huc quoque ſunt noſtras fata ſecuta vias.
Hic quoque cognoſco natalis ſtamina noſtri;
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Vtque neque inſidias, capitiſque pericula narrem;
Vera quidem vidi, ſed graviora fide.
Vivere quam miſerum eſt inter Beſſoſque Getaſque
Illum, qui populi ſemper in ore fuit!
Quam miſerum eſt, porta vitam muroque tueri,
Vixque ſui tutum viribus eſſe loci!
Aſpera militiæ juvenis certamina fugi,
Nec niſi luſura movimus arma manu:
Nunc ſenior gladioque latus ſcutoque ſiniſtram,
Canitiem galeæ ſubjicioque meam.
Nam dedit è ſpecula cuſtos ubi ſigna tumultus;
Induimus trepida protinus arma manu.
Hoſtis habens arcus imbutaque tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia luſtrat equo.
Vtque rapax pecudem, quæ ſe non texit ovili,
Per ſata, per ſylvas, fertque refertque lupus;
Sic, ſi quem nondum portarum ſede receptum
Barbarus in campis repperit hoſtis, habet.
Aut ſequitur captus, conjectaque vincula collo
Accipit; aut telo virus habente perit.
Hic ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis,
Heu nimium fati tempora lenta mei!

Et tamen ad numeros antiquaque ſacra reverti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis.
Sed neque cui recitem quiſquam eſt mea carmina: nec qui
Auribus accipiat verba Latina ſuis.
Ipſe mihi (quid enim faciam?) ſcriboque legoque:
Tutaque judicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta Getæque legent?
Sæpe etiam lacrymæ ſunt me ſcribente profuſæ,
Humidaque eſt fletu littera facta meo.
Corq; vetuſta meum tanquam nova vulnera ſentit,
Inque ſinum mœſtæ labitur imber aquæ,
Cum vice mutata qui ſim fuerimque recordor,
Et tulerit me quo caſus, & unde, ſubit:
Sæpe manus demens ſtudiis irata ſibique
Miſit in arſuros carmina noſtra focos.
Atque ea de multis, quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas. (men
Tu quoq; non melius, quam ſunt mea tempora, car-
Interdicta mihi conſule Roma boni.

ELEGIA II.

IAm fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis,
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu.
Altaque velantur fortaſſe palatia ſertis,
Thuraque in igne ſonant, inficiuntque diem,
Candidaque adducta collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine tingit humum:
Donaque amicorum templis promiſſa deorum
Reddere victores Cæſar uterque parant:
Et qui Cæſareo juvenes ſub nomine creſcunt,
Perpetuo terras ut regat iſta domus:
Cumque bonis nuribus pro ſoſpite Livia nato
Munera dat meritis, ſæpe datura, deis:
Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetua ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cumque pia lætatur plebe Senatus.
Parvaque cujus eram pars ego nuper, eques.
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt,
Famaque tam longe non niſi parva venit.
Ergo omnis populus poterit ſpectare triumphos,
Cumque ducum titulis oppida capta leget,
Vinclaque captiva reges cervice gerentes,
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore verſos,
Terribiles aliis immemoreſque ſui.
Quorum pars cauſſas, & res, & nomina quæret:
Pars referet, quamvis noverit illa parum:
Hic.

Digitized by Google

Hic, qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro,
  Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miſerabile fixit;
  Non iſto vultu, cum tulit arma, fuit:
Ille ferox, & adhuc oculis hoſtilibus ardens,
  Hortator pugnæ conſiliumque fuit.
Perfidus hic noſtros inclulit fraude locorum,
  Squallida prolixis qui tegit ora comis.
Illo, qui ſequitur, dicunt mactata miniſtro
  Sæpe recuſanti corpora capta deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot caſtella, tot amnes,
  Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Druſus in his meruit quondam cognomina terris,
  Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis viridi male tectus ab ulva,
  Decolor ipſe ſuo ſanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania paſſis,
  Et ducis invicti ſub pede mœſta ſedet:
Collaque Romanæ præbens animoſa ſecuri
  Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos ſuper in curru Cæſar victore veheris
  Purpureus populi rite per ora tui:
Quaque ibis manibus circumplaudere tuorum
  Vndique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbea lauro cingentur: Ioque
  Miles Io magna voce triumphe canet.
Ipſe ſono plauſuque ſimul fremituque calentes
  Quadrijugos cernes ſæpe reſiſtere equos.
Inde petes arcem, & delubra faventia votis:
  Et dabitur merito laurea vota Iovi.
Hæc ego ſummotus qua poſſum mente videbo;
  Erepti nobis jus habet illa loci.
Illa per immenſas ſpatiatur libera terras:
  In cœlum celeri pervenit illa via.
Illa meos oculos mediam deducit in urbem,
  Immunes tanti nec ſinit eſſe boni.
Invenietque animus, qua currus ſpectet eburnos.
  Sic certe in patria per breve tempus ero.
Vera tamen capiet populus ſpectacula felix,
  Lætaque erit præſens cum duce turba ſuo.
At mihi fingenti tantum longeque remoto
  Auribus hic fructus percipiendus erit.
Atque procul Latio diverſum miſſus in orbem
  Qui narret cupido vix erit iſta mihi.
Is quoque jam ſerum referet veteremque triumphum,
  Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
Illi es veniet, mea qua lugubria ponam,
  uſſaque privata publica major erit.

Denique dum vixi ſine crimine, mortuus eſſem.
Nunc mea ſupplicio vita pudenda ſuo eſt.
Me miſerum, tu ſi; cum diceris exſulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor!
Me miſerum, ſi turpe putas mihi nupta videri!
Me miſerum, ſi te jam pudet eſſe meam!
Tempus ubi eſt illud, quo te jactare ſolebas
Conjuge, nec nomen diſſimulare viri?
Tempus ubi eſt, quo te (niſi non vis illa referri)
Et dici memini, juvit & eſſe meam?
Vtque proba dignum eſt, omni tibi dote placebam,
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres (ita res tibi magna videbar)
Quemve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoq; ne pudeat, quod ſis mihi nupta: tuuſque
Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor.
Cum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu:
Non legis Euadnen erubuiſſe viro.
Nec, quia rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe ſuis Phaëthon inficiandus erat.
Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
Quod precibus periit ambitioſa ſuis.
Nec tibi, quod ſævis ego ſum Iovis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore rubor:
Sed magis in noſtri curam conſurge tuendi,
Exemplumque mihi conjugis eſto bonæ:
Materiamque tuis triſtem virtutibus imple.
Ardua per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis noſſet, felix ſi Troja fuiſſet?
Publica virtutis per mala facta via eſt.
Ars tua Tiphya jacet, ſi non ſit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua Phœbe jacet.
Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus; arguiturque malis.
Dat tibi noſtra locum tituli fortuna; caputque
Conſpicuum pietas qua tua tollat habet.
Vtere temporibus, quorum nunc munere freta es,
Et patet in laudes area magna tuas.

ELEGIA IV.

O Qui nominibus cum ſis generoſus avitis,
Exſuperas morum nobilitate genus,
Cujus ineſt animo patrii candoris imago,
Non careat nervis candor ut iſte ſuis;
Cujus in ingenio eſt patriæ facundia linguæ,
Qua prior in Latio non fuit ulla foro;
Quod minime volui, poſitis pro nomine ſignis
Dictus es. ignoſcas laudibus ipſe tuis.
Nil ego peccavi; tua te bona cognita produnt.

Digitized by Google

Si, quod es appares; culpa ſoluta mea eſt.
Nec tamen officium noſtro tibi carmine factum
Principe tam juſto poſſe nocere puto.
Ipſe pater patriæ, (quid enim civilius illo?)
Suſtinet in noſtro carmine ſæpe legi:
Nec prohibere poteſt, quia res eſt publica, Cæſar:
Et de communi pars quoque noſtra bono eſt.
Iupiter ingeniis præbet ſua numina vatum,
Seque celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſſa tua exemplo ſuperorum tuta duorum eſt:
Quorum hic aſpicitur, creditur ille deus.
Vt non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrii littera noſtra tui.
Nec nova, quod tecum loquor, eſt injuria noſtra,
Incolumis cum quo ſæpe locutus eram.
Quo vereare minus ne ſim tibi crimen amicus,
Invidiam, ſi qua eſt, autor habere poteſt.
Nam tuus eſt primis cultus mihi ſemper ab annis
(Hoc certe noli diſſimulare) pater:
Ingeniumque meum (potes hæc meminiſſe) probabat:
Plus etiam quam me judice dignus eram.
Deque meis illo referebat verſibus ore,
In quo pars altæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quod me domus iſta recepit,
Sed prius autori ſunt data verba tuo.
Nec data ſunt, mihi crede, tamen: ſed in omnibus actis,
Vltima ſi demas, vita tuenda mea eſt.
Hanc quoque, qua perii, culpam, ſcelus eſſe negabis,
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali.
Aut timor, aut error nobis; prius obfuit error.
Ah ſine me fati non meminiſſe mei.
Neve retractando nondum coëuntia rumpe
Vulnera. vix illis proderit ipſa quies.
Ergo ut jure damus pœnas; ſic abfuit omne
Peccato facinus conſiliumque meo.
Idque deus ſentit: pro quo nec lumen ademptum,
Nec mihi detractas poſſidet alter opes.
Forſitan hanc ipſam, vivat modo, finiet olim,
Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio jubeat diſcedere: ſi non
Noſtra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium pauloque quietius oro,
Quique ſit à ſævo longius hoſte, locum.
Tantaque in Auguſto clementia; ſi quis ab illo
Hæc peteret pro me, forſitan ille daret.
Frigida me cohibent Euxini littora ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neque jactantur moderatis æquora ventis,
Nec placidos portus hoſpita navis habet.

Digitized by Google

Sunt circa gentes quæ prædam ſanguine quærunt,
  Nec minus infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore
  Pæne ſub ejuſdem frigoris axe jacent.
Nec procul à nobis locus eſt, ubi Taurica dira
  Cæde pharetratæ ſpargitur ara deæ.
Hæc prius, ut memorant, non invidioſa nefandis,
  Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hic pro ſuppoſita virgo Pelopeia cerva
  Sacra deæ coluit qualiacunque ſuæ.
Quo poſtquam, dubium pius an ſceleratus, Oreſtes
  Exactus furiis venerat ipſe ſuis,
Et comes exemplum veri Phocæus amoris,
  Qui duo corporibus, mentibus unus erant;
Protinus evincti triſtem ducuntur ad aram,
  Quæ ſtabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc ſua mors, nec mors ſua terruit illum:
  Alter ab alterius funere mœſtus erat.
Et jam conſtiterat ſtricto mucrone ſacerdos:
  Cinxerat & Grajas barbara vitta comas:
Cum vice ſermonis fratrem cognovit, & illi
  Pro nece complexus Iphigeneja dedit.
Læta deæ ſignum crudelia ſacra peroſæ
  Tranſtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni pæne ultima mundi,
  Quam fugêre homines dique, propinqua mihi eſt,
Atque meam terram prope ſunt funebria ſacra,
  Si modo Naſoni barbara terra ſua eſt.
O utinam venti, quibus eſt ablatus Oreſtes,
  Placato referant & mea vela deo!

ELEGIA V.

O Mihi dilectos inter ſors prima ſodales,
  Unica fortunis ara reperta meis,
Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
  Ut vigil infuſa Pallade flamma ſolet,
Qui veritus non eſt portus aperire fideles,
  Fulmine percuſſæ confugiuntque rati,
Cujus eram cenſu non me ſenſurus egentem,
  Si Cæſar patrias eripuiſſet opes;
Temporis oblitum dum me rapit impetus hujus,
  Excidit heu nomen quam mihi pæne tuum!
Tu tamen agnoſcis: tactuſque cupidine laudis,
  Ille ego ſum, cuperes dicere poſſe palam.
Certe ego, ſi ſineres, titulum tibi reddere vellem,
  Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine: neve
  Intempeſtivus nominis obſtet honor.
Quod licet & tutum eſt, intra tua pectora gaude,

Meque tui memorem, teque fuiſſe pium.
Vtque facis remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniet placido mollior aura deo:
Et tutare caput nulli ſervabile; ſi non
Qui merſit Stygia ſublevet illud aqua.
Teque, quod eſt rarum, præſta conſtanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua proceſſus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipſe, juveſque tuos:
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat & veſtro rara querela toro:
Diligat & ſemper ſocius te ſanguinis illo
Quo pius affectu Caſtora frater amat:
Sic juvenis, ſimiliſque tibi ſit natus, & illum
Moribus agnoſcat quilibet eſſe tuum:
Sic faciat ſocerum tœda te nata jugali,
Nec tardum juveni det tibi nomen avi.

ELEGIA VI.

Tempore ruricolæ patiens ſit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæque ſui juſſis obtemperat Inda magiſtri
Bellua, ſervitium tempore victa ſubit.
Tempus, ut extentis tumeat facit uva racemis,
Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas ſemen perducit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri,
Hoc rigidos ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſævas paullatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mœſtaque corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas
Præterquam curas attenuare meas.
Vt patria careo; bis frugibus area trita eſt:
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt,
Menſque mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga ſæpe juvenci,
Et domitus fræno ſæpe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore:
Vt ſit enim ſibi par, crevit, & aucta mora eſt.
Nec tam nota mihi, quam ſunt, mala noſtra fuerunt:
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora, gravant.
Eſt quoque non minimum vires afferre recentes,
Nec præconſumptum temporis eſſe malis.

Digitized by Google

Fortior in fulva novus eſt luctator arena,
Quam cui ſunt tarda brachia feſſa mora.
Integer eſt melior nitidis gladiator in armis,
Quam cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modo facta procellas:
Quamlibet exiguo ſolvitur imbre vetus.
Nos quoque quæ ferimus tulimus patientius ante
Quæ mala ſunt longa multiplicata die.
Credite, deficio, noſtroque à corpore quantum
Auguror, accedunt tempora parva malis.
Nam neque ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat:
Vix habeo tenuem quæ tegat oſſa cutem.
Corpore ſed mens eſt ægro magis ægra, malique
In circumſpectu ſtat ſine fine ſui.
Vrbis abeſt facies, abſunt mea cura ſodales:
Et, qua nulla mihi carior, uxor abeſt.
Vulgus adeſt Scythicum, braccataque turba Getarum;
Sic mala, quæ video, non videoque, nocent.
Vna tamen ſpes eſt, quæ me ſolatur in iſtis;
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

Bis me ſol adiit gelidam poſt frigore brumam,
Biſque ſuum tacto piſce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera verſus
Quamlibet in paucos officioſa fuit?
Cur tua ceſſavit pietas, ſcribentibus illis,
Exiguus nobis, cum quibus uſus erat?
Cur quoties alicuidum chartæ vincula dempſi,
Illam ſperavi nomen habere tuum?
Di faciant, ut ſæpe tua ſit epiſtola dextra
Scripta, ſed ex multis reddita nulla mihi.
Quod precor eſſe liquet. credam prius ora Meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis:
Eſſe canes utero ſub Virginis: eſſe Chimæram,
A truce quæ flammis ſeparet angue leam:
Quadrupedeſque homines cum pectore pector junctos:
Tergeminumque virum, tergeminumque canem:
Sphingaque, & Harpyias, ſerpentipedeſque Gigantes
Centimanumque Gygen, ſemibovemque virum.
Hæc ego cuncta prius, quam te cariſſime credam
Mutatum, & curam depoſuiſſe mei.
Innumeri montes inter me teque, viæque,
Fluminaque, & campi, nec freta pauca jacent.
Mille poteſt cauſſis, à te quæ littera ſæpe
Miſſa ſit, in noſtras rara venire manus.
Mille tamen cauſſas ſcribendo vince frequenter:
Excuſem ne te ſemper amice mihi.

Non ſit ut inferius ſuppoſitumque deo.
Nam quamquam vitio pars eſt contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
Æquantem ſuperos emeruiſſe virum.

ELEGIA IX.

SI licet, & pateris, nomen facinuſque tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis:
Noſtraque vincetur lacrymis clementia ſeris.
Fac modo te pateat pœnituiſſe tui:
Fac modo te damnes, cupiaſque eradere vitæ
Tempora, ſi poſſis Tiſiphonæa tuæ.
Sin minus, & flagrant odio tua pectora noſtro;
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, ſicut ſum, miſſus in orbem;
Noſtra ſuas iſtuc porriget ira manus.
Omnia, ſi neſcis, Cæſar mihi jura reliquit,
Et ſola eſt patria pœna carere mea.
Et patriam, modo ſit ſoſpes, ſperamus ab illo.
Sæpe Iovis telo quercus aduſta viret.
Denique vindictæ ſi ſit mihi nulla facultas;
Pierides vires & ſua tela dabunt.
Vt Scythicis habitem longe ſummotus in oris,
Siccaque ſint oculis proxima ſigna meis;
Noſtra per immenſas ibunt præconia gentes,
Quidque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit ad occaſum, quidquid dicemus, ab ortu:
Teſtis & Heſperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas,
Et gemitus vox eſt magna futura mei.
Nec tua te ſontem tantummodo ſecula norint:
Perpetuæ crimen poſteritatis eris.
Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi,
Nec mihi ſumendi cauſſa ſit ulla velim.
Circus adhuc ceſſat: ſpargit tamen acer arenam
Taurus, & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoque, quam volui, plus eſt. cane Muſa receſſus,
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum.

ELEGIA X.

ILle ego, qui fueram tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut noris accipe poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies diſtat ab urbe decem.
Editus hinc ego ſum: nec non, ut tempora noris,
Cum cecidit fato conſul uterque pari:
Si quid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis heres;
Non modo fortunæ munere factus eques.

Digitized by Google

Nec ſtirps prima fui: genito ſum fratre creatus,
Qui tribus ante quater menſibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus affuit idem:
Vna celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt armiferæ feſtis de quinque Minervæ,
Qua fieri pugna prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curaque parentis
Imus ad inſignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo;
Fortia verboſi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cæleſtia ſacra placebant,
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis: totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſua carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam ſcribere, verſus erat.
Interea tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumpta mihique toga eſt:
Induiturque humeris cum lato purpura clavo:
Et ſtudium nobis, quod fuit ante, manet.
Iamque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cum perit: & cœpi parte carere mei.
Cœpimus & teneræ primos ætatis honores,
Deque viris quondam pars tribus una fui.
Curia reſtabat: clavi menſura coacta eſt.
Majus erat noſtris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæque fugax ambitionis eram:
Et petere Aoniæ ſuadebant tuta ſorores
Otia; judicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fovique poëtas,
Quotquot erant vates, rebar adeſſe deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo,
Quæque nocet ſerpens, quæ juvet herba, Macer.
Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes;
Iure ſodalitii qui mihi junctus erat.
Ponticus Heroo, Battus quoque clarus Iambo,
Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures;
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantum: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Succeſſor fuit hic tibi Galle; Propertius illi.
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Vtque ego majores, ſic me coluere minores:
Notaque non tarde facta Thaleja mea eſt.
Carmina cum primum populo juvenilia legi;

Bar-

Digitized by Google

Barba reſecta mihi biſve ſemelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem ſcripſi: ſed quæ vitioſa putavi,
Emendaturis ignibus ipſe dedi.
Tum quoq; cum fugerem, quędam placitura cremavi,
Iratus ſtudio carminibuſque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quodque levis cauſſa moveret, erat.
Cum tamen hoc eſſem, minimoque accenderer igne;
Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit.
Pæne mihi puero, nec digna, nec utilis uxor
Eſt data: quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine conjux,
Non tamen in noſtro firma futura toro.
Vltima, quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exſulis eſſe viri.
Filia me mea bis prima fœcunda juventa,
Sed non ex uno conjuge fecit avum.
Et jam complerat genitor ſua fata; novemque
Addiderat luſtris altera luſtra novem:
Non aliter flevi, quam me fleturus ademtum
Ille fuit. matri proxima buſta tuli.
Felices ambo tempeſtiveque ſepulti,
Ante diem pœnæ quod periere meæ.
Me quoque felicem, quod non viventibus illis
Sum miſer; & de me quod doluere nihil.
Si tamen exſtinctis aliquid niſi nomina reſtant,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos,
Fama parentales ſi vos mea contigit umbræ,
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro;
Scite precor cauſſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ non ſcelus eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt. ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
Iam mihi canities, pulſis melioribus annis,
Venerat, antiquas miſcueratque comas:
Poſtque meos ortus Piſæa vinctus oliva
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cum maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi principis ira jubet.
Cauſſa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitumque nefas, famulosque nocentes?
Ipſeque multa tuli non leviora fuga.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere: ſeque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis:
Oblituſque mei ductæque per otia vitæ,
Inſolita cepi temporis arma manu.

Digitized by Google

Totque tuli terra caſus pelagoque; quot inter
  Occultum ſtellæ conſpicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
  Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego, finitimus quamvis circumſonor armis,
  Triſtia, quo poſſum carmine, fata levo.
Quod quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures;
  Sic tamen abſumo decipioque diem.
Ergo quod vivo, duriſque laboribus obſto;
  Nec me ſollicitæ tædia lucis habent;
Gratia Muſa tibi. nam tu ſolatia præbes,
  Tu curæ requies, tu medicina venis:
Tu dux & comes es: tu nos abducis ab Iſtro,
  In medioque mihi das Helicone locum:
Tu mihi quod rarum eſt, vivo ſublime dediſti
  Nomen; ab exſequiis quod dare fama ſolet.
Nec, qui detractat præſentia livor, iniquo
  Vllum de noſtris dente memordit opus.
Nam tulerint magnos cum ſæcula noſtra poëtas;
  Non fuit ingenio fama maligna meo.
Cumque ego præponam multos mihi; non minor illis
  Dicor, & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præſagia veri;
  Protinus ut moriar, non ero terra tuus.
Sive favore tuli, ſive hanc ego carmine famam;
  Iure tibi grates candide lector ago.

TRISTIVM

LIBER V.

ELEGIA I.

HVnc quoque de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
  Littore, præmiſſis quattuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poëtæ.
  Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ita flebile carmen;
  Materiæ ſcripto conveniente ſuæ.
Integer & lætus, læta & juvenilia luſi:
  Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.
Vt cecidi, ſubiti perago præconia caſus,
  Sumque argumenti conditor ipſe mei.
Vtque jacens ripa deflere Cayſtrius ales
  Dicitur ore ſuam deficiente necem:
Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras,
  Efficio tacitum ne mihi funus eat.

Deli-

Delicias ſi quis laſcivaque carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quod iſta legat.
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Et plures, quorum nomina magna vigent.
Atque utinam numero nos non eſſemus in iſto.
Hei mihi cur unquam Muſa locuta mea eſt!
Sed dedimus pœnas, Scythicique in finibus Iſtri
Ille pharetrati luſor amoris adeſt.
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi,
Et memores juſſi nominis eſſe mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret
Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte.
Materia eſt propriis ingenioſa malis.
Et quota fortunæ pars eſt in carmine noſtræ?
Felix qui patitur quæ numerare poteſt.
Quot frutices ſilvæ, quot flavas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet;
Tot mala pertulimus: quorum medicina quieſque
Nulla, niſi in ſtudio eſt, Pieridumque mora.
Quis tibi Naſo modus lacrymoſi carminis? inquis.
Idem, fortunæ qui modus hujus erit.
Quod querar illa mihi pleno de fonte miniſtrat:
Nec mea ſunt, fati verba ſed iſta mei.
At mihi ſi cara patriam cum conjuge reddas;
Sint vultus hilares, ſimque quod ante fui.
Lenior invicti ſi ſit mihi Cæſaris ira;
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
Nec tamen ut luſit, rurſus mea littera ludet:
Sit ſemel illa joco luxuriata meo.
Quod probet ipſe canam: pœnæ modo parte levata
Barbariam, rigidos effugiamque Getas.
Interea noſtri quid agant niſi triſte libelli?
Tibia funeribus convenit iſta meis.
At poteras, inquis, melius mala ferre ſilendo,
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta ſequantur.
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
Ipſe Perilleo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cum Priami lacrymis offenſus non ſit Achilles;
Tun' fletus inhibes durior hoſte meos?
Cum faceret Nioben orbam Latonia proles;
Non tamen & ſiccas juſſit habere genas.
Eſt aliquid fatale malum per verba levare:
Hoc querulam Prognen Halcyonemque facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſua.
Strangulat incluſus dolor, atque exæſtuat intus:

Cogitur

Digitized by Google

Cogitur & vires multiplicare ſuas.
Da veniam potius: vel totos tolle libellos;
Si mihi quod prodeſt, hoc tibi lector obeſt.
Sed nec obeſſe poteſt ulli: nec ſcripta fuerunt
Noſtra, niſi autori pernicioſa ſuo.
At mala ſunt, fateor. quis te mala ſumere cogit?
Aut quis deceptum ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec hoc mando: ſed ut hic deducta legantur,
Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet conferre poëtis,
Inter Sauromatas ingenioſus eram.
Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
Ingenio ſtimulos ſubdere fama ſolet.
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis:
Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.
Cur ſcribam docui: cur mittam quæritis iſtos?
Vobiſcum cupio quolibet eſſe modo.

ELEGIA II.

ECquid ut è Ponto nova venit epiſtola, palles,
Et tibi ſollicita ſolvitur illa manu?
Pone metum, valeo. corpuſque, quod ante laborum
Impatiens nobis invalidumque fuit;
Sufficit, atque ipſo vexatum induruit uſu.
An magis infirmo non vacat eſſe mihi?
Mens tamen ægra jacet, nec tempore robora ſumpſit,
Affectuſque animi, qui fuit ante, manet.
Quæque mora ſpatioque ſuo coitura putavi
Vulnera; non aliter, quam modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas:
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Pæne decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido vulnus ab angue datum:
Telephus æterna conſumptus tabe periſſet.
Si non quæ nocuit dextra tuliſſet opem.
Et mea, ſi facinus nullum commiſimus, opto
Vulnera qui fecit, facta levare velit:
Contentuſque mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum, multum reſtabit acerbi:
Parſque meæ pœnæ totius inſtar erit.
Littora quot conchas, quot amœna roſaria flores,
Quotve ſoporiferum grana papaver habet,
Sylva feras quot alit, quot piſcibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aëra pulſat avis;
Tot premor adverſis, quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Vtque viæ caſus, ut amara pericula ponti,
Vt taceam ſtrictas in mea fata manus;

Barbara me tellus, orbiſque noviſſima magni
Suſtinet, & ſævo cinctus ab hoſte locus.
Hinc ego trajicerer (nec enim mea culpa cruenta eſt)
Eſſet, quæ debet, ſi tibi cura mei.
Ille deus: bene quo Romana potentia nixa eſt,
Sæpe ſuo victor lenis in hoſte fuit.
Quid dubitas, & tuta times? accede, rogaque.
Cæſare nil ingens mitius orbis habet.
Me miſerum! quid agam, ſi proxima quæque relinquunt,
Subtrahis & fracto tu quoque colla jugo?
Quo ferar? unde petam lapſis ſolatia rebus?
Anchora jam noſtram non tenet ulla ratem.
Viderit: ipſe ſacram quamvis inviſus ad aram
Confugiam, nullas ſummovet ara manus.
Alloquar en abſens abſentia numina ſupplex:
Si fas eſt homini cum Jove poſſe loqui.
Arbiter imperii, quo certum eſt ſoſpite cunctos
Auſoniæ curam gentis habere deos,
O decus, ô patriæ per te florentis imago!
O vir non ipſo, quem regis, orbe minor!
Sic habites terras, & te deſideret æther,
Sic ad pacta tibi ſidera tardus eas;
Parce precor: minimamque tuo de fulmine partem
Deme. ſatis pœnæ, quod ſuperabit, erit.
Ira quidem moderata tua eſt: vitamque dediſti:
Nec mihi jus civis: nec mihi nomen abeſt.
Nec mea conceſſa eſt aliis fortuna: nec exſul
Edicti verbis nominor ipſe tui.
Omniaque hæc timui, quoniam meruiſſe videbar:
Sed tua peccato lenior ira meo eſt.
Arva relegatum juſſiſti viſere Ponti,
Et Scythicum profuga ſcindere puppe fretum.
Juſſus ad Euxini deformia littora veni
Æquoris. hæc gelido terra ſub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam ſine frigore cœlum,
Glebaque canenti ſemper obuſta gelu,
Neſciaque eſt vocis quod barbara lingua Latinæ,
Grajaque quod Getico victa loquela ſono eſt;
Quam quod finitimo cinctus premor undiq; Marte,
Vixque brevis tutos murus ab hoſte facit.
Pax tamen interdum eſt, pacis fiducia nunquam.
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma, locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclæa Charybdis
Devoret, atque ſuis ad Styga mittat aquis:
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ:
Vel freta Leucadii mittar in alta dei.
Quod petimus pœna eſt (neque enim miſer eſſe recuſo)
Sed precor, ut poſſim tutius eſſe miſer.

ELEGIA III.

ILla dies hæc eſt, qua te celebrare poëtæ,
  Si modo non fallunt tempora, Bacche ſolent:
Feſtaque odoratis innectunt tempora ſertis,
  Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos memini, dum me mea fata ſinebant,
  Non inviſa tibi pars ego ſæpe fui.
Quem nunc ſuppoſitum ſtellis Erimanthidos Vrſæ
  Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique prius mollem vacuamque laboribus egi
  In ſtudiis vitam, Pieridumque choro;
Nunc procul à patria Geticis circumſonor armis;
  Multa prius pelago, multaque paſſus humo.
Sive mihi caſus, ſive hoc dedit ira deorum:
  Nubila naſcenti ſeu mihi Parca fuit.
Tu tamen è ſacris hederæ cultoribus unum
  Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.
An dominæ fati quidquid cecinere ſorores,
  Omne ſub arbitrio deſinit eſſe Dei?
Ipſe quoque æthereas meritis invectus es arces;
  Quo non exiguo facta labore via eſt.
Nec patria eſt habitata tibi: ſed ad uſque nivoſum
  Strymona veniſti, Marticolamque Geten,
Perſidaque, & lato ſpatiantem flumine Gangem,
  Et quaſcunque bibit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
  Stamina bis genito biſcecinere tibi.
Me quoque, ſi fas eſt exemplis ire deorum,
  Ferrea ſors vitæ difficiliſque premit:
Illo nec levius cecidi; quem magna locutum
  Reppulit à Thebis Iupiter igne ſuo.
Vt tamen audiſti percuſſum fulmine vatem;
  Admonitu matris condoluiſſe potes.
Et potes aſpiciens circum tua ſacra poetas,
  Neſcio quis noſtri dicere cultor abeſt.
Fer bone Liber opem: ſic altera degravet ulmum
  Vitis, & incluſo plena ſit uva mero:
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnava juventus
  Adſit, & attonito non taceare ſono:
Oſſa bipenniferi ſic ſint male preſſa Lycurgi:
  Impia nec pœna Pentheos umbra vacet:
Sic micet æternum vicinaque ſidera vincat
  Conjugis in cœlo clara corona tuæ.
Huc ades, & caſus releves pulcherrime noſtros;
  Vnum de numero me memor eſſe tuo.
Sunt dis inter ſe commercia. flectere tenta
  Cæſareum numen numine Bacche tuo.
Vos quoque, conſortes ſtudii pia turba poetæ,

Hæc

Digitized by Google

Hæc eadem ſumpto quiſque rogate mero.
Atque aliquis veſtrum, Naſonis nomine dicto,
Deponat lacrymis pocula miſta ſuis:
Admonituſque mei, cum circumſpexerit omnes,
Dicat, Vbi eſt noſtri pars modo Naſo chori?
Idque ita, ſi veſtrum merui candore favorem.
Nullaque judicio littera læſa meo eſt,
Si, veterum digne veneror cum ſcripta virorum,
Proxima non illis eſſe minora reor:
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen;
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IV.

LIttore ab Euxino Naſonis epiſtola veni,
Laſſaque facta mari, laſſaque facta via.
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aſpice Romam.
Heu quanto melior ſors tua ſorte mea eſt!
Flens quoque me ſcripſit: nec qua ſignabar, ad os eſt
Ante, ſed ad madidas gemma relata genas.
Triſtitiæ cauſſam ſi quis cognoſcere quærit;
Oſtendi ſolem poſtulat ille ſibi:
Nec frondem in ſylvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.
Quid Priamus doleat mirabitur Hectore rapto,
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Di facerent utinam talis ſtatus eſſet in illo,
Vt non triſtitiæ cauſſa dolenda foret.
Fert tamen, ut debet, caſus patienter amaros:
More nec indomiti fræna recuſat equi.
Nec fore perpetuam ſperat ſibi numinis iram;
Conſcius in culpa non ſcelus eſſe ſua.
Sæpe refert, ſit quanta dei clementia: cujus
Se quoque in exemplis annumerare ſolet.
Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis,
Denique quod vivat; munus habere dei.
Te tamen (ô ſi quid credis mihi) carius ille
Omnibus in toto pectore ſemper habet.
Teque Mœnetiaden, te qui comitatus Oreſtem,
Te vocat Ægiden, Euryalumque ſuum.
Nec patriam magis ille ſuam deſiderat, & quæ
Plurima cum patria ſentit abeſſe ſibi;
Quam vultus, oculoſque tuos, ô dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis!
Sæpe etiam mœrens tempus reminiſcitur illud,
Quod non præventum morte fuiſſe dolet.
Cumque alii fugerent ſubitæ contagia cladis,
Nec vellent ictæ limen adire domus:
Te ſibi cum paucis meminit manſiſſe fidelem:
Si paucos aliquis treſve duoſve vocat.

Quamvis attonitus, ſenſit tamen omnia: nec te
 Se minus adverſis indoluiſſe ſuis.
Verba ſolet, vultumque tuum, gemituſque referre;
 Et te flente ſuos demaduiſſe ſinus.
Quam ſi præſtiteris, qua conſolatus amicum
 Sis ope ſolandus cum ſimul ipſe fores.
Pro quibus affirmat fore ſe memoremque piumque;
 Sive diem videat, ſive tegatur humo:
Per caput ipſe ſuum ſolitus jurare tuumque,
 Quod ſcio non illi vilius eſſe ſuo.
Plena tot ac tantis referetur gratia factis:
 Nec ſinet ille tuos littus arare boves.
Fac modo conſtanter profugum tueare: quod ille,
 Qui bene te novit, non rogat: ipſa rogo.

ELEGIA V.

ANnuus aſſuetum dominæ natalis honorem
 Exigit. ite manus ad pia ſacra meæ.
Sic quondam feſtum Laërtius egerat heros
 Forſan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adſit noſtrorum oblita malorum:
 Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui:
Quæque ſemel toto veſtis mihi ſumitur anno,
 Sumatur fatis diſcolor alba meis:
Araque gramineo viridis de ceſpite fiat,
 Et velet tepidos nexa corona focos.
Da mihi thura puer pingues facientia flammas,
 Quodque pio fuſum ſtridat in igne merum.
Optime natalis, quamvis procul abſumus, opto
 Candidus huc venias, diſſimiliſque meo.
Si quod & inſtabat dominæ miſerabile vulnus,
 Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæque gravi nuper plus quam quaſſata procella eſt,
 Quod ſupereſt, tutum per mare navis eat.
Illa domo, nataque ſua, patriaque fruatur:
 Erepta hæc uni ſit ſatis eſſe mihi.
Quatenus & non eſt in caro conjuge felix,
 Pars vitæ triſti cætera nube vacet.
Vivat, ametque virum; quoniam ſic cogitur, abſens:
 Conſumatque annos, ſed diuturna, ſuos:
Adjicerem & noſtros: ſed ne contagia fati
 Corrumpant timeo, quos agit ipſa, mei.
Nil homini certum eſt. fieri quis poſſe putaret,
 Vt facerem in mediis hæc ego ſacra Getis?
Aſpice ut aura tamen fumos e thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
Senſus ineſt igitur nebulis, quas exigit ignis:
 Conſilium fugiunt cætera pæne meum.
Conſilio, commune ſacrum cum fiat in ara

Fratribus, alterna qui periere manu;
Ipſa ſibi diſcors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non poſſe loquebar,
Et me Battiades judice falſus erat.
Omnia nunc credo: cum tu non ſtultus ab Arcto
Terga vapor dederis, Auſoniamque petas.
Hæc igitur lux eſt; quæ ſi non orta fuiſſet,
Nulla fuit miſero feſta videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos,
Queis erat Eurytion Icariuſque pater.
Nata pudicitia eſt, mores, probitaſque, fideſque:
At non ſunt iſta gaudia nata die:
Sed labor, & curæ, fortunaque moribus impar,
Iuſtaque de viduo pæne querela toro.
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Vlyſſes;
Penelope felix, ſed ſine laude, foret.
Victor Echionias ſi vir penetraſſet in arces;
Forſitan Euadnen vix ſua noſſet humus.
Cum Pelia genitæ tot ſint; cur nobilis una eſt?
Nempe fuit miſero nupta quod una viro.
Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodameja nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod malles, pietas ignota maneret,
Implerent venti ſi mea vela ſui.
Di tamen, & Cæſar dis acceſſure, ſed olim
Æquarint Pylios cum tua fata dies;
Non mihi, qui pœnam fateor meruiſſe, ſed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

TV quoque noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus erat;
Tu quoque ſuſcepti curam dimittis amici,
Officiique pium tam cito ponis onus?
Sarcina ſum fateor. quam ſi tu tempore noſtro
Depoſiturus eras; non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem Palinure relinquis.
Ne fuge: neve tua ſit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera prœlia fidi
Deſeruit levitas Automedontis equos?
Quem ſemel excepit, numquam Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.
Turpius ejicitur, quam non admittitur hoſpes:
Quæ patuit dextræ firma ſit ara meæ.
Nil niſi me ſolum primo tutatus es, at nunc
Me pariter ſerva, judiciumque tuum:

Si modo non aliqua eſt in me nova culpa; tuamque
Mutarunt ſubito crimina noſtra fidem.
Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura,
Quod cupio, membris exeat ante meis;
Quam tua delicto ſtringantur pectora noſtro,
Et videar merito vilior eſſe tibi.
Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
Vt mea ſit longis mens quoque mota malis.
Finge tamen motam. quoties Agamemnone natum
Dixiſſe in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero eſt, quod vel pulſarit amicum:
Manſit in officiis non minus ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolum commune beatis,
Ambobus tribui quod ſolet obſequium.
Ceditur & cœcis, & quos prætexta verendos
Virgaque cum verbis imperioſa facit.
Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes.
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum minimumque laborum:
Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quam multa madidæ celantur arundine foſſæ,
Floridaquam multas Hybla tuetur apes,
Quam multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent;
Tam me circumſtat denſorum turba malorum,
Crede mihi, vero eſt noſtra querela minor.
His, qui contentus non eſt, in littus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtivos igitur compeſce tumores,
Vela neque in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VII.

QVam legis, ex illa tibi venit epiſtola terra,
Latus ubi æquoreis jungitur Iſter aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita ſalute;
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut ſemper, quid agam cariſſime quæris,
Quamvis hoc vel me ſcire tacente potes:
Sum miſer. hæc brevis eſt noſtrorum ſumma malorum:
Quiſquis & offenſo Cæſare vivet; erit.
Turba Tomitanæ quæ ſit regionis, & inter
Quos habitem mores; diſcere cura tibi eſt.
Miſta ſit hæc quamvis inter Græcoſque Getaſque;
A male pacatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major Geticæque frequentia gentis
Per medias in equis itque reditque vias.
In quibus eſt nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.
Vox fera, trux vultus, veriſſima mortis imago:

Non

Non coma, non ulla barba reſecta manu.
Dextera non ſegnis ſtricto dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his heu, non veſtrorum oblitus amorum,
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
Atque utinam vivat, & non moriatur in illis:
Abſit ab invіſis & tamen umbra locis.
Carmina quod pleno ſaltari noſtra theatro,
Verſibus & plaudi ſcribis, amice, meis:
Nil equidem feci (tu ſcis hoc ipſe) theatris:
Muſa nec in plauſus ambitioſa mea eſt.
Non tamen ingratum eſt quodcunque oblivia noſtri
Impedit, & profugi nomen in ora refert.
Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor
Carmina devoveo, Pieridesque meas.
Cum bene devovi; nequeo tamen eſſe ſine illis,
Vulneribuſque meis tela cruenta ſequor.
Quæque modo Euboïcis lacerata eſt fluctibus; audet
Graja Capharea currere puppis aqua.
Nec tamen, ut lauder vigilo, curamque futuri
Nominis, utilius quod latuiſſet, ago.
Detineo ſtudiis animum, falloque labores:
Experior curis & dare verba meis.
Quid potius faciam deſertis ſolus in oris,
Quamve malis aliam quærere coner opem?
Sive locum ſpecto; locus eſt inamabilis, & quo
Eſſe nihil toto triſtius orbe poteſt:
Sive homines, vix ſunt homines hoc nomine digni,
Quamque lupi, ſævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum,
Victaque pugnaci jura ſub enſe jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis,
Oraque ſunt longis horrida tecta comis.
In paucis exſtant Græcæ veſtigia linguæ:
Hæc quoque jam Getico barbara facta ſono.
Unus in hoc non eſt populo, qui forte Latine
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipſe ego Romanus vates (ignoſcite Muſæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet, & fateor; jam deſuetudine longa
Vix ſubeunt ipſi verba Latina mihi.
Nec dubito, quin ſint & in hoc non pauca libello
Barbara. non hominis culpa, ſed iſta loci.
Ne tamen Auſoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patrio vox mea muta ſono;
Ipſe loquor mecum, deſuetaque verba retracto,
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tempuſque traho: meque ipſe reduco
A contemplatu ſemoveoque mali.

Digitized by Google

Carminibus quæro miſerarum oblivia rerum.
Præmia ſi ſtudio conſequar iſta; ſat eſt.

ELEGIA VIII.

NOn adeo cecidi, quamvis abjectus, ut infra
Te quoque ſim: inferius quo nihil eſſe poteſt.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati?
Nec mala te reddunt mitem placidumve jacenti
Noſtra, quibus poſſunt illacrymare feræ?
Nec metuis dubio fortunæ ſtantis in orbe
Numen, & exoſæ verba ſuperba deæ.
Exiget at dignas ultrix Rhamnuſia pœnas,
Impoſito calcas quod mea fata pede.
Vidi ego naufragiumque, viros & in æquore mergi,
Et nunquam dixi juſtior unda fuit.
Vilia qui quondam miſeris alimenta negarat,
Nunc mendicato paſcitur ille cibo.
Paſſibus ambiguis fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo certa tenaxque loco:
Sed modo læta manet, vultus modo ſumit acerbos,
Et tantum conſtans in levitate ſua eſt.
Nos quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus,
Flammaque de ſtipula noſtra breviſque fuit.
Neve tamen tota capias fera gaudia mente;
Non eſt placandi ſpes mihi nulla dei.
Vel quia peccavi citra ſcelus; utque pudore
Non caret, invidia ſic mea culpa caret;
Vel quia nil ingens ad finem ſolis ab ortu
Illo cui paret mitius orbis habet.
Scilicet ut per vim non eſt ſuperabilis ulli.
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemploque deum, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
Cum pœnæ venia plura roganda petam.
Si numeres anno ſoles & nubila toto,
Invenies nitidum ſæpius iſſe diem.
Ergo, ne nimium noſtra lætere ruina:
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta.
Poſſe puta fieri lenito principe, vultus
Vt videas media triſtis in urbe meos:
Vtque ego te videam cauſſa graviore fugatum,
Hæc ſunt à primis proxima vota meis.

ELEGIA IX.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus; poſitus quam mihi ſæpe fores!
Te canerem ſolum meriti memor. inque libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
[illegible] tibi deberem tota ſciretur in urbe;

Ex-

Exſul in amiſſa ſi tamen urbe legor.
Te præſens mitem noſſet, te ſerior ætas:
Scripta vetuſtatem ſi modo noſtra ferunt.
Nec tibi ceſſaret doctus benedicere lector:
Hic te ſervato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primum munus, quod ducimus auras:
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ille, tueris:
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cumque perhorreret caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit,
Naufragiumque meum tumulo ſpectaret ab alto,
Nec dederit nanti per freta ſæva manum;
Seminecem Stygia revocaſti ſolus ab unda.
Hoc quoq; quod memores poſſumus eſſe; tuum eſt,
Di tibi ſe tribuant cum Cæſare ſemper amicos:
Non potuit votum plenius eſſe meum.
Hæc meus argutis, ſi tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.
Nunc quoque, quamvis eſt jam juſſa quieſcere, quin te,
Nominet invitum, vix mea Muſa tenet.
Vtque canem pavidæ nactum veſtigia cervæ
Luctantem fruſtra copula dura tenet.
Vtque fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede, nunc ipſa fronte laceſſit equus;
Sic mea lege data vincta atque incluſa Thaleja
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici;
Parebo juſſis, parce timere, tuis.
At non parerem, ſi non meminiſſe putares.
Hoc quod non prohibet vox tua; gratus ero.
Dumque (quod ô breve ſit!) lumen vitale videbo;
Serviet officio ſpiritus iſte tuo.

ELEGIA X.

VT ſumus in Ponto; ter frigore conſtitit Iſter,
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul eſſe, tot annis,
Dardana quot Grajo Troja ſub hoſte fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde,
Et peragit lentis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quidquam de noctibus aufert,
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata eſt,
Cumque meis curis omnia longa facit.
An peragunt ſolitos communia tempora motus,
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine littus,
Et Scythici vere terra ſiniſtra freti.

Innumeræ circa gentes fera bella minantur,
  Quæ niſi de rapto vivere turpe putant.
Nil extra tutum eſt. tumulus defenditur ipſe
  Mœnibus exiguis, ingenioque loci.
Cum minime credas; ut avis, denſiſſimus hoſtis
  Advolat, & prædam, vix benè viſus, agit:
Sæpe intra muros clauſis venientia portis
  Per medias legimus noxia tela vias.
Eſt igitur rarus, qui jam colere audeat: iſque
  Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea paſtor junctis pice cantat avenis,
  Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope caſtelli defendimur: & tamen intus
  Miſta facit Grajis barbara turba metum.
Quippe ſimul nobis habitat diſcrimine nullo
  Barbarus; & tecti plus quoque parte tenet.
Quos ut non timeas; poſſis odiſſe, videndo
  Pellibus & longa corpora tecta coma.
Hos quoque qui geniti Graja creduntur ab urbe,
  Pro patrio cultu Perſica bracca tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ.
  Per geſtum res eſt ſignificanda mihi.
Barbarus hic ego ſum; quia non intelligor ulli,
  Et rident ſtolidi verba Latina Getæ.
Meque palam de me tuto mala ſæpe loquuntur:
  Forſitan objiciunt exſiliumque mihi.
Vtque fit, in me aliquid, ſi quid dicentibus illis
  Abnuerim quoties annuerimque, putant.
Adde, quod injuſtum rigido jus dicitur enſe:
  Dantur & in medio vulnera ſæpe foro.
O duram Lacheſin, quæ tam grave ſidus habenti
  Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quod patriæ vultu, veſtroque caremus amici,
  Quod ſic in Scythicis gentibus eſſe queror;
Vtraque pœna gravis. merui tamen urbe carere;
  Non merui tali forſitan eſſe loco.
Quid loquor ah demens? ipſam quoq; perdere vitam
  Cæſaris offenſo numine dignus eram.

ELEGIA XI.

QVod te neſcio quis per jurgia dixerit eſſe
  Exſulis uxorem, littera queſta tua eſt.
Indolui: non tam mea quod fortuna male audit,
  Qui jam conſuevi fortiter eſſe miſer;
Quam quod cui minime vellem ſum cauſſa pudoris,
  Teque reor noſtris erubuiſſe malis.
Perfer, & obdura. multo graviora tuliſti,
  Eripuit cum me principis ira tibi.
Fallitur iſte tamen, quo judice nominor exſul:

Mollior

Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi eſt, ipſum offendiſſe: priuſque
Veniſſet mallem funeris hora mihi.
Quaſſa tamen noſtra eſt, nec merſa nec obruta navis
Vtque caret portu; ſic tamen exſtat aquis.
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
Nil niſi me patriis juſſit abeſſe focis.
Vtque aliis, quorum numerum comprendere non eſt
Cæſareum numen, ſic mihi mite fuit.
Ipſe relegati, non exſulis utitur in me
Nomine. tuta ſuo judice cauſſa mea eſt.
Iure igitur laudes Cæſar pro parte virili
Carmina noſtra tuas qualiacunque canunt.
Iure deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant,
Teque velint ſine ſe comprecor eſſe deum.
Optat idem populus. ſed ut in mare flumina vaſtum
Sic ſolet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exſul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XII.

SCribis, ut oblectem ſtudio lacrymabile tempus,
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt, quod amice mones. quia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
Noſtra per adverſas agitur fortuna procellas:
Sorte nec ulla mea triſtior eſſe poteſt.
Exigis, ut Priamus natorum funere ludat,
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri,
Solus in extremos juſſus abire Getas?
Des licet invalido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe rei;
Fracta cadet tantæ ſapientia mole ruinæ.
Plus valet humanis viribus ira dei.
Ille ſenex dictus ſapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc caſu ſuſtinuiſſet opus.
Vt veniant patriæ, veniant oblivia noſtri,
Omnis & amiſſis ſenſus abeſſe queat;
At timor officio fungi vetat ipſe quieto:
Cinctus ab innumero me tenet hoſte locus.
Adde, quod ingenium longa rubigine læſum
Torpet: & eſt multo, quam fuit ante, minus.
Fertilis, aſſiduo ſi non renovetur aratro,
Nil, niſi cum ſpinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo ſteterit, male curret, & inter
Carceribus miſſos ultimus ibit equus.

Vertitur in teneram cariem rimiſque dehiſcit,
Si quadiu ſolitis cymba vacavit aquis.
Me quoque deſpera, fuerim cum parvus & ante,
Illi, qui fueram, poſſe redire parem.
Contudit ingenium patientia longa malorum,
Et pars antiqui magna vigoris abeſt.
Sæpe tamen nobis, ut nunc quoque ſumta tabella eſt,
Inque ſuos volui cogere verba pedes:
Carmina ſcripta mihi ſunt nulla, aut qualia cernis;
Digna ſui domini tempore, digna loco.
Denique non parvas animo dat gloria vires,
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit antennas aura ſecunda meas.
Non adeo eſt bene nunc, ut ſit mihi gloria curæ;
Si liceat, nulli cognitus eſſe velim.
An quia ceſſerunt primo bene carmina, ſuades
Scribere, ſucceſſus ut ſequar ipſe meos?
Pace novem veſtra liceat dixiſſe ſorores;
Vos eſtis noſtræ maxima cauſſa fugæ.
Vtque dedit juſtas tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas artibus ipſe meis.
Nil mihi debebat cum verſibus amplius eſſe,
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
At puto, ſi demens ſtudium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,
Verbaque ſignificent quid mea norit, adeſt.
Omnia barbariæ loca ſunt, vociſque ferinæ:
Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.
Ipſe mihi videor jam dedidiciſſe Latine:
Nam didici Getice Sarmaticeque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, noſtra teneri
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus, & ſcriptos abſumimus igne libellos.
Exitus eſt ſtudii parva favilla mei.
Nec poſſum, & cupio non ullos ducere verſus.
Ponitur idcirco noſter in igne labor.
Nec, niſi pars caſu flammis erepta dolove,
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit, in cineres ars mea verſa foret.

ELEGIA XIII.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem:
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi nequa vacet:
Perque dies multos lateris cruciatibus uror,

Sed

Sed quod non modico frigore læſit hyems.
Si tamen ipſe vales, aliqua nos parte valemus:
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cumque
Per numeros omnes hoc tueare caput;
Quod tua me raro ſolatur epiſtola, peccas:
Remque piam præſtas, & mihi verba negas.
Hoc precor emenda: quod ſi correxeris unum,
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accuſem; fieri niſi poſſet, ut ad me
Littera non veniat; miſſa ſit illa tamen.
Di faciant, ut ſit temeraria noſtra querela,
Teque putem falſo non meminiſſe mei.
Quod precor, eſſe liquet. neq; enim mutabile robur
Credere me fas eſt pectoris eſſe tui.
Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo;
Immemorem quam te quiſquam convincat amici.
Non ita ſunt fati ſtamina nigra mei.
Tu tamen, ut poſſis falſæ quoque pellere culpæ
Crimina; quod non es, ne videare, cave:
Vtque ſolebamus conſumere longa loquendi
Tempora, ſermoni deficiente die;
Sic ferat ac referat tacitas nunc littera voces.
Et peragant linguæ charta manuſque vices:
Quod fore ne nimium videar diffidere, ſitque
Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis;
Accipe, quo ſemper finitur epiſtola verbo,
Atque meis diſtent ut tua fata; Vale.

E L E G I A XIV.

QVanta tibi dederim noſtris monumenta libellis,
O mihi me conjux carior, ipſa vides.
Detrahat autori multum fortuna licebit;
Tu tamen ingenio clara ferere meo:
Dumque legar pariter mecum tua fama legetur:
Nec potes in mœſtos omnis abire rogos:
Cumque viri caſu poſſis miſeranda videri;
Invenies aliquas, quæ quod es, eſſe velint:
Quæ te, noſtrorum cum ſis in parte malorum,
Felicem dicant, invideantque tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dediſſem,
Nil feret ad manes divitis umbra ſuos.
Perpetui fructum donavi nominis: idque
Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quod & rerum ſola es tutela mearum,
Ad te non parvi venit honoris onus.
Quod nunquam vox eſt de te mea muta, tuique
Judiciis debes eſſe ſuperba viri.

Digitized by Google

Quæ ne quis poſſit temeraria dicere, perſta:
  Et pariter ſerva, meque, piamque fidem.
Nam tua, dum ſtetimus, turpi ſine crimine manſit,
  Et tantum probitas irreprehenſa fuit.
Par ea de noſtra non eſt tibi facta ruina.
  Conſpicuum virtus hic tua ponat opus.
Eſſe bonam facile eſt, ubi quod vetat eſſe, remotũ eſt.
  Et nihil officio nupta, quod obſtet, habet:
Cum deus intonuit, non ſe ſubducere nimbo,
  Id demum eſt pietas, id ſocialis amor.
Rara quidem virtus, quam non fortuna gubernat,
  Quæ maneat ſtabili, cum fugit illa, pede:
Si tamen eſt pretium cui virtus ipſa petitum,
  Inque parum lætis ardua rebus adeſt;
Vt tempus numeres, per ſæcula nulla tacetur,
  Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
Aſpicis, ut longo teneat laudabilis ævo
  Nomen inexſtinctum Penelopeja fides?
Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor,
  Auſaque in accenſos Iphias ire rogos?
Vt vivat fama conjux Phylaceïa, cujus
  Iliacam celeri vir pede preſſit humum?
At nece nil opus eſt pro me, ſed amore, fideque,
  Non ex difficili fama petenda tibi eſt.
Nec te credideris, quia non facis, iſta moneri.
  Vela damus, quamvis remige navis eat.
Qui monet, ut facias, quod jam facis; ille monendo
  Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.

P. OVIDII NASONIS DE PONTO LIB. I.

ELEGIA I. *Ad Brutum.*

NAſo Tomitanæ jam non novus incola terræ,
  Hoc tibi de Getico littore mittit opus.
Si vacat, hoſpitio peregrinos Brute libellos
  Excipe, dumq; aliquo, quolibet apte loco.
Publica non audent inter monumenta venire,
  Ne ſuus hoc illis clauſerit autor iter.
Ah quoties dixi, Certe nil turpe docetis.
  Ite, patet caſtis verſibus ille locus.
Nec tamen accedunt: ſed, ut aſpicis ipſe, latere
  Sub Lare privato tutius eſſe putant.
Quæris, ubi hos poſſis nullo componere læſo:
  Qua ſteterant Artes, pars vacat illa tibi.
Quid veniat novitate roges fortaſſe ſub ipſa,
  Accipe, quodcunque eſt, dummodo non ſit amor.
Invenies, quamvis non ſit miſerabilis index,

Non

Digitized by Google

Non minus hoc illo triſte, quod ante dedi.
Rebus idem, titulo differt: & epiſtola cui ſit
Non occultato nomine miſſa docet.
Nec vos hoc vultis, ſed non prohibere poteſtis:
Muſaque ad invitos officioſa venit.
Quicquid id eſt, adjunge meis: nil impedit ortos
Exule, ſervatis legibus, urbe frui.
Quod metuas non eſt. Antoni ſcripta leguntur:
Doctus & in promptu carmina Brutus habet.
Nec me nominibus furioſus confero tantis.
Sæva deos contra non tamen arma tuli.
Denique Cæſareo, quod non deſiderat ipſe,
Non caret è noſtris ullus honore liber.
Si dubitas de me; laudes admitte deorum.
Et carmen dempto nomine ſume meum.
Adjuvat in bello pacatæ ramus olivæ.
Proderit autorem pacis habere nihil?
Cum foret Æneæ cervix ſubjecta parenti,
Dicitur ipſa viro flamma dediſſe viam.
Fert liber Æneaden, & non iter omne patebit?
At patriæ pater hic; ipſius ille fuit.
Ecquis ita eſt audax, ut limine cogat abire
Iactantem Pharia tinnula ſiſtra manu?
Ante Deum matrem cornu tibicen adunco
Cum canit; exiguæ quis ſtipis æra neget?
Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ:
Vnde tamen vivat, vaticinator habet.
Ipſa movent animos ſuperorum numina noſtros,
Turpe nec eſt tali credulitate capi.
En ego pro ſiſtro Phrygiique foramine buxi,
Gentis Iuleæ nomina ſancta fero.
Vaticinor moneoque. locum date ſacra ferenti:
Non mihi, ſed magno poſcitur ille Deo.
Nec quia vel merui, vel ſenſi principis iram;
A nobis ipſum nolle putate coli.
Vidi ego linigeræ numen violaſſe fatentem
Iſidis, Iſiacos ante ſedere focos.
Alter ob huic ſimilem privatus lumine culpam,
Clamabat media ſe meruiſſe via.
Talia cœleſtes fieri præconia gaudent,
Vt ſua quid valeant numina, teſte probent.
Sæpe levant pœnas ereptaque lumina reddunt,
Cum bene peccati pœnituiſſe vident.
Pœnitet ô (ſi quid miſerorum creditur ulli)
Pœnitet, & facto torqueor ipſe meo.
Cumque ſit exilium, magis eſt mihi culpa dolori:
Eſtque pati pœnam, quam meruiſſe, minus.
Vt mihi dî faveant, quibus eſt manifeſtior ipſe;
Pœna poteſt demi, culpa perennis erit.

Mors

Mors faciet certe, ne ſim cum venerit exſul:
Ne non peccarim, mors quoque non faciet.
Non igitur mirum eſt, ſi mens mea tabida facta,
De nive manantis more liqueſcit aquæ.
Eſtur ut occulta vitiata teredine navis,
Æquoreos ſcopulos ut cavat unda ſalis.
Roditur ut ſcabra poſitum rubigine ferrum,
Conditus ut tineæ carpitur ore liber;
Sic mea perpetuos curarum pectora morſus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mentem ſtimuli, quam vita relinquent;
Quique dolet citius, quam dolor ipſe, cadet.
Hoc mihi ſi ſuperi, quorum ſumus omnia, credent;
Forſitan exigua dignus habebor ope.
Inque locum Scythico vacuum mutabor ab arcu.
Plus iſto, duri, ſi precor, oris ero.

ELEGIA II. *Ad Maximum.*

MAxime, qui tanti menſuram nominis imples,
Et geminas animi nobilitate genus,
Qui naſci ut poſſes, quamvis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abſtulit una dies;
Forſitan hæc à quo mittatur epiſtola quæras,
Quiſque loquar tecum, certior eſſe velis.
Heu mihi quid faciam! vereor, ne nomine lecto,
Durus, & averſa cætera mente legas.
Viderit hæc ſi quis; tibi me ſcripſiſſe fateri.
Audebo, & propriis ingemuiſſe malis.
Viderit; audebo tibi me ſcripſiſſe fateri,
Atque modum culpæ notificare meæ.
Qui, cum me dignum pœna graviore fuiſſe
Confitear; poſſum vix graviora pati.
Hoſtibus in mediis interque pericula verſor:
Tanquam cum patria pax ſit adempta mihi.
Qui mortis ſævo geminent ut vulnere cauſſas,
Omnia vipereo ſpicula felle linunt.
His eques inſtructus perterrita mœnia luſtrat:
More lupi clauſas circumeuntis oves.
At ſemel intentus nervo levis arcus equino,
Vincula ſemper habens irreſoluta manet.
Tecta rigent fixis veluti vallata ſagittis,
Portaque vix firma ſummovet arma ſera.
Adde loci faciem, nec fronde nec arbore tecti,
Et quod iners hyemi continuatur hyems:
Hic me pugnantem cum frigore, cumque ſagittis,
Cumque meo fato; quarta fatigat hyems:
Fine carent lacrymæ, niſi cum ſtupor obſtitit illis,
Et ſimilis morti pectora torpor habet.
Felicem Nioben, quamvis tot funera vidit,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis! Vos

Vos quoque felices, quarum clamantia fratrem
  Cortice velavit populus ora novo.
Ille ego ſum, lignum qui non admittor in ullum,
  Ille ego ſum, fruſtra qui lapis eſſe velim.
Ipſa Meduſa oculis veniat licet obvia noſtris,
  Amittet vires ipſa Meduſa ſuas.
Vivimus, ut nunquam ſenſu careamus amaro,
  Et gravior longa ſit mea pœna mora.
Sic inconſumptum Tityi ſemperque renaſcens,
  Non perit, ut poſſit ſæpe perire, jecur.
At puto, cum requies medicinaque publica curæ,
  Somnus adeſt, ſolitis nox venit orba malis.
Somnia me terrent veros imitantia caſus,
  Et vigilant ſenſus in mea damna mei.
Aut ego Sarmaticas videor vitare ſagittas,
  Aut dare captivas in fera vincla manus.
Aut ubi decipior melioris imagine ſomni,
  Aſpicio patriæ tecta relicta meæ.
Et modo vobiſcum, quos ſum veneratus, amici,
  Et modo cum chara conjuge multa loquor.
Sic, ubi percepta eſt brevis & non vera voluptas,
  Pejor ab admonitu fit ſtatus ille boni.
Sive dies igitur caput hoc miſerabile cernit,
  Sive pruinoſæ noctis aguntur equi;
Sic mea perpetuis liqueſiunt pectora curis,
  Ignibus admotis ut nova cera liquet.
Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem,
  Ne mea Sarmaticum contegat oſſa ſolum.
Cum ſubit, Auguſti quæ ſit clementia; credo
  Mollia naufragiis littora poſſe dari.
Cum video quam ſint mea fata tenacia; frangor,
  Spesque levis magno victa timore cadit.
Nec tamen ulterius quicquam ſperove precorve,
  Quam male mutato poſſe carere loco:
Aut hoc, aut nihil eſt, pro me tentare modeſte
  Gratia quod ſalvo veſtra pudore queat.

ELEGIA III. *Ad Maximum.*

SVſpice Romanæ facundia Maxime linguæ
  Difficilis cauſſæ mite patrocinium.
Eſt mala (confiteor) ſed te bona fiet agente.
  Lenia pro miſera fac modo verba fuga.
Neſcit enim Cæſar, quamvis Deus omnia norit,
  Vltimus hic qua ſit conditione locus.
Magna tenent illud numen molimina rerum:
  Hæc eſt cœleſti pectore cura minor.
Non vacat, in qua ſint poſiti regione Tomitæ
  Quærere; finitimo vix loca nota Getæ.
Aut quid Sauromatæ faciant, quid Iazyges acres.
Culta-

Cultaque Oreſteæ Taurica terra Deæ.
Quæque aliæ gentes, ubi frigore conſtitit Iſter,
Dura meant celeri terga per amnis equo.
Maxima pars hominum, nec te pulcherrima curat
Roma, nec Auſonii militis arma timet.
Dant illis animos arcus plenæque pharetræ;
Quamlibet & longis curſibus aptus equus:
Quodque ſitim didicere diu tolerare famemque,
Quodque ſequens nullas hoſtis habebit aquas.
Ira viri mitis non me miſiſſet in iſtam,
Si ſatis hæc illi nota fuiſſet humus.
Nec me, nec quenquam Romanum gaudet ab hoſte,
Meque minus, vitam cui dedit ipſe, capi.
Noluit, ut poterat, minimo me perdere nutu.
Nil opus eſt ullis in mea fata Getis. [actum.
Sed neque, cur morerer, quidquam mihi comperit
Nec minus infeſtus, quam fuit, eſſe poteſt.
Tunc quoque nil fecit, niſi quod facere ipſe coëgi.
Pæne etiam merito parcior ira meo eſt.
Di faciant igitur, quorum juſtiſſimus ipſe eſt:
Alma nihil majus Cæſare terra ferat.
Vtque diu ſub eo ſic ſit ſub Cæſare terra,
Perque manus hujus tradita gentis eat.
At tu tam placido, quam nos quoque ſenſimus illum,
Iudice, pro lacrymis ora reſolve meis.
Non petis ut bene ſit, ſed uti male tutius, utque
Exſilium ſævo diſtet ab hoſte meum:
Quamque dedere mihi præſentia numina vitam,
Non adimat ſtricto ſquallidus enſe Getes.
Denique ſi moriar; ſubeam pacatius arvum,
Oſſa nec à Scythica noſtra premantur humo.
Nec male compoſitos, ut ſcilicet exule dignum eſt,
Biſtonii cineres ungula pulſet equi.
Et ne, ſi ſupereſt aliquis poſt funera ſenſus,
Terreat ut manes Sarmatis umbra meos.
Cæſaris hæc animum poterant audita movere,
Maxime; moviſſent ſi tamen ante tuum.
Vox precor auguſtas pro me tua molliat aures,
Auxilio trepidis quæ ſolet eſſe reis,
Aſſuetaque tibi doctæ dulcedine linguæ,
Æquandi ſuperis pectora flecte viri.
Non tibi Theromedon, cruduſque rogabitur Atreus,
Quique ſuis homines pabula fecit equis:
Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
Quique dolet, quoties cogitur eſſe ferox.
Qui vincit ſemper, victis ut parcere poſſit.
Clauſit & æterna civica bella ſera.
Multa metu pœnæ, pœna qui pauca coercet.
Et jacet invita fulmina rara manu.

Ergo

Ergo tam placidas orator miſſus ad aures,
Vt propior patriæ ſit fuga noſtra, roga.
Ille ego ſum, qui te colui: quem feſta ſolebat
Inter convivas menſa videre tuos.
Ille ego, qui duxi veſtros Hymenæon ad ignes,
Et cecini fauſto carmina digna thoro.
Cujus te ſolitum memini laudare libellos,
Exceptis, domino qui nocuere ſuo.
Cui tua nonnumquam miranti ſcripta legebas.
Ille ego, de veſtra cui data nupta domo eſt.
Hanc probat, & primo dilectam ſemper ab ævo
Eſt inter comites Martia cenſa ſuas.
Inque ſuis habuit matertera Cæſaris ante:
Quarum judicio, ſi qua probata, proba eſt.
Ipſa ſua melior fama, laudantibus iſtis,
Claudia divina non eguiſſet ope.
Nos quoque præteritos ſine labe peregimus annos.
Proxima pars vitæ tranſilienda meæ eſt.
Sed de me ut ſileam, conjux mea ſarcina veſtra eſt.
Non potes hanc ſalva diſſimulare fide.
Confugit hæc ad vos, veſtraſque amplectitur aras,
(Iure venit cultos ad ſibi quiſque Deos)
Flensque rogat, precibus lenito Cæſare veſtris,
Buſta ſui fiant ut propiora viri.

ELEGIA IV. *Ad Rufinum.*

HAnc tibi Naſo tuus mittit Rufine ſalutem,
Qui miſer eſt, ulli ſi ſuus eſſe poteſt.
Reddita confuſæ nuper ſolatia menti,
Auxilium noſtris ſpemque tulere malis.
Vtque Machaoniis Pæantius artibus heros,
Lenito medicam vulnere ſenſit opem:
Sic ego mente jacens, & acerbo ſaucius ictu,
Admonitu cœpi fortior eſſe tuo.
Et jam deficiens, ſic ad tua verba revixi,
Vt ſolet infuſo vena redire mero.
Nec tamen exhibuit tantas facundia vires,
Vt mea ſint dictis pectora ſana tuis.
Vt multum demas noſtro de pectore curæ,
Non minus exhauſto, quod ſuperabit, erit.
Tempore ducetur longo fortaſſe cicatrix:
Horrent admotas vulnera cruda manus.
Non eſt in medico ſemper, relevetur ut æger.
Interdum docta plus valet arte malum.
Cernis ut è molli ſanguis pulmone remiſſus,
Ad Stygias certo limite ducat aquas?
Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas;
Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodoſam neſcit medicina podagram,

Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoque interdum nulla medicabilis arte:
Aut ſi ſit; longa eſt attenuanda mora.
Cum bene firmarunt animum præcepta jacentem,
Sumptaque ſunt nobis pectoris arma tui;
Rurſus amor patriæ ratione valentior omni,
Quod tua fecerunt ſcripta, retexit opus.
Sive pium vis hoc, ſeu vis muliebre vocari;
Confiteor, miſero molle cor eſſe mihi.
Non dubia eſt Ithaci prudentia: ſed tamen optat
Fumum de patriis poſſe videre focis.
Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Roma, Scythico quid frigore pejus?
Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.
Cum bene ſunt clauſæ cavea Pandione natæ;
Nititur in ſylvas quæque redire ſuas.
Aſſuetos tauri ſaltus, aſſueta leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Tu tamen exſilii morſus à pectore noſtro
Fomentis ſperas cedere poſſe tuis.
Effice, vos ipſi ne tam mihi ſitis amandi,
Talibus ut levius ſit caruiſſe malum.
At puto qua fueram genitus tellure carenti,
In tamen humano contigit eſſe loco.
Orbis in extremi jaceo deſertus arenis,
Fert ubi perpetuas obruta terra nives.
Non ager hic pomum, non dulces educat uvas,
Non ſalices ripa, robora monte virent:
Neve fretum laudes terra magis; æquora ſemper
Ventorum rabie, ſolibus orba, tument.
Quocunque aſpicias, campi cultore carentes,
Vaſtaque, quæ nemo vindicet, arva jacent.
Hoſtis adeſt dextra lævaque à parte timendus,
Vicinoque metu terret utrumque latus.
Altera Biſtonias pars eſt ſenſura ſariſſas,
Altera Sarmatica ſpicula miſſa manu.
I nunc, & veterum nobis exempla virorum,
Qui forti caſum mente tulere, refer:
Et grave magnanimi robur mirare Rutili,
Non uſi reditus conditione dati.
Smyrna virum tenuit, non Pontus, & hoſtica tellus;
Smyrna minus nullo pæne petenda loco.
Non doluit patria Cynicus procul eſſe Sinopeus:
Legit enim ſedes Attica terra tuas.
Arma Neoclides qui Perſica contudit armis,
Argolica primam ſenſit in urbe fugam.
Pulſus Ariſtides patria, Lacedæmona fugit.
Inter quas dubium, quæ prior eſſet, erat.

Cæde

Cæde puer facta Patroclus Opunta reliquit,
Theſſalicamque adiit hoſpes Achillis humum.
Exul ab Æmonia Pirenida ceſſit ad undam,
Quo duce trabs Colcha ſacra cucurrit aqua.
Liquit Agenoridas Sidonia mœnia Cadmus,
Poneret ut muros in meliore loco.
Venit ad Adraſtum Tydeus, Calydone fugatus,
Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
Quid referam veteres Romanæ gentis, apud quos
Exſulibus tellus ultima Tybur erat?
Perſequar ut cunctos, nulli datus omnibus ævis
Tam procul à patria eſt, horridiorve locus.
Quo magis ignoſcat ſapientia veſtra dolenti,
Quæ facit ex dictis non ita multa tuis.
Nec tamen inficior, ſi poſſent noſtra coire
Vulnera; præceptis poſſe coire tuis.
Sed vereor ne me fruſtra ſanare labores,
Nec juvet admota perditus æger ope.
Nec loquor hæc, quia ſit major prudentia nobis.
Sed ſum quam medico notior ipſe mihi.
Vt tamen hoc ita ſit, munus tua grande voluntas
Ad me pervenit, conſuluique boni.

ELEGIA V. *Ad uxorem.*

IAm mihi deterior canis aſpergitur ætas,
Iamque meos vultus ruga ſenilis arat:
Iam vigor, & quaſſo languent in corpore vires,
Nec juveni luſus qui placuere, juvant.
Nec me, ſi ſubito videas, agnoſcere poſſis:
Ætatis facta eſt tanta ruina meæ.
Confiteor facere hoc annos: ſed & altera cauſſa eſt,
Anxietas animi, continuuſque labor.
Nam mea per longos ſi quis mala digerat annos;
Crede mihi, Pylio Neſtore major ero.
Cernis ut in duris (& quid bove firmius?) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam vacuo ſolita eſt ceſſare novali,
Fructibus aſſiduis laſſa ſeneſcit humus.
Occidet, ad Circi ſi quis certamina ſemper,
Non intermiſſis curſibus, ibit æquus.
Firma ſit illa licet, ſolvetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis ſicca carebit aquis.
Me quoque debilitat ſeries immenſa laborum,
Ante meum tempus cogit & eſſe ſenem.
Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis:
Immodicus contra carpit utrumque labor.
Aſpice in has partes quia venerit Æſone natus,
Quam laudem à ſera poſteritate ferat.
At labor illius noſtro leviorque minorque,

Si modo non verum nomina magna premunt.
Ille eſt in Pontum Pelia mittente profectus,
  Qui vix Theſſaliæ ſine timendus erat.
Cæſaris ira mihi nocuit: quem ſolis ab ortu,
  Solis ad occaſus utraque terra tremit.
Iunctior Æmonia eſt Ponto, quam Roma ſit Iſtro,
  Et brevius quam nos ille peregit iter.
Ille habuit comites primos telluris Achivæ:
  At noſtram cuncti deſeruere fugam.
Nos fragili ligno vaſtum ſulcavimus æquor:
  Quæ tulit Æſoniden firma carina fuit.
Nec mihi Tiphys erat rector: nec Amyntore natus,
  Quas fugerem docuit, quas ſequererque vias.
Illum tutata eſt cum Pallade regia Iuno:
  Defendere meum numina nulla caput:
Illum furtivæ juvere Cupidinis artes,
  Quas à me vellem non didiciſſet amans.
Ille domum rediit: nos his moriemur in arvis,
  Perſtiterit læſi ſi gravis ira Dei.
Durius eſt igitur noſtrum, fidiſſima conjux,
  Illo quod ſubiit Æſone natus, onus.
Te quoque, quam juvenem diſcedens urbe reliqui,
  Credibile eſt noſtris inſenuiſſe malis.
O ego, di faciant, talem te cernere poſſim,
  Charaque mutatis oſcula ferre comis,
Amplectique meis corpus non pingue lacertis,
  Et gracile hoc fecit dicere cura mei:
Et narrare meos flenti flens ipſe labores,
  Sperato nunquam colloquioque frui.
Thuraque Cæſaribus cum conjuge Cæſare digna,
  Dîs veris memori debita ferre manu.
Memnonis hanc utinam lenito Cæſare mater,
  Quamprimum roſeo provocet ore diem.

ELEGIA VI. *Ad Maximum.*

ILle tuos quondam non ultimus inter amicos,
  Vt ſua verba legas, Maxime, Naſo rogat:
In quibus ingenium deſiſte requirere noſtrum,
  Neſcius exſilii ne videare mei.
Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus,
  Vt capiant vitium, ni moveantur, aquæ:
Sic mihi, ſi quis erat ducendi carminis uſus,
  Deficit, eſtque minor factus inerte ſitu.
Hæc quoq; quæ legitis, ſi quid mihi, Maxime, credis,
  Scribimus invita vixque movente manu.
Non libet in tales animum contendere curas,
  Nec venit in duros Muſa vocata Getas.
Vt tamen ipſe vides, luctor deducere verſum,
  Sed non ſit fato mollior ipſe meo.

Cum

Cum relego, ſcripſiſſe pudet: quia plurima cerno,
 Me quoque qui feci judice, digna lini.
Nec tamen emendo. (labor hic quam ſcribere major)
 Mensque pati durum ſuſtinet ægra nihil.
Scilicet incipiam lima mordacius uti,
 Vt ſub judicium ſingula verba vocem?
Torquet enim fortuna parum, niſi Lycus in Hebrum
 Confluat? & frondes Alpibus addat Athos?
Parcendum eſt animo miſerabile vulnus habenti:
 Subducunt oneri colla perusta boves.
At puto fructus adeſt, juſtiſſima cauſſa laborum,
 Et ſata cum multo fœnore reddit ager.
Tempus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
 Profuit, atque utinam non nocuiſſet, opus.
Cur igitur ſcribam miraris? miror & ipſe.
 Et tecum quæro ſæpe quid inde petam.
An populus vere ſanos negat eſſe poëtas,
 Sumque fides hujus maxima vocis ego?
Qui ſterili toties cum ſim deceptus ab arvo,
 Damnoſa perſto condere ſemen humo.
Scilicet eſt cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum,
 Tempus & aſſueta ponere in arte juvat.
Saucius ejurat pugnam gladiator, & idem
 Immemor antiqui vulneris, arma capit.
Nil ſibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,
 Et ducit remos, qua modo navit aqua.
Sic ego conſtanter ſtudium non utile ſervo,
 Et repeto, nollem quas coluiſſe, Deas.
Quid potius faciam? non ſum qui ſegnia ducam
 Otia: mors nobis tempus habetur iners.
Nec juvat in lucem nimio marceſcere vino,
 Nec tenet incertas alea blanda manus.
Cum dedimus ſomno, quas corpus poſtulat, horas,
 Quo ponam vigilans tempora longa modo?
Moris an oblitus patrii contendere diſcam
 Sarmaticos arcus, & trahar arte loci?
Hoc quoque me ſtudium prohibent aſſumere vires,
 Mensque magis gracili corpore noſtra valet.
Cum bene quæſieris, quid agam; magis utile nil eſt
 Artibus his, quæ nil utilitatis habent.
Conſequor ex illis caſus oblivia noſtri.
 Hanc meſſem ſatis eſt ſi modo reddat ager.
Gloria vos acuat, vos ut recitata probentur
 Carmina, Pieriis invigilate choris.
Quod venit ex facili, ſatis eſt componere nobis,
 Et nimis intenti cauſſa laboris abeſt.
Cur ego ſollicita poliam mea carmina cura?
 An verear ne non approbet illa Getes?
Forſitan audacter faciam, ſed glorior Iſtrum

Digitized by Google

Ingenium nullum majus habere meo.
Hoc, ubi vivendum eſt, ſatis eſt ſi conſequar arvo,
Inter inhumanos eſſe poëta Getas.
Quid mihi diverſum fama contendere in orbem?
Quem fortuna dedit, Roma ſit ille locus.
Hoc mea contenta eſt infelix Muſa theatro.
Sic merui, magni ſic voluere dii.
Nec reor hinc iſtuc noſtris iter eſſe libellis,
Quo Boreas penna deficiente venit.
Dividimur cælo, quæque eſt procul urbe Quirini,
Aſpicit hirſutos cominus urſa Getas.
Per tantum terræ, tot aquas vix credere poſſum
Indicium ſtudii tranſiliiſſe mei.
Finge legi, quodque eſt mirabile, finge placere:
Autorem certe res juvat iſta nihil.
Quid tibi ſi calida proſit laudere Syene,
Aut ubi Taprobanen Indica tingit aqua?
Altius ire libet: ſi te diſtantia longe
Pleïadum laudent ſigna, quid inde feres?
Sed neque pervenio ſcriptis melioribus iſtuc,
Famaque cum domino fugit ab urbe ſuo.
Voſque, quibus perii, tunc cum mea fama ſepulta eſt;
Nunc quoque de noſtra morte tacere reor.

ELEGIA. VII. *Ad Gracinum.*

Ecquid ut audiſti (nam te diverſa tenebat
Terra) meos caſus, cor tibi triſte fugit?
Diſſimules metuaſque licet Græcine fateri,
Si bene te novi, triſte fuiſſe liquet.
Non cadit in mores feritas inamabilis iſtos:
Nec minus à ſtudiis diſſidet illa tuis.
Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt,
Pectora molleſcunt, aſperitaſque fugit.
Nec quiſquam meliore fide complectitur illas,
Qua ſinit officium, militiæque labor.
Certe ego cum primum potui ſentire quid eſſem,
(Nam fuit attonito mens mihi nulla diu)
Hanc quoque fortunam ſenſi, quod amicus abeſſes,
Qui mihi præſidium grande futurus eras:
Tecum tunc aberant ægræ ſolatia mentis,
Magnaque pars animi conſiliique mei.
At nunc, quod ſupereſt, fer opem precor eminus unâ,
Alloquioque juva pectora noſtra tuo.
Quæ (non mendaci ſi quicquam credis amico)
Stulta magis dici, quam ſcelerata, decet.
Nec breve, nec tutum eſt, peccati quæ ſit origo
Scribere. tractari vulnera noſtra timent:
Qualicunque modo mihi ſint ea facta, rogare
Deſine, non agites, ſi qua coire velis.

Qale-

Quicquid id eſt, ut non facinus, ſic culpa vocanda eſt.
Omnis an in magnos culpa deos, ſcelus eſt?
Spes igitur menti pœnæ Græcine levandæ
Non eſt ex toto nulla relicta meæ.
Hæc dea, cum fugerent ſceleratas numina terras,
In dîs inviſa ſola remanſit humo.
Hæc facit, ut vivat foſſor quoque compede vinctus,
Liberaque à ferro crura futura putet.
Hæc facit, ut videat cum terras undique nullas,
Naufragus in mediis brachia jactet aquis.
Sæpe aliquem ſollers medicorum cura reliquit,
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atque aliquis pendens in cruce, vota facit.
Hæc dea quam multos laqueo ſua colla ligantes
Non eſt propoſita paſſa perire nece?
Me quoque conantem gladio finire dolorem
Arguit, injecta continuitque manu.
Quidque facis? lacrymis opus eſt. non ſanguine, dixit.
Sæpe per has flecti principis ira ſolet.
Quamvis eſt igitur meritis indebita noſtris;
Magna tamen ſpes eſt in bonitate Dei.
Qui ne difficilis mihi ſit, Græcine, precare:
Confer & in votum tu quoque verba meum.
Inque Tomitana jaceam tumulatus arena,
Si te non nobis iſta vovere liquet.
Nam prius incipient turres vitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas;
Quam male ſe præſtet veteri Græcinus amico.
Non ita ſunt fatis omnia verſa meis.

ELEGIA VIII. *Ad Meſſalinum.*

Littera pro verbis tibi Meſſalline ſalutem,
Quam legis, à ſævis attulit uſque Getis.
Indicat autorem locus? an niſi nomine lecto,
Hæc me Naſonem ſcribere verba latet?
Ecquis in extremo poſitus jacet orbe tuorum,
Me tamen excepto, qui precor eſſe tuus?
Di procul à cunctis, qui te venerantur amantque,
Hujus notitiam gentis abeſſe velint.
Nos ſatis eſt inter glaciem Scythicaſque ſagittas
Vivere, ſi vita eſt mortis habenda genus.
Nos premat aut bello tellus, aut frigore cœlum,
Truxque Getes armis, grandine pugnet hyems:
Nos habeat regio nec pomis fœta nec uvis,
Et cujus nullum ceſſat ab hoſte latus:
Cætera ſit ſoſpes cultorum turba tuorum,
In quibus, ut populo, pars ego parva fui.
Me miſerum, ſi tu verbis offenderis iſtis,

Digitized by Google

Noſque negas ulla parte fuiſſe tuos.
Vtque ſit hoc verum, mentito ignoſcere debes.
Nil demit laudi gloria noſtra tuæ.
Quis ſe Cæſaribus notum non fingit amicum?
Da veniam faſſo: tu mihi Cæſar eris.
Nec tamen irrumpo, quo non licet ire: ſatiſque eſt
Atria ſi nobis non patuiſſe negas.
Vtque tibi fuerit mecum nihil amplius; uno
Nempe ſalutaris, quam prius, ore minus.
Nec tuus eſt genitor nos inficiatus amicos,
Hortator ſtudii, cauſſaque, faxque mei.
Cui nos & lacrymas, ſupremum in funere munus,
Et dedimus medio ſcripta canenda foro.
Adde, quod eſt frater tanto mihi junctus amore,
Quantus in Atridis Tyndaridiſque fuit.
Is me nec comitem nec dedignatus amicum eſt;
Si tamen hæc illi non nocitura putas.
Si minus, hac quoque me mendacem parte fatebor.
Clauſa mihi potius tota ſit illa domus.
Sed neque claudenda eſt, & nulla potentia vires
Præſtandi, peccet ne quid amicus, habet.
Et tamen ut cuperem, culpam quoque poſſe negari;
Sic facinus nemo neſcit abeſſe mihi.
Quod niſi delicti pars excuſabilis eſſet;
Parva relegati pœna futura fuit.
Ipſe ſed hoc vidit, qui prævidet omnia, Cæſar,
Stultitiam dici criminа poſſe mea:
Quaque ego permiſi, quaque eſt res paſſa, pepercit;
Vſus & eſt modice fulminis igne ſui.
Nec vitam, nec opes, nec ademit poſſe reverti:
Si ſua per veſtras victa ſit ira preces.
At graviter cecidi. quid enim mirabile, ſi quis
A Iove percuſſus non leve vulnus habet?
Ipſe ſuas quamvis vires inhiberet Achilles,
Miſſa graves ictus Pelias haſta dabat.
Iudicium nobis igitur cum vindicis adſit,
Non eſt cur tua me janua noſſe neget.
Culta quidem (fateor) citra quam debuit illa eſt:
Sed fuit in fatis hoc quoque (credo) meis.
Nec tamen officium ſenſit domus altera noſtrum:
Hic, illic veſtro ſub Lare ſemper eram.
Quæque tua eſt pietas, ut te non excolat ipſum,
Ius aliquod tecum fratris amicus habet.
Quid? quod, ut emeritis referenda eſt gratia ſemper,
Sic eſt fortunæ promeruiſſe tuæ.
Quod? ſi permittis nobis ſuadere, quod optas;
Vt des, quam reddas, plura, precare Deos;
Idque facis, quantumque licet meminiſſe, ſolebas
Officii cauſſa pluribus eſſe dati.

Quo

Quolibet in numero me Meſſalline repone:
  Sim modo pars veſtræ non aliena domus:
Et mala Naſonem, quoniam meruiſſe videtur,
  Si non ferre doles, at meruiſſe dole.

ELEGIA IX. *Ad Severum.*

A Tibi dilecto miſſam Naſone ſalutem,
  Accipe pars animæ magna Severe meæ.
Neve roges quid agam: ſi perſequar omnia, flebis.
  Summa ſatis noſtri ſit tibi nota mali.
Vivimus aſſiduis expertes pacis in armis;
  Dura pharetrato bella movente Geta.
Deque tot expulſis ſum miles in exſule ſolus:
  Tuta (neque invideo) cætera turba latet:
Quoque magis noſtros venia dignere libellos;
  Hæc in procinctu carmina facta leges.
Stat vetus urbs, ripæ vicina binominis Iſtri,
  Mœnibus & poſitu vix adeunda loci.
Caſpius Ægypſius, de ſe, ſi creditur ipſis,
  Condidit, & proprio nomine dixit opus.
Hanc trux Odryſiis inopino Marte peremptis,
  Cepit, & in regem ſuſtulit arma Getes.
Ille memor magni generis, virtute quod auget,
  Protinus innumero milite cinctus adeſt.
Nec prius abſceſſit, merita quam cæde nocentum
  Se nimis ulciſcens, extitit ipſe nocens.
At tibi rex ævo detur fortiſſime noſtro,
  Semper honorata ſceptra tenere manu:
Teq;, quod & præſtat (quid enim tibi plenius optem?)
  Martia cum magno Cæſare Roma probet.
Sed memor unde abii, queror, ô jucunde ſodalis,
  Accedant noſtris ſæva quod arma malis.
Ut careo vobis Scythicas detruſus in oras;
  Quatuor autumnos Pleïas orta facit.
Nec tu credideris urbanæ commoda vitæ
  Quærere Naſonem. quærit & illa tamen.
Nam modo vos animo dulces reminiſcor amici,
  Nunc mihi cum chara conjuge nata ſubit:
Aque domo rurſus pulchræ loca vertor ad urbis,
  Cunctaque mens oculis prævidet illa ſuis,
Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore tecta theatra,
  Nunc ſubit æquata porticus omnis humo.
Gramina nunc campi pulchros ſpectantis in hortos,
  Stagnaque & euripi, Virgineuſque liquor.
At (puto) ſic urbis miſero eſt erepta voluptas,
  Quolibet ut ſaltem rure frui liceat.
Non meus amiſſos animus deſiderat agros,
  Ruraque Peligno conſpicienda ſolo:
Nec quos pomiferis poſitos in montibus hortos

Spectat Flaminiæ Claudia juncta viæ.
Quos ego neſcio cui colui, quibus ipſe ſolebam
Ad ſata fontanas (nec pudet) addere aquas.
Sunt ibi, ſi vivunt, noſtra quoque conſita quædam,
Sed non & noſtra poma legenda manu.
Pro quibus amiſſis, utinam contingere poſſet
Hic ſaltem profugo gleba colenda mihi.
Ipſe ego, pendentes (liceat modo) rupe capellas,
Ipſe velim baculo paſcere nixus oves.
Ipſe ego ne ſolitis inſiſtant pectora curis,
Ducam ruricolas ſub juga panda boves:
Et diſcam Getici quæ norunt verba juvenci:
Aſſuetas illis adjiciamque minas.
Ipſe manu capulum preſſi moderatus aratri,
Experiar mota ſpargere ſemen humo.
Nec dubitem longis purgare ligonibus arva,
Et dare quas ſitiens jam bibat hortus aquas.
Vnde ſed hoc nobis, minimum quos inter & hoſtem
Diſcrimen murus clauſaque porta facit?
At tibi naſcenti (quod toto pectore lætor)
Nerunt fatales fortia fila deæ.
Te modo campus habet, denſa modo porticus umbra:
Nunc, in quo ponis tempora rara, forum.
Vmbria te revocat, nec non Albana petentem
Appia ferventi ducit ab urbe rota.
Forſitan hoc optes, ut juſtam ſupprimat iram
Cæſar, & hoſpitium ſit tua villa meum.
Ah nimium eſt quod amice petis. moderatius opta,
Et voti (quæſo) contrahe vela tui.
Terra velim propior, nulliquе obnoxia bello
Detur. erit noſtris pars bona dempta malis.

ELEGIA X. *Ad Maximum.*

QVæ mihi de rapto tua venit epiſtola Celſo,
Protinus eſt lacrymis humida facta meis.
Quodque nefas dictu, fieri nec poſſe putavi,
Invitis oculis littera lecta tua eſt.
Nec quicquam ad noſtras pervenit acerbius aures
Vt ſumus in Ponto, perveniatque precor.
Ante meos oculos tanquam præſentis imago
Hæret, & extinctum vivere fingit amor.
Sæpe refert animus luſus gravitate carentes:
Seria cum liquida ſæpe peracta fide.
Nulla tamen ſubeunt mihi tempora denſius iſtis,
Quæ vellem vitæ ſumma fuiſſe meæ:
Cum domus ingenti ſubito mea lapſa ruina
Concidit, in domini procubuitque caput;
Adfuit ille mihi, cum me pars magna reliquit
Maxime, fortunæ nec fuit ille comes.

Illum

Illum ego non aliter flentem mea funera vidi,
   Ponendus quam ſi frater in igne foret.
Hæſit in amplexu, conſolatuſque jacentem eſt,
   Cumque meis lacrymis miſcuit uſque ſuas.
O quoties vitæ cuſtos inviſus amaræ,
   Continuit promptas in mea fata manus!
O quoties dixit, Placabilis ira Deorum eſt.
   Vive, nec ignoſci tu tibi poſſe nega.
Vox tamen illa fuit celeberrima, Reſpice quantum
   Debeat auxilium Maximus eſſe tibi.
Maximus incumbet. quaque eſt pietate, rogabit,
   Ne ſit ad extremum Cæſaris ira tenax.
Cumque ſuis fratris vires adhibebit, & omnem,
   Quo levius doleas, experietur opem.
Hæc mihi verba malæ minuerunt tædia vitæ,
   Quæ tu ne fuerint Maxime vana, cave.
Huc quoque venturum mihi ſe jurare ſolebat;
   Non niſi te longæ jus ſibi dante viæ.
Nam tua non alio coluit penetralia ritu,
   Terrarum dominos quam colis ipſe Deos.
Crede mihi, multos habeas cum dignus amicos,
   Non fuit è multis quolibet ille minor.
Si modo non cenſus, nec clarum nomen avorum,
   Sed probitas magnos ingeniumque facit.
Iure igitur lacrymas Celſo libamus adempto,
   Cum fugerem vivo quas dedit ipſe mihi.
Carmina jure damus raros teſtantia mores,
   Vt tua venturi nomina Celſe legant.
Hoc eſt, quod poſſum Geticis tibi mittere ab arvis:
   Hoc ſolum eſt iſtic, quod licet eſſe meum.
Funera non potui comitare, nec ungere corpus:
   Aque tuis toto dividor orbe rogis.
Quod potuit, quem tu pro numine vivus habebas,
   Præſtitit officium Maximus omne tibi.
Ille tibi exſequias, & magni funus honoris
   Fecit, & in gelidos fudit amoma ſinus.
Diluit & lacrymis mœrens unguenta profuſis,
   Oſſaque vicina condita texit humo.
Qui quoniam exſtinctis; quæ debet, præſtat amicis,
   Et nos exſtinctis annumerare poteſt.

ELEGIA XI. *Ad Flaccum.*

NAſo ſuo profugus mittit tibi Flacce ſalutem,
   Mittere rem ſi quis, qua caret ipſe, poteſt.
Longus enim curis vitiatum corpus amaris,
   Non patitur vires languor habere ſuas.
Nec dolor ullus adeſt, nec febribus uror anhelis,
   Sed peragit ſoliti vena tenoris iter.
Os hebes eſt, poſitæque movent faſtidia menſæ

Et queror inviſi cum venit hora cibi.
Quod mare, quod tellus, appone, quod educat aër;
Nil ibi, quod nobis eſuriatur, erit.
Nectar & ambroſiam, latices epulaſque deorum
Det mihi formoſa gnava Iuventa manu;
Non tamen exacuet torpens ſapor ille palatum:
Stabit & in ſtomacho pondus inerte diu.
Hæc ego non auſim, cum ſint veriſſima, cuivis
Scribere; delicias ne mala noſtra vocet.
Scilicet is ſtatus eſt, ea rerum forma mearum,
Deliciis etiam poſſit ut eſſe locus.
Delicias illi precor has contingere, ſi quis
Ne mihi ſit levior Cæſaris ira, timet.
Is quoque, qui gracili cibus eſt in corpore, ſomnus,
Non alit officio corpus inane ſuo.
Sed vigilo, vigilantque mei ſine fine dolores,
Quorum materiam dat locus ipſe mihi.
Vix igitur poſſis viſos agnoſcere vultus,
Quoque ierit, quæras, qui fuit ante, color.
Parvus in exiles ſuccus mihi pervenit artus,
Membraque ſunt cera pallidiora nova.
Non hæc immodico contraxi damna Lyæo:
Scis, mihi quam ſolæ pæne bibantur aquæ.
Non epulis oneror, quarum ſi tangar amore,
Eſt tamen in Geticis copia nulla locis.
Nec vires adimit Veneris damnoſa voluptas.
Non ſolet in mœſtos illa venire thoros.
Vnda locuſque nocent, & cauſſa valentior iſtis
Anxietas animi, quæ mihi ſemper adeſt.
Hanc niſi tu pariter ſimili cum fratre levares,
Vix mens triſtitiæ noſtra tuliſſet onus.
Vos eſtis fractæ tellus non dura phaſelo:
Quamque negant multi, vos mihi fertis opem.
Ferte precor ſemper, quia ſemper egebimus illa;
Cæſaris offenſum dum mihi numen erit.
Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
Suppliciter veſtros quiſque rogate deos.

DE PONTO LIB. II.

ELEGIA I. *Ad Germanicum.*

HVc quoq; Cæſarei pervenit fama triumphi,
Languida quo feſſi vix venit aura noti.
Nil fore dulce mihi Scythica regione putavi.
Iam minus hic odio eſt, quã fuit ante, locus.
Tandem aliquid pulſa curarum nube ſerenum
Vidi: fortunæ verba dedique meæ.
Nolit ut illa mihi contingere gaudia Cæſar,
Velle poteſt cuivis hæc tamen una dari.

Di quo-

Digitized by Google

Di quoque ut à cunctis hilari pietate colantur;
  Triſtitiam poni per ſua feſta jubent.
Denique quod certus furor eſt audere fateri,
  Hac ego lætitia, ſi vetat ipſe, fruar.
Iupiter utilibus quoties rigat imbribus agros,
  Mixta tenax ſegeti creſcere lappa ſolet.
Nos quoque frugiferum ſentimus inutilis herba
  Numen, & invita ſæpe juvamur ope.
Gaudia Cæſareæ mentis pro parte virili
  Sunt mea. privati nil habet illa domus.
Gratia Fama tibi, per quam ſpectata triumphi
  Incluſo mediis eſt mihi pompa Getis.
Iudice te didici, nuper viſenda coiſſe
  Innumeras gentes ad ducis ora ſui.
Quæque capit vaſtis immenſum mœnibus orbem,
  Hoſpitiis Romam vix habuiſſe locum.
Tu mihi narraſti, cum multis lucibus ante
  Fuderit aſſiduas nubilus Auſter aquas;
Numine cœleſti ſolem fulſiſſe ſerenum,
  Cum populi vultu conveniente die.
Atque ita victorem cum magnæ vocis honore,
  Bellica laudatis dona dediſſe viris:
Claraque ſumpturum pictas inſignia veſtes,
  Thura prius ſanctis impoſuiſſe focis:
Iuſtitiaque ſui caſtos placaſſe parentes,
  Illo quo templum pectore ſemper habet.
Quaque ierit, felix adjectum plauſibus omen,
  Saxaque roratis erubuiſſe roſis.
Protinus argento veros imitantia muros,
  Barbara cum victis oppida lata viris.
Fluminaque & montes, & in altas profluа ſylvas,
  Armaque cum telis in ſtrue juncta ſuis.
Deque trophæorum quod ſol incenderat auro,
  Aurea Romani tecta fuiſſe fori.
Totque tuliſſe duces captivis addita collis
  Vincula; pæne hoſtes quot ſatis eſſe fuit.
Maxima pars horum vitam veniamque tulere,
  In quibus & belli ſumma caputque fuit.
Cur ego poſſe negem minui mihi Cæſaris iram,
  Cum videam mites hoſtibus eſſe Deos?
Pertulit hoc idem nobis Germanice rumor,
  Oppida ſub titulo nominis iſſe tui.
Atque ea te contra, nec muri mole, nec armis,
  Nec ſatis ingenio tuta fuiſſe loci.
Di tibi dent annos, à te nam cætera ſumes,
  Sint modo virtuti tempora longa tuæ.
Quod precor eveniet. ſunt quædam oracula vatum:
  Nam Deus optanti proſpera ſigna dedit.
Te quoque victorem Tarpejas ſcandere in arce

Læta coronatis Roma videbit equis:
Maturoſque pater nati ſpectabit honores,
Gaudia percipiens, quæ dedit ante ſuis.
Iam nunc hæc à me, juvenum belloque togaque
Maxime, dicta tibi vaticinante nota.
Hunc quoq; carminibus referam fortaſſe triumphum:
Sufficiat noſtris ſi modo vita malis.
Imbuero Scythicas ſi non prius ipſe ſagittas,
Abſtuleritque ferox hoc caput enſe Getes.
Quod ſi me ſalvo dabitur tua laurea templis;
Omina bis dices vera fuiſſe mea.

ELEGIA II. *Ad Meſſalinum.*

ILle domus veſtræ primis venerator ab annis,
Pulſus ad Euxini Naſo ſiniſtra freti;
Mittit ab indomitis hanc Meſſaline ſalutem,
Quam ſolitus præſens eſt tibi ferre, Getis.
Hei mihi, ſi lecto vultus tibi nomine non eſt
Qui fuit, & dubitas cætera perlegere;
Perlege, nec mecum pariter mea verba relega:
Vrbe licet veſtra verſibus eſſe meis.
Non ego concepi, ſi Pelion Oſſa tuliſſet,
Clara mea tangi ſidera poſſe manu.
Nec nos, Enceladi dementia caſtra ſecuti,
In rerum dominos movimus arma Deos:
Nec quod Tydidæ temeraria dextera fecit,
Numina ſunt telis ulla petita meis.
Eſt mea culpa gravis, ſed quæ me perdere ſolum
Auſa ſit, & nullum majus adorſa nefas.
Nil niſi non ſapiens poſſum timiduſque vocari:
Hæc duo ſunt animi nomina vera mei.
Eſſe quidem fateor meritam poſt Cæſaris iram,
Difficilem precibus te quoque jure meis.
Quæque tua eſt pietas in totum nomen Iuli,
Te lædi, cum quis læditur inde, putas.
Sed licet arma feras, & vulnera ſæva mineris;
Non tamen efficies, ut timeare mihi.
Puppis Achæmeniden Grajum Trojana recepit:
Profuit & Myſo Pelias haſta duci.
Confugit interdum templi violator ad aram,
Nec petere offenſi numinis horret opem.
Dixerit hoc aliquis, tutum non eſſe; fatemur:
Sed non per placidas it mea navis aquas.
Tuta petant alii. fortuna miſerrima tuta eſt:
Nam timor eventus deterioris abeſt.
Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
Porrigit ad ſpinas duraque ſaxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales?
Audet in humanos feſſa venire ſinus:

Nec

Nec ſe vicino dubitat committere tecto
Quæ fugit infeſtos territa cerva canes.
Da precor acceſſum lacrymis, mitiſſime, noſtris:
Nec rigidam timidis vocibus obde forem:
Verbaque noſtra favens Romana ad numina perfer,
Non tibi Tarpejo culta tonante minus:
Mandatique mei legatus ſuſcipe cauſſam,
Nulla meo quamvis nomine cauſſa bona eſt.
Iam prope depoſitus, certe jam frigidus æger,
Servatus per te, ſi modo ſervor, ero.
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapſis,
Principis æterni quam tibi præſtet amor.
Nunc tibi & eloquii nitor ille domeſticus adſit,
Quo poteras trepidis utilis eſſe reis.
Vivit enim in vobis facundi lingua parentis,
Et res hæredem repperit illa ſuum.
Hanc ego non, ut me defendere tentet, adoro.
Non eſt confeſſi cauſſa tuenda rei.
Num tamen excuſes erroris origine factum,
An nihil expediat tale monere, vide.
Vulneris id genus eſt, quod cum ſanabile non ſit,
Non contrectari tutius eſſe puto.
Lingua ſile. non eſt ultra narrabile quicquam.
Poſſe velim cineres obruere ipſe meos.
Sic igitur, quaſi me nullus deceperit error,
Verba face, ut vita, quam dedit ipſe, fruar.
Cumque ſerenus erit, vultuſque remiſerit illos,
Qui ſecum terras imperiumque movent;
Exiguam ne me prædam ſinat eſſe Getarum,
Detque ſolum miſeræ mite, precare, fugæ.
Tempus adeſt aptum precibus. valet ille, videtque
Quas fecit vires, Roma, valere tuas.
Incolumis conjux ſua pulvinaria ſervat:
Promovet Auſonium filius imperium.
Præterit ipſe ſuos animo Germanicus annos,
Nec vigor eſt Druſi nobilitate minor.
Adde nurus, nepteſque pias, charoſque nepotes;
Cæteraque Auguſtæ membra valere domus.
Adde triumphatos modo Pæonas, adde quieti
Subdita montanæ brachia Dalmatiæ.
Nec dedignata eſt abjectis Illyris armis
Cæſareum famulo vertice ferre pedem.
Ipſe ſuper currum placido ſpectabilis ore,
Tempora Phœbea virgine nexa tulit.
Quem pia vobiſcum proles comitavit euntem,
Digna parente ſuo, nominibuſque datis.
Fratribus aſſimilis, quos proxima templa tenentes,
Divus ab excelſa Iulius æde videt.
His Meſſalinus, quibus omnia cedere debent,

Primum

Primum lætitiæ non negat eſſe locum.
Quicquid ab his ſupereſt, venit in certamen amoris;
Hac hominum nulli parte ſecundus erit.
Hanc colit ante diem, per quam decreta merenti
Venit honoratis laurea digna comis.
Felices, quibus hos licuit ſpectare triumphos,
Et ducis ore deos æquiparante frui.
At mihi Sauromatæ pro Cæſaris ore videndi,
Terraque pacis inops, undaque vincta gelu.
Si tamen hoc audis, & vox mea pervenit iſthuc,
Sit tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus, primo mihi cultus ab ævo,
Si quid habet ſenſus, umbra diſerta, petit.
Hoc petit & frater, quamvis fortaſſe veretur
Servandi noceat ne tibi cura mei.
Tota domus rogat hoc: nec tu potes ipſe negare,
Et nos in turbæ parte fuiſſe tuæ.
Ingenii certe, quo nos male ſenſimus uſos,
Artibus exceptis, ſæpe probator eras.
Nec mea, ſi tantum peccata noviſſima demas,
Eſſe poteſt domui vita pudenda tuæ.
Sic igitur veſtræ vigeant penetralia gentis,
Curaque ſit ſuperis Cæſaribuſque tui.
Mite, ſed iratum merito mihi numen adora,
Eximar ut Scythici de feritate loci.
Difficile eſt fateor, ſed tendit in ardua virtus,
Et talis meriti gratia major erit.
Nec tamen Ætnæus vaſto Polyphemus in antro
Accipiet voces Antiphateſve tuas.
Sed placidus faciliſque parens, veniæque paratus,
Et qui fulmineo ſæpe ſine igne tonat.
Qui cum triſte aliquid ſtatuit, fit triſtis & ipſe,
Cuique fere pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro,
Venit & ad vires ira coacta ſuas.
Qui quoniam patria toto ſumus orbe remoti;
Nec licet ante ipſos procubuiſſe Deos;
Quos colis, ad ſuperos perfer mandata ſacerdos;
Adde ſed & proprias ad mea verba preces.
Sic tamen hæc tenta, ſi non nocitura putabis.
Ignoſcas, timeo naufragus omne fretum.

ELEGIA III. *Ad Maximum.*

Maxime, qui claris nomen virtutibus æquas,
Nec ſinis ingenium nobilitate premi:
Culte mihi (quid enim ſtatus hic à funere differt?)
Supremum vitæ tempus aduſque meæ:
Rem facis, afflictum non averſatus amicum,
Qua non eſt ævo rarior ulla tuo.

Turpe

Turpe quidem dictu, ſed (ſi modo vera fatemur,)
  Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura quid expediat prior eſt, quā quid ſit honeſtum,
  Et cum fortuna ſtatque caditque fides.
Nec facile invenies multis in millibus unum,
  Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.
Ipſe decor recti, facti ſi præmia deſint,
  Non movet, & gratis pœnitet eſſe probum.
Nil, niſi quod prodeſt, carum eſt. en detrahe menti
  Spem fructus avidæ, nemo petendus erit.
At reditus jam quiſque ſuos amat, & ſibi quid ſit
  Vtile, ſollicitis computat articulis.
Illud amicitiæ quondam venerabile nomen
  Proſtat, & in quæſtu pro meretrice ſedet.
Quo magis admiror, non ut torrentibus undis
  Communis vitii te quoque labe trahi.
Diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecunda eſt.
  Quæ ſimul intonuit, proxima quæque fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis,
  Dum flavit velis aura ſecunda meis;
Vt fera nymboſo tumuerunt æquora vento,
  In mediis lacera nave relinquor aquis:
Cumque alii nolint, etiam me noſſe, fateri;
  Vix duo projecto treſve tuliſtis opem.
Quorum tu princeps: neq; enim comes eſſe, ſed autor,
  Nec petere exemplum, ſed dare dignus eras.
Te, nihil exacto, niſi nos peccaſſe fatentem
  Sponte ſua probitas officiumque juvat.
Iudice te mercede caret, per ſeque petenda eſt
  Externis virtus incomitata bonis.
Turpe putas abici, quia ſit miſerandus, amicum;
  Quodque ſit infelix, deſinere eſſe tuum.
Mitius eſt laſſo digitum ſupponere mento;
  Mergere quam liquidis ora natantis aquis.
Cerne quid Æacides poſt mortem præſtet amico,
  Inſtar & hanc vitam mortis habere puta.
Pirithoum Theſeus Stygias comitavit ad undas:
  A Stygia quantum mors mea diſtat aqua?
Adfuit inſano juvenis Phocæus Oreſti:
  Et mea non minimum culpa furoris habet.
Tu quoque magnorum laudes admitte virorum;
  Vtque facis, lapſo, quam potes, affer opem.
Si bene te novi, ſi, qui prius eſſe ſolebas.
  Nunc quoque es, atque animi non cecidere tui;
Quo fortuna magis ſævit, magis ipſe reſiſtis:
  Vtque decet, ne te vicerit illa, caves.
Et bene uti pugnes, bene pugnans efficit hoſtis;
  Sic eadem prodeſt cauſſa, nocetque mihi.
Scilicet indignum, juvenis rariſſime, ducis

Te fieri comitem ſtantis in orbe Deæ.
Firmus es, & quoniam non ſunt hæc qualia velles,
Vela regis quaſſæ qualiacumque ratis.
Quæque ita concuſſa eſt, ut jam caſura putetur,
Reſtat adhuc humeris fulta carina tuis.
Ira quidem primo fuerat tua juſta, nec ipſo
Lenior, offenſus qui mihi jure fuit.
Quique dolor pectus tetigiſſet Cæſaris alti,
Illum jurabas protinus eſſe tuum.
Vt tamen audita eſt noſtræ tibi cladis origo;
Diceris erratis ingemuiſſe meis.
Tunc tua me primum ſolari littera cœpit,
Et læſum flecti ſpem dare poſſe Deum.
Movit amicitiæ tum te conſtantia longæ,
Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit.
Et quod eras aliis factus, mihi natus amicus,
Quodque tibi in cunis oſcula prima dedi.
Quod cum veſtra domus teneris mihi ſemper ab annis
Culta ſit, eſſe vetus nunc tibi cogor onus.
Me tuus ille pater, Latiæ facundia linguæ,
Qui non inferior nobilitate fuit;
Primus ut auderem committere carmina famæ
Impulit., ingenii dux fuit ille mei.
Nec quod ſit primo nobis à tempore cultus,
Contendo fratrem poſſe referre tuum.
Te tamen ante omnes ita ſum complexus, ut una
Quolibet in caſu gratia noſtra fores.
Vltima me tecum vidit, mœſtiſque cadentes
Excepit lacrymas Italis ora genis.
Cum tibi quærenti, num verus nuncius eſſet,
Attulerat culpæ quem mala fama meæ;
Inter confeſſum medius dubieque negantem
Hærebam; pavidas dante timore notas:
Exemploque nivis, quam mollit aquaticus Auſter,
Gutta per attonitas ibat oborta genas.
Hæc igitur referens, & quod mea crimina primi
Erroris venia poſſe latere vides;
Reſpicis antiquum lapſis in rebus amicum,
Fomentiſque juvas vulnera noſtra tuis.
Pro quibus optandi ſi nobis copia fiat,
Tam bene pro merito commoda mille precor.
Sed ſi ſola mihi dentur tua vota, precabor,
Vt tibi ſit ſalvo Cæſare ſalva parens.
Hæc ego, cum faceres altaria pinguia thure.
Te ſolitum memini prima rogare Deos.

ELEGIA IV. *Ad Atticum.*

ACcipe colloquium gelido Naſonis ab Iſtro,
Attice, judicio non dubitate meo.

Ecquid

Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici,
Deſerit an partes languida cura ſuas?
Non ita di mihi ſunt triſtes, ut credere poſſim,
Faſque putem jam te non meminiſſe mei.
Ante meos oculos præſto eſt tua ſemper imago,
Et videor vultus mente videre tuos.
Seria multa mihi tecum collata recordor,
Nec data jucundis tempora pauca jocis.
Sæpe citæ longis viſæ ſermonibus horæ,
Sæpe fuit brevior, quam mea verba, dies:
Sæpe tuas venit factum modo carmen ad aures,
Et nova judicio ſubdita Muſa tuo eſt.
Quod tu laudaras, populo placuiſſe putabam:
Hoc pretium curæ dulce recentis erat.
Utque meus lima raſus liber eſſet amici,
Non ſemel admonitu facta litura tuo eſt.
Nos fora viderunt pariter, nos porticus omnis,
Nos via, nos cunctis curva theatra locis.
Denique tantus amor nobis cariſſime ſemper,
Quantus in Æacide, Actorideque fuit.
Non ego, ſi biberes ſecuræ pocula Lethes,
Excidere hæc credam pectore poſſe tuo.
Longa dies citior brumali ſidere, noxque
Tardior hiberna ſolſtitialis erit:
Nec Babylon æſtus, nec frigora Pontus habebit,
Calthaque Pæſtanas vincet odore roſas;
Quam tibi noſtrarum veniant oblivia rerum.
Non ita pars fati candida nulla mei eſt.
Ne tamen hæc dici poſſit fiducia mendax,
Stultaque credulitas noſtra fuiſſe cave:
Conſtantique fide veterem tueare ſodalem;
Qua licet, & quantum non oneroſus ero.

ELEGIA V. *Ad Solanum.*

Condita diſparibus numeris ego Naſo Solano
Præpoſita miſi verba ſalute meo.
Quæ rata ſit cupio, rebuſque ut comprobet omen
Te precor à ſalvo poſſit amice legi.
Candor in hoc ævo res intermortua pæne,
Exigit, ut faciam talia vota, tuus.
Nam fuerim quamvis modico tibi junctus ab uſu,
Diceris exſiliis ingemuiſſe meis:
Miſſaque ab Euxino legeres cum carmina Ponto;
Illa tuus juvit qualiacunque favor:
Optaſtique brevem fieri mihi Cæſaris iram;
Quod tamen optari ſi ſciat ipſe, ſinat.
Moribus iſta tuis tam mitia vota dediſti,
Nec minus idcirco ſunt ea grata mihi.
Quoque magis moveare malis, doctiſſime, noſtris,

Credibile eſt fieri conditione loci.
Vix hac invenies, totum (mihi crede) per orbem.
Quæ minus Auguſta pace fruatur humus.
Tu tamen hic ſtructos inter fera prœlia verſus
Et legis, & lectos ore favente probas.
Ingenioque meo, vena quod paupere manat,
Plaudis, & è rivo flumina magna facis.
Grata quidem ſunt hæc animo ſuffragia noſtro,
Vix ſibi cum miſeros poſſe placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina parvis,
Materiæ gracili ſufficit ingenium.
Nuper ut huc magni pervenit fama triumphi;
Auſus ſum tantæ ſumere molis onus.
Obruit audentem rerum gravitaſque nitorque,
Nec potui cœpti pondera ferre mei.
Illic, quam laudes, erit officioſa voluntas.
Cætera, materia debilitante, jacent.
Qui ſi forte liber veſtras pervenit ad aures;
Tutelam mando ſentiat ille tuam.
Hæc tibi facturo, vel ſi non ipſe rogarem,
Accedat cumulus gratia noſtra levis.
Non ego laudandus, ſed ſunt tua pectora lacte,
Et non calcata candidiora nive:
Mirariſque alios, cum ſis mirabilis ipſe,
Nec lateant artes, eloquiumque tuum.
Te juvenum princeps, cui dat Germania nomen,
Participem ſtudii Cæſar habere ſolet.
Tu comes antiquis, tu primis junctus ab annis,
Ingenio mores æquiparante, places.
Te dicente prius, fit protinus impetus illi:
Teque habet, elicias qui ſua verba tuis.
Cum tu deſiſtis, mortaliaque ora quierunt,
Tectaque non longa conticuere mora;
Surgit Iuleo juvenis cognomine dignus,
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis.
Dumque ſilent, aſtat, ſtatus eſt, vultuſque diſerti,
Spemque docens doctæ vocis amicus habet.
Mox ubi pulſa mora eſt, atque os cœleſte ſolutum;
Hoc ſuperos jures more ſolere loqui.
Atque hæc eſt dicas facundia principe digna;
Eloquio tantum nobilitatis ineſt.
Huic tu cum placeas, & vertice ſidera tangas,
Scripta tamen profugi vatis habenda putas.
Scilicet ingeniis aliqua eſt concordia junctis,
Et ſervat ſtudii fœdera quiſque ſui.
Ruſticus agricolam; miles fera bella gerentem;
Rectorem dubiæ navita puppis amat.
Tu quoque Pieridum ſtudio ſtudioſe teneris,
Ingenioque faves ingenioſe meo,

Diſtat

Diſtat opus noſtrum, ſed fontibus exit ab iiſdem:
 Artis & ingenuæ cultor uterque ſumus.
Thyrſus enim vobis, geſtata eſt laurea nobis;
 Sed tamen ambobus debet ineſſe calor.
Vtque meis numeris tua dat facundia nervos,
 Sic venit à nobis in tua verba nitor.
Iure igitur ſtudio confinia carmina veſtro,
 Et commilitii ſacra tuenda putas.
Pro quibus ut maneat de quo cenſeris, amicus,
 Comprecor ad vitæ tempora ſumma tuæ:
Succedatque ſuis orbis moderator habenis,
 Quod mecum populi vota precantur idem.

ELEGIA VI. *Ad Gracinum.*

CArmine Græcinum, quem præſens voce ſolebat,
 Triſtis ab Euxinis Naſo ſalutat aquis.
Exſulis hæc vox eſt: præbet mihi littera linguam,
 Et ſi non liceat ſcribere, mutus ero.
Corripis. ut debes, ſtulti peccata ſodalis,
 Et mala me meritis ferre minora doles.
Vera facis, ſed ſera, meæ convicia culpæ:
 Aſpera confeſſo verba remitte reo.
Cum poteram recto tranſire Ceraunia velo,
 Vt fera vitarem ſaxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodeſt dicere facto,
 Qua mea debuerit currere cymba via?
Brachia da laſſo potius prendenda natanti,
 Nec pigeat mento ſuppoſuiſſe manum.
Idque facis, faciaſque precor. ſic mater & uxor,
 Sic tibi ſint fratres, totaque ſalva domus.
Quodque ſoles animo ſemper, quod voce precari,
 Omnia Cæſaribus ſic tua facta probes.
Turpe erit in miſeris veteri tibi rebus amico
 Auxilium nulla parte tuliſſe tuum.
Turpe referre pedem, nec paſſu ſtare tenaci,
 Turpe laborantem deſeruiſſe ratem.
Turpe ſequi caſum, & fortunæ cedere: amicum
 Et niſi ſit felix eſſe negare ſuum.
Non ita vixerunt Strophio atq; Agamemnon enati,
 Non hæc Ægidæ, Pirithoique fides.
Quos prior eſt mirata, ſequens mirabitur ætas:
 In quorum plauſus tota theatra ſonant.
Tu quoque per durum ſervato tempus amico,
 Dignus es in tantis nomen habere viris.
Dignus es, & quoniam laudem pietate mereris,
 Non erit officii gratia ſurda tui.
Crede mihi, noſtrum ſi non mortale futurum eſt
 Carmen; in ore frequens poſteritatis eris.
Fac modo permaneas lapſo Græcine fidelis,

Digitized by Google

Duret & in longas impetus iſte moras.
Quæ tu cum præſtes, remo tamen utar & aura.
Nil nocet admiſſo ſubdere calcar equo.

ELEGIA VII. *Ad Atticum.*

ESſe ſalutatum te vult mea littera primum,
A male pacatis Attice miſſa Getis.
Proxima ſubſequitur, quid agas audire, voluntas,
Et modo (quicquid agas) ſit tibi cura mei.
Nec dubito quin ſit: ſed me timor ipſe malorum
Sæpe ſupervacuos cogit habere metus.
Da veniam quæſo, nimioque ignoſce timori.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus unca cibis æra ſubeſſe putat.
Sæpe canem longe viſum fugit agna, lupumque
Credit, & ipſa ſuam neſcia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoq; ſaucia tactum,
Vanaque ſollicitis incitat umbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil niſi triſte meo.
Iam mihi fata liquet cœptos ſervantia curſus
Per ſibi conſuetas ſemper itura vias.
Obſervare deos, ne quid mihi cedat amice,
Verbaque fortunæ vix puto poſſe dari.
Eſt illi curæ me perdere, quæque ſolebat
Eſſe levis, conſtans & bene certa nocet.
Crede mihi, ſi ſum veri tibi cognitus oris,
Nec numerus noſtris caſibus eſſe poteſt.
Cinyphiæ ſegetis citius numerabis ariſtas,
Altaque quam multis floreat Hybla thymis:
Et quot aves motis nitantur in aëra pennis,
Quotque natent piſces æquore certus eris:
Quam tibi noſtrorum ſtatuatur ſumma laborum,
Quos ego ſum terra, quos ego paſſus aqua.
Nulla Getis toto gens eſt truculentior orbe:
Sed tamen hi noſtris ingemuere malis.
Quæ tibi ſi memori coner perſcribere verſu;
Ilias eſt fati longa futura mei.
Non igitur vereor, quod te rear eſſe verendum,
Cujus amor nobis pignora mille dedit:
Sed quia res timida eſt omnis miſer, & quia longo eſt
Tempore lætitiæ janua clauſa meæ.
Iam dolor in morem venit meus, utque caducis
Percuſſu crebro ſaxa cavantur aquis;
Sic ego continuo fortunæ vulneror ictu,
Vixque habet in nobis jam nova plaga locum.
Nec magis aſſiduo vomer tenuatur ab uſu,
Nec magis à curvis Appia trita rotis;

Pectora

Pectora quam mea ſunt ſerie calcata malorum,
  Et nihil inveni, quod mihi ferret opem.
Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis:
  Infelix perii dotibus ipſe meis.
Vita prior vitio caret, & ſine labe peracta eſt:
  Auxilii miſero nil tulit illa mihi.
Culpa gravis precibus donatur ſæpe ſuorum:
  Omnis pro nobis gratia muta fuit.
Adjuvat in duris aliquos præſentia rebus:
  Obruit hoc abſens vaſta procella caput.
Quem non obrueret taciti quoque Cæſaris ira?
  Addita ſunt pœnis aſpera verba meis.
Fit fuga temporibus levior: projectus in æquor
  Arcturum ſubii, Pleïadumque minas.
Sæpe ſolent hyemem placidam ſentire carinæ:
  Non Ithacæ puppi ſævior unda fuit.
Recta fides comitum poterat mala noſtra levare:
  Ditata eſt ſpoliis perfida turba meis.
Mitius exilium faciunt loca: triſtior iſta
  Terra, ſub ambobus non jacet ulla polis.
Eſt aliquid patriis vicinum finibus eſſe:
  Vltima me tellus, ultimus orbis habet.
Præſtat & exſulibus pacem tua laurea Cæſar:
  Pontica finitimo terra ſub hoſte jacet.
Tempus in agrorum cultu conſumere dulce eſt:
  Non patitur verti barbarus hoſtis humum.
Temperie cœli corpuſque animuſque juvantur:
  Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.
Eſt in aqua dulci non invidioſa voluptas:
  Æquoreo bibitur cum ſale miſta palus.
Omnia deficiunt: animus tamen omnia vincit.
  Ille etiam vires corpus habere facit.
Suſtineas ut onus, nitendum vertice recto eſt:
  At flecti nervos ſi patiare, cades.
Spes quoque, poſſe mora miteſcere principis iram,
  Vivere ne nolim deficiamque, facit.
Nec vos parva datis pauci ſolatia nobis,
  Quorum ſpectata eſt per mala noſtra fides.
Cœpta tene quæſo, nec in æquore deſere navem
  Meque ſimul ſerva, judiciumque tuum.

ELEGIA VIII. *Ad Cottam.*

REddita eſt nobis Cæſar cum Cæſare nuper,
  Quos mihi miſiſti maxime Cotta deos.
Vtque tuum munus numerum, quem debet, haberet,
  Eſt ibi Cæſaribus Livia juncta ſuis.
Argentum felix, omnique beatius auro,
  Quod fuerit pretium cum rude, numen habet!
Non mihi divitias dando majora dediſſes,

Digitized by Google

Cœlitibus miſſis noſtra ſub ora tribus.
Eſt aliquid ſpectare deos, & adeſſe putare,
Et quaſi cum vero numine poſſe loqui.
Quantum ad me, redii. nec me tenet ultima tellus,
Vtque prius media ſoſpes in urbe moror.
Cæſareos video vultus, velut ante videbam;
Vix hujus voti ſpes fuit ulla mihi.
Vtque ſalutabam, numen cœleſte ſaluto.
Quod reduci tribuas, nil puto majus habes.
Quid noſtris oculis niſi ſola palatia deſunt,
Qui locus, ablato Cæſare, vilis erit?
Hunc ego cum ſpectem, videor mihi cernere Romam,
Nam patriæ faciem ſuſtinet ille ſuæ.
Fallor? an irati mihi ſunt in imagine vultus,
Torvaque neſcio quid forma minantis habet?
Parce vir immenſo major virtutibus orbe,
Iuſtaque vindictæ ſupprime fræna tuæ.
Parce puer, ſæcli decus admirabile noſtri,
Terrarum dominum quem ſua cura facit:
Per patriæ numen, quod te tibi carius ipſo eſt,
Per nunquam ſurdos in tua vota Deos,
Perque thori ſociam, quæ par tibi ſola reperta eſt,
Et cui majeſtas non oneroſa tua eſt,
Perque tibi ſimilem virtutis imagine natum,
Moribus agnoſci qui tuus eſſe poteſt,
Perque tuos, vel avo dignos, vel patre nepotes,
Qui veniunt magno per tua juſſa gradu;
Parte leva minima noſtras, & contrahe, pœnas,
Daque locum Scythico qui ſit ab hoſte procul.
Et tua (ſi fas eſt) à Cæſare proxima, Cæſar
Numina ſint precibus non inimica meis.
Sic fera quamprimum pavido Germania vultu
Ante triumphales ſerva feratur equos.
Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos
Vivant, & poſſis filius eſſe diu.
Tu quoque conveniens ingenti nupta marito,
Accipe non dura ſupplicis aure preces.
Sic tibi vir ſoſpes, ſic ſint cum prole nepotes,
Cumque bonis nuribus quas peperere nurus.
Sic, quem dira tibi rapuit Germania, Druſus
Pars fuerit partus ſola caduca tui.
Sic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niveis filius inſtet equis.
Annuite ô timidis mitiſſima numina votis.
Præſentes aliquid profit habere Deos.
Cæſaris adventu tuta gladiator arena
Exit, & auxilium non leve vultus habet.
Nos quoq; veſtra juvet quod, qua licet, ora videmus:
Intrata eſt ſuperis quod domus una tribus.

Feli-

Digitized by Google

Felices illi, qui non ſimulacra, ſed ipſos;
Quique deum coram corpora vera vident.
Quod quoniam nobis invidit inutile fatum,
Quos dedit ars vultus effigiemque, colo.
Sic homines novere Deos, quos arduus æther
Occulit, & colitur pro Iove forma Iovis.
Denique quæ mecum eſt & erit ſine fine, cavete,
Ne ſit in inviſo veſtra figura loco.
Nam caput è noſtra citius cervice recedet;
Et patiar foſſis lumen abire genis:
Quam caream vobis, ô publica numina, raptis,
Vos eritis noſtræ portus & aura fugæ.
Vos ego complectar, Geticis ſi cingar ab armis.
Utque meas aquilas, ſigna ego veſtra ſequar,
Aut ego me fallo, nimiaque cupidine ludor,
Aut ſpes exſilii commodioris adeſt.
Nam minus & minus eſt facies in imagine triſtis,
Viſaque ſunt dictis annuere ora meis.
Vera precor fiant timidæ præſagia mentis,
Iuſtaque quamvis eſt, ſit minor ira Dei.

ELEGIA IX. *Ad Cotyn.*

Regia progenies, cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolpi pervenit uſque Cotys;
Fama loquax veſtras ſi jam pervenit ad aures,
Me tibi finitimi parte jacere ſoli;
Supplicis exaudi, juvenum mitiſſime, vocem,
Quamque potes profugo (nam potes) affer opem.
Me fortuna tibi (de qua quod non queror, hoc eſt)
Tradidit; hoc uno non inimica mihi.
Excipe naufragium non duro littore noſtrum,
Ne fuerit terra tutior unda tua.
Regia (crede mihi) res eſt, ſuccurrere lapſis:
Convenit & tanto, quantus es ipſe, viro.
Fortunam decet hoc iſtam, quæ maxima cum ſit,
Eſſe poteſt animo vix tamen æqua tuo.
Conſpicitur nunquam meliore potentia cauſſa,
Quam quoties vanas non ſinit eſſe preces.
Hoc nitor iſte tui generis deſiderat: hoc eſt
A ſuperis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tibi & Eumolpus generis clariſſimus autor,
Et prior Eumolpo ſuadet Erichthonius.
Hoc tecum commune diis: quod uterque rogati
Supplicibus veſtris ferre ſoletis opem.
Nam quid erit, quare ſolito dignemur honore
Numina, ſi demas velle juvare Deos?
Iupiter oranti ſurdas ſi præbeat aures;
Victima pro templo cur cadat icta Iovis?
Si pacem nullam pontus mihi præſtet eunti,

Quidquid id eſt, habuit moderatam vindicis iram;
  Qui niſi natalem nil mihi dempſit humum.
Hac quoniam careo; tua nunc vicinia præſtet
  Inviſo poſſim tutus ut eſſe loco.

ELEGIA X. *Ad Macrum.*

ECquid ab impreſſæ cognoſcis imagine ceræ,
  Hæc tibi Naſonem ſcribere verba Macer?
Autoriſque ſui ſi non eſt annulus index,
  Cognitane eſt noſtra littera facta manu?
An tibi notitiam mora temporis eripit horum,
  Nec repetunt oculi ſigna vetuſta tui?
Sis licet oblitus pariter gemmæque manuſque,
  Exciderit tantum ne tibi cura mei.
Quam tu vel longi debes convictibus ævi,
  Vel mea quod conjux non aliena tibi eſt;
Vel ſtudiis, quibus es quam nos ſapientius uſus,
  Vtque decet nulla factus es arte nocens.
Tu canis æterno quicquid reſtabat Homero,
  Ne careant ſumma Troica bella manu.
Naſo parum prudens, artem dum tradit amandi,
  Doctrinæ pretium triſte magiſter habet.
Sunt tamen inter ſe communia ſacra poëtis;
  Diverſum quamvis quiſque ſequamur iter.
Quorum te memorem (quamquam procul abſumus) eſſe
  Suſpicor, & caſus velle levare meos.
Te duce magnificas Aſiæ perſpeximus urbes:
  Trinacris eſt oculis te duce viſa meis.
Vidimus Ætnæa cœlum ſplendeſcere flamma;
  Suppoſitus monti quam vomit ore Gigas:
Ætnæoſque lacus, & olentia ſtagna Palici,
  Quaque ſuis Cyanen miſcet Anapus aquis.
Nec procul hinc Nymphe, quæ, dum fugit Elidis amnem,
  Tecta ſub æquorea nunc quoque currit aqua.
Hic mihi labentis pars anni magna peracta eſt,
  Heu quantum diſpar eſt locus ille Getis!
Et quota pars hæc ſunt rerum, quas vidimus ambo,
  Te mihi jucundas efficiente vias!
Seu rate cæruleas picta ſulcavimus undas,
  Eſſeda nos agili ſive tulere rota;
Sæpe brevis nobis vicibus via viſa loquendi eſt,
  Pluraque. ſi numeres, verba fuere gradu.
Sæpe dies ſermone minor fuit, inque loquendo
  Tarda per æſtivos defuit hora dies.
Eſt aliquid caſus pariter timuiſſe marinos,
  Iunctaque ad æquoreos vota tuliſſe deos.
Et modo res egiſſe ſimul: modo rurſus ab illis,
  Quorum non pudeat poſſe referre jocos.
Hæc tibi ſi ſubeant, hic ſim licet omnibus annis,

Ante tuos oculos, ut modo viſus, ero.
Ipſe quidem certe cum ſim ſub cardine mundi,
Qui ſemper liquidis altior exſtat aquis;
Te tamen intueor, quo ſolo pectore poſſum,
Et tecum gelido ſæpe ſub axe loquor.
Hic es, & ignoras, ſed ades celeberrimus abſens,
Inque Getas media miſſus ab urbe venis.
Redde vicem. & quoniam regio felicior iſta eſt;
Iſtic me memori pectore ſemper habe.

ELEGIA XI. *Ad Rufum.*

HOc tibi Rufe brevi properatum tempore mittit,
Naſo parum fauſtæ conditor artis, opus:
Vt quanquam longe toto ſumus orbe remoti,
Scire tamen poſſis nos meminiſſe tui.
Nominis ante mei venient oblivia nobis,
Pectore quam pietas ſit tua pulſa meo:
Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,
Quam meriti fiat gratia vana tui.
Grande voco meritum lacrymas, quibus ora rigabas,
Cum mea concreto ſicca dolore forent.
Grande voco meritum, mœſtæ ſolatia mentis,
Cum pariter nobis illa tibique dares.
Sponte quidem, per ſeque mea eſt laudabilis uxor;
Admonitu melior ſit tamen illa tuo.
Namque quod Hermione Caſtor fuit, Hector Iulo;
Hoc ego te lætor conjugis eſſe meæ.
Quæ ne diſſimilis tibi ſit probitate, laborat,
Seque tui vita ſanguinis eſſe probat.
Ergo quod fuerat ſtimulis factura ſine ullis,
Plenius autorem te quoque nacta facit.
Acer, & ad palmæ per ſe curſurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
Adde quod abſentis cura mandata fideli
Perficis, & nullum ferre gravaris onus.
Ore ferant grates, quoniam non poſſumus ipſi,
Di tibi: qui referent, ſi pia facta vident.
Sufficiatque diu corpus quoque moribus iſtis,
Maxima Fundani gloria Rufe ſoli.

DE PONTO LIBER III.

ELEGIA I. *Ad conjugem.*

ÆQuor Iaſonio pulſatum remige primum,
Quæque nec hoſte fero, nec nive terra cares;
Ecquod erit tempus, quo vos ego Naſo relinquam,
In minus hoſtili juſſus abeſſe loco?
An mihi Barbaria vivendum eſt ſemper in iſta,
Inque Tomitana condar oportet humo?

Pace

Pace tua, ſi pax ulla eſt tua, Pontica tellus,
Finitimus rapido quam terit hoſtis equo;
Pace tua dixiſſe velim; tu peſſima duro
Pars es in exſilio, tu mala noſtra gravas.
Tu neque ver ſentis cinctum florente corona,
Tu neque meſſorum corpora nuda vides.
Nec tibi pampineas autumnus porrigit uvas:
Cuncta ſed immodicum tempora frigus habent.
Tu glacie freta vincta tenes, & in æquore piſcis
Incluſus tecta ſæpe natavit aqua.
Nec tibi ſunt fontes, laticis niſi pæne marini:
Qui potus dubium eſt, ſiſtat alatne ſitim.
Rara, nec hæc felix, in apertis eminet arvis
Arbor, & in terra eſt altera forma maris.
Non avis obloquitur: niſi ſylvis ſi qua remotis
Æquoreas rauco gutture potat aquas.
Triſtia per vacuos horrent abſinthia campos,
Convenienſque ſuo meſſis amara loco eſt.
Adde metus, & quod murus pulſatur ab hoſte,
Tinctaque mortifera tabe ſagitta madet.
Quam procul hæc regio eſt, & ab omni devia curſu,
Nec pede quo quiſquam, nec rate tutus eat.
Non igitur mirum, finem quærentibus horum,
Altera ſi nobis uſque rogatur humus.
Te magis eſt mirum non hoc evincere conjux,
Inque meis lacrymas poſſe tenere malis.
Quid facias, quæris, quæras hoc ſcilicet ipſum;
Invenies vere, ſi reperire voles.
Velle parum eſt, cupias ut re potiaris oportet,
Et faciat ſomnos hæc tibi cura breves.
Velle reor multos: quis enim mihi tam ſit iniquus,
Optet ut exilium pace carere meum?
Pectore te toto cunctiſque incumbere nervis,
Et niti pro me nocte dieque decet:
Utque juvent alii, tu debes vincere amicos,
Uxor, & ad partes prima venire tuas.
Magna tibi impoſita eſt noſtris perſona libellis.
Conjugis exemplum diceris eſſe bonæ.
Nec cave degeneres, & ſint præconia noſtra
Vera vide; famæ quo tuearis opus.
Ut nihil ipſe querar, tacito me fama queretur
Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei.
Expoſuit memet populis fortuna videndum,
Et plus notitiæ, quam fuit ante, dedit.
Notior eſt factus Capaneus de fulminis ictu:
Notus humo merſis Amphiaraus equis.
Si minus erraſſet, notus minus eſſet Ulyſſes:
Magna Philoctetæ vulnere fama ſuo eſt.
Si locus eſt aliquis tanta inter nomina parvis:

Si mea mors redimenda tua (quod abominor) eſſet:
Admeti conjux, quam ſequereris, erat.
Æmula Penelopes fieres, ſi fraude pudica
Inſtantes velles fallere nupta procos.
Si comes exſtincti manes ſequerere mariti;
Eſſet dux facti Laodamia tui.
Iphias ante oculos tibi erit ponenda, volenti
Corpus in accenſos mittere forte rogos.
Morte nihil opus eſt, nihil Icariotide tela.
Cæſaris at conjux ore precanda tuo eſt.
Quæ præſtat virtute ſua, ne priſca vetuſtas
Laude pudicitiæ ſæcula noſtra premat:
Quæ Veneris formam, mores Iunonis habendo,
Sola eſt cœleſti digna reperta thoro.
Quid trepidas, & adire times? non impia Progne,
Filiave Æetæ voce movenda tua eſt:
Nec nurus Ægyſthi, nec ſæva Agamemnonis uxor,
Scyllaque, quæ Siculas inguine terret aquas:
Telegonive parens vertendis nota figuris,
Nexaque nodoſas angue Meduſa comas.
Fœmina ſed princeps, in qua fortuna videre
Se probat, & cœcæ crimina falſa tulit.
Qua nihil in terris, ad finem ſolis ab ortu
Clarius, excepto Cæſare, mundus habet.
Eligito tempus captatum ſæpe roganti,
Exeat adverſa ne tua navis aqua.
Non ſemper ſacras reddunt oracula ſortes,
Ipſaque non omni tempore fana patent.
Cum ſtatus urbis erit, qualem nunc auguror eſſe,
Et nullus populi contrahet ora dolor;
Cum domus Auguſti, Capitoli more colenda,
Læta (quod eſt, & ſit) plenaque pacis erit;
Tum tibi di faciant adeundi copia fiat,
Profectura aliquid cum tua verba putes:
Si quid aget majus, differ tua cœpta, caveque
Spem feſtinando præcipitare meam.
Nec rurſus jubeo, dum ſit vacuiſſima quæras.
Corporis ad cultum vix vacat illa ſui.
Curia cum fuerit patribus ſtipata verendis;
Per patrum turbam tu quoque oportet eas.
Cum tibi contigerit vultum Iunonis adire,
Fac ſis perſonæ, quam tueare, memor.
Nec factum defende meum (mala cauſſa ſilenda eſt)
Nec niſi ſollicitæ ſint tua verba preces.
Tunc lacrymis demenda mora eſt: ſummiſſaq; terræ,
Ad non mortales brachia tende pedes.
Tu pete nil aliud, niſi ſævo ut ab hoſte recedam:
Hoſtem fortunam ſit ſatis eſſe mihi.
Plura quidem ſubeunt, ſed tu turbata timore

Hæc quoque vix poteris voce tremente loqui.
Suſpicor hæc damno tibi non fore: ſentiet illa
Te majeſtatem pertimuiſſe ſuam.
Nec tua ſi fletu ſcindentur verba, nocebit.
Interdum lacrymæ pondera vocis habent.
Lux etiam facito cœptis bona talibus adſit,
Horaque conveniens, auſpiciumque favens.
Sed prius impoſito ſanctis altaribus igni,
Thura fer ad magnos vinaque pura Deos.
E quibus ante omnes Auguſti numen adora,
Progeniemque piam, participemque thori.
Sint utinam mites ſolito tibi more, tuaſque
Non duris lacrymas vultibus aſpiciant.

ELEGIA II. *Ad Cottam.*

QVam legis à nobis miſſam tibi Cotta ſalutem,
Miſſa ſit ut vere, perveniatque precor.
Namque meis ſoſpes multum cruciatibus aufers,
Atque ſit ut nobis pars bona ſalva, facis.
Cumque labent alii jactataque vela relinquant;
Tu laceræ remanes anchora ſola rati.
Grata tua eſt igitur pietas. ignoſcimus illis,
Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
Cum feriant unum, non unum fulmina terrent,
Iunctaque percuſſo turba pavere ſolet:
Cumque dedit paries venturæ ſigna ruinæ,
Sollicito vacuus fit locus ille metu.
Quis non è timidis ægri contagia vitat,
Vicinum metuens ne trahat inde malum?
Me quoque amicorum nimio terrore metuque,
Non odio, quidam deſtituere mei.
Non illis pietas, non officioſa voluntas
Defuit: adverſos extimuere deos.
Vtque magis cauti poſſunt timidique vocari,
Sic appellari non meruere mali.
At meus excuſat charos ita candor amicos,
Vtque habeant de me crimina nulla facit.
Sint hi contenti venia, ſignentque licebit
Purgari factum me quoque teſte ſuum.
Pars eſtis pauci melior, qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
Tunc igitur meriti morietur gratia veſtri,
Cum cinis abſumpto corpore factus ero.
Fallor, & illa meæ ſuperabit tempora vitæ,
Si tamen à memori poſteritate legar.
Corpora debentur mœſtis exſanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honorque rogos.
Occidit & Theſeus, & qui comitavit Oreſtem:
Sed tamen in laudes vivit uterque ſuas.

Vos etiam ſeri laudabunt ſæpe nepotes,
  Claraque erit ſcriptis gloria veſtra meis.
Hic quoque Sauromatæ jam vos novere Getæque,
  Et tales animos barbara turba probat.
Cumque ego de veſtra nuper probitate referrem,
  (Nam didici Getice Sarmaticeque loqui)
Forte ſenex quidam, cœtu cum ſtaret in illo,
  Reddidit ad noſtros talia verba ſonos:
Nos quoque amicitiæ nomen bene novimus, hoſpes,
  Quos procul à vobis, alter & orbis habet.
Eſt locus in Scythia, (Tauros dixere priores,)
  Qui Getica longe non ita diſtat humo;
Hac ego ſum terra (patriæ nec pœnitet) ortus.
  Conſortem Phœbi gens colit illa deam.
Templa manent hodie vaſtis innixa columnis,
  Perque quater denos itur in illa gradus.
Fama refert illic ſignum cœleſte fuiſſe,
  Quoque minus dubites, ſtat baſis orba dea.
Araque quæ fuerat natura candida ſaxi,
  Decolor affuſo tincta cruore rubet.
Fœmina ſacra facit tæda non nota jugali,
  Quæ ſuperat Scythicas nobilitate nurus.
Sacrifici genus eſt (ſic inſtituêre parentes)
  Advena virgineo cæſus ut enſe cadat.
Regna Thoas habuit Mœotide clarus in ora,
  Nec fuit Euxinis notior alter aquis.
Sceptra tenente illo, liquidas feciſſe per auras,
  Neſcio quam dicunt Iphigenejan iter.
Quam levibus ventis ſub nube per aëra vectam
  Creditur his Phœbe depoſuiſſe locis.
Præfuerat templo multos ea rite per annos,
  Invita peragens triſtia ſacra manu:
Cum duo velifera juvenes venere carina,
  Preſſeruntque ſuo littora noſtra pede.
Par fuit his ætas, & amor: quorum alter Oreſtes,
  Alter erat Pylades: nomina fama tenet.
Protinus immitem Triviæ ducuntur ad aram,
  Evincti geminas ad ſua terga manus:
Sparſit aqua captos luſtrali Graja ſacerdos,
  Ambiat ut fulvas infula longa comas.
Dumque parat ſacrum, dum velat tempora vittis,
  Dum tardæ cauſſas invenit ipſa moræ;
Non ego crudelis, Iuvenes ignoſcite, dixit;
  Sacra ſuo facio barbariora loco.
Ritus is eſt gentis, qua vos tamen urbe venitis,
  Quodve parum fauſta puppe petiſtis iter?
Dixit, & audito patriæ pia nomine virgo,
  Conſortes urbis comperit eſſe ſuæ.
Alter ut è vobis, inquit, cadat hoſtia ſacris,

Ad patrias ſedes nuncius alter eat.
Ire jubet Pylades charum periturus Oreſtem,
Hic negat: inque vicem pugnat uterque mori.
Extitit hoc unum, quod non convenerat illis.
Cætera pars concors & ſine lite fuit.
Dum peragunt juvenes pulchri certamen amoris;
Ad fratrem ſcriptas exarat illa notas.
Ad fratrem mandata dabat, cuique illa dabantur,
(Humanos caſus aſpice) frater erat.
Nec mora, de templo rapiunt ſimulacra Dianæ,
Clamque per immenſas puppe feruntur aquas.
Mirus amor juvenum, quamvis abiere tot anni,
In Scythia magnum nunc quoq; nomen habent.
Fabula narrata eſt poſtquam vulgaris ab illo;
Laudarunt omnes facta, piamque fidem.
Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora eſt,
Nomen amicitiæ barbara corde movet.
Quid facere Auſonia geniti debetis in urbe,
Cum tangant diros talia facta Getas?
Adde quod eſt animus ſemper tibi mitis, & altæ
Indicium mores nobilitatis habent.
Quos Voleſus patrii cognoſcat nominis autor,
Quos numa maternus non neget eſſe ſuos:
Adjectique probent genitiva agnomina Cottæ,
Si tu non eſſes, interitura domus.
Digne vir hac ſerie, lapſo ſuccurrere amico
Conveniens iſtis moribus eſſe puta.

ELEGIA III. *Ad Maximum.*

SI vacat exiguum profugo dare tempus amico.
O ſidus Fabiæ Maxime gentis, ades.
Dum tibi quæ vidi refero, ſeu corporis umbra eſt;
Seu veri ſpecies, ſeu fuit ille ſopor.
Nox erat, & bifores intrabat Luna feneſtras,
Menſe fere medio quanta nitere ſolet.
Publica me requies curarum ſomnus habebat,
Fuſaque erant toto languida membra thoro:
Cum ſubito pennis agitatus inhorruit aër;
Et gemuit parvo mota feneſtra ſono.
Territus in cubitum relevo mea membra ſiniſtrum:
Pulſus & è trepido pectore ſomnus abit.
Stabat Amor vultu, non quo prius eſſe ſolebat,
Sceptra tenens læva triſtis acerna manu.
Nec torquem collo, nec habens crinale capillo,
Nec bene diſpoſitas comptus, ut ante, comas.
Horrida pendebant molles ſuper ora capilli,
Et viſa eſt oculis horrida penna meis.
Qualis in aëriæ tergo ſolet eſſe columbæ,
Tractatam multæ quam tetigere manus.

Hunc

Hunc ſimul agnovi (neque enim mihi notior alter)
Talibus effata eſt libera lingua ſonis:
O puer exſilii decepto cauſſa magiſtro,
Quem fuit utilius non docuiſſe mihi;
Huc quoque veniſti, pax eſt ubi tempore nullo,
Et coit adſtrictis barbarus Iſter aquis?
Quæ tibi cauſſa viæ, niſi uti mala noſtra videres?
Quæ ſunt, ſi neſcis, invidioſa tibi.
Tu mihi dictaſti juvenilia carmina primum:
Appoſui ſenis te duce quinque pedes.
Nec me Mœonio conſurgere carmine, nec me
Dicere magnorum paſſus es acta ducum.
Forſitan exiguas, aliquas tamen, arcus & ignis
Ingenii vires comminuêre mei.
Namque ego dum canto tua regna, tuæq; parentis,
In nullum mea mens grande vacavit opus.
Nec ſatis hoc fuerat; ſtultus quoque carmina feci,
Artibus ut poſſes non rudis eſſe meis.
Pro quibus exſilium miſero mihi reddita merces,
Id quoque in extremis, & ſine pace locis.
At non Chionides Eumolpus in Orphea talis,
In Phryga nec Satyrum talis Olympus erat.
Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit,
Pythagoræque ferunt non nocuiſſe Numam.
Nomina neu referam longum collecta per ævum,
Diſcipulo perii ſolus ab ipſe meo.
Dum damus arma tibi, dum te laſcive docemus;
Hæc te diſcipulo dona magiſter habet.
Scis tamen, & liquido juratus dicere poſſis,
Non me legitimos ſollicitaſſe thoros.
Scripſimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
Contingit crines, nec ſtola longa pedes.
Dic precor, ecquando didiciſti fallere nuptas?
Et facere incertum per mea juſſa genus?
An ſit ab his omnis rigide ſummota libellis,
Quam lex furtivos arcet habere viros?
Quid tamen hoc prodeſt, vetiti ſi lege ſevera
Credor adulterii compoſuiſſe notas?
At tu ſic habeas ferientes cuncta ſagittas,
Sic nunquam rapido lampades igne vacent.
Sic regat imperium, terraſque coërceat omnes
Cæſar, ab Ænea eſt qui tibi fratre nepos;
Effice ſit nobis non implacabilis ira,
Meque loco plecti commodiore velit.
Hæc ego viſus eram puero dixiſſe volucri.
Hos viſus nobis ille dediſſe ſonos.
Per mea tela faces, & per mea tela ſagittas,
Per matrem juro, Cæſareumque caput;
Nil niſi conceſſum nos te didiciſſe magiſtro,

Artibus & nullum crimen ineſſe tuis.
Vtque hoc, ſic utinam defendere cætera poſſes.
Scis aliud quod te læſerit eſſe magis.
Quicquid id eſt (neq; enim debet dolor ille referri)
Non potes à culpa dicere abeſſe tua.
Tu licet erroris ſub imagine crimen obumbres;
Non gravior merito vindicis ira fuit.
Vt tamen aſpicerem, conſolarerque jacentem,
Lapſa per immenſas eſt mea penna vias.
Hæc loca tum primum vidi; cum matre rogante,
Phaſias eſt telis fixa puella meis.
Quæ nunc cur iterum poſt ſæcula longa reviſam,
Tu facis, ô caſtris miles amice meis.
Pone metus igitur: miteſcet Cæſaris ira,
Et veniet votis mollior hora tuis.
Neve moram timeas, tempus quod quærimus inſtat,
Cunctaque lætitiæ plena, triumphus habet.
Dum domus, & nati, dum mater Livia gaudet,
Dum gaudes patriæ magne ducisque pater,
Dum ſibi gratatur populus, totamque per urbem
Omnis odoratis ignibus ara calet,
Dum præbet faciles aditus venerabile templum;
Sperandum eſt noſtras poſſe valere preces.
Dixit, & aut ille eſt tenues delapſus in auras,
Cœperunt ſenſus aut vigilare mei.
Si dubitem, faveas quin his ô Maxime dictis;
Memnonio cygnos eſſe colore putem.
Sed neque mutatur nigra pice lacteus humor.
Nec quod erat candens fit terebinthus ebur.
Conveniens animo genus eſt tibi nobile, namque
Pectus & Herculeæ ſimplicitatis habes.
Livor iners vitium mores non exit in iſtos,
Vtque latens ima vipera ſerpit humo.
Mens tua ſublimis ſupra genus eminet ipſum:
Grandius ingenio nec tibi nomen ineſt.
Ergo alii noceant miſeris, optentque timeri,
Tinctaque mordaci ſpicula felle gerant;
At tua ſupplicibus domus eſt aſſueta juvandis:
In quorum numero me precor eſſe velis.

ELEGIA IV. *Ad Rufinum.*

HÆc tibi non vanam portantia verba ſalutem,
Naſo Tomitana mittit ab urbe tuus;
Vtque ſuo faveas mandat Rufine Triumpho,
In veſtras venit ſi tamen ille manus.
Eſt opus exiguum, veſtriſque paratibus impar.
Quale tamen cunque eſt, ut tueare rogo.
Firma valent per ſe, nullumq; Machaona quærunt:
Ad medicam dubius confugit æger opem.

Non

Non opus eſt magnis placido lectore poëtis :
  Quemlibet invitum difficilemque tenent.
Nos quibus ingenium longi minuëre labores,
  Aut etiam nullum forſitan ante fuit ;
Viribus infirmi, veſtro candore valemus,
  Quem mihi ſi demas, omnia rapta putem.
Cunctaque cum mea ſunt propenſo nixa favore,
  Præcipuum veniæ jus habet iſte liber.
Spectatum vates alii ſcripſere triumphum,
  Eſt aliquid memori viſa notare manu.
Nos ea vix avidam vulgi captata per aurem
  Vidimus : atque oculi fama fuere mei.
Scilicet affectus ſimiles, aut impetus idem,
  Rebus ab auditis conſpicuiſque venit?
Nec nitor argenti, quem vos vidiſtis, & auri,
  Quod mihi defuerit, purpuraque illa, queror :
Sed loca, vel gentes formatæ mille figuris,
  Nutriſſent carmen præliaque ipſa meum.
Et regum vultus certiſſima pignora mentis,
  Iuviſſent aliquâ forſitan illud opus.
Plauſibus ex ipſis populi lætoque favore
  Ingenium quodvis incaluiſſe poteſt.
Tamque ego ſumpſiſſem tali clamore vigorem,
  Quam rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora ſint nobis nivibus glacieque licebit,
  Atque hoc, quem patior, frigidiora loco :
Illa ducis facies in curru ſtantis eburno,
  Excuteret frigus ſenſibus omne meis.
His ego defectus, dubiiſque autoribus uſus,
  Ad veſtri venio jure favoris opem.
Nec mihi nota ducum, nec ſunt mihi nota locorum
  Nomina : materiam non habuere manus.
Pars quota de tantis rebus, quam fama referre,
  Aut aliquis nobis ſcribere poſſet, erat?
Quo magis ô lector debes ignoſcere, ſi quid
  Erratum eſt illic, præteritumve mihi.
Adde quod aſſiduo domini meditata querelam
  Ad lætum carmen vix mea Muſa venit.
Vix bona poſt tanto quærenti verba ſubibant,
  Et gaudere aliquid, res mihi viſa nova eſt.
Vtque reformidant inſuetum lumina ſolem,
  Sic ad lætitiam mens mea ſegnis erat.
Eſt quoque cunctarum novitas gratiſſima rerum,
  Gratiaque officio, quod mora tardat, abeſt.
Cætera certatim de magno ſcripta triumpho
  Iam pridem populi ſuſpicor ore legi.
Illa bibit ſitiens lector, mea pocula plenus :
  Illa recens pota eſt, noſtra tepebit aqua.
Non ego ceſſavi, nec fecit inertia ſerum :

Vltima me vaſti ſuſtinet ora freti.
Dum venit huc rumor, properataq; carmina fiunt,
Factaque eunt ad vos, annus abiſſe poteſt.
Nec minimum refert, intacta roſaria primus,
An ſera carpas pæne relicta manu.
Quid mirum lectis exhauſto floribus horto,
Si duce non facta eſt digna corona ſuo?
Deprecor hæc. vatum contra ſua carmina ne quis
Dicta putet; pro ſe Muſa locuta mea eſt.
Sunt mihi vobiſcum communia ſacra poëtæ,
In veſtro miſeris ſi licet eſſe choro.
Magnaque pars animi, mecum vixiſtis amici,
Hac ego vos abſens nunc quoque parte colo.
Sint igitur veſtro mea commendata favore
Carmina, non poſſum pro quibus ipſe loqui.
Scripta placent à morte fere, quia lædere vivos
Livor, & injuſto carpere dente ſolet.
Si genus eſt mortis male vivere; terra moratur,
Et deſunt fatis ſola ſepulcra meis.
Denique opus noſtræ culpetur ut undique curæ,
Officium nemo qui reprehendat, erit.
Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror eſſe Deos.
Hæc facit ut veniat pauper quoque gratus ad aras,
Et placeat cæſo non minus agna bove.
Res quoque tanta fuit, quantæ ſubſiſtere ſummo
Æneidos vati grande fuiſſet onus.
Ferre etiam molles elegi tam vaſta triumphi
Pondera, diſparibus non potuere rotis.
Quo pede nunc utar, dubia eſt ſententia nobis.
Alter enim de te Rhene triumphus adeſt.
Irrita verorum non ſunt præſagia vatum.
Danda Iovi laurus, dum prior illa viret.
Nec mea verba legis, qui ſum ſummotus ad Iſtri
Non bene pacatis flumina pota Getis:
Iſta Dei vox eſt. Deus eſt in pectore noſtro,
Hoc duce prædico vaticinorque Deo.
Quid ceſſas currum pompamque parare triumphis
Livia? dant nullas jam tibi bella moras.
Perfida damnatas Germania projicit haſtas.
Iam pondus dices omen habere meum.
Crede, brevique fides aderit; geminabit honorem
Filius, & junctis, ut prius, ibit equis.
Prome, quod injicias humeris victoribus, oſtrum
Ipſa poteſt ſolitum noſſe corona caput.
Scuta ſed & galeæ gemmis radientur & auro,
Stentque ſuper victos trunca trophæa viros.
Oppida turritis cingantur eburnea muris,
Fictaque res vero more putetur agi.

Squal

Squallidus immittat fracta ſub arundine crines
Rhenus, & infectas ſanguine portet aquas.
Barbara jam capti ponent inſignia reges,
Textaque fortuna divitiora ſua.
Et quæ præterea virtus invicta tuorum
Sæpe parata tibi, ſæpe paranda facit.
Di quorum monitu ſumus eventura locuti,
Verba precor celeri noſtra probate fide.

E L E G I A V. *Ad Cottam.*

QVam legis, unde tibi mittatur epiſtola, quæris?
Hinc, ubi cœruleis jungitur Iſter aquis,
Vt regio dicta eſt, ſuccurrere debet & autor,
Læſus ab ingenio Naſo poëta ſuo.
Qui tibi, quam mallet præſens afferre ſalutem,
Mittit ab hirſutis, maxime Cotta, Getis.
Legimus ô juvenis, patrii non degener oris,
Dicta tibi pleno verba diſerta foro.
Quæ, quanquam lingua mihi ſunt properante per horas
Lecta ſatis multas; pauca fuiſſe queror.
Plura ſed hæc feci relegendo ſæpe, nec unquam
Hæc mihi, quam primo grata fuere minus.
Cumque ſua toties nihil è dulcedine perdant,
Viribus illa ſuis, non novitate, placent.
Felices quibus hæc ipſo cognoſcere in actu,
Et tam facundo contigit ore frui!
Nam quanquam ſapor eſt ablata dulcis in unda,
Gratius ex ipſo fonte bibuntur aquæ:
Et magis adducto pomum decerpere ramo,
Quam de cælata ſumere lance juvat.
At niſi peccaſſem, niſi me mea Muſa fugaſſet,
Quod legi, tua vox exhibuiſſet opus.
Vtque fui ſolitus, ſediſſem forſitan unus
De centum judex in tua verba viris.
Major & impleſſet præcordia noſtra voluptas,
Dum traherer dictis annueremque tuis.
Quem quoniam fatum, patria vobiſque relictis,
Inter inhumanos maluit eſſe Getas;
Quod licet, ut videar tecum magis eſſe legendo,
Sæpe precor ſtudii pignora mitte tui:
Exemploque meo, niſi dedignaris id ipſum;
Vtere, quod nobis rectius ipſe dares.
Namque ego, qui perii jam pridem Maxime vobis,
Ingenio nitor non periiſſe meo.
Redde vicem, nec rara tui monumenta laboris
Accipiant noſtræ grata futura manus.
Dic tamen, ô juvenis ſtudiorum plene meorum;
Ecquid ab his ipſis admoneare mei?
Ecquibus aut recitas factum modo carmen amicis.

Aut, quod ſæpe ſoles, exigis ut recitent?
Interdum queritur tua mens oblita quid abſit:
Neſcio quid certe ſentit abeſſe tui.
Vtque loqui multum de me præſente ſolebas,
Nunc quoque Naſonis nomen in ore tuo eſt.
Ipſe quidem Getico peream violatus ab arcu,
(Et ſit perjuri quam prope pœna vides)
Te niſi momentis video pæne omnibus abſens,
(Gratia dîs, menti quolibet ire licet.)
Hanc ubi perveni, nulli cernendus, in urbem,
Sæpe loquor tecum; teque loquente fruor.
Tunc mihi difficile eſt, quam ſit bene, dicere, quamque
Candida judiciis illa ſit hora meis.
Tunc me, ſi qua fides, cœleſti ſede receptum.
Cum fortunatis ſuſpicor eſſe deis.
Rurſus ubi huc redii, cœlum ſuperoſque relinquo,
A Styge nec longe Pontica diſtat humus.
Vnde ego ſi fato nitor prohibente reverti;
Spem ſine profectu Maxime tolle mihi.

ELEGIA VI. *Ad ſodalem.*

NAſo ſuo, poſuit nomen cui pæne, ſodali,
Mittit ab Euxinis hoc breve carmen aquis.
At ſi caute parum ſcripſiſſet dextra quis eſſes;
Forſitan officio parta querela foret.
Cur tamen hoc aliis tutum credentibus, unus
Appellent ne te carmina noſtra rogas?
Quanta ſit in media clementia Cæſaris ira,
Si neſcis; ex me certior eſſe potes.
Huic ego quam patior nil poſſem demere pœnæ,
Si judex meriti cogerer eſſe mei.
Non vetat ille ſui quemquam meminiſſe ſodalis:
Nec prohibet tibi me ſcribere, teque mihi.
Nec ſcelus admittas, ſi conſoleris amicum,
Mollibus & verbis aſpera fata leves.
Cur dum tuta times, facis ut reverentia talis
Fiat in Auguſtos invidioſa deos?
Fulminis afflatos interdum vivere telis
Vidimus, & refici non prohibente Iove.
Nec quia Neptunus navem lacerarat Vlyſſis,
Leucothoë nanti ferre negavit opem.
Crede mihi, miſeris cœleſtia numina parcunt.
Nec ſemper læſos & ſine fine premunt.
Principe nec noſtro Deus eſt moderatior ullus.
Iuſtitia vires temperat ille ſuas.
Nuper eam Cæſar facto de marmore templo,
Iampridem poſuit mentis in æde ſuæ:
Iupiter in multos temeraria fulmina torquet,
Qui pœnam culpa non meruere pati.

Obrue-

Obruerit cum tot ſævis Deus æquoris undis,
Ex illis mergi pars quota digna fuit?
Cum pereant acie fortiſſima quæque, vel ipſo
Iudice, delectus Martis iniquus erit.
At ſi forte velis in nos inquirere; nemo eſt
Qui ſe quod patitur, commeruiſſe neget.
Adde quod extinctos vel aqua, vel Marte, vel igni,
Nulla poteſt iterum reſtituiſſe dies.
Reſtituit multos, aut pœnæ parte levavit
Cæſar, & in multis me velit eſſe precor.
An tu, cum tali populus ſub principe ſimus,
Alloquio profugi credis ineſſe metum?
Forſitan hæc domino Buſiride jure timeres,
Aut ſolito clauſos urere in ære viros.
Deſine mitem animum vano infamare timore.
Sæva quid in placidis ſaxa vereris aquis!
Ipſe ego quod ſcripſi primo ſine nomine vobis,
Vix excuſari poſſe mihi videor.
Sed pavor attonito rationis ademerat uſum:
Ceſſerat omne novis conſiliumque malis.
Fortunamque meam metuens, non vindicis iram,
Terrebar titulo nominis ipſe mei.
Hactenus admonitus memori concede poëtæ,
Ponat ut in chartis nomina chara ſuis.
Turpe erit ambobus, longo mihi proximus uſu,
Si nulla libri parte legare mei.
Ne tamen iſte metus ſomnos tibi rumpere poſſit,
Non ultra quam vis officioſus ero.
Teque tegam, qui ſis, niſi cum permiſeris ipſe.
Cogetur nemo munus habere meum.
Tu quoque quem poteras vel aperte tutus amare,
Si res eſt anceps illa, latenter ama.

ELEGIA VII. *Ad amicos.*

Verba mihi deſunt eadem tam ſæpe roganti.
Iamque pudet vanas ſine carere preces.
Tædia conſimili fieri de carmine vobis,
Quidque petam, cunctos edidiciſſe reor.
Noſtra quid apportet jam noſtis epiſtola, quamvis
Charta ſit à vinclis non labefacta ſuis.
Ergo mutetur ſcripti ſententia noſtri,
Ne toties contra, quam rapit amnis, eam.
Quod bene de vobis ſperavi, ignoſcite amici,
Talia peccandi jam mihi finis erit.
Ne gravis uxori dicar. quæ ſcilicet in me
Quam proba, tam timida eſt, experienſq; parum
Hoc quoque Naſo feres: etenim pejora tuliſti.
Iam tibi ſentiri ſarcina nulla poteſt.
Ductus ab armento taurus detrectet aratrum,

Subtrahat & duro colla novella jugo:
Nos, quibus aſſuevit fatum crudeliter uti,
Ad mala jam pridem non ſumus ulla rudes.
Venimus in Geticos fines: moriamur in illis,
Parcaque ad extremum, qua mea cœpit, eat.
Spem juvat amplecti, quæ non juvat irrita ſemper:
Et fieri cupias, ſi qua futura putes.
Proximus huic gradus eſt, bene deſperare ſalutem,
Seque ſemel vera ſciſſe periſſe fide.
Curando fieri quædam majora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigiſſe fuit.
Mitius ille perit ſubita qui mergitur unda,
Quam ſua qui liquidis brachia laſſet aquis.
Cur ego concepi Scythicis me poſſe carere
Finibus, & terra proſperiore frui?
Cur aliquid de me ſperavi lenius unquam?
An fortuna mihi ſic mea nota fuit?
Torqueor en gravius, repetitaque forma locorum
Exſilium renovat triſte, receſſque facit.
Eſt tamen utilius ſtudium ceſſare meorum,
Quam, quas admorint, non valuiſſe preces.
Magna quidem res eſt, quam non audetis amici:
Sed ſi quis peteret, qui dare vellet, erat.
Dum modo non nobis hoc Cæſaris ira negarit;
Fortiter Euxinis immoriemur aquis.

ELEGIA VIII. *Ad Maximum.*

QVæ tibi quærebam memorem teſtantia curam,
Dona Tomitanus mittere poſſet ager.
Dignus es argento, fulvo quoque dignior auro:
Sed te, cum donas, iſta juvare ſolent.
Nec tamen hæc loca ſunt ullo pretioſa metallo.
Hoſtis ab agricola vix ſinit illa fodi.
Purpura ſæpe tuos fulgens protexit amictus:
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
Vellera dura ferunt pecudes, & Palladis uti
Arte Tomitanæ non didicere nurus.
Fœmina pro lana Cerealia munera frangit,
Suppoſitoque gravem vertice portat aquam.
Non hic pampineis amicitur vitibus ulmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.
Triſtia deformes pariunt abſinthia campi,
Terraque de fructu quam ſit amara docet.
Nil igitur tota Ponti regione ſiniſtri,
Quod mea ſedulitas mittere poſſet, erat.
Clauſa tamen miſi Scythica tibi tela pharetra:
Hoſte precor fiant illa cruenta tuo.
[illegible]s habet hæc calamos, hos hæc habet ora libellos,
Hæc viget in noſtris Maxima Muſa locis.

Digitized by Google

Quæ quamquam miſiſſe pudet, quia parva videntur,
Tu tamen hæc, quæſo, conſule miſſa boni.

ELEGIA IX. *Ad Brutum.*

QVod ſit in his eadem ſententia Brute libellis,
Carmina, neſcio quem, carpere noſtra refers:
Nil niſi me terra fruar ut propiore, rogare,
Et quam ſim denſo cinctus ab hoſte, loqui.
O quam de multis vitium reprehenditur unum!
Hoc peccat ſolum ſi mea Muſa; bene eſt.
Ipſe ego librorum video delicta meorum;
Cum ſua plus juſto carmina quiſque probet.
Autor opus laudat. ſic forſitan Accius olim,
Therſiten facie dixerat eſſe bona.
Iudicium tamen hic noſtrum non decipit error;
Nec quicquid genui, protinus illud amo.
Cur igitur ſi me video delinquere, peccem;
Et patiar ſcripto crimen ineſſe, rogas?
Non eadem ratio eſt, ſentire, & demere morbos.
Senſus ineſt cunctis, tollitur arte malum.
Sæpe aliquod verbum cupiens mutare relinquo:
Iudicium vires deſtituuntque meum.
Sæpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri?)
Corrigere, & longi ferre laboris onus:
Scribentem juvat ipſe favor, minuitque laborem,
Cumque ſuo creſcens pectore fervet opus:
Corrigere at res eſt tanto magis ardua, quanto
Magnus Ariſtarcho major Homerus erat.
Sic animum lento curarum frigore lædit,
Vt cupidi curſus fræna retentat equi.
Atque ita di mites minuant mihi Cæſaris iram,
Oſſaque pacata noſtra tegantur humo;
Vt mihi conanti nonnunquam intendere curas,
Fortunæ ſpecies obſtat acerba meæ.
Vixque mihi videor, faciam quod carmina, ſanus,
Inque feris curem corrigere illa Getis.
Nil tamen eſt ſcriptis magis excuſabile noſtris,
Quam ſenſus cunctis pæne quod unus ineſt.
Læta fere lætus cecini, cano triſtia triſtis:
Conveniens operi tempus utrumque ſuo eſt.
Quid, niſi de vitio ſcribam regionis amaræ,
Vtque loco moriar commodiore, precer?
Cum toties eadem dicam, vix audior ulli,
Verbaque profectu diſſimulata carent.
Et tamen hæc eadem cum ſint; non ſcribimus iiſdem,
Vnaque per plures vox mea tentat opem.
Anne bis ut ſenſum lector reperiret eundem,
Vnus amicorum Brute rogandus erat?
Non fuit hoc tanti. confeſſo ignoſcite docti;

Vilior

Vilior eſt operis fama ſalute mea.
Denique materia, quam quis ſibi finxerit ipſe,
Arbitrio variat multa poëta ſuo.
Muſa mea eſt index nimium quoque vera malorum,
Atque incorrupti pondera teſtis habet.
Non liber ut fieret, ſed uti ſua cuique daretur
Littera, propoſitum curaque noſtra fuit.
Poſtmodo collectas utcunque ſine ordine, junxi:
Hoc opus electum ne mihi forte putes.
Da veniam ſcriptis, quorum non gloria nobis
Cauſſa, ſed utilitas officiumque fuit.

DE PONTO LIB. IV.

ELEGIA I. *Ad Sex. Pompejum.*

ACcipe Pompei deductum carmen ab illo,
Debitor eſt vitæ qui tibi Sexte ſuæ.
Qui ſi non prohibes à me tua nomina poni,
Accedet meritis hæc quoque ſumma tuis.
Sive trahis vultus; equidem peccaſſe fatebor.
Delicti tamen eſt cauſſa probanda mei.
Non potuit mea mens, eſſet quin grata, teneri.
Sit, precor, officio non gravis ira pio.
O quoties ego ſum libris mihi viſus in iſtis
Impius, in nullo quod legerere loco!
O quoties, alii vellem cum ſcribere, nomen
Rettulit in ceras inſcia dextra tuum.
Ipſe mihi placuit mendis in talibus error,
Et vix invita eſt facta litura manu,
Viderit ad ſummum dixi, licet ipſe queratur,
Ah pudet offenſam non meruiſſe prius.
Da mihi, ſi quid ea eſt, hebetantem pectora Lethen;
Oblitus potero non tamen eſſe tui.
Idque ſinas oro, nec faſtidita repellas
Verba, nec officio crimen ineſſe putes.
Et levis hæc meritis referatur gratia tantis:
Si minus; invito te quoque gratus ero.
Nunquam pigra fuit noſtris tua gratia rebus,
Nec mihi munificas arca negavit opes.
Nunc quoque nil ſubitis clementia territa fatis,
Auxilium vitæ fertque refertque meæ.
Vnde rogas forſan fiducia tanta futuri
Sit mihi: quod fecit quiſque tuetur opus.
Vt Venus artificis labor eſt & gloria Coi,
Æquoreo madidas quæ premit imbre comas,
Arcis ut Actææ vel eburna vel ærea cuſtos,
Bellica Phidiaca ſtat Dea facta manu;
Vendicat ut Calamis laudem, quos fecit, equorum,
Vt ſimilis veræ vacca Myronis opus;

Digitized by Google

Sic ego ſum rerum non ultima Sexte tuarum ,
Tutelæque feror munus opuſque tuæ.

ELEGIA II. *Ad Severum.*

QVod legis ô vates magnorum maxime vatum ,
Venit ab intonſis uſque Severe Getis.
Cujus adhuc nomen noſtros tacuiſſe libellos,
Si modo permittis dicere vera , pudet.
Orba tamen numeris ceſſavit epiſtola numquam
Ire per alternas officioſa vices.
Carmina ſola tibi memorem teſtantia curam,
Non data ſunt : quid enim, quæ facis ipſe , darem?
Quis mel Ariſtæo , quis Baccho vina Falerna ,
Triptolemo fruges , poma det Alcinoo?
Fertile pectus habes , interque Helicona colentes
Vberius nulli provenit iſta ſeges.
Mittere ad hunc carmen, frondes erat addere ſilvis.
Hæc mihi cunctandi cauſſa Severe fuit.
Nec tamen ingenium nobis reſpondet , ut ante,
Sed ſiccum ſterili vomere littus aro.
Scilicet ut limus venas excœcat in undis ,
Læſaque ſuppreſſo fonte reſiſtit aqua ;
Pectora ſic mea ſunt limo vitiata malorum ,
Et carmen vena pauperiore fluit.
Si quis in hac ipſum terra poſuiſſet Homerum ;
Eſſet , crede mihi , factus & ille Getes.
Da veniam faſſo, ſtudiis quoque fræna remiſi ,
Ducitur & digitis littera rara meis.
Impetus ille ſacer , qui vatum pectora nutrit ,
Qui prius in nobis eſſe ſolebat , abeſt.
Vix venit ad partes , vix ſumptæ Muſa tabellæ
Imponit pigras pæne coacta manus:
Parvaque , ne dicam , ſcribendi nulla voluptas
Eſt mihi : nec numeris nectere verba juvat.
Sive quod hinc fructus adeo non cepimus ullos ,
Principium noſtri res ſit ut iſta mali:
Sive quod in tenebris numeroſos ponere geſtus ,
Quodque legas nulli, ſcribere carmen , idem eſt.
Excitat auditor ſtudium , laudataque virtus
Creſcit , & immenſum gloria calcar habet.
Hic mea cui recitem , niſi flavis ſcripta Corallis ,
Quaſque alias gentes barbarus Iſter habet?
Sed quid ſolus agam ? quaque infelicia perdam
Otia materia , ſurripiamque diem?
Nam neque me vinum , nec me tenet alea fallax ,
Per quæ clam tacitum tempus abire ſolet.
Nec me , quod cuperem , ſi per fera bella liceret ,
Oblectat cultu terra novata ſuo.
Quid , niſi Pierides, ſolatia frigida reſtant ,

Non

Digitized by Google

Non bene de nobis quæ meruere, deæ?
At tu, cui bibitur felicius Aonius fons,
Vtiliter ſtudium quod tibi cedit, ama:
Sacraque Muſarum merito cole. quodque legamus
Huc aliquod curæ mitte recentis opus.

ELEGIA III. *Ad amicum inſtabilem.*

Conquerar, an taceam? ponam ſine nomine crimen?
An notum qui ſis omnibus eſſe velim?
Nomine non utar, ne commendere querela;
Quæraturque tibi carmine fama meo.
Dum mea puppis erat valida fundata carina,
Qui mecum velles currere, primus eras,
Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis,
Auxilio poſtquam ſcis opus eſſe tuo.
Diſſimulas etiam, nec me vis noſſe videri,
Quiſque ſit, audito nomine, Naſo rogas.
Ille ego ſum, quanquam non vis audire, vetuſta
Pæne puer puero junctus amicitia.
Ille ego, qui primus tua ſeria noſſe ſolebam,
Qui tibi jucundis primus adeſſe jocis.
Ille ego convictor, denſeque domeſticus uſu:
Ille ego judiciis unica Muſa tuis.
Ille ego ſum, qui nunc an vivam, perfide, neſcis;
Cura tibi de quo quærere nulla fuit.
Sive fui nunquam carus, ſimulaſſe fateris:
Seu non fingebas, inveniere levis.
Aut age dic aliquam quæ te mutaverit iram:
Nam niſi juſta tua eſt, juſta querela mea eſt.
Quod te nunc crimen ſimilem vetat eſſe priori?
An crimen, cœpi quod miſer eſſe, vocas?
Si mihi rebus opem nullam factiſque ferebas;
Veniſſet verbis charta notata tribus.
Vix equidem credo, ſed & inſultare jacenti
Te mihi, nec verbis parcere, fama refert.
Quid facis ah demens? cur ſi fortuna recedat,
Naufragio lacrymas eripis ipſe tuo?
Hæc dea non ſtabili quam ſit levis orbe fatetur,
Quæ ſummum dubio ſub pede ſemper habet.
Quolibet eſt folio, quavis incertior aura.
Par illi levitas improbe ſola tua eſt.
Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu, quæ valuere, ruunt.
Divitis audita eſt cui non opulentia Crœſi?
Nempe tamen vitam captus ab hoſte tulit.
Ille Syracuſia modo formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat Magno majus? tamen ipſe rogavit

Summiſſa

Summiſſa fugiens voce clientis opem.
Cuique viro totus terrarum paruit orbis,
Indigus effectus omnibus ipſe magis.
Ille Iugurthino clarus Cimbroque triumpho,
Quo victrix toties Conſule Roma fuit;
In cœno Marius jacuit cannaque paluſtri,
Pertulit & tanto multa pudenda viro.
Ludit in humanis divina potentia rebus,
Et certam præſens vix habet hora fidem.
Littus ad Euxinum, ſi quis mihi diceret, ibis,
Et metues arcu ne feriare Getæ:
I, bibe, dixiſſem, purgantes pectora ſuccos,
Quicquid & in tota naſcitur Anticyra.
Sum tamen hæc paſſus: nec ſi mortalia poſſem,
Et ſummi poteram tela cavere Dei,
Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

ELEGIA IV. *Ad Sextum Pompejum.*

NVlla dies adeo eſt auſtralibus humida nymbis,
Non intermiſſis ut fluat imber aquis.
Nec ſterilis locus ullus ita eſt, ut non ſit in illo
Miſta fere duris utilis herba rubis.
Nil adeo fortuna gravis miſerabile fecit,
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Ecce domo, patriaque carens, oculiſque meorum,
Naufragus in Getici littoris actus aquas;
Qua tamen inveni vultum diffundere cauſſa
Poſſim, fortunæ nec meminiſſe meæ.
Nam mihi cum fulva triſtis ſpatiarer arena,
Viſa eſt à tergo penna dediſſe ſonum.
Reſpicio: nec corpus erat, quod cernere poſſem;
Verba tamen ſunt hæc aure recepta mea:
En ego lætarum venio tibi nuncia rerum,
Fama per immenſas aëre lapſa vias:
Conſule Pompejo, quo non tibi charior alter,
Candidus & felix proximus annus erit.
Dixit, & ut læto Pontum rumore replevit,
Ad gentes alias hinc dea vertit iter.
At mihi dilapſis inter nova gaudia curis,
Excidit aſperitas hujus iniqua loci.
Ergo ubi, Iane biceps, longum reſeraveris annum,
Pulſus & à ſacro menſe December erit;
Purpura Pompejum ſummi velabit honoris,
Ne titulis quicquam debeat ille ſuis.
Cernere jam videor rumpi pæne atria turba,
Et populum lædi deficiente loco.
Templaque Tarpejæ primum tibi ſedis adiri,
Et fieri faciles in tua vota deos.

Colla

Colla boves niveos certæ præbere ſecuri ,
Quos aluit campis herba Faliſca ſuis.
Cumque deos omnes, tum quos impenſius æquos
Eſſe tibi cupias , cum Iove Cæſar erit.
Curia te excipiet , patreſque ex more vocati
Intendent aures ad tua verba ſuas.
Hos ubi facundo tua vox hilaraverit ore ,
Vtque ſolet , tulerit proſpera verba dies ;
Egeris & meritas ſuperis cum Cæſare grates ,
Qui cauſſam , facias cur ita ſæpe , dabit ;
Inde domum repetes toto comitante Senatu ;
Officium populi vix capiente domo.
Me miſerum ! turba quod non ego cernor in illa ,
Nec poterunt iſtis lumina noſtra frui !
Quod licet, abſentem qua poſſum mente videbo :
Aſpiciet vultus Conſulis illa ſui.
Di faciant , aliquo ſubeat tibi tempore noſtrum
Nomen , & Heu , dicas , quid miſer ille facit ?
Hæc tua protulerit ſi quis mihi verba , fatebor
Protinus exſilium mitius eſſe meum.

ELEGIA V. *Ad eundum jam Conſulem.*

I Te leves elegi doctas ad Conſulis aures ,
Verbaque honorato ferte legenda viro.
Longa via eſt, nec vos pedibus proceditis æquis ,
Tectaque brumali ſub nive terra latet.
Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Æmum,
Et maris Ionii tranſieritis aquas ;
Luce minus decima dominam venietis in urbem ,
Vt feſtinatum non faciatis iter.
Protinus inde domus vobis Pompeja petatur.
Non eſt Auguſto junctior ulla foro.
Si quis, ut in populo , qui ſitis , & unde, requirat ;
Nomina decepta quælibet aure ferat.
Vt ſit enim tutum , ſicut reor eſſe, fateri ;
Verba minus certe ficta timoris habent.
Copia nec vobis nullo prohibente videndi
Conſulis , ut limen contigeritis, erit.
Aut teget ille ſuos dicendo jura Quirites ,
Conſpicuum ſignis cum premet altus ebur :
Aut populi reditus poſitam componet ad haſtam ,
Et minui magnæ non ſinet urbis opes.
Aut ut erunt patres in Iulia templa vocati ,
De tanto dignis conſule rebus aget.
Aut feret Auguſto ſolitam natoque ſalutem ,
Deque parum noto conſulet officio .
Tempus ab his vacuum Cæſar Germanicus omne
Auferet. à magnis hunc colit ipſe deis.
... tamen à turba rerum requieverit harum ;

Ad vos manſuetas porriget ille manus:
Quidque parens ego veſter agam, fortaſſe requiret.
Talia vos illi reddere verba volo:
Vivit adhuc, vitamque tibi debere fatetur,
Quod prius à miti Cæſare munus habet.
Te ſibi, cum fugeret, memori ſolet ore referre,
Barbariæ tutas exhibuiſſe vias.
Sanguine Biſtonium quod non tepefecerit enſem,
Effectum cura pectoris eſſe tui.
Addita præterea vitæ quoque multa tuendæ
Munera, ne proprias attenuaret opes.
Pro quibus ut meritis referatur gratia, jurat,
Se fore mancipium tempus in omne tuum.
Nam prius umbroſa carituros arbore montes,
Et freta velivolas non habitura rates,
Fluminaque in fontes curſu reditura ſupino;
Gratia quam meriti poſſit abire tui.
Hæc ubi dixeritis, ſervet ſua dona, rogate,
Sic fuerit veſtræ cauſſa peracta viæ.

ELEGIA VI. *Ad Brutum.*

QVam legis, ex illis tibi venit epiſtola Brute,
Naſonem nolles in quibus eſſe locis.
Sed quod tu nolles; voluit miſerabile fatum.
Hei mihi plus illud, quam tua vota, valet!
In Scythia nobis quinquennis Olympias acta eſt:
Iam tempus luſtri tranſit in alterius.
Perſtat enim fortuna tenax, votiſque malignum
Opponit noſtris inſidioſa pedem.
Certus eras pro me, Fabiæ laus maxima gentis,
Numen ad Auguſtum ſupplice voce loqui:
Occidis ante preces, cauſſamque ego Maxime mortis,
Nec fueram tanti, me reor eſſe tuæ.
Iam timeo noſtram cuiquam mandare ſalutem:
Ipſum morte tua concidit auxilium.
Cœperat Auguſtus deceptæ ignoſcere culpæ,
Spem noſtram terras deſeruitque ſimul.
Quale tamen potui de cœlite Brute recenti
Veſtra procul poſitus carmen in ora dedi.
Quæ proſit pietas utinam mihi, ſitque malorum
Iam modus, & ſacræ mitior ira domus!
Te quoque idem, liquido poſſum jurare, precari,
O mihi non dubia cognite Brute fide!
Nam cum præſtiteris verum mihi ſemper amorem,
Hic tamen adverſo tempore crevit amor:
Quique tuas pariter lacrymas noſtraſque videret;
Paſſuros pœnam crederet eſſe duos.
Lenem te miſeris genuit natura, nec ulli
Mitius ingenium, quam tibi, Brute dedit.

At qui, quid valeas, ignoret Marte forenſi;
Poſſe tuo peragi vix putet ore reos.
Scilicet ejuſdem eſt, quamvis pugnare videtur,
Supplicibus facilem, ſontibus eſſe trucem,
Cum tibi ſuſcepta eſt legis vindicta ſeveræ;
Verba velut tinctum ſingula virus habent.
Hoſtibus eveniat, quam ſis violentus in armis
Sentire, & linguæ tela ſubire tuæ.
Quæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
Iſtius ingenium corporis eſſe negent.
At ſi quem lædi fortuna cernis iniqua,
Mollior eſt animo fœmina nulla tuo.
Hoc ego præcipue ſenſi, cum magna meorum
Notitiam pars eſt inficiata mei.
Immemor illorum, veſtri non immemor unquam,
Qui mala ſollicite noſtra levatis, ero.
Et prius hic nobis nimium conterminus Iſter,
In caput Euxino de mare vertet iter,
Utque Thyeſteæ redeant ſi tempora menſæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas:
Quam quiſquam veſtrum, qui me doluiſtis ademptum,
Arguat ingratum non meminiſſe ſui.

ELEGIA VII. *Ad Veſtalem.*

MIſſus es Euxinas quoniam Veſtalis ad oras,
Ut poſitis reddas jura ſub axe locis;
Aſpicis en præſens quali jaceamus in arvo,
Nec me teſtis eris falſa ſolere queri.
Accedet voci per te non irrita noſtræ,
Alpinis juvenis regibus orte, fides.
Ipſe vides certe glacie concreſcere Pontum,
Ipſe vides rigido ſtantia vina gelu.
Ipſe vides onerata ferox ut ducat Iazis
Per medias Iſtri plauſtra bubulcus aquas.
Aſpicis & mitti ſub adunco toxica ferro,
Ac telum cauſſas mortis habere duas.
Atque utinam pars hæc tantum ſpectata fuiſſet,
Non etiam proprio cognita Marte tibi.
Tenditis ad primum per denſa pericula pilum,
Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens,
Ipſa tamen virtus ordine major erit.
Non negat hoc Iſter: cujus tua dextera quondam
Puniceam Getico ſanguine fecit aquam.
Non negat Ægypſos, quæ te ſubeunte recepta,
Senſit in ingenio nil opis eſſe loci.
Nam, dubium eſt poſitu melius defenſa manuve,
Urbs erat in ſummo nubibus æqua jugo.
Sithonio regi ferus interceperat illam

Hoſtis,

Digitized by Google

Hoſtis, & ereptas victor habebat opes:
Donec fluminea devecta Vitellius unda,
  Intulit expoſito milite ſigna Getis.
At tibi progenies alti fortiſſima Donni,
  Venit in adverſos impetus ire viros.
Nec mora, conſpicuus longe fulgentibus armis,
  Fortia ne poſſint facta latere, caves:
Ingentique gradu contra ferrumque locumque,
  Saxaque brumali grandine plura ſubis.
Nec te miſſa ſuper jaculorum turba moratur,
  Nec quæ vipereo tela cruore madent.
Spicula cum pictis hærent in caſſide pennis,
  Parſque fere ſcuti vulnere nulla vacat.
Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
  Sed minor eſt acri laudis amore dolor.
Talis apud Trojam Danais pro navibus Ajax
  Dicitur Hectoreas ſuſtinuiſſe faces.
Ut propius ventum eſt, admotaque dextera dextræ,
  Reſque fero potuit cominus enſe geri;
Dicere difficile eſt, quid Mars tuus egerit illic,
  Quotque neci dederit, quoſque, quibuſque modis.
Enſe tuo factos calcabas victor acervos,
  Impoſitoque Getes ſub pede multus erat.
Pugnat ad exemplum primi minor ordine pili,
  Multaque fert miles vulnera, multa facit.
Sed tantum virtus alios tua præterit omnes,
  Ante citos quantum Pegaſus ibat equos.
Vincitur Ægypſos, teſtataque tempus in omne
  Sunt tua, Veſtalis, carmine facta meo.

ELEGIA VIII. *Ad Suillium.*

Littera ſera quidem, ſtudiis exculte Suilli,
  Huc tua pervenit, ſed mihi grata tamen.
Qua, pia ſi poſſet ſuperos lenire rogando
  Gratia, laturum te mihi dicis opem.
Ut jam nil præſtes, animi ſum factus amici
  Debitor, & meritum, velle juvare, voco.
Impetus iſte tuus longum modo duret in ævum,
  Neve malis pietas ſit tua laſſa meis.
Ius aliquod faciunt affinia vincula nobis,
  Quæ ſemper maneant illabefacta precor.
Nam tibi quæ conjux, eadem mihi filia pæne eſt;
  Et quæ te generum, me vocat illa virum.
Hei mihi ſi lectis vultum tu verſibus iſtis
  Ducis, & affinem te pudet eſſe meum.
At nihil hic dignum poteris reperire pudore,
  Præter fortunam, quæ mihi cœca fuit.
Seu genus excutias, equites, ab origine prima,
  Uſque per innumeros inveniemur avos:

Sive velis, mores qui ſint inquirere noſtri,
Errorem miſero detrahe: labe carent.
Tu modo, ſi quid agi ſperabis poſſe precando,
Quos colis exora ſupplice voce deos.
Di tibi ſunt, Cæſar juvenis. tua numina placa.
Hac certe nulla eſt notior ara tibi.
Non ſinit illa ſui vanas antiſtitis unquam
Eſſe preces. noſtris hinc pete rebus opem.
Quamlibet exigua ſi nos ea juverit aura,
Obruta de mediis cymba reſurget aquis.
Tunc ego thura feram rapidis ſolemnia flammis,
Et quantum valeant numina, teſtis ero.
Nec tibi de Pario ſtatuam Germanice templum
Marmore. carpſit opes illa ruina meas.
Templa domus facient vobis urbeſque beatæ:
Naſo ſuis opibus, carmine gratus erit.
Parva quidem fateor pro magnis munera reddi,
Cum pro conceſſa verba ſalute damus:
Sed qui, quam potuit, dat maxima, gratus abunde eſt,
Et finem pietas contigit illa ſuum.
Nec quæ de parva pauper dis libat acerra,
Thura minus grandi quam data lance valent.
Agnaque tam lactens, quam gramine paſta Faliſco,
Victima Tarpejos inficit icta focos.
Nec tamen officio vatum per carmina facto,
Principibus res eſt aptior ulla viris.
Carmina veſtrarum peragunt præconia laudum,
Neve ſit actorum fama caduca cavent.
Carmine fit vivax virtus, experſque ſepulchri
Notitiam ſeræ poſteritatis habet.
Tabida conſumit ferrum lapidemque vetuſtas,
Nullaque res majus tempore robur habet.
Scripta ferunt annos: ſcriptis Agamemnona noſti,
Et quiſquis contra, vel ſimul arma tulit.
Quis Thebas ſeptemque duces ſine carmine noſſet,
Et quicquid poſt hæc, quicquid & ante fuit?
Di quoque carminibus (ſi fas eſt dicere) fiunt,
Tantaque majeſtas ore canentis eget,
Sic Chaos ex illa naturæ mole prioris,
Digeſtum partes ſcimus habere ſuas:
Sic affectantes cœleſtia regna Gigantes,
Ad Styga nubifero vindicis igne datos.
Sic victor laudem ſuperatis Liber ab Indis,
Alcides capta traxit ab OEchalia.
Et modo Cæſar avum, quem virtus addidit aſtris,
Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
Si quid adhuc igitur vivi Germanice noſtro
Reſtat in ingenio, ſerviet omne tibi.
Non potes officium vatis contemnere vates:

Iudicio pretium res habet iſta tuo.
Quod niſi te nomen tantum ad majora vocaſſet,
Gloria Pieridum ſumma futurus eras.
Sed dare materiam nobis, quam carmina, mavis;
Nec tamen ex toto deſerere illa potes.
Nam modo bella geris, numeris modo bella coërces,
Quodque aliis opus eſt, hoc tibi luſus erit.
Vtq; nec ad citharam, nec ad arcum ſegnis Apollo eſt,
Sed venit ad ſacras nervus uterque manus;
Sic tibi nec docti deſunt, nec principis artes:
Miſta ſed eſt animo cum Iove Muſa tuo.
Quæ quoniam nec nos unda ſubmovit ab illa,
Vngula Gorgonei quam cava fecit equi;
Proſit, opemque ferat communia ſacra tueri,
Atque iiſdem ſtudiis impoſuiſſe manum.
Littora pellitis nimium ſubjecta Corallis,
Vt tandem ſævos effugiamque Getas,
Clauſaque ſi miſero patria eſt, ut ponar in illo,
Qui minus Auſonia diſtet ab urbe, loco.
Vnde tuas poſſim laudes celebrare recentes,
Magnaque quam minima facta referre mora.
Tangat ut hoc votum cœleſtia, care Suilli,
Numina, pro ſocero pæne precare tuo.

ELEGIA IX. *Ad Gracinum.*

VNde licet, non unde juvat, Græcine ſalutem
Mittit ab Euxinis hanc tibi Naſo vadis:
Miſſaque di faciant auroram occurrat ad illam,
Bis ſenos faſces quæ tibi prima dabit.
Et quoniam ſine me tanges Capitolia Conſul,
Et fiam turbæ pars ego nulla tuæ;
In domini ſubeant partes; & præſtet amici
Officium juſſo littera noſtra die.
Atque ego ſi fatis genitus melioribus eſſem,
Et mea ſincero curreret axe rota;
Quo nunc noſtra manus per ſcriptum fungitur, eſſet
Lingua ſalutandi munere functa tui:
Gratatuſque darem cum dulcibus oſcula verbis,
Nec minus ille meus, quam tuus eſſet honor.
Illa (confiteor) ſic eſſem luce ſuperbus,
Vt caperet faſtus vix domus ulla meos.
Dumque latus ſancti cinget tibi turba Senatus,
Conſulis ante pedes ire juberer eques.
Et quanquam cuperem ſemper tibi proximus eſſe,
Gauderem lateris non habuiſſe locum.
Nec querulus, turba quamvis eliderer, eſſem,
Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
Proſpicerem gaudens, quantus foret agminis ordo,
Denſaque quam longum turba teneret iter.

Quoque magis noris quam me vulgaria tangant,
Spectarem, qualis purpura te tegeret.
Signa quoque in ſella noſſem formata curuli,
Et totum Numidæ ſculptile dentis opus.
At cum Tarpejas eſſes deductus in arces,
Dum caderet juſſu victima ſacra tuo;
Me quoque ſecreto grates ſibi magnus agentem
Audiſſet media qui ſedet æde deus.
Thuraque mente magis, plena quam lance dediſſem;
Ter quater imperii lætus honore tui.
Hic ego præſentes inter numerarer amicos;
Mitia jus urbis ſi modo fata darent.
Quæque mihi ſola capitur nunc mente voluptas,
Tunc oculis etiam percipienda foret.
Non ita cœlitibus viſum eſt, & forſitan æquis:
Nam quid me pœnæ cauſſa negata juvet?
Mente tamen, quæ ſola loco non exſulat, utar:
Prætextam, faſces aſpiciamque tuos.
Hæc modo te populo reddentem jura videbit,
Et ſe ſecretis finget adeſſe tuis.
Nunc longi reditus haſtæ ſupponere luſtri
Credet, & exacta cuncta locare fide.
Nunc facere in medio facundum verba Senatu,
Publica quærentem quid petat utilitas.
Nunc pro Cæſaribus ſuperis decernere grates,
Albave opimorum colla ferire boum.
Atque utinam, cum jam fueris potiora precatus,
Vt mihi placetur principis ira, roges:
Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara,
Detque bonum voto lucidus omen apex.
Interea qua parte licet, ne cuncta queramur,
Hic quoque te feſtum Conſule tempus agam.
Altera lætitia eſt, nec cedens cauſſa priori:
Succeſſor tanti frater honoris erit.
Nam tibi finitum ſummo Græcine Decembri,
Imperium Iani ſuſcipit ille die.
Quæque eſt in vobis pietas, alterna feretis
Gaudia. tu fratris faſcibus, ille tuis.
Sic tu bis fueris Conſul, bis Conſul, & ille,
Inque domo binus conſpicietur honor.
Qui quanquam eſt ingens, & nullum Martia ſummo
Altius Imperium Conſule Roma videt;
Multiplicat tamen hunc gravitas autoris honorem:
Et majeſtatem res data dantis habet.
Iudiciis igitur liceat Flaccoque tibique,
Talibus Auguſti tempus in omne frui.
Cum tamen à rerum cura propiore vacabit;
Vota precor votis addite veſtra meis.
Et qua dabit aura ſinum, jactate rudentes,

Exeat

Exeat è Stygiis ut mea navis aquis.
Præfuit his Græcine locis modo Flaccus, & illo
Ripa ferox Iſtri ſub duce tuta fuit.
Hic tenuit Myſas gentes in pace fideli,
Hic arcu fiſos terruit enſe Getas.
Hic raptam Trœzen celeri virtute recepit,
Infecitque fero ſanguine Danubium.
Quære loci faciem, Scythicique incommoda cœli,
Et quam vicino terrear hoſte, roga.
Sintne litæ tenues ſerpentis felle ſagittæ:
Fiat an humanum victima dira caput.
Mentiar, an coeat duratus frigore Pontus,
Et teneat glacies jugera multa freti.
Hæc ubi narrarit, quæ ſit mea fama, require,
Quoque modo peragam tempora dura, roga.
Non ſumus hic odio, nec ſcilicet eſſe meremur,
Nec cum fortuna mens quoque verſa mea eſt.
Illa quies animi eſt, quam tu laudare ſolebas,
Ille vetus ſolito perſtat in ore pudor.
Sic ego ſum longe, ſic hic, ubi barbarus hoſtis,
Ut fera plus valeant legibus arma, facit.
Rem queat ut nullam tot jam Græcine per annos
Fœmina de nobis virve puerve queri.
Hoc facit, ut miſero faveant adſintque Tomitæ,
Hæc quoniam tellus teſtificanda mihi eſt.
Illi, me qui velle vident, diſcedere malunt:
Reſpectu cupiunt hic tamen eſſe ſui.
Nec mihi credideris: exſtant decreta, quibus nos
Laudat, & immunes publica cera facit.
Conveniens miſeris & quanquam gloria non eſt,
Proxima dant nobis oppida munus idem.
Nec pietas ignota mea eſt: videt hoſpita terra
In noſtra ſacrum Cæſaris eſſe domo.
Stant pariter natuſque pius, conjuxque ſacerdos,
Numina jam facto non leviora Deo.
Neu deſit pars ulla domus; ſtat uterque nepotum;
Hic aviæ lateri proximus, ille patris.
His ego do toties cum thure precantia verba,
Eoo quoties ſurgit ab orbe dies.
Tota, licet quæras, hoc me non fingere dicet,
Officii teſtis Pontica terra mei.
Pontica me tellus quantis hac poſſumus ora,
Natalem ludis ſcit celebrare Dei.
Nec minus hoſpitibus pietas eſt cognita talis,
Miſit in has ſi quos longa Propontis aquas.
Is quoque, quo levior fuerat ſub Præſide Pontus,
Audierit frater forſitan iſta tuus.
Fortuna eſt impar animo, talique libenter
Exiguas carpo munere pauper opes.

Nec veſtris damus hæc oculis, procul urbe remoti:
Contenti tacita ſed pietate ſumus.
Et tamen hæc tangent aliquando Cæſaris aures.
Nil illum toto quod fit in orbe latet.
Tu certe ſcis hæc ſuperis adſcite, videſque
Cæſar, & eſt oculis ſubdita terra tuis.
Tu noſtras audis inter convexa locatus
Sidera ſollicito quas damus ore preces.
Pervenient iſtuc & carmina forſitan illa,
Quæ de te miſi cœlite facta novo.
Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu
Immerito nomen mite parentis habes.

ELEGIA X. *Ad Albinovanum.*

HÆc mihi Cimmerio bis tertia ducitur æſtas
Littore; pellitos inter agenda Getas.
Et quos tu ſilices, & quod, cariſſime ferrum
Duritiæ confers Albinovane meæ?
Gutta cavat lapidem, conſumitur annulus uſu,
Et teritur preſſa vomer aduncus humo.
Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdit.
Ceſſat duritia mors quoque victa mea.
Exemplum eſt animi nimium patientis Vlyſſes,
Iactatus dubio per duo luſtra mari.
Tempora ſolliciti, ſed non tamen omnia, fati
Pertulit, & placidæ ſæpe fuere moræ.
An grave ſex annis pulcram foviſſe Calypſo,
Æquoreæque fuit concubuiſſe deæ?
Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,
Curvet ut impulſos utilis aura ſinus.
Nec bene cantantes labor eſt audire puellas,
Nec deguſtanti lotos amara fuit.
Hos ego, qui patriæ faciant oblivia, ſuccos
Parte meæ vitæ, ſi modo dentur, emam.
Nec tu contuleris urbes Læſtrygonis unquam
Gentibus, obliqua quas obit Iſter aqua.
Nec vincet Cyclops ſævum feritate Phyacem.
Qui quota terroris pars ſolet eſſe mei!
Scylla feris trunco cum latret ab inguine monſtris;
Heniochæ nobis plus nocuere rates.
Nec potes infeſtis conferre Charybdin Achæis,
Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.
Qui quanquam dextra regione licentius errant;
Securum latus hoc non tamen eſſe ſinunt.
Hic agri infrondes, hic ſpicula tecta venenis,
Hic freta vel pediti pervia reddit hyems.
Vt qua remus iter pulſis modo fecerat undis,
Siccus contempta nave viator eat.
Qui veniunt iſtinc, vix vos ea credere dicunt.

Digitized by Google

Quam miſer eſt, qui fert aſperiora fide?
Crede tamen. nec te cauſſas neſcire ſinemus,
Horrida Sarmaticum cur mare duret hyems.
Proxima ſunt nobis plauſtri præbentia formam,
Et quæ præcipuum ſidera frigus habent.
Hinc oritur Boreas, oræque domeſticus huic eſt,
Et ſumit vires à propiore loco.
At notus, adverſo tepidus qui ſpirat ab axe,
Eſt procul, & rarus, languidiorque venit.
Adde quod hic clauſo miſcentur flumina Ponto,
Vimque fretum multo perdit ab amne ſuam.
Huc Lycus, huc Sagaris, Peniuſque, Hipanuſque, O-
Influit, & crebro vortice tortus Halys, (rateſq;
Partheniuſque rapax, & volvens ſaxa Cynapes
Labitur, & nullo tardior amne Tyras.
Et tu fœmineæ Thermodon cognite turmæ,
Et quondam Grajis Phaſi petite viris.
Cumque Boryſthenio liquidiſſimus amne Dyraſpes,
Et tacite peragens lene Melanthus iter.
Quique duas terras, Aſiam, Cadmique ſororem
Separat, & curſus inter utramque facit.
Innumerique alii, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius ſe tibi Nile negat.
Copia tot laticum, quas auget, adulterat undas,
Nec patitur vires æquor habere ſuas.
Quin etiam ſtagno ſimilis, pigræque paludi
Cæruleus vix eſt, diluiturque color.
Innatat unda freto dulcis, leviorque marina eſt,
Quæ proprium miſto de ſale pondus habet.
Si roget hæc aliquis, cur ſint narrata Pedoni,
Quidve loqui certis juverit iſta modis;
Detinui, dicam, curas, tempuſque fefelli.
Hunc fructum præſens attulit hora mihi.
Abfuimus ſolito, dum ſcripſimus iſta, dolori,
In mediis nec nos ſenſimus eſſe Getis.
At tu non dubito, cum Theſea carmine laudes;
Materiæ titulos quin tueare tuæ:
Quemque refers, imitere virum. vetat ille profecto
Tranquilli comitem temporis eſſe fidem.
Qui quanquam eſt factis ingens, & conditus à te,
Vix tantus, quanto debuit ore cani.
Eſt tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
Inque fide Theſeus quilibet eſſe poteſt.
Non tibi ſunt hoſtes ferro clavaque domandi.
Per quos vix illi pervius Iſthmos erat:
Sed præſtandus amor, res non operoſa volenti.
Quis labor eſt puram non temeraſſe fidem?
Hæc tibi qui perſtas indeclinatus amico;
Non eſt quod lingua dicta querente putes.

ELEGIA XI. *Ad Gallionem.*

GAllio, crimen erit vix excuſabile nobis,
Carmine te nomen non habuiſſe meo.
Tu quoque enim (memini) cœleſti cuſpide facta,
Foviſti lacrymis vulnera noſtra tuis.
Atque utinam rapti jactura læſus amici
Senſiſſes ultra, quod quærerere, nihil.
Non ita dîs placuit, qui te ſpoliare pudica
Conjuge crudeles non habuere nefas.
Nuncia nam luctus mihi nuper epiſtola venit,
Lectaque cum lacrymis ſunt tua damna meis.
Sed neque ſolari prudentem ſtultior auſim,
Verbaque doctorum nota referre tibi:
Finitumque tuum, ſi non ratione, dolorem,
Ipſa jam pridem ſuſpicor eſſe mora.
Dum tua pervenit, dum littera noſtra recurrens
Tot maria & terras permeat, annus abit.
Temporis officium eſt ſolatia dicere certi,
Dum dolor in curſu eſt, dum petit æger opem.
At cum longa dies ſedavit vulnera mentis;
Intempeſtive qui monet, illa movet.
Adde quod (atque utinam verum tibi venerit omen)
Conjugio felix jam potes eſſe novo.

ELEGIA XII. *Ad Tuticanum.*

QVo minus in noſtris ponaris amice libellis,
Nominis efficitur conditione tui.
Aſt ego non alium prius hoc dignarer honore:
Eſt aliquis noſtrum ſi modo carmen honor.
Lex pedis officio, fortunaque nominis obſtat,
Quaque meos adeas eſt via nulla modos.
Nam pudet in geminos ita nomen ſcindere verſus,
Deſinat ut prior hoc, incipiatque minor.
Et pudeat, ſi te qua ſyllaba parte moretur,
Arctius appellem, Tuticanumque vocem.
Et potes in verſum Tuticani more venire,
Fiat ut è longa ſyllaba prima brevis.
Aut ut ducatur, quæ nunc correptius exit,
Et ſit porrecta longa ſecunda mora.
His ego ſi vitiis auſim corrumpere nomen,
Ridear, & merito pectus habere neger.
Hæc mihi cauſſa fuit dilati muneris hujus,
Quod meus adjecto fœnore reddet ager.
Teque canam quacunque nota: tibi carmina mittam
Pæne mihi puero cognite pæne puer:
Perq; tot annorum ſeriem, quot habemus uterque,
Non mihi quam fratri frater amate minus.
Tu bonus hortator, tu duxque comeſque fuiſti,

Cum

Cum regerem tenera fræna novella manu.
Sæpe ego correxi ſub te cenſore libellos,
Sæpe tibi admonitu facta litura meo eſt:
Dignum Mæoniis Phæacida condere chartis,
Cum te Pierides perdocuere Deæ.
Hic tenor, hæc viridi concordia cœpta juventa,
Venit ad albentes illabefacta comas.
Quæ niſi te moveant, duro tibi pectora ferro
Eſſe, vel invicto clauſa adamante putem.
Sed prius huic deſint & bellum & frigora terræ,
Inviſus nobis quæ duo Pontus habet,
Et tepidus Boreas, & ſit præfrigidus Auſter,
Et poſſit fatum mollius eſſe meum;
Quam tua ſint lapſo præcordia dura ſodali.
Hic cumulus noſtris abſit, abeſtque malis.
Tu modo per ſuperos, quorum certiſſimus ille eſt,
Quo tuus aſſidue principe crevit honor;
Eﬀice, conſtanti profugum pietate tuendo,
Ne ſperata meam deſerat aura ratem.
Quid mandem, quæris? peream, niſi dicere vix eſt,
Si modo, qui periit, ille perire poteſt.
Nec quid agam invenio, nec quid nolimve velimve,
Nec ſatis utilitas eſt mea nota mihi.
Crede mihi, miſeros prudentia prima relinquit,
Et ſenſus cum re conſiliumque fugit.
Ipſe precor quæras, qua ſim tibi parte juvandus,
Quoque viam facias ad mea vota vado.

ELEGIA XIII. *Ad Carum.*

O Mihi non dubios inter memorande ſodales,
Qui quod es, id vere Care vocaris, ave.
Unde ſaluteris, color hic tibi protinus index,
Et ſtructura mei carminis eſſe poteſt.
Non quia mirifica eſt, ſed quod non publica certe:
Qualis enim cumque eſt, non latet eſſe meam.
Ipſe quoque ut chartæ titulum de fronte revellas,
Quod ſit opus videor dicere poſſe tuum.
Quamlibet in multis poſitus noſcêre libellis,
Perque obſervatas inveniere notas.
Prodent autorem vires; quas Hercule dignas
Novimus, atque illi, quem canis ipſe, pares.
Et mea Muſa poteſt proprio depreſa colore,
Inſignis vitiis forſitan eſſe ſuis.
Tam mala Therſiten prohibebat forma latere,
Quam pulchra Nireus conſpiciendus erat.
Nec te mirari, ſi ſunt vitioſa, decebit
Carmina, quæ faciam pæne poeta Getes.
Ah pudet, & Getico ſcripſi ſermone libellum,
Structaque ſunt noſtris barbara verba modis.
Et

Et placui (gratare mihi) cœpique poëtæ
Inter inhumanos nomen habere Getas.
Materiam quæris? laudes de Cæſare dixi.
Adjuta eſt novitas numine noſtra Dei.
Nam patris Auguſti docui mortale fuiſſe
Corpus; in ætherias numen abiſſe domos:
Eſſe parem virtute patri, qui fræna rogatus
Sæpe recuſati ceperit imperii.
Eſſe pudicarum te Veſtam Livia matrum,
Ambiguum nato dignior, anne viro.
Eſſe duos juvenes firma adjumenta parentis,
Qui dederint animi pignora certa ſui.
Hæc ubi non patria perlegi ſcripta Camœna,
Venit & ad digitos ultima charta meos;
Et caput & plenas omnes movere pharetras,
Et longum Getico murmur in ore fuit.
Atque aliquis, Scribas hæc cum de Cæſare, dixit,
Cæſaris imperio reſtituendus eras.
Ille quidem dixit, ſed me jam Care nivali
Sexta relegatum bruma ſub axe videt.
Carmina nil proſunt: nocuerunt carmina quondam:
Primaque tam miſeræ cauſſa fuere fugæ.
At tu per ſtudii communia fœdera ſacri,
Per non vile tibi nomen amicitiæ;
Sic capto Latiis Germanicus hoſte cathenis,
Materiam veſtris præbeat ingeniis;
Sic valeant pueri; votum commune duorum,
Quos laus formandos eſt tibi magna datos;
Quanta potes præbe noſtræ monumenta saluti:
Quæ niſi mutato nulla futura loco eſt.

ELEGIA XIV. *Ad Tuticanum.*

HÆc tibi mittuntur, quẽ ſum modo carmine queſtus
Non aptum numeris nomen habere meis.
In quibus, excepto quod adhuc utcunque valemus,
Nil me præterea, quod juvet, invenies.
Ipſa quoque eſt inviſa ſalus, ſuntque ultima vota,
Quolibet ex iſtis ſcilicet ire locis.
Nulla mihi cura eſt, terra quo mittar ab iſta:
Hac quia, quam video, gratior omnis erit.
In medias Syrtes, mediam mea vela Charybdin
Mittite, præſenti dum careamus humo.
Styx quoque, ſi quid ea eſt, bene commutabitur Iſtro:
Si quid & inferius, quam Styga, mundus habet.
Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo;
Proxima Marticolis quam loca Naſo Getis.
Talia ſucceſent propter mihi verba Tomitæ;
Iraque carminibus publica mota meis.
Ergo ego ceſſabo numquam per carmina lædi,

Plectar

Plectar & incauto ſemper ab ingenio?
Ergo ego ne ſcribam, digitos incidere cunctor,
Telaque adhuc demens, quæ nocuere, ſequor?
Ad veteres ſcopulos iterum divertor, & illas,
In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
Sed nihil admiſi: nulla eſt mea culpa, Tomitæ,
Quos ego, cum loca ſim veſtra per oſus, amo.
Quilibet excutiat noſtri monumenta laboris;
Littera de vobis eſt mea queſta nihil.
Frigus & incurſus omni de parte timendos,
Et quod pulſetur murus ab hoſte, queror.
In loca, non homines, veriſſima crimina dixi.
Culpatis veſtrum vos quoque ſæpe ſolum.
Eſſet perpetuo ſua quam vitabilis Aſcra;
Auſa eſt agricolæ Muſa docere ſenis.
At fuerat terra genitus, qui ſcripſit, in illa.
Intumuit vati non tamen Aſcra ſuo.
Quis patriam ſollerte magis dilexit Vlyſſe?
Hoc tamen aſperitas indice dicta loci eſt.
Non loca, ſed mores ſcriptis vexavit amaris
Sextius Auſonios, actaque Roma rea eſt:
Falſa tamen paſſa eſt æqua convicia mente,
Obfuit autori nec fera lingua ſuo.
At malus interpres, populi mihi concitat iram,
Inque novum crimen carmina noſtra vocat.
Tam felix utinam, quam pectore candidus eſſem.
Exſtat adhuc nemo ſaucius ore meo.
Adde quod Illyrica ſi jam pice nigrior eſſem;
Non mordenda mihi turba fidelis erat.
Molliter à vobis mea ſors excepta Tomitæ.
Tam mites Grajos indicat eſſe viros.
Gens mea Peligni, regioque domeſtica Sulmo,
Non potuit noſtris lenior eſſe malis.
Quem vix incolumi cuiquam ſalvoque daretis;
Is datus à vobis eſt mihi nuper honor.
Solus adhuc ego ſum veſtris immunis in oris;
Exceptis, ſi qui munera legis habent.
Tempora ſacrata mea ſunt velata corona,
Publicus invito quam favor impoſuit.
Quam grata eſt igitur Latonæ Delia tellus,
Erranti tutum quæ dedit una locum;
Tam mihi cara Tomus, patria quæ ſede fugatis,
Tempus ad hoc nobis hoſpita fida manet.
Di modo feciſſent placidæ ſpem poſſet habere
Pacis, & à gelido longius axe foret.

ELEGIA XV. *Ad Sex. Pompejum.*

SI quis adhuc uſquam noſtri non immemor extat,
Quidve relegatus Naſo, requirat, agam.

Cæſa-

Cæſaribus vitam, Sexto debere ſalutem
Me ſciat. à ſuperis, hic mihi primus erit.
Tempora nam miſeræ complectar ut omnia vitæ;
A meritis ejus pars mihi nulla vacat.
Quæ numero tot ſunt, quot in horto fertilis arvi
Punica ſub lento cortice grana rubent.
Africa quot ſegetes, quod Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quod parit Hybla favos.
Confiteor: teſtere licet, ſignate Quirites:
Nil opus eſt legum viribus: ipſe loquor.
Inter opes, & me, rem parvam, pone paternas.
Pars ego ſum cenſus quantulacunque tui.
Quam tua Trinacria eſt, regnataque terra Philippo,
Quam domus Auguſto continuata foro,
Quam tua rus oculis domini Campania gratum,
Quæque relicta tibi Sexte, vel empta tenes:
Tam tuus en ego ſum, cujus te munere triſti,
Non potes in Ponto dicere habere nihil.
Atque utinam poſſis, ut detur amicius arvum,
Remque tuam ponas in meliore loco.
Quod quoniam in dîs eſt, tenta lenire precando
Numina, perpetua quæ pietate colis.
Erroris nam tu, vix eſt decernere, noſtri
Sis argumentum majus an auxilium.
Nec dubitans oro. ſed flumine ſæpe ſecundo
Augetur remis curſus euntis aquæ.
Et pudet, & metuo; ſemperque eademque precari,
Ne ſubeant animo tædia juſta tuo.
Verum quid faciam? res immoderata cupido eſt.
Da veniam vitio, mitis amice, meo.
Scribere ſæpe aliud cupiens, delabor eodem:
Ipſa locum per ſe littera noſtra rogat.
Seu tamen effectus habitura eſt gratia; ſeu me
Dura jubet gelido Parca ſub axe mori;
Semper inoblita repetam tua munera mente,
Et mea me tellus audiet eſſe tuum.
Audiet & cælo poſita eſt quæcunque ſub ullo:
Tranſit noſtra feros ſi modo Muſa Getas.
Teque meæ cauſſam ſervatoremque ſalutis,
Meque tuum libra norit & ære magis.

ELEGIA XVI. *Ad Invidum.*

INvide quid laceras Naſonis carmina rapti?
Non ſolet ingeniis ſumma nocere dies.
Famaque poſt cineres major venit. & mihi nomen
Tunc quoque, cum vivis annumerarer, erat.
Cum foret & Marſus, magnique Rabirius oris,
Iliacuſque Macer, ſidereuſque Pedo,
Et qui Iunonem læſiſſet in Hercule, Carus;

Iuno-

Iunonis ſi jam non gener ille foret.
Quique dedit Latio carmen regale Severus,
Et cum ſubtili priſcus uterque Numa.
Quique vel imparibus numeris, Montane, vel æquis
Sufficis, & gemino carmine nomen habes.
Et qui Penelope reſcribere juſſit Vlyſſem,
Errantem ſævo per duo luſtra mari.
Quique ſuam Trœzen, imperfectumque dierum
Deſeruit celeri morte Sabinus opus:
Ingeniique ſui dictus cognomine Largus,
Gallica qui Phrygium ducit in arva ſenem:
Quique canit domito Camerinus ab Hectore Trojam:
Quique ſua nomen Phyllide Tuſcus habet.
Velivolique maris vates, cui credere poſſes
Carmina cæruleos compoſuiſſe deos:
Quique acies Libycas Romanaque prœlia dixit,
Et Marius, ſcripti dexter in omne genus.
Trinacriuſque ſuæ Perſeïdos autor & actor,
Tantalidæ reducis Tyndaridoſque Lupus.
Et qui Mæonidæ Phæacida vertit, & una
Pindaricæ fidicen tu quoque Rufe lyræ.
Muſaque Turrani Tragicis innixa cothurnis:
Et tua cum ſocco Muſa Meliſſe levis.
Cum Varus Gracchuſque darent fera dicta tyranni,
Callimachi Proculus molle teneret iter.
Tytirus antiquas & erat qui paſceret herbas,
Aptaque venanti Gratius arma daret.
Najadas à Satyris caneret Fontanus amatas,
Clauderet imparibus verba Capella modis.
Cumque forent alii, quorum mihi cuncta referre
Nomina longa mora eſt, carmina vulgus habet;
Eſſent & juvenes, quorum quod inedita cauſſa eſt,
Appellandorum nil mihi juris adeſt;
Te tamen in turba non auſim Cotta ſilere,
Pieridum lumen, præſidiumque fori.
Maternos Cottas cui Meſſalaſque paternos
Maxima nobilitas ingeminata dedit.
Dicere ſi fas eſt, claro mea nomine Muſa,
Atque inter tantos, quæ legeretur, erat.
Ergo ſummotum patria proſcindere livor
Deſine: neu cineres ſparge cruente meos.
Omnia perdidimus, tantummodo vita relicta eſt,
Præbeat ut ſenſum materiamque malis.
Quid juvat exſtinctos ferrum demittere in artus?
Non habet in nobis jam nova plaga locum.

PVBLII

P. OVIDII NASONIS IN IBIN DIRÆ,

EX EDITIONE *Andreæ Naugerii.*

TEmpus ad hoc luſtris mihi jam bis quinque peractis
Omne fuit Muſæ carmen inerme meæ:
Nullaque, quæ poſſit, ſcriptis tot millibus, exſtat,
Littera Naſonis ſanguinolenta legi.
Nec quenquam noſtri, niſi me, læſere libelli:
Artificis periit cum caput arte ſua.
Vnus (& hoc ipſum eſt injuria magna,) perennem
Candoris titulum non ſinit eſſe mei.
Quiſquis is eſt (nam nomen adhuc utcunque tacebo)
Cogit inaſſuetas ſumere tela manus.
Ille relegatum gelidos Aquilonis ad ortus,
Non ſinit exſilio delituiſſe meo:
Vulneraque immitis requiem quærentia vexat:
Iactat & in toto nomina noſtra foro:
Perpetuoque mihi ſociatam fœdere lecti
Non patitur miſeri funera flere viri.
Cumque ego quaſſa meæ complectar membra carinæ;
Naufragii tabulas pugnat habere mei.
Et qui debuerat ſubitas exſtinguere flammas;
Hic prædam medio raptor ab igne petit.
Nititur ut profugæ deſint alimenta ſenectæ.
Heu quanto eſt noſtris dignior ille malis!
Di melius: quorum longe mihi maximus ille eſt,
Qui noſtras inopes noluit eſſe vias.
Huic igitur meritas grates, ubicunque licebit,
Pro tam manſueto pectore ſemper agam.
Audiet hoc Pontus: faciet quoque forſitan idem,
Terra ſit ut propior teſtificanda mihi.
At tibi, calcaſti qui me violente jacentem,
Quam licet & miſero debitus hoſtis ero.
Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,
Iunctaque cum luna lumina ſolis erunt.
Parſque eadem cœli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et nova fraterno veniet concordia fumo,
Quam vetus accenſa ſeparat ira pyra,
Et Ver Autumno, Brumæ miſcebitur Æſtas,
Atque eadem regio veſper & ortus erit;
Quam mihi ſit tecum poſitis, quæ ſumpſimus, armis
Gratia commiſſis improbe rupta tuis.
Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit,
Cum pecore infirmo quæ ſolet eſſe lupis.

Pri-

Digitized by Google

Prima quidem cœpto committam prælia verſu:
Non ſoleant quamvis hoc pede bella geri.
Utque petit primo plenum flaventis arenæ
Nondum calfacti velitis haſta ſolum;
Sic ego te nondum ferro jaculabor acuto:
Protinus inviſum nec petet haſta caput.
Et neque nomen in hoc nec dicam facta libello;
Teque brevi qui ſis, diſſimulare ſinam.
Poſtmodo, ſi perges, in te mihi liber Iambus
Tincta Lycambeo ſanguine tela dabit.
Nunc quo Battiades inimicum devovet Ibin,
Hoc ego devoveo teque tuoſque modo:
Utque ille, hiſtoriis involvam carmina cœcis:
Non ſoleam quamvis hoc genus ipſe ſequi.
Illius ambages imitatus in Ibide dicar;
Oblitus moris judiciique mei.
Et quoniam, qui ſis, nondum quærentibus edo;
Ibidis interea tu quoque nomen habe.
Utque mei verſus aliquantum noctis habebunt;
Sic vitæ ſeries tota ſit atra tuæ.
Hæc tibi natali facito Ianique Kalendis,
Non mentituro quilibet ore legat.
Di maris, & terræ, quique his meliora tenetis
Inter diverſos cum Iove regna polos;
Huc precor, huc veſtras omnes advertite mentes,
Et ſinite optatis pondus ineſſe meis:
Ipſaque tu Tellus, ipſum cum fluctibus æquor,
Ipſe meas æther accipe ſumme preces:
Sideraque, & radiis circumdata Solis imago,
Lunaque, quæ numquam, quo prius orbe, micas,
Noxque tenebrarum ſpecie reverenda tuarum,
Quæque ratum triplici pollice netis opus,
Quique per infernas horrendo murmure valles
Imperjuratæ laberis amnis aquæ,
Quaſque ferunt torto vittatis angue capillis
Carceris obſcuras ante ſedere fores, [que,
Vos quoque plebs ſuperum, Fauni, Satyrique, Lareſ-
Fluminaque, & Nymphæ, ſemideumque genus;
Denique ab antiquo divi vetereſque, novique,
In noſtrum cuncti tempus, adeſte Chao:
Carmina dum capiti malefido dira canuntur;
Et peragunt partes ira dolorque ſuas.
Annuite optatis omnes ex ordine noſtris,
Et ſit pars voti nulla caduca mei.
Quæque precor, fiant: ut non mea dicta, ſed ille
Paſiphaës generi verba fuiſſe putet.
Quaſque ego tranſiero pœnas, patiatur & illas.
Plenius ingenio ſit miſer ille meo.
Neve minus noceant fictum execrantia nomen

Digitized by Google

Vota, minus magnos commoveant ve deos;
Illum ego devoveo, quem meus intelligit, Ibin,
Qui ſcit ſe factis has meruiſſe preces.
Nulla mora eſt in me. peragam rata vota ſacerdos,
Quiſquis ades ſacris ore favete meis.
Quiſquis ades ſacris, lugubria dicite verba,
Et fletu madidis Ibin adite genis:
Ominibuſque malis pedibuſque occurrite lævis:
Et nigræ veſtes corpora veſtra tegant.
Tu quoque, quid dubitas ferales ſumere vittas?
Iam ſtat, ut ipſe vides, funeris ara tui.
Pompa parata tibi eſt: votis mora triſtibus abſit,
Da jugulum cultris, hoſtia dira, meis.
Terra tibi fruges, amnis tibi deneget undas:
Deneget afflatus ventus & aura ſuos.
Nec tibi ſol clarus, nec ſit tibi lucida Phœbe:
Deſtituant oculos ſidera clara tuos:
Nec ſe Vulcanus, nec ſe tibi præbeat aër.
Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.
Exſul, inops, erres, alienaque limina luſtres:
Exiguumque petas ore tremente cibum.
Nec corpus querulo, nec mens vacet ægra dolore:
Noxque die gravior ſit tibi: nocte dies.
Siſque miſer ſemper, nec ſis miſerabilis ulli,
Gaudeat adverſis fœmina, virque tuis.
Accedat lacrymis odium: dignuſque puteris,
Qui mala cum tuleris plurima; plura feras.
Sitque, quod eſt rarum, ſolito defecta favore
Fortunæ facies invidioſa tuæ.
Cauſaque non deſit, deſit tibi copia mortis,
Optatam fugiat vita coacta necem.
Luctatuſque diu cruciatos ſpiritus artus
Deſerat: & longa torqueat ante mora.
Evenient. dedit ipſe mihi modo ſigna futuri
Phœbus: & à læva mœſta volavit avis.
Certe ego quæ voveo, ſuperos motura putabo:
Speque tuæ mortis, perfide, ſemper alar.
Finiet illa dies, quæ te mihi ſubtrahet olim:
Finiet illa dies, quæ mihi tarda venit.
Et prius hanc animam, nimium tibi ſæpe petitam,
Auferet illa dies, quæ mihi ſera venit;
Quam dolor hic unquam ſpatio evaneſcere poſſit:
Leniat aut odium tempus & hora meum.
Pugnabunt jaculis dum Thraces, Iazyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit.
Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tyberis liquidas Tuſcus habebit aquas;
Bella geram tecum: nec mors mihi finiet iras,
Sæva ſed in manes manibus arma dabo.

Tunc

Tunc quoque cum fuero vacuus dilapſus in auras;
  Exanimis mores oderit umbra tuos:
Tunc quoq; factorum veniam memor umbra tuorum:
  Inſequar & vultus oſſea forma tuos.
Sive ego, quod nollem, longis conſumptus ab annis,
  Sive manu facta morte ſolutus ero;
Sive per immenſas jactabor naufragus undas,
  Noſtraque longinquus viſcera piſcis edet,
Sive peregrinæ carpent mea membra volucres;
  Sive meo tingent ſanguine roſtra lupi,
Sive aliquis dignatus erit ſupponere terræ;
  Et dare plebejo corpus inane rogo;
Quidquid ero, Stygiis erumpere nitar ab oris;
  Et tendam gelidas ultor in ora manus.
Me vigilans cernes: tacitis ego noctis in umbris
  Excutiam ſomnos viſus adeſſe tuos.
Denique quidquid ages, ante os oculoſque volabo,
  Et querar, & nulla ſede quietus eris.
Verbera ſæva dabunt ſonitum; nexæque colubris
  Conſcia fumabunt ſemper ad ora faces.
His vivus furiis agitabere: mortuus iiſdem.
  Et brevior pœna vita futura tua eſt.
Nec tibi continget funus lacrymæque tuorum.
  Indeploratum projiciere caput.
Carnificiſque manu populo plaudente traheris;
  Infixuſque tuis oſſibus uncus erit.
Ipſæ te fugient, quæ carpunt omnia, flammæ:
  Reſpuet inviſum juſta cadaver humus.
Unguibus & roſtro tardus trahet ilia vultur,
  Et ſcindent avidi perfida corda canes.
Deque tuo fiet (licet hac ſis laude ſuperbus)
  Inſatiabilibus corpore rixa lupis.
In loca ab Elyſiis diverſa fugabere campis,
  Quaſque tenet ſedes noxia turba, coles.
Siſyphus eſt illic ſaxum volvenſque petenſque,
  Quique agitur rapidæ vinctus ab orbe rotæ:
Quæque gerunt humeris perituras Belides undas;
  Exſulis Ægypti, turba cruenta, nurus:
Poma pater Pelopis præſentia quærit, & idem
  Semper eget liquidis, ſemper abundat aquis:
Iugeribuſque novem qui ſummus diſtat ab imo,
  Viſceraque aſſidue debita præbet avi.
Hic tibi de Furiis ſcindet latus una flagello,
  Ut ſceleris numeros confiteare tui:
Altera Tartareis ſectos dabit unguibus artus:
  Tertia fumantes incoquet igne genas.
Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuaſque
  Æacus in pœnas ingenioſus erit.

Manibus antiquis cauſſa quietis eris.
Siſyphe cui tradas revolubile pondus habebis:
Verſabunt celeres nunc nova membra rotæ.
Hic erit & ramos fruſtra qui captet & undas:
Hic inconſumpto viſcere paſcet aves.
Nec mortis pœnas mors altera finiet hujus:
Horaque erit tantis ultima nulla malis.
Inde ego pauca canam ; frondes ut ſi quis in Ida,
Et ſummam Libyco de mare carpat aquam.
Nam neque quod flores Sicula naſcantur in Hybla,
Quotve ferat dicam terra Ciliſſa crocos,
Nec cum triſtis hyems Aquilonis inhorruit alis,
Quam multa fiat grandine canus Athos.
Nec mala voce mea poterunt tua cuncta referri;
Ora licet tribuas multiplicata mihi.
Tot tibi væ miſero veniant taleſque ruinæ,
Vt cogi in lacrymas me quoque poſſe putem,
Illæ me lacrymæ facient ſine fine beatum:
Dulcior hic riſu tunc mihi fletus erit.
Natus es infelix (ita di voluere,) nec ulla
Commoda naſcenti ſtella leviſve fuit.
Non Venus affulſit; non illa Iupiter hora:
Lunaque non apto Solve fuere loco.
Nec ſatis utiliter poſitos tibi præbuit ignes,
Quem peperit magno lucida Maja Iovi.
Te fera, nec quicquam placidum ſpondentia Martis
Sidera preſſerunt, falciferique ſenis.
Lux quoque natalis, ne quid, niſi triſte, videres,
Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
Hæc eſt, in faſtis cui dat gravis Allia nomen.
Quæque dies Ibin publica damna tulit.
Qui ſimul impuræ matris prolapſus ab alvo,
Cinyphiam fœdo corpore preſſit humum;
Sedit in adverſo nocturnus culmine bubo,
Funereoque graves edidit ore ſonos.
Protinus Eumenides lavêre paluſtribus undis,
Qua cava de Stygiis fluxerat unda vadis,
Pectoraque unxerunt Erebeæ felle colubræ:
Terque cruentatas increpuere manus:
Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino:
Hic primus pueri venit in ora cibus.
Ebibit inde ſuæ rabiem nutricis alumnus,
Latrat & in toto verba canina foro.
Membraque vinxerunt tinctis ferrugine pannis,
A male deſerto quos rapuere rogo:
Et, ne non fultum nuda tellure jaceret,
Molle ſuper ſilices impoſuere caput.
Tamque receſſuræ viridi de ſtipite factas
Admorunt oculis uſque ſub ora faces.

Fle-

Flebat, ut eſt infans fumis contactus amaris:
De tribus eſt cum ſic una locuta ſoror.
Tempus in immenſum lacrymas tibi movimus iſtas,
Quæ ſemper cauſſa ſufficiente cadent.
Dixerat. & Clotho juſſit promiſſa valere:
Nevit & infeſta ſtamina pulla manu.
Et ne longa ſuæ præſagia diceret horæ;
Fata canet vates qui tua dixit, erit.
Ille ego ſum vates. ex me tua vulnera diſces,
Dent modo di vires in mea verba ſuas:
Carminibuſque meis accedant pondera rerum.
Quæ rata per luctus experiere tuos.
Neve ſine exemplis ævi cruciere prioris;
Sint tua Trojanis non leviora malis.
Quantaque clavigeri Pæantius Herculis hæres;
Tanta veneuato vulnera crure geras.
Nec levius doleas, quam qui bibit ubera cervæ
Armatuſque tulit vulnus inerme potens.
Quique ab equo præceps alienus decidit arvis:
Exitio facies cui ſua pæne fuit.
Id, quod Amyntorides videas, trepidumque miniſtro
Prætentes baculo luminis orbus iter.
Nec plus aſpicias, quam quem ſua filia rexit;
Expertus ſcelus eſt cujus uterque parens.
Qualis erat, poſtquam eſt judex de lite jocoſa
Sumptus, Apollinea clarus in arte ſenex.
Qualis & ipſe fuit, quo præcipiente columba
Eſt data Palladiæ prævia duxque rati.
Quique oculis caruit, per quos male viderat aurum?
Inferias nato quos dedit orba parens:
Paſtor ut Ætnæus, cui caſus ante futuros
Telemus Eurymedes vaticinatus erat.
Vt duo Phineïdæ, quibus idem lumen ademit,
Qui dedit: & Thamyræ, Demodocique caput.
Sic aliquis tua membra ſecet; Saturnus ut illas
Subſecuit partes, unde creatus erat.
Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis,
Quam, cui ſunt ſubitæ frater & uxor aves,
Sollertique viro, laceræ quem fracta tenentem
Membra ratis Semeles eſt miſerata ſoror.
Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognoverit unus,
Viſcera diverſis ſciſſa ferantur equis.
Vel quæ, qui redimi Romano turpe putavit,
A duce Puniceo pertulit ipſe feras.
Nec tibi ſubſidio præſens ſit numen: ut illi,
Cui nihil Hercæi profuit ara Iovis.
Vtque dedit ſaltus è ſumma Theſſalus Oſſa;
Tu quoque ſaxoſo præcipitere jugo.
Aut velut Euryali, qui ſceptrum cepit ab illo,

Digitized by Google

Sic, ubi vita tuos inviſa reliquerit artus;
  Vltores rapiant turpe cadaver equi.
Viſcera ſic aliquis ſcopulis tua figat, ut olim
  Fixa ſub Euboico Graja fuere ſinu.
Vtque ferox periit & fulmine & æquore raptor;
  Sic te merſuras adjuvet ignis aquas.
Mens quoque ſic Furiis vecors agitetur, ut illi
  Vnum qui toto corpore vulnus habet.
Vtque Dryantiadæ Rhodopeia regna tenenti,
  In gemino diſpar cui pede cultus erat.
Vt fuit OEtæo quondam, generoque draconum,
  Tiſamenique patri, Callirhoeſque viro.
Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
  Qua potuit Tydeus erupuiſſe nuru.
Quæque ſui Venerem junxit cum fratre mariti.
  Locris in ancillæ diſſimulata necem.
Tam quoque di faciant poſſis gaudere fideli
  Conjuge, quam Talai, Tyndareique gener.
Quæque parare ſuis lethum patruelibus auſæ
  Belides aſſidua colla premuntur aqua.
Byblidos & Canaces ſicut facis ardeat igne:
  Nec niſi per crimen, ſit tibi fida ſoror.
Filia ſi fuerit; ſit quod Pelopeja Thyeſti,
  Myrrha ſuo patri, Nyctimeneque ſuo.
Neve magis pia ſit, captique parentis amica,
  Quam tua vel Pterela vel tibi Niſe fuit.
Infamemque locum ſceleris quæ nomine fecit,
  Preſſit & inductis membra paterna rotis.
Vt juvenes pereas, projecta cadavera quorum
  Oraque Piſeæ ſuſtinuere fores.
Vt qui perfuſam miſerorum cæde procorum,
  Ipſe ſuo melius ſanguine tinxit humum.
Proditor ut ſævi periit auriga tyranni,
  Qui nova Myrtoæ nomina fecit aquæ.
Vt qui velocem fruſtra petiere puellam;
  Dum facta eſt pomis tardior illa tribus.
Vt qui tecta novi formam celantia monſtri
  Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
Vt quorum Æacides miſit violentus in altum
  Corpora cum ſenis altera ſena rogum.
Vt quos obſcuri victos ambagibus oris,
  Legimus infandæ Sphinga dediſſe neci.
Vt qui Biſtoniæ templo cecidere Minervæ:
  Propter quod facies nunc quoque verſa deæ eſt,
Vt qui Threicii quondam præſepia regis
  Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis.
Therodamanteos ut qui ſenſere leones:
  Quique Thoanteæ Taurica ſacra deæ.
Vt quos Scylla vorax, Scyllæq; adverſa Charybdis

Digitized by Google

Dulichiæ pavidos eripuere rati.
Vt quos demiſit vaſtam polyphemus in alvum:
Aut Læſtrygonias qui ſubiere manus.
Vt quos dux Pœnis merſit putealibus undis,
Et jacto canas pulvere fecit aquas.
Et velut Icaridos famulæ periere procique,
Inque caput domini qui dabat arma procis.
Vt jacet Aonio luctator ab hoſpite fuſus,
Qui (mirum) victor, cum cecidiſſet, erat.
Vt quos Antæi fortes preſſere lacerti,
Quoſque feræ morti Lemnia turba dedit.
Vt qui poſt longum ſacri monſtrator iniqui
Elicuit pluvias victima cæſus aquas.
Frater ut Antæi, quo ſanguine debuit, aras
Tinxit: & exemplis occidit ipſe ſuis.
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis
Impius humano viſcere pavit equos.
Vt duo diverſis ſub eodem vindice cæſi
Temporibus Neſſus, Diſſimanique gener.
Vt pronepos Saturne tuus: quem reddere vitam
Ipſe Coronides vidit ab urbe ſua.
Vt Scinis, & Sciron, & cum Polypemone natus,
Quique homo parte ſui, parte juvencus erat.
Quique trabes preſſas ab humo mittebat in auras,
Æquoris aſpiciens hujus, & hujus, aquas.
Quæque Ceres vidit læto pereuntia vultu
Corpora Theſea Cercynoea manu,
Hæc tibi, quem precibus juſtis mea devovet ira,
Eveniant, aut his non leviora malis.
Qualis Achæmenides Sicula deſertus in Ætna,
Troïca cum vidit vela venire, fuit.
Qualis erat nec non fortuna binominis Iri,
Quique tenet pontem, qui tibi major erit.
Filius & Cereris fruſtra tibi ſemper ametur:
Deſtituatque tuas uſque petitus opes.
Vtque per alternos unda labente recurſus
Subtrahitur preſſo mollis arena pede;
Sic tua neſcio qua ſemper fortuna liqueſcat:
Lapſaque per medias effluat uſque manus.
Vtque pater ſolitæ varias mutare figuras
Plenus inexſtincta conficiare fame.
Nec dapis humanæ tibi erunt faſtidia: quaque
Parte potes, Tydeus temporis hujus eris,
Atque aliquid facias, à veſpere ſolis ad ortus,
Cur exſternati rurſus agantur equi.
Fœda Lycaoniæ repetes convivia menſæ,
Tentabiſque cibi fallere fraude Iovem.
Teque aliquis poſito, tentet vim numinis opto.
Tantalides tu ſis, Threiciuſque puer.

Digitized by Google

Et tua ſic latos ſpargantur membra per agros;
Tanquam quæ patrias detinuere vias.
Ære Perillelo veros imitere juvencos;
Ad formam tauri conveniente ſono:
Vtque ferox Phalaris, lingua prius enſe reſecta,
More bovis, Paphio clauſus in ære gemas.
Dumque redire voles ævi melioris in annos,
Vt vetus Admeti decipiare ſocer.
Atque eques in medii mergare voragine cœni,
Dummodo ſint facti nomina nulla tui.
Atque utinam pereas, veluti de dentibus orti
Sidonia jactis Graja per arva manu.
Et quæ Pentheides fecit, fraterque Meduſæ,
Eveniant capiti vota ſiniſtra tuo.
Et quibus exiguo volucris devota libello eſt,
Corpora projecta quæ ſua purgat aqua.
Vulnera totque feras, quot dicitur ille tuliſſe,
Cujus ab inferiis culter abeſſe ſolet.
Attonituſque ſeces, ut queis Cybeleia mater
Incitat ad Phrygios vilia membra modos.
Deque viro fias nec vir nec fœmina, ut Attys:
Et quatias molli tympana rauca manu.
Inque pecus magnæ ſubito vertare parentis:
Victor ut eſt celeri victaque verſa pede.
Solaque Limone pœnam ne ſenſerit illam,
Et tua dente fero viſcera carpat equus.
Aut, ut Caſſandri dominus, non mitior illo
Saucius ingeſta contumuleris humo.
Aut, ut Abantiades, aut ut Lyrneſius heros,
Cæſus in æquoreas præcipiteris aquas.
Victima vel Phœbo ſacras macteris ad aras,
Quam tulit à ſævo Tendotus hoſte necem.
Aut te devoveat certis Abdera diebus,
Saxaque devotum grandine plura petant.
Aut Iovis infeſti telo feriare triſulco:
Vt ſatus Hipponoo, Doſithoeſque pater.
Vt ſoror Autonoës, ut cui matertera Maja eſt:
Vt temere optatos qui male rexit equos.
Vt ferus Æolides, & ſanguine natus eodem,
Quo genita eſt liquidis quæ caret Arctos aquis.
Vt Macedo rapidis icta eſt cum conjuge flammis;
Sic precor ætherei vindicis igne cadas.
Prædaque ſis illis, quibus eſt Latonia Delos
Ante diem rapto non adeunda Thraſo.
Quique verecundæ ſpeculantem labra Dianæ,
Quique Crotopiaden diripuere Linum.
Neve venenato levius feriaris ab angue,
Quam ſenis OEagri, Calliopeſque nurus;
Quam puer Hypſiphyles, quam qui cava primus acuta

 Cuſpi-

Digitized by Google

bus ſpargare tuorum :
ſangue creatus avo.
o rapiente traharis:
mperioſa Lyci.
pellex inviſa ſorori ,
ua reſecta tuos.
cognomine Myrrhæ ,
veniare locis.
quod fecit Achæo ,
la condat apis.
viſcera ſaxis :
fratris erat.
s exempla Thyeſtæ ,
a patris eas.
llaris partibus enſe ,
bra fuiſſe ferunt.
ta fauce poëtæ ,
via clauſa tuæ.
tua viſcera pelle ;
nomina flumen habet.
ra Meduſæ ,
dedit una neci.
, ut Glaucus , equarum.
laucus ut alter , aquas.
is modo nomen habenti
ia mella viam.
ri doctiſſimus olim
bibit ore reus.
elicius Æmone cedat :
, tu potiare tua.
cum flammæ cuncta tenerent ,
ab urbe puer.
ut avo genitore creatus ;
cui ſua facta parens.
nus hæreat illud ,
cecidiſſe gener.
elíſus guttura acerno ,
ce vocis iter :
minuatis in alta ,
ugibus , oſſa ſonent.
condat te Phœbus in ima
ecerat ille ſuæ.
quam dextra Chorœbi
Argoliciſque tulit.
eneris moriturus ob iram
utiaris equis.
perdidit hoſpes alumnum ;
e tuus hoſpes opes.
ux cum Damaſichthone cæſos ;
Intereat

Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi.
Neve gradus adeas Elpenore cautius altos:
Vimque feras vini, quo tulit ille modo. [cantem
Tamque cadas domitus, quam quiſquis ad arma vo-
luvit inhumanum Thiodamanta Dryops.
Quam ferus ipſe ſuo periit mactatus in antro
Protinus incluſæ Cacus ab ore bovis.
Quam, qui dona tulit Lernæo tincta veneno,
Euboicaſque ſuo ſanguine tinxit aquas.
Vel de præcipiti venias in Tartara ſaxo,
Vt qui Socraticum de nece legit opus.
Vt qui Theſeæ fallacia vela carinæ
Vidit: ut Iliaca miſſus ab arce puer.
Vt teneri nutrix, eadem matertera Bacchi:
Vt cui cauſa necis ſerra reperta fuit.
Lydia ſe ſcopulis ut virgo miſit ab altis,
Dixerat invito quæ mala verba deo.
Fœta tibi occurrat patrio popularis in arvo,
Sitque Paphageæ cauſſa leæna necis.
Quique Lycurgiden laceravit ab arbore natum,
Idmonaque audacem, te quoque rumpat aper.
Iſque vel exanimis faciat tibi vulnus: ut illi
Ora ſuper fixi quem cecidere ſuis.
Atque idem ſimili pinus quem morte peremit:
Venator Phrygia ſiſque Berentiades.
Si tua contigerit Minoas puppis arenas;
Te Corcyræum Creſſia turba putet.
Lapſuramque domum ſubeas: ut ſanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cum fuit æqua viro.
Vtque vel Euenus torrenti flumine merſus
Nomina des rapidæ, vel Tyberinus, aquæ.
Hyrtacidæque modo defixa cadavera trunco,
Digna feras, hominis ſit caput eſca tuum.
Quodque ferunt Broteum feciſſe cupidine mortis,
Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.
Incluſuſque necem cavea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor hiſtoriæ.
Vtque repertori nocuit pugnacis Iambi,
Sic ſit in exitium lingua proterva tuum.
Vtque parum ſtabili qui carmine læſit Athenas,
Inviſus pereas deficiente cibo.
Vtque lyræ vates fertur periiſſe ſeveræ;
Cauſſa ſit exitii dextera læſa tui.
Vtque Agamemnonio vulnus dedit anguis Oreſti;
Tu quoque de morſu virus habente cadas.
Sit tibi conjugii nox prima noviſſima vitæ.
Eupolis hoc periit, & nova nupta modo.
Vtque cothurnatum periiſſe Lycophrona narrant;
Hæreat in fibris fixa ſagitta tuis.

Aut

Digitized by Google

Aut lacer in ſilvis manibus ſpargare tuorum:
Sparſus ut eſt Thebis angue creatus avo.
Perque feros montes tauro rapiente traharis:
Vt tracta eſt conjux imperioſa Lyci.
Quodque ſuæ paſſa eſt pellex inviſa ſorori,
Excidat ante pedes lingua reſecta tuos.
Cognitor ut tarde læſus cognomine Myrrhæ,
Orbus in innumeris inveniare locis.
Inque tuis opifex, vati quod fecit Achæo,
Noxia luminibus ſpicula condat apis.
Fixus & in duris carparis viſcera ſaxis:
Vt cui Pyrrha ſui filia fratris erat.
Vt puer Harpagidæ referas exempla Thyeſtæ,
Inque tui cæſus viſcera patris eas.
Trunca geras ſævo mutilatis partibus enſe,
Qualia Mycerni membra fuiſſe ferunt.
Vtve Syracuſio præſtricta fauce poëtæ,
Sic animæ laqueo ſit via clauſa tuæ.
Nudaque direpta pateant tua viſcera pelle;
Vt Phrygium cujus nomina flumen habet.
Saxificæ videas infelix ora Meduſæ,
Cephenum multos quæ dedit una neci.
Potniadum morſus ſubeas, ut Glaucus, equarum.
Inque maris ſalias, Glaucus ut alter, aquas.
Vtque duobus idem dictis modo nomen habenti
Præfocent animæ noxia mella viam.
Sollicitoque bibas, Anyti doctiſſimus olim
Imperturbato quod bibit ore reus.
Nec tibi ſi quid amas, felicius Æmone cedat:
Vtque ſua Macareus, tu potiare tua.
Vel videas, quod jam cum flammæ cuncta tenerent,
Hectoreus patria vidit ab urbe puer.
Sanguine probra luas, ut avo genitore creatus;
Per facinus ſoror eſt, cui ſua facta parens.
Oſſibus inque tuis teli genus hæreat illud,
Traditur Icarii quo cecidiſſe gener.
Vtque loquax in equo eſt eliſus guttura acerno,
Sic tibi claudatur pollice vocis iter:
Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta,
Iactaque pro ſolitis frugibus, oſſa ſonent.
Vtque patrem Pſamatis condat te Phœbus in ima
Tartara: quod natæ fecerat ille ſuæ.
Inque tuos ea peſtis eat, quam dextra Chorœbi
Vicit, opem miſeris Argoliciſque tulit.
Vtque nepos Æthræ, Veneris moriturus ob iram
Exſul ab attonitis excutiaris equis.
Propter opes magnas ut perdidit hoſpes alumnum;
Perdat ob exiguas te tuus hoſpes opes.
Vtque ferunt fratres ſex cum Damaſichthone cæſos;

Intereat

Digitized by Google

Intereat tecum ſic genus omne tuum.
Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis;
Sic tibi ſint vitæ tædia juſta tuæ.
Vtve ſoror Pelopis ſaxo dureris oborto,
Et læſus lingua Battus ab ipſe ſua.
Aera ſi miſſo vacuum jaculabere diſco;
Quo puer OEbalides ictus ab orbe cadas.
Siqua per alternos pulſabitur unda lacertos,
Omnis Abydena ſit tibi pejor aqua.
Comicus ut mediis periit, dum nabat, in undis,
Et tua ſic Stygius ſtrangulet ora liquor.
Aut ubi ventoſum ſuperaris naufragus æquor,
Contacta pereas, ut Palinurus, humo.
Vtque cothurnatum vatem tutela Dianæ,
Dilaniet vigilum te quoque turba canum.
Aut ubi Trinacrii ſalias ſuper ora Gigantis,
Plurima qua flammas Sicanis Ætna vomit.
Diripiantque tuos inſanis unguibus artus
Strymoniæ matres, Orpheon eſſe ratæ.
Natus ut Althææ flammis abſentibus arſit,
Sic tuus ardeſcat ſtipitis igne rogus.
Vt nova Phaſiaca compreſſa eſt nupta corona,
Vtque pater nuptæ, cumque parente domus.
Vt cruor Herculeos abiit diffuſus in artus;
Corpora peſtiferum ſic tua virus edat.
Qua ſua Pentheiden proles eſt ulta Lycurgum,
Hæc maneat teli te quoque plaga novi.
Vtque Milo robur diducere fiſſile tentes,
Nec poſſis captas inde referre manus.
Muneribuſque tuis lædaris, ut Icarus. in quem
Intulit armatas ebria turba manus.
Quodque dolore necis patriæ pia filia fecit,
Vincula per laquei fac tibi guttur eat.
Obſtrictuſque famem patiaris limine tecti,
Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.
Illius exemplo violes ſimulacra Minervæ,
Aulidis à portu qui leve vertit iter.
Naupliadæque modo ficto pro crimine pœnas
Morte luas, nec te non meruiſſe juvet.
Ethalon ut vita ſpoliavit Iſidius hoſpes,
Quem memor à ſacris nunc quoque pellit Io,
Vtque Melantheum tenebris à cæde latentem
Prodidit officio luminis ipſa parens:
Sic tua conjectis fodiantur corpora telis:
Sic precor auxiliis impediare tuis.
Qualis equos pacto, quos fortis agebāt Achilles,
Acta Phrygi timido eſt; nox tibi talis eat.
Nec tu quam Rheſus ſomno meliore quieſcas,
Quam comites Rheſi; tum necis, ante viæ:

Quam

Quam quos cum Rutulo morti Rhamnete dederunt
  Impiger Hyrtacides, Hyrtacidæque comes.
Cliniadæque modo circumdatus ignibus atris
  Membra feras Stygiæ ſemicremata neci.
Vtque Remo muros auſo tranſire recentes,
  Noxia ſint capiti ruſtica tela tuo.
Denique Sarmaticas inter Geticaſque ſagittas,
  His precor ut vivas, & moriare, locis.
Hæc tibi tantiſper ſubito ſunt miſſa libello;
  Immemores ne nos eſſe querare tui.
Pauca quidem, fateor, ſed di dent plura rogatis,
  Multiplicentque ſuo vota favore mea.
Poſtmodo plura leges, & nomen habentia verum:
  Et pede quo debent acria bella geri.

P. OVIDII NASONIS

HALIEVTICON FRAGM.

Accepit mundus legem, dedit arma per omnes,
Admonuitque ſui: vitulus ſic namque minaci
Qui nondum gerit in tenera jam cornua fronte,
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morſu canis, & caudæ ſic ſcorpius ictu:
Concuſſiſque levis pennis ſic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hoſtem,
Præſidiumque datum ſentire, & noſcere teli
Vimq; modumque ſui: ſic & Scarus arte ſub undis,
Sin *
Decidit aſſumtamque dolo tandem pavet eſcam.
Non audet radiis obnixa occurrere fronte;
Averſus crebo veniens ſub verbere caudæ;
Laxans ſubſequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam ſi forte aliquis damptus natarct
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit
Averſi caudam morſu tenet atque *
* nato quem texitque reſultet *
Sepia tarda fugæ, tenui cum forte ſub unda
Deprenſa eſt, jam jamque manus timet illa rapaceis,
Inficiens æquor nigrum vomit illa cruorem,
Avertitque vices, oculos fruſtrata ſequentes.
Clauſus rete Lupus, quamvis immanis, & acer,
Dimotis cauda ſubmiſſus ſedet armis in Auſtri;
Emicat, atque dolos ſaltu deludit inultus:
Et Muræna ferox teretis ſibi conſcia tergi,
Ad laxata magis converſa foramina retis,
Tandem per multos evadit lubrica flexus,
Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
At contra ſcopulis crinali corpore ſegnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,

Digitized by Google

Et ſub lege loci ſumit mutatque colorem;
Semper ei ſimilis quem contigit. atque ubi prædam
Pendentem retis avidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cum demum emerſus in auras
Brachia diſſolvit, populatumque expuit hamum.
At Mugil cauda pendentem everberat eſcam,
Excuſſamque legit. Lupus acri concitus ira,
Diſcurſu fertur vario, fluctuſque ferentes
Proſequitur, quaſſatque caput, dum vulnere ſævus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat.
Nec proprias vires neſcit Muræna nocendi:
Auxilioque ſibi, morſu nec eo minus acri
Deficit, aut animos ponit captiva minaceis.
Authias his, tergo quæ non videt, utitur armis,
Vim ſpinæ novitque ſuæ, verſoque ſupinus
Corpore lina ſecat, fixumque intercipit hamum.
Cætera quæ denſas habitant animalia ſylvas,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi natura monet, vel cominus ire,
Impiger & telo venantum ſternere pergit
Agmina, & adverſis infert ſua pectora telis.
Quoque venit, fidens magis, & ſublatior ardet,
Concuſſitque toros, & viribus addidit iram.
Prodidit, atque ſuo properat ſibi robore lethum.
Fœdus Lucanis provolvitur Vrſus ab antris,
Quid niſi pondus iners, ſtolidæque ferocia mentis?
Actus Aper ſetis iram denunciat hirtis:
Et ruit oppoſiti nitens in vulnera ferri.
Preſſus, & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Vt pavidi Lepores, & fulvo tergore Damæ,
Et capto fugiens Cervus ſine fine timore.
Ipſa ſequi natura docet, vel cominus ire.
Hic generoſus honos, & gloria major Equorum:
Nam capiunt animis palmam gaudentq; triumpho;
Seu ſeptem ſpatiis circo meruere coronam.
Nonne vides victor quanto ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
Celſave cum cæſo decoratur terga Leone,
Quam tumidus, quantoque venit ſpectabilis actu,
* Compeſcatque ſolum generoſo concita pulſu
Vngula ſub ſpoliis graviter redeuntis opimis?
Quæ laus prima Canum, quibus eſt audacia præceps,
Venandique ſagax virtus, vireſque ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro,
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. quem ſi collatis effugit armis

Inſe:

Digitized by Google

Inſequitur tumuloſque canis campoſq; per omnes.
Noſter in arte labor poſitus, ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci melius moderabere funem:
Aſpera num ſaxis loca ſint. nam talia lentos
Depoſcunt calamos: at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior umbras
In mare. nam varie quidam fugiuntq; petuntque.
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis

* *

Objectetque moras, & molli ſerviat algæ.
Deſcripſit ſedes varias natura profundi:
Nec cunctos una voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent pelago; quales Scombrique, Boveſque,
Hippuri celeres, & nigro tergore Milvi,
Et pretioſus Helops noſtris incognitus undis.
At durus Xiphias, ictu non mitior enſis,
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni,
Parva Echeneis adeſt, mirum, mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per æquora ſulci
Qui ſemper ſpumas ſequeris Pompile nitentes,
Cercyroſque ferox ſcopulorum fine moratus,
Cantharus ingratus ſucco: tum concolor illi
Orphas, cœruleaque rubens Erythinus in unda.
Inſignis Sarguſque notis, inſignis & alis,
Et ſuperaurata Sparulus cervice refulgens,
Et rutilus Pagur, & fulvi Synodontes, & ex ſe
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis parvo ſaxatilis ore,
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chryſophrys imitata decus: tum corporis Vmbræ
Liventis rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin laude inſignis caudæ Melanurus, & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitiſque ſuæ Conger per vulnera gentis,
Et capitis duro nociturus Scorpius ictu,
Ac nunquam æſtivo conſpectus ſidere Glaucus.
At contra herboſa piſces laxantur arena,
Vt Scarus, epaſtas ſolus qui ruminat eſcas,
Fœcundumq; genus Menerelamiroſque Smariſque,
Atque immunda Chromis, merito viliſſima Salpa:
Atque avium dulces nidos imitata ſub undis,
Et Squalus, & tenui ſuffuſus ſanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & Adriaco mirandus littore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ,
Extremi paſ.

*
*
*

Lubricus & ſpina nocuus non Gobius ulla,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Lolligo, durique Sues, ſinuoſaque ceſſ. *
Et tam deformi non dignus nomine Aſellus;
Tuque peregrinis Acipenſer nobilis undis.

Deerant non admodum multa in eo exemplari, conſumpta penitus vetuſtate.

Plin. lib. xxxii, cap. ult.

His adjiciemus apud Ovidium poſita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, ſed fortaſſis in Ponto naſcuntur, ubi id volumen ſupremis ſuis temporibus inchoavit. Idem lib. xxxii, cap. ſecundo. *Mihi videntur mira, quæ Ovidius prodidit piſcium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inſcribitur.*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google